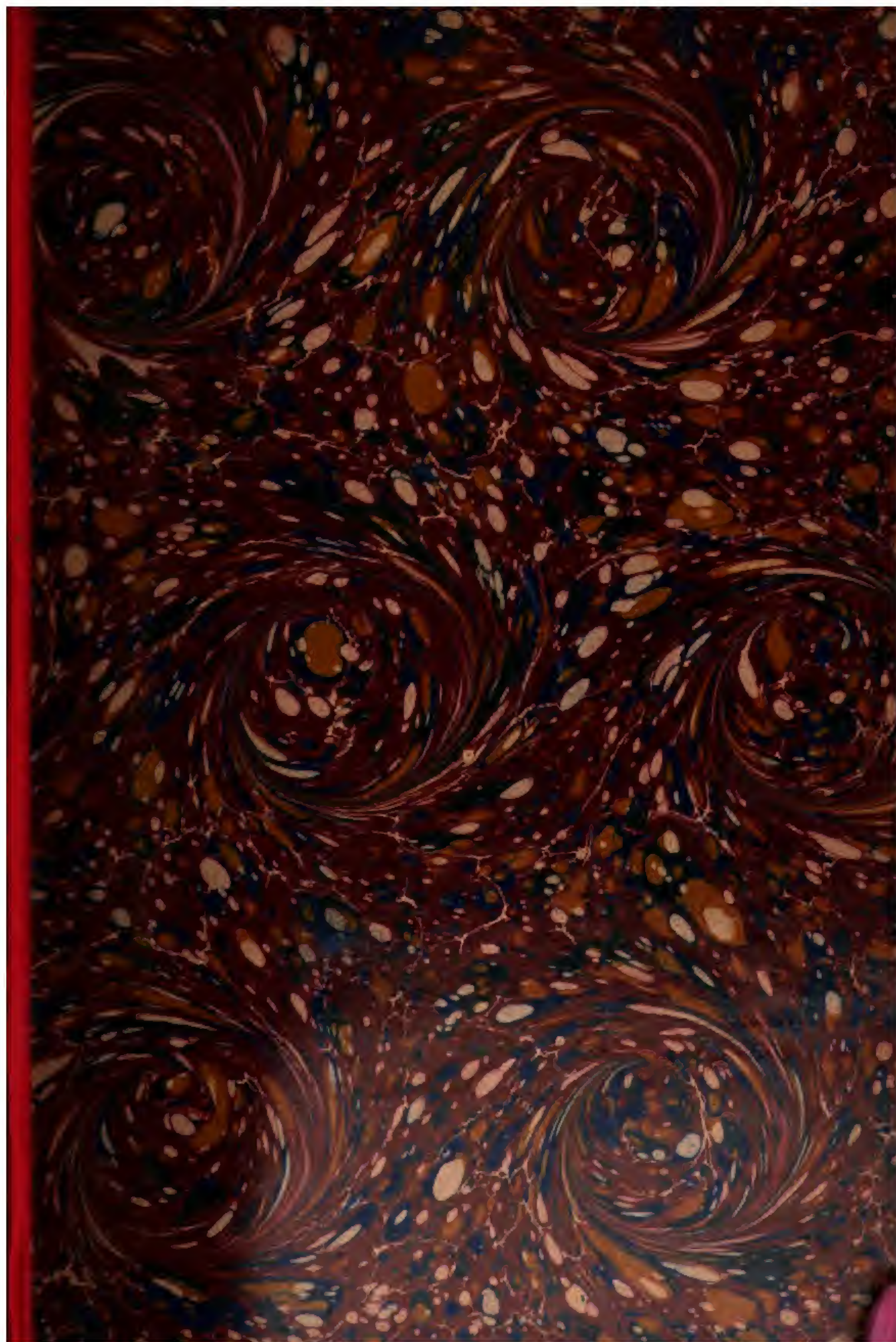

6

STARI

PISCI HRVATSKI.

NA SVIJET IZDAJE

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

KŇIGA XXI.

U ZAGREBU

KNJIŽARA JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE (DIONIČKE TISKARE)

1899.

DJELA

DOMINKA ZLATARIĆA.

PRIREDIO ZA ŠTAMPU

P. BUDMANI.

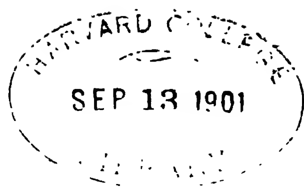
NA SVIJET IZDALA

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

U ZAGREBU

KNJIŽARA JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE (DIONIČKE TISKARE)

1899.

TISAK DIONIČKE TISKARE.

Gdje je što.

ŽIVOT I DJELA DOMINKA ZLATARIĆA.

I.

Za život Dominka Zlatarića, osim vijesti što se mogu naći u samijem ńegovijem kńiževnijem djelima, dva su glavna izvora što imam pri ruci: ono što je napisao Igńat Đorđić u predgovoru svoga *Saltijera slovinskoga* i biografija u Serafina Crijevića (tal. i lat. Cerva) „Bibliotheca Ragusina". Na žalost nijesam mogao dobiti drugo Đorđićevo djelo u rukopisu: „Vita et carmina nonnullorum civium Rhacusinorum" što pomińe Appendini (Notizie stor.-crit. II, 30), jer ondje možebiti ima još koja vijest o Zlatariću. I. Đorđić, kao ńegov potomak po materi, imao je prilike pokupiti o ńemu ne samo vijesti što su se uzdržale u pismu, nego i što su prelazile od usta do usta. I tijem se ne zadovoļi, nego, da potpunije pripovjedi boravļeńe Zlatarićevo u Padovi, istraži sve istorije one velike škole, to jest: Ant. Riccobonus de Gymnasio Patavino, Jac. Phil. Tomasini Gymnasium Patavinum, Nic. Comneni Papadopoli Historia Gymnasii Patavini, i iz ńih iscrpe što mu je trebalo. Crijević se okoristi prvijem Đorđićevijem djelom u *Saltijeru* (možebiti i drugijem), kako se poznaje po redu ńegova pripovijedańa, ali nije samo iz ńih prepisivao nego je i pregledao sve ili možebiti ńeke Đorđićeve izvore[1] i druge tražio i crpao[2]. Crijevićevo djelo imam u rukopisu (I. c. 60) iz akademijskoga arhiva[3], a prepisanu Zlatarićevu biografiju u rukopisu *b* (vidi daļe) u kojemu je što dodano čim sam se mogao okoristiti kod ove radńe.

Prema Đorđićevu prvom djelu napisao je kratku vijest o Zlata-

[1] Gdje pripovijeda o ploči položenoj u Padovi na uspomenu dodaje: „Exstat apud Thomasinum in Gymnasio Patavino lib. 6 num. 24"; a u Đorđića stoji: „Exstat et apud Thomasinum l. supradicto in prima Utinensi editione" gdje mjesto u kńizi nije potańe zabiļeženo, te se vidi, da je Crijević izvadio vijest iz originalne kńige.

[2] Govoreći o padovanskoj školi cituje ne samo pisce što i Đorđić nego i Ughella i Facciolata; vidi i [26].

[3] Prepisao ga je kanonik dubrovački Rado Radeļa.

riću fratar Sabo Sladović (Sebastianus Dolci) u svojoj kńizi „Fasti litterario-ragusini“ (u Mlecima 1767).

Po Crijeviću i Đorđiću (možebiti i po onom drugom djelu ovoga što ja nemam) napisao je Appendini (Notizie stor.-crit. II, 226—230) Zlatarićevu biografiju iz koje su poslije crpli Šafařík, Parolari, Ļubić, Kukuļević. Ovaj se zadńi nije zadovoļio prepisivańem nego je ńekoliko stvari dodao i popravio po Zlatarićevijem kńiževnijem djelima i po Đorđićevu prvom djelu.

Osim Đorđića i Crijevića imao sam još koju pomoć iz ńekijeh starijih rukopisa što su moji vlastiti, to su: rukopis što zovem *b*, i popisi arhiva na dubrovačkom sudu. Za boravak Zlatarićev u Padovi trebalo mi se zadovoļiti vijestima Đorđića i Crijevića, jer mi nijesu bili pri ruci pisci Riccoboni, Tomasini, Papadopoli; ńešto sam malo koristi imao iz „J. Facciolati Fasti Gymnasii Patavini“ III, i „F. C. v. Savigny, Geschichte des römischen Rechtes im Mittelalter“ III.

II.

Obiteļ je Zlatàrîćâ[4] bila jedna od najstarijih i najznamenitijih pučkijeh[5] obiteļi u Dubrovniku, tako da je poslije velikoga

---

[4] U Dubrovniku se govori Zlatàrić, a ne Zlätarić, kako drugdje. I mislim da je ono pravi akcenat prema *junačić, klobučić, kolačić* itd. Istina, kaže se i Kövačić kao prezime, ali da ne bude Kövačić i Zlätarić kao i Ögulin, Väraždin, Dërenčin itd.?

[5] Biće dobro tumačiti što znači *pučanin* i *pučki* u Dubrovniku. Ove riječi odgovaraju po smislu latinskoj *plebejus*, pokazujući doista da pučani nijesu vlastela ali ističući ujedno da su građani *(cives)*, te da se razlikuju od ļudi *(peregrini, servi* itd.) koji nijesu; zato su se u latinskijem spisima zvali *cives*, a u talijanskijem *cittadini*. Pučani su bili osobiti red, koji se brojio prvi poslije vlastele, bili su razdijeļeni u dvoje *braće* (bratovštine), svetoga Antuna *(Antunini)* i svetoga Lazara *(Lazarini)*; oni su jedini mogli biti državni činovnici za mjesta za koja nije trebalo vlastelina; svaka je obiteļ imala svoj grb koji je bio upisan u državnom arhivu; izvan dubrovačke republike smjeli su se nazivati vlastelom, ali ne dubrovačkom nego stońskom; imali su kuća (i vrlo lijepijeh, osobito na Prijekome) i zemaļa. Poslije velikog potresa popunio se red vlasteoski ńekijem obiteļima antuninskijem. Genealogiju i istoriju obiteļi antuninskijeh napisao je Bjeloslav Tiburtini oko početka XVI vijeka i daļe su je popuńala trojica ńegovijeh potomaka. Od ovoga djela može biti da ima jedan jedini rukopis, i do toga nijesam mogao doći. Drugi rukopis o istoj stvari, ali nepotpun, koji ne znam jeli iz onoga prepisan, nalazi se u biblioteci Male Braće u Dubrovniku, i iz ńega prijepis u ovom akademijskom arhivu (IV. a. 58), ali u ńemu ima o Zlatarićima samo jedna kratka vijest (vidi [12]).

potresa[6] dobila vlasteostvo,[7] te je kao vlasteoska obitelj izginula oko početka ovoga vijeka. Po riječima Đorđića i Crijevića Zlatarići su došli iz Srbije[8] gdje su već bili plemići i odlikovani različnijem častima radi vojničke službe. Ne znam koliko je istine u tome što Đorđić[9] i Crijević[10] tvrde da su bili vitezovi: malo je sumnivo s toga što se Đorđić pozivlje na Tomasina[11], a ovaj je pisac mogao misliti na čast zlatnoga viteza što je Dominko dobio kao rektor. Ne nasele se Zlatarići odmah u grad Dubrovnik nego na ostrvo Koločep (tal. *Calamotta)* odakle prijeđu u grad Dubrovnik oko 1430[12].

[6] Ne poslije god. 1665, kako piše Kukuljević, nego poslije 1667.

[7] Šafařik je mislio da je Dominko bio vlastelin dubrovački („aus einer patricischen Familie geboren"), jer je krivo shvatio što piše Appendini: „nobili antenati".

[8] Vidi [9] i [10]. Kukuljević piše: „Njeki spisatelji, spominjući riječi Jakova Flavia, koji, govoreći o porodici Zlatarića, veli: ‚Mysis orte parentibus, quos e vetustae sedibus Olbulae venisse tradunt', htjeli su iz toga izvesti, da su Dominkovi pređi došli iz Srbije, koju su u staro doba zvali Mysia ili Moesia superior; nu Flavio pridaje k imenu pokrajine također ime mjesta Olbula, pod kojim se ima razumijevati ili Olbela, Olbelus, stari grad Macedonije, ili pako okolica gore Orbelske u Bugarskoj koju su njegda zvali Moesia inferior". Izvodi dakle otale da Zlatarići nijesu iz Srbije nego iz Bugarske. Sumnam, ima li pravo, a mislim da su Đorđić i Crijević imali i drugijeh izvora za svoju tvrdnu, ne samo Flavijeve stihove, n. p. Tiburtinov rukopis (vidi [6]) i domaće spise i tradicije u kući Zlatarića.

[9] Ad rectoratum gymnasii equestria familiae suae insignia attulit, quippe ejus gentem e Mysia seu Servia exortam ab ultima vetustate reges illi ob fortiter domi militiaeque navatam operam equestri honore ac praerogativis auxerant. Thomasinus, quem vidimus, ubi de ejus ad rectoratum accessu meminit, *equitem* vocat.

[10] Porro Slatarichiam gentem e Serviae regno, ubi nobilis et ob praeclara facinora a regibus illis equestri ordine multisque titulis ac praerogativis aucta fuerat, in insulam Ragusinae ditionis Calefodiam, quam recentiores *Calamottam* nuncupant, olim commigrasse, vetera produnt monumenta. Inde certe Ragusium se contulit *itd.*

[11] Vidi [9].

[12] „Slatarich da Calamotta verso del 1430". Genealogie delle famiglie ragusine (rkp. u akademijskom arhivu IV. a. 58) na najzadnoj strani. Vidi i [10]. Nije jasan drugi citat u Crijevića gdje govori o nekom fratru kojega zovu Donatus Aurificus, i misli da je *Aurificus* samo prijevod prezimena Zlatarić: „Sane initio seculi XVI, quo tempore Donatus floruit, Slatarichios, cives spectatissimos, Aurifices cognominatos, author est Tiburtinus in Civium Ragusinorum stemmatibus" (ak. rkp. I, 338). Ne znam, znači li ovo, da su se onda prozvali prezimenom *Zlatarić* ili da su prezime prevodili na latinski jezik u spisima.

Roditeļi su Dominkovi bili Šimun Zlatarić Mihov sin i Frana kći Dominka Kladurobovića[13], i, kako se čini po odgoju i živļeńu Dominkovu, bili su dosta bogati. Kako sam piše[14], rodi se Dominko god. 1558. Od ńegove braće znamo za brata, jamačno najstarijega (vidi [13]), Miha, koji je bio časnik[15] u vojsci Jurja Zrińskoga, i

[13] Ističem imena djedova Dominkovijeh za potvrdu onoga sto kaže Crijević (vidi [14]), to jest da Dominko nije bio najstariji sin. U Dubrovniku, kao i u mnogijem drugijem mjestima, davńi je i sadašńi običaj, da najstariji sin dobije ime djeda po ocu a drugi djeda po materi.

[14] U starijem Zlatarićevu prijevodu Tassova Aminte govori Jela Tirsisu:

Evo si u mlados najljepšu
gdje jedva prem drugo po dvaes ljet svršivaš.
(856—5 na str. 272);

a u novijem govori Jela Radmilu (Tirsisu):

Još si mlad zadosti, trideset lit ne imaš.
(915 na str. 99).

A poznato je da je Tasso u Tirsisu htio sama sebe pokazati, te se to potvrđuje i tijem što u talijanskom originalu stoji:

Sei giovane ancora,
nè passi di quattr' anni il quinto lustro,

to jest da mu je 29 godina. I doista tolika je bila dob Tassova (koji se rodio god. 1544) kad je pisao Amintu (god. 1573). Tako je i Zlatarić kod Tirsisa i Radmila mislio na sama sebe (zato na dva mjesta ne prevodi riječi Tirsisove po originalu nego ih mijeńa drugima prema svojemu životu i mišļeńu), te pošto je stariji prijevod pisan god. 1580, lako je proračunati godinu ńegova rođeńa. U mlađem prijevodu ostavļa broj koji je u talijanskom originalu, jamačno s toga što sama sebe već nije držao dosta mladijem. I Crijević piše da ne zna jeli Dominku god. 1579 još bilo 20 godina, jer da su mu se roditeļi vjenčali poslije 1555, i da on nije bio najstarije dijete (vidi [13]). Appendini (pa po ńemu i drugi) piše da se rodio oko 1556, možebiti jer je krivo shvatio Crijevićeve riječi.

[15] Crijević piše: „tribunus militum", sto bi moglo biti *pukovnik* ili *major;* Đorđić (u vijesti što imam u rukopisu *b)* kaže da je Šimun Dominkov sin napisao latinski epigram „de patruo suo Michaele qui duxit legionem", dakle *pukovnik;* a Kukuļević: „Svoga brata Mihajla koji je kao kapetan u četah kneza Jurja Zrińskoga služio", i dodaje (izvor mu je Appendini): „Ovaj Mihajlo oženi se u Hrvatskoj, te od ńegove loze živio je još godine 1789 Anton Zlatarić, kanonik zagrebački i naslovni biskup biogradski, muž veoma pobožan, bogat i darežljiv." Ovo sve može biti, premda je taj Miho umro u Gružu („Testamento di Michiele di Simone Slatarich morto a Gravosa". Libri Testamentorum III, 140 od god. 1609 do 1613).

za Cvijeta i Nikolu, koji su svi bili živi poslije smrti očeve[16]. Od sestara znamo za Katu koja umrije poslije god. 1597[17]. Bijaše još nejako dijete Dominko kad mu prerana smrt ugrabi mater, te je, kao prava majka, zamijeni ńegova baba po ocu, Kata žena Miha Zlatarića[18].

Otac se brinu za odgoj nadarenoga djeteta, te ga ńešto sam uputi, a i dobavi mu učiteļe[19] za više nauke[20], jamačno za učeńe talijanskoga i još više latinskoga jezika. Već onda poče spijevati pjesme, a tako napredova u kńizi, da otac odluči otpraviti ga u Padovu na onu glasovitu veliku školu (sad *universitas*, ali se onda zvala *gymnasium* i *archigymnasium)*. Ondje izuči ne samo filosofiju i građansko pravo, nego toliko napredova u kńiževnosti, da je bio na glasu kao govornik i pjesnik.

Jamačno se najveće bavio pjesništvom u svom materińem jeziku, jer znamo da je onda preveo Tassova Amintu, a i u talijanskom, jer je g. 1579 štampao na svoje troškove talijanske pjesme svoga prijateļa Cesara Simonete, poklonivši ih Cvijeti Zuzorićevoj udatoj Pescioni, kojoj vaļa da je baš onda spjevao talijanski sonet što nam je sam ostao od ńegovijeh talijanskijeh pjesama. U Padovi se lati i učeńa grčkoga jezika po savjetima i uputama glasovitoga Florentinca Pier Vittori[21].

---

[16] „Divisione tra Michele, Florio e Niccolò di qm. Simone di Michele Slatarich, volendosi dividere da Domenico loro fratello, assegnano per portione a detto Domenico tutto quello si trova in Zaptat di ragione di qm. Simone loro padre, et il resto delli beni alli detti tre fratelli. Die 21 julij 1590, fo. 84." Libri Diversorum Notariae II, 153b.

[17] U ńezinu je smrt Dominko spjevao pjesmu XXXV (vidi str. 185). Da je prije one godine umrla, bila bi ova pjesma među naštampanima.

[18] Vidi na str. 155—156 pjesmu što je u ńezinu smrt napisao.

[19] Šafařík piše da je odgojem i naukom Dominkovijem upravļao tobožńi ńegov ujak Frano Kladurobović, i Kukuļević pomińe ovoga kao učiteļa uz oca. Obojica su, radi štamparske pogreške, krivo razumjeli što piše Appendini: „Nato egli nel 1556 incirca da Simone Slatarich, i di cui nobili antenati erano in grande stima presso i re di Servia, e da Francesco" (treba čitati „Francesca") „Cladurobović (,) si approfittò talmente della liberale educazione avuta dai suoi genitori, e maestri in patria" itd., i shvatili su ime matere Dominkove kao da je ime ńegova ujaka.

[20] Domi liberaliter educatus. Cerva.

[21] Ovoga Florentinca ne pomińe ni Đorđić ni Crijević, nego Appendini i drugi po ńemu; može biti da je to Appendini našao u spomenutom Đorđićevu meni nepoznatom djelu.

Godine 1579 navrši nauke[22] (dakle kad mu je bila istom 21 godina[23]), i kad se već spremaše da se vrati kući, 2-oga (vidi [23]) avgusta mjeseca, dopade ga izborom ostalijeh đaka najveća čast na onoj školi, te bi imenovan „Rector artistarum" ili „Gymnasiarcha", i primi svečano znakove te časti u glavnoj crkvi 13-toga septembra[24].

Dobro će biti da dam ovdje ńeka razjašńeńa (kao što su uradili i Appendini i Kukuļević) po Đorđiću i Crijeviću koji su crpli iz gore pomenutijeh istorija padovanske škole što su napisali Riccoboni, Tomasini, Papadopoli. U Padovi kao i u Bolońi škola se u ono doba dijelila u dvoje (svaki se dio zvao *universitas)*: u pravnike *(juristae)* i u *artiste* kojijem su se imenom zvali profesori i đaci svijeh grana znańa *(artes liberales* ili samo *artes)* što ne spadaju u pravo, dakle teologije, filosofije, ļekarstva, matematike, retorike. Na glavi je svake skupine bio onda jedan rektor koga su izabirali između sebe svi *scholares*, to jest ne samo profesori nego i đaci, tako da je gotovo svagda rektorom bio đak. Istom od god. 1738 ostade ova čast[25] na samijem profesorima. Rektoru artista bilo je pravo i dužnost čuvati i braniti i povećavati povlastice škole, primati zakletvu novijeh učiteļa, miriti svađe što bi postale među đacima ili među profesorima ili među jednijem i drugijem, pravde među ńima vršiti osudom, određivati kazni ne samo za đake nego i za profesore koji bi što zgriješili u školskom poslu. Svečano je odijelo u rektora bio dugi grimizni svileni plašt

---

[22] Ļubić piše da je onda postao „naučiteljem liečničtva i pravoslovja", ali se po izvorima ne zna da je bio doktor, a još mańe da je učio liječništvo. Biće Ļubić mislio da nije mogao postati rektorom ko nije bio doktor.

[23] Ne 23, kako pišu Kukuļević i Ļubić po krivome računu Appendinovu.

[24] „Anno MDLXXIX initio augusti. Legistarum rector idem Petrus Polidorus Picenus, et artistarum rector Dominicus Slatarichius eques, juvenis eruditione praestans, qui XIII septembr. in cathedrali pro veteri consuetudine caputium sumpsit. Jacobus Tomasinus in Gymnasio Patavino lib. 5". Donosim ovaj citat po Đorđiću. Slično je i u Crijevića, ali u ńega poslije broja godine ima: „Aloisio Justiniano Rectore et Francisco Cornerio Praefecto", a izostavļeno je: „Legistarum" do „Picenus, et"; poslije „Slatarichius" ima „Ragusinus". Ističem ove varijante, da se vidi kako Crijević nije samo prepisao Đorđića.

[25] Onda nije bilo uprav ni rektorove časti nego se onaj koji je imao glavnu čast zvao *syndicus et prorector*, od kako god. 1617 bi ukinuta rektorova čast radi velikoga troška s kojijem je bila združena.

(tal. *zimarra*), crvene crevļe, i na lijevom ramenu kao stola ili petrahiļ (što su latinski zvali *caputium*) potkan zlatom i nakićen dragijem kameńem. U svečanijem je prigodama rektor imao prvo mjesto poslije biskupa i gradske vlasti, pratilo ga je ńekoliko sluga u osobitom odijelu, a pred ńim je jedan išao noseći srebrni štap kao znak ńegove vlasti. Po statutima je trebalo da rektor nadmašuje ostale krepošću, plemstvom, naukom, rječitošću, bogastvom[26], i da je navršio dvadeset i prvu godinu[27].

Već po ovome, što su ga ńegovi drugovi držali dostojna ovake časti kad je istom stigao potrebnu dob, može se vidjeti kako je cijeńen bio naš mladi đak među ńima. I da drugo ne znamo, već samo s ovoga možemo pristati uz Crijevića koji na početku Zlatarićeve biografije hvali ga što u ńega nije bila sama učenost, nego uz ńu i blagost ćudi, pošteńe, pametnost i vještina u praktičnom živļeńu. I on se pokaza dostojan one cijene i časti, jer je promicao učeńe medicine zgodnijem naredbama, i učeńe uopće uređivańem sastanaka među đacima za razgovore i rasprave[28]; ali što je svega više, umjede utažiti teške nemire u školi. Na školi je bilo 7000 đaka svake narodnosti, i bila je baš onda raspra, iz koje je pak postala kavga među Nijemcima i Francuzima, radi kojijeh se i ostali đaci razdijeliše u dvije stranke. Počela je tučńava; biskupa Federiga Cornera, koji pokuša da ih razvadi, Nijemci doče-

[26] „Decet enim eum qui dignitate reliquis praestat, alios virtute, nobilitate, disciplinis, eloquentia, divitiis anteire. Quare statuimus, neminem rectorem nostrum proponi aut eligi posse nisi etc. Ita in Academiae statutis, libro primo, cap. 9.“ Ovako Crijević.

[27] Savigny III, 284.

[28] J. Facciolati (Fasti gymnasii Patavini, III, 215) piše: MDLXXIX postridie kal. sextiles Dominicus Slatarichius Ragusinus, rector. Ex Actis Cod. III. p. 22, et ex Inscript. Gymnas. apud Tomasinum p. 492 ubi dicitur, honorem hunc paene obsoletum splendore ac vigilantia restituisse. Eo agente, Germanorum praecipue nomine, decretum est, ut professores duo ex practicorum classe xenodochium statis temporibus inviserent, ibique de morbis per occasionem oblatis ad juventutis utilitatem dissererent. Cum Piccolomineus, primi loci philosophus, misso octavo physicorum libro, ad primum regredi hoc anno constituisset, tota studentium commota universitas est, coëgitque illum triumviralibus litteris pensum absolvere. Circulis quoque et concertationibus consultum est. Cum enim inveterascere coepissent, rector gymnasii totius nomine ad triumviros scripsit III non. dec. obtestatus etiam atque etiam, ne sinerent tam utiles exercitationes paucorum ignavia intercidere. Tanta erat juventuti per ea tempora proficiendi cura.

kaše grdńama i prijetńama; a zatijem ubiše gradskoga činovnika koji bi k ńima poslan s istom namjerom. Vidjevši onda da su prešli preko svake granice, kao u očajańu, podigoše pravu bunu proti države, i oružani uputiše se kao vojska uz zvuk trubaļa i bubańa do gradskijeh vrata, i na sama vrata ispeše svoje barjake, kao u znak da su grad osvojili. Ali onda u najkrajńoj opasnosti rektor Zlatarić, u dogovoru s vladom, otide k ńima, i tako mudro znade s ńima govoriti i postupati, donoseći im blage uvjete, da se u kraće vrijeme nego bi se moglo pomisliti posve smiriše[29].

Za ovo i za druga vrijedna djela Zlatarićeva republika ga mletačka nadari redom zlatnoga viteza *(eques auratus)*, ter se poveļa pisana na kvijeru s olovnijem pečatom nalazila još prošloga vijeka u kući Zlatarića, i u rukopisu *b* imamo ovaj prijepis:

In Christi nomine divique Marci evangelistae
protectoris nostri
Nicolaus de Ponte Dei gratia dux Venetiarum.

Ex omni beneficiorum genere, quae in clarum quemque virum a nobis conferri solent, nullum est, quo magis ipsi nobis satisfaciamus, quam cum viros virtute praestantes, liberalitate aliqua nostraeque in eos egregiae voluntatis testimonio nobis devincimus. Itaque cum ad nos accessisset Mag^cus D̄nus Dominicus Slatarichius Ragusinus, Artistarum et Medicorum Rector in Gymnasio nostro Patavino, Simeonis filius, vir sane cum sua tum majorum suorum singulari probitate plurimum commendatus, non solum a nobis, quemadmodum summa ejus virtus integritasque postulabat, laudibus amplissimis ornatus est, verum etiam, ut caeteri ad easdem virtutes adipiscendas ac bene de Republica nostra merendum excitarentur, ea dignitate quae ipsi jure optimo debebatur cohonestatus, eum igitur in frequenti nobilissimorum hominum civiumque corona, servatis, ut mos est, debitis ceremoniis et solemnitatibus, ense, cingulo aureisque calcaribus accinctum ad gradum et dignitatem militaris ordinis auratique equitis libenter promovimus et ereximus,

---

[29] Čudnovato je da Facciolati govoreći o ovoj buni u gore spomenutoj ńizi na str. 24, ne kaže ništa o zaslugama Zlatarićevijem: „MDLXXIX idibus aug. idem Polidorus rector“ (t. j. juristarum) „confirmatus. Hoc ipso anno orta inter Gallum scholarem et Germanum contentio totam commovit et ad arma traxit universitatem, quae tamen cito ad officium revocata est“. Ipak ne može biti da bi i Đorđić i Crijević obojica izmislili takovo ńešto čega ne bi našli u istorika na koje se oni pozivļu.

ac gladium, vestimenta, cingulum, arma, aurata calcaria et reliqua omnia militaria et equestria ornamenta, quae verae et laudatae militiae sunt propria, gestandi jus et potestatem fecimus, eique esse integrum volumus, hac libertate, privilegio, praerogativa caeterisque honoribus ad militarem equestremque dignitatem pertinentibus, eo jure, quod amplissimum optimumque sit, tuto et libere frui. In cujus rei testimonium has litteras nostras dandas atque plumbeo sigillo nostro communiendas roborandasque mandavimus. Dat. in Nro. Ducali Palatio die XXIX Julij. Ind.ne VIII. MDLXXX.

U rukopisu se dodaje da je na jednoj strani od pečata slika sv. Marka i dužda mletačkoga, a da se na drugoj čita: Nicolaus de Ponte Dei Gratia Dux Venetiarum. Ex G.

Đaci mu, kao slavnu uspomenu, uzidaše blizu velike dvorane jurista mramornu ploču nakićenu na okolo zlatnijem vijencima i tracima s natpisom: Illustrissimo viro Dominico Slatarichio Simeonis F. Ragusino, Equiti aurato, Rectori splendissimo, qui suo splendore ac vigilantia gradum Rectoratus pene dirutum pristino candori restituit. Universitas Philosophorum et Medicorum in memoriam beneficii pos. V. Cal Aug. Anno Domini MDLXXX.

Kad se navrši godina ńegova rektorstva, vrati se u Dubrovnik[30]. Oko god. 1587 oženi se za Māru[31] kćer Pera Ǵonovića od pučke kuće. God 1590 ili prije izgubi oca, a 40 dana prije babu Katu (vidi str. XXIII) jer znamo da 21.-oga julija one godine razdijeli očinstvo s braćom, dobivši kod toga imańe na Cavtatu (vaļa da se tu razumjelo i imańe u Konavlima o kojemu se daļe govori)[32]. Žena mu rodi četiri sina i dvije kćeri, ali ga, najmańe dva puta, snađe nesreća, te izgubi dvoje nejake djece, sina najstarijega Šimuna koji umrije 3-ega septembra god. 1592, kad mu je bila godina, dva mjeseca, 15 dana[33], i kćerku Katu koja umrije 8.-oga novembra god. 1596 nakom devet dana života[34]. Od onijeh koji

[30] „Post absolutum rectoratus officium, reversus in patriam . . ." ovako Crijević. Novi je rektor (one godine uprav samo *prorector)* bio izabran 7-oga avgusta 1580 (Facciolati III, 215). Zlatarić je bio u Padovi još 11-oga avgusta (vidi str. 215). Ne znam po čemu Kukuļević tvrdi da je ostao u Padovi do 1585, i da se istom one godine odrekao rektorstva (koje je, kako smo kazali, trajalo samo jednu godinu).

[31] Māra nije u Dubrovniku Marija (kao Māre), nego Marina.

[32] Vidi [16].

[33] Vidi str. 158—160.

[34] Vidi str. 161.

su ga nadživjeli poznati su: drugi Šimun koji bi pjesnik kao i otac, i Miho koji sakupi očeve pjesme što bijahu ostale i dade ih prepisati svome sinu Franu (vidi str. 168)[35].

Nigdje se ne kaže da se Dominko bavio kojom javnom službom. Vaļa da je on imao dosta posla ravnajući očevijem a poslije svojijem imańem, pa odgajańem svoje djece. Appendini (ali ni Đorđić ni Crijević) piše da je putovao po Dalmaciji i da je bio u Hrvatskoj na pohode bratu Mihu[36]. Godine 1597 vaļa da je bio u Mlecima, kad su mu se štampala djela u Alda Manucija, jer je teško da bi bez ńegove pomoći kńiga izišla s onoliko malo štamparskijeh pogrešaka. Često je boravio na lijepom imańu u Konavlima koje je hvalio talijanski pjesnik Camillo Camilli (vidi str. XXIV).

Sve do 39.-e godine svoga života kad je naštampao djela u Mlecima, najveća mu je zabava bila poezija. Poslije može biti da ju je pońešto zanemario, jer od neštampanijeh pjesama što su do nas došle, mnoge su (kao po svoj prilici sve ļubavne) prije onoga doba pisane, a za malo od ńih može se dokazati da su poznije, kao *Razlike pjesme* XXXV, XXXVIII, LII, XCI.

Ne znamo godinu Dominkove smrti. Crijević kaže da je umro početkom XVII vijeka, ali poslije Dinka Rańine (koji umrije 1607), jer je ovome upisao nadgrobnicu (vidi str. 195), ali s pravom tvrdi

[35] Kao i Kukuļević, brojim i umrlu djecu u ono šestero, ali uprav ne znam kako je. Crijević govori o drugom Šimunu kao o najstarijem sinu.

[36] Da mu je namjera kod putovańa bila, eda bi boļe naučio svoj materińi jezik, kao što kaže Appendini i drugi za ńim, biće isto osnovano kao i priča o Ǵonu Palmotiću, koji je tobože učio bosanski govor, a ipak se to ne poznaje po ńegovu jeziku. Do istoga će se rezultata doći, ako se prouči jezik Zlatarićev, n. p. ako se isporedi s Rańininijem: razlike nijesu velike (što Zlatarić češće piše jekavski nego Rańina, to nije naučio ni u Dalmaciji ni u Hrvatskoj), a ipak je Rańina mnoge pjesme, ako ne sve, spjevao boraveći u Italiji. Istina da je jezik u mlađem Ļubmiru boļi nego u starijemu, ali n. pr. da popravi pogrešku *(svoj* kad znači *ńegov, ńezin)* što se ondje često nalazi nije mu trebalo udaļiti se od Dubrovnika. Pjesnici su dubrovački pisali materińijem jezikom, samo su miješali ńeke oblike čakavske i ikavske (prema crkvenom, glagoļaškom jeziku?), popravļali su ga čisteći od talijanskijeh riječi, a kvarili po talijanskoj gramatici *(svoj* kao gore, a u drugijeh *grad od Rima, rijeka od Dunaja* itd.). Za sve ovo nije im trebalo putovańa ni po Bosni, ni po Dalmaciji, ni po Hrvatskoj.

Kukuļević da je koncem godine 1609 bio još živ, kako se vidi po pjesmi XCI (str. 218)[37].

Nemamo slike Dominka Zlatarića. Slika što se hrani u Dubrovniku i misli da je ńegova, ne može to biti, kako se vidi po obrijanome licu i osobito po velikoj vlasuļi (Allonge-perücke) što se još nije nosila u ńegovo doba. Bilo je i drugijeh Zlatarića istoga imena poslije ńega i sam ńegov unuk, te slika može biti da pripada kojemu od ovijeh.

III.

S mnogijem poznatijem i glasovitijem licima iz Dubrovnika i tuđincima bio je Dominko u tijesnoj svezi.

Najznamenitije je među ńima jedno žensko čeļade, Cvijeta Zuzorićeva (tal. Flora ili Fiora Zuzzeri) Pescioni. Zna se da je nadahnula Dominka pjesničkijem duhom od najmlađe ńegove dobi, te će zato trebati ńešto duļe o ńoj progovoriti. Rodi se oko 1555[38] od vrlo znamenite i bogate pučke kuće kao kći Frana Zuzorića i Mārê kćeri Pera Nikole Radaļevića (također pučanina), a udade se god. 1577 za florentinskoga plemića Bartolommea Pescioni, ostade udovica prije god. 1597 (vidi str. 154), i umrije ne zna se koliko kasnije, ali svakako prije našega pjesnika koji u pjesmi nad ńom plače (vidi pjesmu XXXVIII na str. 187). Svojom ļepotom, ļubežļivosti, duhovitosti, ova je glasovita gospođa zanosila srce i pamet ļudima što su je poznavali; radi ńezina znańa i učenosti i pjesničkoga dara postade joj kuća kao središte kńiževnom radu u Dubrovniku pa i u Italiji, jer je izmjenice živjela s mužem u Florenciji i u svom rodnom gradu te bi prozvana novom Aspasijom, a uz svu slavu što dobi, sačuva još veće blago, pošteni glas. Spjeva mnogo pjesama u našemu i u talijanskom jeziku (najveće soneta), ali nam na žalost od svega toga ništa nije ostalo nego zanosne pohvale ńezinijeh vršńaka. Crijević u ńezinoj biografiji pomińe Talijance Cesara Simonetu (i donosi jedan ńegov madrigal u ńezinu pohvalu) i Giambattistu Boccabiancu, i Dubrov-

---

[37] Appendini (pa po ńemu i Šafařík i Parolari i Ļubić) misli da je umro god. 1607, jer je krivo shvatio Crijevićeve riječi kao i ondje gdje govori o godini rođeńa.

[38] Ovako Appendini. Svakako nije se rodila prije ove godine, jer je bila sedmo dijete, a roditeļi su joj se vjenčali g. 1545 (Genealogie itd. ak. rkp.).

čane Miha Monalda, Marina Battitorre, Dinka Rańinu[39], i osobito našega Zlatarića; kojima možemo pridati Miha Bunića Babulinovića i možebiti Maroja Mažibradića Šuļagu[40]. Nikola Gučetić pokloni joj dva štampana talijanska svoja djela: *Dialogo dell' Amore* i *Dialogo della Bellezza*[41]. Kad bude riječ o djelima Zlatarićevijem, kazaće se ńešto o svezi među ńim i glasovitom Cvijetom.

Po samijem Dominkovijem riječima znamo da je bio u više ili mańe tijesnom prijateļstvu s ńekoliko poznatijeh Dubrovčana, kao s Dinkom Rańinom (vidi Razl. pjesn. XXV, XXXIII, LII), sa Savkom Bobaļevićem Mišetićem (XXIX, XLIV, i nadgrobļe na str. 157), s Marojem Mažibradićem Šuļagom (nadgrobļe na str. 153), s Mihom Monaldom (nadgrobļe na str. 152) koji je pisao u talijanskom jeziku pjesme (kao i S. Bobaļević) i filosofička djela u prozi, s Mihom Menčetićem prozvanijem Matufićem, vrlo učenijem čovjekom i poznavaocem grčkoga i drugijeh jezika[42], kojemu je Zlatarić poklonio prijevod Tassova Aminte (kao što mu je prije ńega D. Rańina poklonio svoje pjesme) i spjevao pjesmu u smrt (str. 150). Mańe su poznati Baro Zlatarić stric Dominkov (vidi

---

[39] U Rańininoj biografiji Crijević piše: „Floriam quoque Zuzoream . . . se amasse fatetur ode XXXIII". Appendini kaže: „Abbiam già veduto che i Domenici Ragnina e Slatarich le dedicarono le loro opere", ali baš o Rańini prije toga nije ništa takovo rekao. I Kukuļević koji nije poznao biografiju Zlatarićevu u Crijevića, donosi početak one iste Rańinine pjesme: „O gorka ļubavi! Kroz ovu vil koja slavan se ćvit pravi, Tvrdo ti vruć plamen u srce mê stavi!", kao da je tobože to pisao Cvijeti Zuzorićevoj. Ali pjesnik ondje uprav ne misli na Cvijetu nego na Florentinku Rusu (tal. Rosa) koju pjeva na mnogo mjesta, n. pr.:

Viđu sad za ures tvoj, o mila Ļubavi,
da u RUSI u ovoj gńijezdo tve postavi.
116, *1*, *2*.
RUSA ka sred gore opći se rađati
viku se ne more bez drače ubrati.
434, *13*, *14*.

Ovako je u florentinskom izdańu naštampano majuskulama. Ovo Vaļavac nije bio opazio kad je pisao: „U hrvatskijem pjesmama ne dolazi nikakva Roza"; ali ima posve pravo gdje kaže: „Kad je Rańina svoje pjesme god. 1563 izdao, bilo je Flori Ʒuʒerovoj *osam* godina, ako je istina što veli Appendini, da se rodila 1555 god. Za takijem djetetom ne vjerujem da je Dinko plamtio".

[40] Vidi Stari pisci hrv. XI, str. VII, 101, 112.

[41] Appendini str. 69 i 231.

[42] S. Dolci, Fasti, 46; Appendini 312.

pismo na Matufića i dvije pjesme na str. 152), Tomko Vodopić (str. 155), Andruško Nemańić i Niko Ǵukov Naļešković (str. 156), Maro i Frano Jerkulići (str. 157), Andrija Meknić (str. 163), Maro Kļašić (Razl. pjesn. XLIX), Tomo Nadal Budislavić (LXIII), Jero Sorkočević prozvan Klisović zet Matufićev (str. 72 i 218). Osim toga znamo da je Dominko pomagao u nevoļi Oracija Mažibradića Marojeva sina[43]. Dubrovčanin Baro Naļešković spjevao je dva talijanska soneta Dominku (str. 167 i 168). Časti što je Zlatarić u Padovi stekao dovoļno pokazuju koliko je bio cijeńen od ļudi što su ga poznavali[44]; to još svjedoče i ńeki poznati pisci onoga vremena koji ga velikijem hvalama uzdižu kao čovjeka i učeńaka i pjesnika. Ovi su koje nabrajaju Đorđić i Crijević:

Stanislav Marul Maćedonac zanesen čitańem *Pirama i Tisbe* napisa epigram latinski kojijem uzdiže Zlatarića nad Ovidijem (str. 142).

Cesare Simoneta iz Fana, talijanski pjesnik, čije pjesme izdade Zlatarić u Padovi, napisa u Dominkovu slavu madrigal:

Saggio spirto pregiato
degno d' alta memoria,
di Minerva e d' Apollo unica gloria,
segui l' alto e segnato
da pochi angusto calle:
così l' uom saggio e forte
l' obblio vince e la morte,

i sonet:

O di Vittoria[45] albergo, o 'n frale spoglia
spirto divin, dal ciel sceso fra noi,
tu degli antichi e de' moderni eroi
mostri il saper, ch' al ben l' anime invoglia.
Vorrei conforme alla mia accesa voglia
l' alto grido sovran de' merti tuoi
mandar dai liti esperii ai liti eoi,
che a te si doni e 'l pregio altrui si toglia.
Ma se ben miro appien le virtù tante
oltre l' infuse a te dal sommo Dio,
pon fredda tema alla mia lingua il freno.
Or se forza mortal non è bastante,
l' onorato pensier gradisci almeno,
chè se infermo è 'l poter, pront' è 'l desio.

---

[43] Appendini 224.

[44] Đorđić, Appendini, Parolari, Kukuļević javļaju imena znamenitijeh ļudi što su u ono doba bili profesori ili đaci na onoj školi.

[45] Đorđić primjećuje, i mislim pravo, da treba čitati *Virtute.*

*

Francesco India iz Verone pokloni Zlatariću svoju filosofičku raspravu: „Ethice, seu de mediis virtutibus quae ad summas conducunt“.

Paolo Mejeti tipograf u Padovi pokloni mu kńigu „De Medica Compositione“ (Kukuļević kaže da se kńiga zove „De Dosibus, seu de justa quantitate medicamentorum“, i da je naštampana god. 1579), te ga u poklonskom pismu zove „eruditissimum“ i kaže mu: „Ad excolendum animum tuum doctrina et virtutibus ita te dedisti, ut excellas“.

Najviše o ńemu piše Flavije Jakov (Flavius Jacobus), drugijem imenom Didacus Pyrrhus[46], vrlo učeni čovjek i jedan od najglasovitijih latinskijeh pjesnika onoga doba. Rodi se god. 1517 u Evori u Portugaliji. Bijaše židov pa se pokrsti, ali se ili tajno ili javno odreče kršćanstva, te zato bi izagnan ili pobježe iz Portugalije. Proputova onda svu južnu Evropu i u Dubrovniku se nastani za 30 godina. Bio je vrlo odan Zlatariću, koji vaļa da ga je i pomagao kao mecen, i posveti mu svoje moralne pjesme koje naštampa zajedno s ostalijem svojijem pjesmama. Ovdje prepisujem ńešto iz štampanijeh ńegovijeh djela onako kao što sam našao u rukopisu *b* gdje je uzeto iz kńige izdane u štampara *Felice Valgrisio* god. 1596 (gdje?), i iz rukopisa.

Collecta tam ex editis quam ex anecdotis Flavii Jacobi Eborensis operibus, quae ad Dominicum Slatarichium seu Aurium pertinent ejusque familiam.

Epistolium dedicatorium suorum Carminum Moralium, edition. Valgrisianae pag. 91.

Dominico Aurio[47], Patavinae Scholae Rectori S.

Mitto carminis nondum absoluti particulam, simul ut aliquem Minervae nostrae gustum habeas, simul ut pro singulari tuo judicio reliquum opus, tanquam ex unguiculis leonem, aestimes. Merito autem praeclaris titulis jucundissimum Patavini rectoris nomen inseruisse videri debeo. Nam cum immortalis illius gentis futura sit memoria, immortale quoque meae erga te benevolentiae testimonium ut extet volo. B. V.

---

[46] S. Sladović (Dolci) misli da su Flavije i Piro dvojica, ali ga s pravom pobija Appendini. u kojega nalazimo ove vijesti o ńegovu životu. I doista oba su dva imena jedno te isto. *Didacus* odgovara špańolskom imenu *Diego*, a ovo je uprav isto što i *Yago* (Jakov): *Pyrrhus* (πυῤῥός) prijevod je latinske riječi *flavus*.

[47] Didak prevodi prezime Zlatarićevo na latinski jezik *Aurius*, i na grčki *Chrysaeus* i *Chrysius*, a opet piše i *Slatarichius*, *Slatariccus*, *Slatariccius*, *Slataraeus*.

Ad eundem.
Misit carmen kalend. Januar.
(Ibid. pag. 92).

Bruma fugit, celeres Jani rediere kalendae,
Janus et o felix totus et annus eat!
Nunc alius gemmas, argentum mittit et aurum,
quaeque bis infuso murice lana madet.
Nos damus insignem tantum brevitate libellum;
ni pudor impediat dicere, magna damus.
Nam nisi suscepti fallit dulcedo laboris,
donec erunt vatum carmina, vivet opus.
Vivet opus, longumque decus sibi quaeret in aevum
Aurius, et facti conscia fama volet.
Forsan et illius dicar non ultima laudis
pars ego. Di faxint, adsit ut illa dies.

Gratulatur Dominico Slataricco,
nobili juveni et Patavinae scholae rectori
natum filiolum[48]. (Ibid. pag. 173).

Praescia venturi si mens est vatibus, et si
ille calor nobis ex Helicone venit,
qui modo filiolus superas tibi prodit in oras,
dulcis amor matris deliciumque tuum;
hic desiderium fratris solatur adempti,
vivet et illustri nomine civis erit,
nec satis id constet, patriae num carior ille,
illius in patriam major an extet amor.
Denique non alius potior, seu res sit agenda
consilio, seu fors postulet illa manum.
Tunc Slataricca domus titulis se tollat avitis
altius, et longe gloria gentis eat.
Interea dum vagit adhuc, premat ubera matris,
crescat ut in laudes et patris acta puer.

Aliud. (Ibid.)

Quod scitus puer his novis kalendis
sit natus tibi, gratulantur omnes
quicumque Aonios amant recessus
et myrti foliis tegunt capillos;
optant praeterea, ut subinde dulces
ex illo videas avus nepotes.
Adsint di faciles, ut auspicate
vitales veniat puer sub auras!

---

[48] Ovo je drugi sin Zlatarićev, možebiti drugi Šimun, pošto je prvi umro.

Ad Chrysaeum Patavinae scholae rectorem.
(Ibid. pag. 199).

Chrysaee, Mysis orte parentibus,
quos a vetustae sedibus Olbulae[49]
venisse tradunt qua Rhacusam
unda maris ferit Adriani,
qua militari cedere nesciam
gentem togatam praeside Blasio
priscaque morum disciplina
patritius moderatur ordo,
quod te Camillus[50] lumen Etruriae
laudet diserto carmine, quod tuum
Canale Phaeacum viretis
praeferat, Hesperidumque silvis,
id vere amico gratulor[51], at Jovis
quod nectar idem largius hauriat
Pyrrho molestum, quem clientem
esse suum voluit Lyaeus,
et cui canenti praelia et oppida
quaesita multo non sine sanguine
largitur interdum sonora
cum cythara nova plectra Phoebus.
Quod si liquoris tu quoque nobilis
donas poëtae doliolum seni
cantabit alte quod nepotum
nulla velint reticere secla.

Simonis Aurii Dominici filii, optimae indolis pueri, qui 15 aetatis mense moriens acerbissimum sui desiderium omnibus suis reliquit[52], Epitaphium (Ibid. pag. 226).

Sparge rosam: jacet hoc Simon puer ille sepulcro,
nomen avi referens et decus omne patris.
Cum primum in roseas prodivit luminis auras,
„Terra, vale, propero quo vocat, inquit, avus.
Terra, vale, vocat ille suum, vocat ille nepotem;
praevius ad superos ille abit, ipse sequar.
Nemo mihi lacrymas, suspiriaque aegra parentum,
nemo iter obscurum praedicet, ire juvat“.
Dixit et accessit dulcis comes, excipit illum
laetus avus, celat mollis et umbra duos.

Aliud in eundem. (Ibid.)

Quis novus hic pueri vagitus? et unde per auras
flebilior vox haec? unde querela venit?

---

[49] Isporedi [8].
[50] Talijanski pjesnik Camillo Camilli, vidi dalje.
[51] Dovde ima ova pjesma i u Đorđića i u Crijevića.
[52] Vidi str. 158.

Hei mihi! vagitus pueri Simonis et hic est,
haec quoque magnanimi vox bene nota patris.
Parve puer, modo nate puer, per frigida matris
oscula, per patris vota suprema mane.
Num quia dulcis avus jamdúdum accessit in astra,
vile pater, vile est patria, vile domus?
Quî vocat ille senex, nescis, puer optime, nescis,
ille senex illuc te jubet ire senem.
Hei mihi! quis membris tremor incidit? ecquis ocellos
somnus habet? quonam colla reflexa labant?
Laberis, heu nate! et tamquam levis umbra recedis,
o mihi si liceat te quoque posse sequi!

Aliud in eundem. (Ibid. pag. 227).
Mane oriens Simo nos vespere deserit orto.
Sic rosa; nec mirum, nam rosa Simo fuit.

U istoj kńizi na str. 217 ima nadgrobnica ocu Dominkovu i babi ńegovoj Kati koja umrije 40 dana prije svoga sina. (Ejusdem edit. pag. 217 legitur epitaphium Simonis Aurii Michaelis filii et Catharinae matris, quorum sepulcrum visitur in D. Dominici coenobio).

Qui patris Hispani venisti in templa, viator,
siste gradum et supplex da pia thura loco.
Nam Catharina parens et Simon filius hic est,
stat quibus a proavis Auria clara domus.
Illa quater denis praecessit in astra diebus,
mox sequitur natus, vadit et ipse comes.

Ovo je ostalo po rukopisima:

Dedicatoria trium librorum Elegiarum ineditarum.
Qua mare ad Adriacum post capta excisaque bello
pergama Phryx Itala sedit in urbe pater,
hospes, et hospitibus posuit nova moenia Musis,
quaeque loci genio supplicat ara deo,
vidi ego, et imberbis juvenis de more vocatis
jam populis leges et pia jura dabat.
Mens fuit illius chartis intexere nomen,
nomen, quod si sis hostis, amare velis;
nomen, quod par est auro, quod vincit et aurum,
et facerem, verum syllaba dura vetat.
At quoniam votis lex durior obstitit, ille
Aureus in nostro carmine rector erit.[53]

---

[53] I Đorđić i Crijević imaju ovu pjesme, ali su tri najzadńa stiha drukčije:

At pudor ingenuus non leve fugit onus.
Poscit enim vatis meus Aurius ora diserti,
cum mihi vix tenuis spiret ab ore sonus.

Ad eundem.

Chrysi, delicium novem sororum,
si quos versiculos ineptiores,
si qua verba legis minus venusta,
qualemcumque tamen damus libellum.
Nolim despicias senile munus.
Tu si doliolum Trebenniani,
si natos dabis Hispali philippos,
non jam Chrysius, ut prius solebas,
quin imo Pater aureus voceris.

Elegia VII. lib. II.
De commentariis Indiae medici Veronensis, ad Dominicum Slatariccium, juvenem clarissimum et equestri dignitate insignem.

Phoebe, veni et Pindi deduc e vertice Musas,
et Slataraei sanguinis adsit eques.
Sint hedera incinctae divae, sint virgine lauro,
at juveni in collo regia torquis erit[54].
Et simul assideant illae, simul ille sedebit,
sume lyram et digitis aurea plectra move.
Nec tu bella Jovis . . . ovdje je prekinuto u rukopisu, pa opet imaju ova četiri stiha:

Finieram, venit Phoebus, venere sorores,
venit eques, lauro turba revincta comam.
Nec mora, quin variis resonet concentibus aura,
omnis et Assyrio spiret odore locus.

Pokloni Didak također Zlatariću svoju podulu pjesmu na čast sv. Vlahu.

Camillo Camilli iz Siene u Toskani, fratar sv. Dominika, živje ńekoliko godina u Dubrovniku, bi primlen od vlade dubrovačke među pučane, i ondje umrije god. 1595. Bio je dosta dobar talijanski pjesnik, dodade pet pjesama na kraju Tassova Jerusalima i prevede Ovidijeve Faste. Znamo po gore kazanoj pjesmi Didakovoj da je ńešto spjevao Zlatariću hvaleći mu imańe u Konavlima.

Kad je bio Dominko u Hrvatskoj, spozna se preko brata Miha s knezom Jurjem Zrińskijem, i tako lubežlivo bi primlen od ovoga plemenitoga čovjeka, da mu poslije pokloni svoja štampana djela. Milo mi je da ovdje mogu donijeti cijelo latinsko pismo kojijem vrlo uludno i prijatno odgovori knez Zlatariću, zahvalujući mu na poklonu i na dočeku u Dubrovniku rođaka svoga Petra Šubića Peranskoga.

---

[54] Dovde i u Đorđića i u Crijevića.

(Spoļa) Prudenti et circumspecto ac nobili Domino Dominico Zlatarijçh, civi civitatis liberae Ragusiensis etc. Amico nobis honorando.

Ragusiis.

(Unutra) Z. C.

Prudens et circumspecte ac nobilis Domine, amice nobis benevole et honorande.

Salutem plurimam et amicitiae nostrae singularem commendationem. Anno tertio proxime elapso libellum quendam Dalmatico idiomate conscriptum, nobisque abs tua Dominatione, scientia litterarum veraque virtutum nobilitate ornatissimâ, dedicatum atque missum, eo quo decuit grato nimirum animo recepimus. Sed quia illo temporis articulo per hostes Christiani nominis perpetuos fortissimum uligine propugnaculum, puta Canisa, quae huic ditioni nostrae quam proxime adjacet, capta est eoque ex tempore nonnisi arma tractare licuit, libellum certe relegere haud potuimus, nam, ut verissime ajunt: *Musae inter arma silent.* Ideo gratum illud sane munus hactenus non cognitum habuimus; nunc vero, nacta occasione relegendi, perlustratum longe gratissimum habemus. Huic accedit quod etiam familiarem nostrum primarium, egregium videlicet Petrum Subich de Pernia (Peania *ak. rkp.*), qui non ita pridem apud Tuam Dominationem fuit, cum summa humanitate eadem exceperit. His igitur de causis visum est nobis, ut Tuae Dominationi prudentissimae hoc suum (tuum *ak. rkp.*) erga nos studium cum singulari amore conjunctum nobis esse gratissimum hisce litteris nostris testaremur; et hac occasione ut eandem peteremus, ut vicissim, si qua nova (*u ak. rkp. dodano* [carmina]) habuerit, nobiscum communicare velit; quod nos eidem majori specimine amicitiae refundere satageremus (satagemus *ak. rkp.*), modo nos tuto requirat, si quando nostra familiaritate uti voluerit Tua Dominatio, quam diu et feliciter valere optamus. Datae in hac (hac *nema* u ak. rkp.) arce nostra Chiaktorn (Chiaktouniae *ak. rkp.*) die XXVI augusti MDCII.

Dominationis vestrae

amicus singularis

Georgius comes de Zrijni (Zrijn *ak. rkp.*).

Ovo pišem po Crijeviću (rkp. *b*), a on po originalnom pismu što se za ńegovo doba branilo u kući Marina Zlatarića potomka Dominkova. Đorđić prepisuje samo ńekoliko redaka, pa po ńemu i Kukuļević.

IV.

Ovo su Zlatarevićeva kńiževna djela što su do nas došla:

a) u rukopisu: *Ļubmir,* prijevod Tassova Aminte u starijem obliku, (bilo je štampano, ali ne znam, ima li igdje još koji eksemplar ove kńige), i *Pjesni razlike* (svega 137).

b) štampana: Prijevod *Elektre Sofoklove, Ļubmir* u mlađem obliku, *Piramo i Tizbe,* slobodan prijevod iz Ovidijevih Metamorfoza, *Pjesni u smrt razlicijeh.*

Po Đorđićevijem riječima[55] kao da je bilo još mnogo toga, ali da se ostalo izgubilo.

Crijević ovako nabraja djela za koja kaže da zna:

„Quamvis autem domesticis curis distentus, Musas nihilominus coluit, egregiamque illyrico idiomati operam dedit, qua lingua multa edidit poëmata elegantissime, ut inter praecipuos illyricae linguae professores ab Ardelio Dellabella in lexico maxime commendari meruerit. Haec autem ejus opera mihi comperta:

1. Vertit illyrice bucolicam fabulam Torquati Tassi, cui *Amyntas* nomen.

2. Item *Electram* Sophocleam tragoediam ex graeco quam linguam callebat. Haec et alia typis edita comiti Georgio Srino, Rodulphi Caesaris archistratego, apud quem magno honoris et amicitiae loco habebatur, inscripsit.

3. Amores Pyrami et Thysbes quod opus Floriae Zuzzoreae, poëtriae[56] Ragusinae dicavit, cui etiam inscripsit Caesaris Simonetae etrusca carmina quae typis edenda suis sumptibus curaverat Patavii, paulo ante quam rector fuisset institutus, apud Paulum Mejeti[57] MDLXXIX. Eandem ob mortem mariti Bartholomaei Pescionii lugentem solatus est erudito ac eleganti poëmate.

4. *Gliubimir,* fabula pastoritia, cujus exemplaria mss. extant.

5 Liber Eroticon seu Amorum; hujus quoque multa per manus eunt exemplaria.

6. Jocosum poëma amico ambitioso, longiusculum est, sed lepidum ac facetum multoque sale conditum.

7. Liber variorum poëmatum: continet epigrammata, epitaphia, epistolas.

---

[55] Multa conscripsit, sed ad nos non pervenere nisi ejus *Illyrica carmina* typis evulgata et *Liber Eroticon* sive *Amorum* qui adhuc ineditus est.

[56] U akademijskom rukopisu griješkom „patritiae".

[57] U ak. rkp. Megetti, u rkp. *b* Megietti.

8. Libellus carminum in laudem Floriae Zuzzoreae, quem jam absolutum et praelo paratum quamprimum in lucem editurum se eidem Floriae promittit in epistola qua illi laudatos Pyrami et Thisbes amores nuncupat, quod an fecerit, incertum.

Italicas etiam Musas coluisse Dominicum constat, sed nonnisi pauca ejusmodi epigrammata supersunt".

Sve ovo što nabraja Crijević pod osam brojeva može se svesti na ono što je sprijeda kazano. Tako pjesma (pod br. 3) kojom Zlatarić tješi Cvijetu Zuzorićevu radi muževe smrti jamačno nije drugo nego kratka pjesmica ovdje naštampana na str. 154, 155; *Ļubimir* pod br. 4 isto je što *Aminta* pod br. 1, samo će biti u starijem obliku[58]; pod brojevima su 5 i 8 *Pjesni razlike;* pod br. 6 Crijević jamačno misli na pjesmu ovdje naštampanu na str. 200—202; pod br. 7 miješa *Pjesni u smrt razlicijeh* i *Pjesni razlike.*

Po svemu ovome čini se da imamo od prilike sve što je Zlatarić u narodnom jeziku pisao, jer o drugome čemu nigdje nema spomena, a poslije smrti ńegove sin mu je Miho sa sinovļom ļubavi pokupio što je ostalo u rukopisu[59].

Kao prevodilac, kad druge pohvale ne bi zaslužio, svakako je Zlatarić pokazao boļi ukus nego mnogi drugi Dubrovčani, jer je iz tri jezika umio izabrati tri od najizvrsnijih djela.

Godine 1580 11.-oga avgusta (dakle malo dana pošto istupi iz rektorske časti) dovršio je prijevod Tassova Aminte, djela koje sa svijem svojijem mahanama ostaje ipak vrlo dragocjeni kamen u talijanskoj kńiževnosti. Slatka i raskošna a ujedno žalosna poezija boļe se pristajala Tassovu duhu nego pjevańe *oružja i vojvode.* Zlatarić je ovu dramu preveo u Padovi, i dao je štampati u Mlecima još iste godine 1580, dakle prije nego se štampao original (god. 1581 u mlađega Alda). Aminta je pisan god. 1573, te nije čudno da je Zlatarić mogao dobaviti rukopis. Ovijem prvijem svojijem prijevodom (što zovem Ļubmirov *stariji oblik* ili samo

---

[58] I Šafařik, kao i Crijević, misli da je Ļubmir djelo različno od prijevoda Amintina, i to jer je našao u Dellabellinu rječniku *Ļubmira* zabiļežena napose od *Elektre.* A istina je da je Dellabella, kako se vidi po citatima, imao u misli mlađega Ļubmira. Kao Crijević piše i Parolari.

[59] Nema dakle razloga Ļubić što kaže: „No mnogo Dinkovih umotvora i prevoda leži u rukopisu".

Aminta) ne bijaše zadovoļan, te ga poslije preradi[60] i tako ga naštampa u istoga Alda god. 1597 (ovo zovem ***mlađi oblik*** ili *Ļubmir)*. Prömjênâ i popravaka u jeziku ima toliko u mlađem obliku, da ovdje nije mjesta brojiti ih. I imena su sva prevedena na naš jezik, jer su u starijem obliku ostala talijanska imena *Tirsi* i *Elpino (Elpin)*. Popravļena su i ńeka mjesta (ali ne sva, vidi daļe) u kojima je prvi put zlo preveo s originala (po svoj prilici baš s toga što je bio rukopis); tako u Aminti (st. 798, 799) Tirsi govori:

Ti meni spovijedaš sve ono što cijeńah,
za da te ne smetam,

a Jela odgovara:

Smeo me si, neboj se;

u originalu stoji:

Tirsi. Tu mi narri
quel ch' io credeva appunto; or non m' apposi?
Dafne. Ben t' apponesti.

U Ļubmiru je popravļeno (857—859):

Radmio. Ti meni spovijedaš sve ono što scijeńah.
Jeda se nijesam ja od toga bio stavio?
Jela. Jesi.

Vaļa da je prvi put Zlatarić u rukopisu pročitao *opposi* i *opponesti* mješte *apposi* i *apponesti*.

Stihove 873—875 u Aminti govori Jela, a u Ļubmiru stihove 935—937 govori Radmio, kako i u originalu. U Aminti na ńekoliko mjesta mańka koji stih, ali se ne može znati, jeli to pogreška sama Zlatarića ili prepisivača, vidi n. pr. na str. 273; na str. 275 izostala su tri stiha (1024—1026 u Ļubmiru); na str. 287 izostao je jedan stih (1550 Ļubm.) itd.

Zlatarić se htio približiti originalu u metru (vidi daļe), ali je u ostalome prijevod dosta slobodan, osobito u korima, dapače kori u trećem i četvrtom djelu nijesu prijevodi nego originalne pjesme Zlatarićeve, a opet su u mlađem obliku posve prerađeni ili preinačeni (vidi str. 286 i 296). Još se na dva mjesta naš pjesnik posve udaļio od originala: 593—595 (Aminta 545—547) i 975—985 (Am. 906—916). Na prvom mjestu u originalu Tirsi (t. j. sam Tasso) govoreći o Mopsu (u Aminti ostaje ime *Mopso*; u Ļubmiru je *Smandeļ)* kao o laživom proroku, u dugom govoru od 88 stihova

---

[60] Vidi str. 4.

koji nije ni u kakvoj svezi sa samom dramom, tuži ga (a misli na pisca i kritičara *Sperone Speroni)* što ga je odvraćao da ne ide na dvor Alfonsa II od Este vojvode od Ferare, i prihvaća tu prigodu da hvalama uzvisi na nebesa vojvodu i, pod imenom Elpina, ńegova ļubimca *Giambattistu Pignu* i cijeli dvor ferarski. Ovo sve nije imalo nikakva smisla za republikanca i Dubrovčanina Zlatarića; zato u ńegovu prijevodu Radmio (Tirsi) kaže da nema vremena o tome govoriti, te tako izostaje cijeli govor. Nije dakle, kako je mislio Kukuļević, Zlatarić ono izostavio „radi pomańkańa umjetničkih izraza", i ovo izostavļańe nije „na uštrb cijele drame". Na drugom mjestu Tirsi (opet Tasso) čini parafrazu Virgilija (ecl. I, 6—10) u 30 stihova kažući da mu Alfonso nije ništa mańe nego Bog. Ovakovi poganski način govora u ono doba nije bio neobičan u Italiji, i nije se baš shvaćao u pravom smislu; ali se jamačno na ń Kršćanin Zlatarić zgrozio, te u prijevodu okreće smisao posve na drugo, na vjeru i ufańe u Boga, ne baš dosļedno s Radmilovijem harakterom, i na kraju ńekako miješa slavu rajsku i zemaļsku. Ima i mjesta gdje je Zlatarić zlo razumio i preveo original a nije ni docnije popravio, kako u Aminti 741: „Ne umi dat ranu"; u Ļubmiru 793: „Ne umije ni ranit", a u originalu je: „E non sappia di ferire" (ne zna da rańava), gdje je prevedeno kao da je talijanski: „non sappia ferire". U Am. 826, 827:

Nemoj ti pak pronijet da ja ovo govorim,
i jošter nada sve u pjesni ne pravim;

u Ļubm. 888 889:

Nemoj ti komu rijet da ovo ja pravim,
Vrh svega ja pjèsnî ne činim;

talijanski:

Non ridir ciò ch' io dica; e sovrattutto
non porlo in rime (ne spjevaj).

Teško je razumjeti kako Zlatarić koji je bio i talijanski pjesnik nije shvatio smisao na ova dva mjesta. Vaļa da je u rukopisu zlo pročitao prvi put (u drugom je primjeru jamačno pročitao *parlo* mj. *porlo)* a kod popravļańa nije isporedio ove stihove s originalom.

Ugodno je zabiļežiti da je Ļubmir (god. 1580) najstariji prijevod Tassova Aminte, jer je francuski, koji se doslije držao najstarijim, štampan istom god. 1584, i tako se potvrđuje Kukuļevićeva konjektura.

Ļubmira pokloni Zlatarić Mihu Matufiću. i ostavi gotovo nepromijeńeno pismo na ńega pred mlađijem prijevodom u izdańu god. 1597, premda Matufić bijaše umro već god. 1590[61].

Poslije Aminte lati se Zlatarić prijevoda s grčkoga jezika, Sofoklove Elektre[62]. Ovo svoje kńiževno djelo (a i druga s ńim naštampana) pokloni, kao što sam kazao, knezu Jurju Zrińskomu, te obzirom na ńega piše na naslovu: „iz veće tuđijeh jezika u hrvatski izložene", a u pismu na ńega: „Stavih se za tijem s jednakom požudom učinit Hrvaćku Grkińu Elektru Sofoklovu", i „od vrijednijeh Latina ali Grka koji vam u vaš hrvacki jezik govore".

U isto doba[63] slobodno prevede „Ļubav i smrt Pirama i Tizbe" po Ovidiju (Metam., IV, 55—166).

Prije i preko toga napisa 28 pjesama prigodom smrti oca, djece, rođákâ i prijatéļâ, te ih naštampa ujedno s ona tri prijevoda. Grehota je da se nije kod štampańa ovijeh pjesama držao hronologičkoga reda; jer bismo drukčije mogli doznati od prilike godinu smrti za ńekoliko poznatijeh ļudi.

Ove pjesme kao i Pirama pokloni Cvijeti Zuzorićevoj.

Poslije smrti Zlatarićeve ostalo je u rukopisu 137 liričkijeh pjesama što je sakupio ńegov sin Miho, ali ne držeći se nikakva reda, ni hronologičkoga ni drugoga. Jedino sačińavaju ńeku povorku pjesme 107—112 i možebiti 113 u kojima je riječ o bolesti (od očiju?) ńeke gospođe (Cvijete?). Od ovijeh je pjesama velika većina (105) ļubavnijeh, a jamačno među ńima najveće ih je spjevano Cvijeti Zuzorićevoj. To se vidi i po samijem riječima Zlatarića kad joj piše (u poslanici kojom poklańa *Pirama*, vid na str. 144) da će „izvesti na svijetlo ne mao broj pjesni koje je u ńe hvalu učinio". Dakako ńekoliko između ńih nije Zlatarić o ńoj pisao. Ne možemo pomisliti da bi na ovu gospođu, kojoj se svak ne samo divio nego ju je i cijenio i poštovao, smjerali stihovi:

Zač glasom i ćudi Sirena jes prava. IV, 9.
K dobru je prilična, sva blaga, sva mila,
ali su različna od toga pak dila. CXXIII, 7, 8;

i osobito:

Svaka vil gizdava samo tijeh sad mili,
kijeh sreća neprava bogastvom nadili. CI, 39, 40,

---

[61] S. Dolci, pag. 46.

[62] Vidi str. 4.

[63] „Koja" (Sofoklova Elektra) „bi dovedena od mene na svrhu zajedno s Ļubavi Pirama i Tizbe" (str. 4).

vidi i svu ovu pjesmu. Ako se i prva dva mjesta mogu shvatiti, kao riječi ļubovnika zanesena od strasti, koji misli da ima pravo tužiti se na dragu svoju, ali je treće takovo da Zlatarić nije mogao pisati onu pjesmu misleći na Cvijetu. I ne zna se, jeli imao uzroka pisati o ńoj:

> Meni se vil hrani i moja ima bit,
> a drugi zamani žele ju moć vidit.
> I za mnom samime uzdiše lijepa vil,
> stiruć se da bi me primila u svoj kril. XXII, 17—20.

Ali bez sumńe o ńoj govori kad pjeva:

> Kako ja proslavit možem vik u pjesni
> gizdavi oni *cvit* svom slavom uresni? XXV, 1, 2.
> Kroz vridni ovi *cvit* svom slavom uresni
> ne mogu neg primit pohvalu te pjesni. LXXXII, 9, 10.
> Ni mari za misto gdje gizdav *cvijet* niče
> zvjerenje nečisto koje kal običe. LXXXV. 57, 58.

Pjesme XXVI i XXVII mogu biti pisane kad on otide u Padovu; CXV kad se udade Cvijeta: XXIII kad ona otide iz Dubrovnika.

Da je uprav bio zaļubļen Dominko u Cvijetu, lako je moglo biti. Bili su vršńaci, i vaļa da su se mogli vidjeti i poznati u svoje djetiństvo i mlado doba. Kažem samo *vaļa da,* jer su po dubrovačkom običaju djevojke u vlasteoskijem i pučkijem kućama imale malo više slobode nego Turkińe u zenani. Ili je pjesniku trebalo ideala za svoje pjesme, pa ga je naravno našao u onoj koju su pjevali svi drugi pjesnici u ono doba, i mladi i stari? Na ovo bi se pitańe istom onda moglo odgovoriti, kad bi se znalo u koje je doba svaka pjesma pisana, i jeli ih svijeh namjeravao pjesnik štampati.

Od ostalijeh pjesama ima ih 13 filosofičkijeh ili moralnijeh: XVII, XXIX, XXXVI, XXXIX, XL, XLIV, XLIX, LXVIII, LXXI, LXXV, LXXXIX, CV, CXXVII; religijoznijeh (uprav molitava) 5: LIX, LX, LXXIV, CII, CXXVIII; posmrtnijeh i nadgrobnijeh 8: XXXI, XXXV, XXXVIII, XLI—XLIII, LII, LXX (ova je uprav šaļiva pjesma); u pohvalu Jeru (Sorkočeviću) Klisoviću XCI; šaļive su XXXII i LXIII (i LXX što sam brojio među nadgrobnima); pjesma je XXXIII epistola na D. Rańinu kojom mu preporučuje ńeki svoj posao; a u epistolarnoj su formi i ńeke druge: od ļubavnijeh XXV i CXXXVI, od filosofičkijeh XXIX, XXXVII, XLIV, XLIX, CV, i dvije šaļive.

Pokazuje blagu ćud Zlatarićevu što među ńima nema nijedne prave satirične pjesme.

Zna se da je Zlatarić pjevao pjesme i u talijanskom jeziku: toga vaļa da nije mnogo bilo, jer ga Baro Naļešković u talijanskom sonetu (str. 167) moli da zapjeva i talijanski i kori ga što neće. Crijević u biografiji Cvijete Zuzorićeve ostavio nam je ovaj sonet što joj je pisao Zlatarić:

Quell' aureo crespo inanellato crine,
quei duo bei lumi, ove tra il bianco e nero
Amor risiede e tien il grand' impero
di tant' alme leggiadre e pellegrine,

mi dipinge talor in si divine
tempre il mio saldo e celato pensiero,
che al ciel mi scorge per destro sentiero
al dolce, caro e gloríoso fine.

Quinci ognor più s' avanza il gran desio;
che in duro esiglio mi distrugge il cuore
vago di riveder l' amato sole,

cui là, ove splende, in quella parte invio,
dogliosi gridi, e il mio fero dolore
narro; ma il vento porta le parole;

i ńekoliko redaka iz pisma kojijem je Zlatarić poklonio Cvijeti izdańe Simonetinijeh talijanskijeh pjesama: „ . . . Essendo dato a me il carico d' eleggere una persona, sotto il cui nome arditamente potessero comparire nel cospetto degli uomini, e di molte degne, che mi si sono offerte, per molte cagioni ho giudicato voi degnissima; ed inoltre, essendo sopra il corso umano dotata di tutte quelle onorate qualità che a vera gentildonna si convengono, mi pareva farvi torto, se io non le vi dedicava. Taccio della bellezza del corpo e di quella dell' animo, ambedue rarissime ed eccellentissime, ambedue da me (come meritano) ammirate e sommamente riverite, le quali non pure non hanno paragone in Ragugia mia dolcissima patria, ma ho ardimento di dire in tutta Italia. Aggiungo, che la bontà di Dio vi ha scelto e conceduto così degno consorte, il cui valore non si potrebbe lodare abbastanza da qualsivoglia felicissimo scrittore. Conosco pur bene i gran meriti vostri, così volesse Iddio ch' io potessi palesargli al mondo, perch' esso udirebbe, quanto avanzate di gran lunga tutti quelli che hanno fama e grido d' alta virtù e di singolare bellezza".

V.

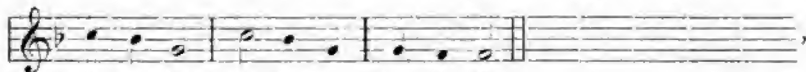
Metar je u Zlatarića najčešće dvanaesterac. Osim u Ļubmiru gdje nema slika, stihovi su združeni dva po dva u distihe, u kojima su i prvi i drugi članci vezani među sobom slikom, ali distisi nijesu među sobom vezani. O ovome sam stihu poduļe pisao u Stari pisci hrv. XVI, str. 8—11, i mislio sam onda da bi mu ovako bio ritam:

ali me je g. M. Milas opomenuo na melodiju narodne pjesme što se pjeva u Dubrovniku i u Stonu:

So - ko - le pi - to - mi, ne - moj se di - vļa - ti, jer će ti

vrije-me doć, da ćeš se ka - ja - ti.

te po tome mislim da bi uprav ovako bio ritam (bez odmora):

O ovome stihu Zlatarić kaže u pismu na Matufića (str. 71): „Ne imajući mi oktonarije, trimetre, senarije, ni mnoge ine vrste verasa ke su vlaštite ovakomu spijevanju, ne sumńih uzet ovi naš veras odriješen koji tako ugađa se njekoliko s jambom gdi ih činimo (što od jambi pravi Aristotele) mnozijeh i ne stavļajući se u općenom govorenju". Nije dosta jasno što je ovdje pisac htio da reče, svakako se u zadńijem riječima nepravo pozivļe na Aristotela, jer ako u grčkoj prozi vlada jambički ritam, u našem jeziku nasuprot vlada trohajički. Može biti i da mu se dvanaesterac činio sličan grčkom senariju samo s jednakoga broja slogova; a u ostalome je i u ńega dvanaesterac kao i u drugijeh pjesnika najčešće s dijerezom među trećijem i četvrtijem slogom svakoga članka: tako u prvijeh 100 stihova (200 članaka) u Elektri samo su 4 članka bez dijereze; u 96 prvijeh stihova (192 članka) u Ļubmiru samo 5; osim toga kad se dva vokala ondje sretaju, vrlo ih rijetko pjesnik sadružuje elizijom ili sinizesom (u svijem onijem stihovima samo jedan put: častoļubna͡ odveće. Ļubm. 17).

Aminta je u originalu spjevan endekasilabima i septenarijima bez slikova (osim kora); i u prijevodu Zlatarić nema slikova, a prema prvome stihu upotrebļava dvanaesterac a prema drugome stih od 7 slogova, n. pr.

Dali ćeš ti, Dubravko.
Ni vidit okol tebe.
Sve je zgubļeno vrime
kô ļubeć ne traje se.
Vaj moja predńa ljeta! itd.

U ovome stihu može biti da je ovakovi ritam:

Gdjegdje, ali rijetko, nema najzadńega sloga kao u talijanskom *settenario tronco,* n. pr.:

Ki z grane na granu. 247.
I hteći dat pomoć. 511.
I lijenijeh učini. 525.
Kad bih znal očito. 1800.
Da sobom uzmnoži. Am. 1346.
Nemoj mi lakom bit[64]. 1584.

Ńeki stihovi, i takovi su dosta rijetki, kao:

Grlici ńe vijerni drug. 230.
Htio bih istom prijat smrt
kojom umrije život moj. 1782—3.
Malahan je biljeg taj. 1867.
Ali život ali smrt. Am. 941.
Čujem jedan tužan glas. 1256.
Znam da mu će drago bit. 1719.
Ter jauk oni koji gork. 1894,

vaļa da su zlo načińeni, jer bi im ritam uprav bio drukčiji:

Osim ove dvije vrste stihova ima u Zlatarića i osmerac u kiticama po četiri stiha u kojima obično ovako stoje slikovi: *abba.* Takovi je metar u Elektri u liričkijem dijelovima: 115—170, 553—588, 963—1010 *(abab),* 1211—1258, 1581—1604, 1725—1728, u Ļubmiru u korima na kraju svakoga djela (na kraju drugoga *abab),* a među *Razlicijem pjesnima* u XXXI, XL—XLIII, LXIII, LXVIII, CV, CXXX.

[64] Može biti da treba čitati *biti.*

VI.

Kako je kazano, četiri su kńiževna djela Zlatarićeva naštampana u Mlecima god. 1597 u glasovitoga umaniste i štampara Alda Manucija mlađega. U akademijskoj biblioteci ima jedan eksemplar ove rijetke kńige. Vrlo je lijepo štampana na finoj hartiji upravnijem slovima *(antiqua)*[65] veličine *cicero* s oblikom sredovječnijem *(renaissance)*; samo su tri poklonska pisma štampana kursivnijem slovima. Narešena je simboličkijem slikama na naslovu; pa vińetama[66] (ima ih 8 u Elektri, 11 u Ļubmiru, 1 u Piramu) svijem urezanijem u mjedi, a na najzadńoj strani slikom Alda starijega. Ali je najviša vrijednost ovoga izdańa što ima vrlo malo štamparskijeh pogrešaka. Brojevi nijesu po stranama nego po listima, i počińu od teksta Elektrina, te se (poslije 36) prekidaju na početku Ļubmira, i nema ih opet na najzadńijeh pet strana na kojima je katalog djela štampanijeh u Manucija (među ńima je i Zlatarićeva kńiga i Tassov Aminta). Ovu kńigu biļežim *a*.

Elektru naštampa iz nova Marco Ginami u Mlecima god. 1621 (Kukuļević, Bibliografija hrvatska, I, 185), ali ovu kńigu ne poznajem.

Za *Pjesni razlike* imao sam pri ruci četiri rukopisa koja biļežim *b*, *c*, *d*, *e*.

Rukopis je *b* moj vlastiti. Vezan je u tvrdijem koricama, a format je mala 8ª. Nakon 42 lista što su kasnije dodana (o kojima ću još govoriti) pisane su vrlo lijepom rukom *Pjesni razlike*: na prvoj strani stoji: „Pjesni razlike Dominka Šimuna Zlatarića Dubrovčanina ispisane u Dubrovniku MDCCLXXIX po Antunu Kraļeviću“ (ńeko je kasnije iz šale dodao „Marku“); pa iza tri prazne strane od str. 1 do 187 napisano je sve po redu kako je ovdje naštampano od str. 168 do 248. Zatijem su od str. 189 do 220 *Pjesni u smrt razlicijeh* (prepisane s *a*). Od strane 223 pisane su pjesme Šimuna Zlatarića Dominkova sina u ovom redu: *Vila ostarana*, *U hvalu Ǵiva Frana Gundulića*, *Pjesma L Davidova*, *kńiga Leandrova* (iz Ovidijevijeh Eroida) do str. 254, na kojoj je bio otrgnut svršetak rukopisa; ali ga je poslije ńeko popunio privezavši na kraju više od 100 lista, te je na ovima svršeno drugom, vrlo čitļivom rukom, Leandrovo pismo; pak je treća, ružna ali

[65] Samo je *v* svagda kursivno.

[66] Vińete su načińene prema tekstu, može biti da su za Ļubmira uzete iz talijanskoga Aminte što je isti Aldo štampao.

*

čitļiva ruka dodala *Prosvijetļeńe od imena koja se nahode u Poslanici Leandrovoj*, a zatijem cijelo *Prvo Pjevańe od Pritvora Ovidiovijeh* (prijevod Š. Zlatarića što je preradio Niko Brńe di Giorgi, t. j. Igńat Đorđić). Na prve 42 strane ima: *a)* (od str. 1 do 19) Crijevićeva biografija Dominka Zlatarića gdje je na str. 9—11 umetnuta diploma zlatnoga viteza (vidi str. XIV—XV) koje nema u akademijskom rukopisu Crijevićeve *Biblioteke; b)* (str. 19—26) vijesti o Dominku iz Đorđićeva predgovora k *Saltijeru; c)* (str. 28—29) biografija Šimuna Dominkova iz Crijevićeve *Biblioteke; d)* (str. 29 – 38) „Collecta tam ex editis quam ex anecdotis Flavii Jacobi Eborensis operibus" (vidi str. XX—XXIV); *e)* (str. 39—40) Šimunova biografija iz Đorđićeva rukopisa (vaļa da je rukopis o kojem sam govorio na str. VII); *f)* (od str. 40 do kraja) prijevod svega onoga s latinskoga na naš jezik (u ovakovom redu: *c), e), a), d), b)*). Ovo su dvojica pisala: iz početka do str. 16, pak opet od 21 do 40 ńeko vrlo čitļivom rukom (ovo je četvrta ruka u istom rukopisu); str. 16—20, i 40—44 ona ista ruka što smo zvali trećom. Lako može biti da su ova dvojica iz kuće Zlatarića.

Rukopis je *c* iz akademijskoga arhiva (IV. a. 85). Format je 4°, ima 182 strane i vezan je u tvrdijem koricama. Po pismu se poznaje da ga je svega napisao poznati Dubrovčanin Jezuvit I. M. Mattei. Na prvoj je strani samo: „Dominka Zlatarića Pjesni Razlike". Od str. 3 do 83 napisane su ove u redu kao što su ovdje štampane od str. 167. Na str. 83 ispod *Svrha* ima: „Iz pripisa gosp. Miha Ǵona Rastića Vlastelina Dubrovačkoga dopripisano na prvi svibńa G. G. 1759". Na str. 85—87 ima „Kazalo razlikosti ovezijeh pjesni" gdje ih dijeli na *duhovne i djeloisprarne,* te su to one što sam ja na str. XXXI naznačio kao *filosofičke ili moralne* i *religijozne,* osim LXXXIX koju stavļa u drugu kategoriju, a među ovima broji i IV i CI što ja mislim da su ļubavne. Druga mu je kategorija: „Pjesni u hvalu, u smrt i nadgrobja" gdje broji iste što i ja pod istijem imenima, a dodaje im još XXV, XXXIII, LXXXIX. Kao *pjesan špotnu* donosi samo LXIII, a o ļubavnijem kaže: „Pjesni ostale sve su isprazno nu pošteno ļuvene". Od str. 89 do 94 ima zabiļeženo gdje je što po alfabetičkom redu prvoga stiha svake pjesme. Daļe od str. 97 do kraja prepisane su pjesme Šimuna Dominkova kao i u rukopisu *b,* ali ovijem redom: *Prvo pjevańe od Pritvora Ovidiovijeh; Poslanica Leandrova; Vila ostarana; Pjesan u hvalu Ǵ. F. Gundulića; Pjesan pedeseta Davidova.*

Treći je rukopis *(d)* također iz akademijskoga arhiva (I. b. 24), vezan tvrdo u kvijeru, mala 8ª. Pisan je lijepo i razgovijetno. Svega je bilo napisanijeh 159 lista, ali je prvi istrgan. Na praznom listu na početku pisano je drugom rukom: Joïs Xav.[ri] Altesti. Na prvom sadašńem listu (zabiļeženom brojem 2) stoje dva talijanska soneta B. Naļeškovića (ovdje str. 167—168). Od lista 3 do 5 naznačeno je za svaku pjesmu (po brojnom redu) na kojem je listu. Zatijem su *Pjesni razlike* (od lista 6 do 88 retro). Istom je na listu 89 mala pjesmica sina Dominkova Miha (što je ovdje na str. 168). Od lista 90 do kraja napisane su Šimunove pjesme, ali samo prijevodi (Ovid. Metam. I, Poslanica Leandrova, *Miserere)*. Na dnu lista 89 retro ima biļeška napisana rukom samoga prepisivača: „Da Padri Gesuiti si trova Electra in libro stampato compositione o sia opera molto bella et isigne del isteso Dominco Slatarich". Na praznom listu 161 s traga ima istom rukom napisano: na vrhu

Daj ciui Sinko ter se ghanni
Kasgiuh millos draghu u lizu
Libretti — 14;

u srijedi: „2606", a na dnu: „Da P. Matei 7 libreti di Dominco Slatarich".

I rukopis je *e* iz akademijskoga arhiva (I. b. 20). Format i hartija kao u *b* i *d*, a vrlo je krasno napisan. Vezan je u tvrde korice. Ima 168 strana, ali ih je prazno 8 na početku, 9 u srijedi, a 3 na kraju. Nema naslova i vaļa da ga nigda nije ni bilo. Od str. 9 do 114 napisane su *Pjesni razlike* s talijanskijem sonetima u istom redu kao u *b*. Na str. 115—133 prepisane su *Pjesni u smrt razlicijeh* po Aldovu izdańu. Nakom 9 praznijeh strana, od str. 145 do 165 stoje ńeke Šimunove pjesme u ovom redu: *Vila ostarana, U hvalu G. F. Gundulića, Pjesan 50 Davidova, kńiga Leandrova* (kao u *b*).

Kad se pregledaju ovi rukopisi, lako se poznaje da su sva četiri prepisana jedan iz drugoga, te se može znati od prilike i kad su pisani *d* i *e*.

Ispoređujući *c* i *d*, vidi se da je prvi (god. 1759) iz drugoga prepisan, dakle je *d* baš rukopis Miha Rastića o kome govori Mattei u *c*, što se potvrđuje i talijanskijem biļeškama u *d* na najzadńoj strani, kojima vaļa da je ovo smisao: cio rukopis, prije nego je bio vezan, sastojao se iz 14 kńižica, te je prvijeh 7 (u kojima su bile *Pjesni razlike)* Mattei posudio u Rastića i onda ih

možebiti i prepisao. Ima u *d* i popravaka koje su jamačno Rastić i Mattei, dogovorivši se, oba napisala, ili što je Rastić napisao pregledavši prijepis ovoga drugoga. Po ovome se vidi da i rukopis *d* nije mnogo stariji od *c*, te da je i on napisan oko polovice prošloga vijeka. Rukopis je *e* prepisan iz *c*, a *b* iz *e*. Po tome *e* spada među god. 1759 i 1779.

U akademijskom arhivu ima peti rukopis (I. b. 32), u kojemu je Ļubmir (Aminta) u starijem obliku. U rukopisu su 84 lista (ne zabiļežena brojevima), ali ih ima ńekoliko praznijeh. Format je kao kod *b*, *d*, *e*. Dosta je razgovijetno i lijepo pisan, po svoj prilici početkom ovoga vijeka ili krajem prošloga. Na trećoj je strani naslov (onako kao što je ovdje na str. 249), a pod ńim pisano je istom rukom kao i u *d*: „Joïs Xav[rii] Altesti“. Od str. 5 do 7 ima *sadržańe* koje nijesam htio štampati u tekstu jer ne znam jeli ga napisao Zlatarić, ali ga ovdje priopćujem.

„Sadržańe.

Ļubmir glasoviti pastijer, jur od doba svoga djetinstva ļubavnik Dubravke jednakijeh ljeta i plemena, ne budući od ńe zamjenito zaļubjen, trajaše svoj život tisuću ļuvenijeh muka kušajući bez ijednoga ufańa boli svojoj utjehu prijati. Zgodi se u toj doba da Dubravka od Satira u zasjedi čekana nad živcem Dijane bi od ńega prid hrek duba vezana. Ured ļuvenom mladiću glas dođe od ńe pogibija, i tuj toliko u vrijeme priskoči, da čineći toj nakazni pobjegnuti, oslobodi djevičanstvo vile od silnoga nadstupa. Nu kad mogaše Ļubmir razložito ufati da Dubravka s ļuvenom harnosti zamijenila bi tako zgodnu utjehu, ona se usiono isprid ńega odstranivši, ostavi ga u takomu biću, da bio bi svoj život dovršio, da ga tuj ini nijesu uzdržali. Ļubav tadara videći neharno otvrdnutje Dubravke, uze najposledńijem načinom kušati stavnos Ļubmirovu: dočim nakon malo vremena u isti dan dočuvši da Dubravka u lovu bi razdrpjena od vukova, pridobjen od žalosti sunu se s jedne privisoke ļuti, ne podnosivši mu srce za ńu pogubjenu naživjeti. Ali Dubravka koja nije jur bila poginula, kako bi lažívo Ļubmiru doglašeno, negoli bijegom svoj život shranila, potom doču od ńe družice Jele nesrećnu zgodu pastirovu, ganuta na milos, i obrativši omrazu u ļubav, odluči smrt sebi zadavši svoj duh s neobļubļena Ļubmira duhom sadružiti iza kako bi tijelo ńegovo u zemļu složila. Pristupajući dake u prodol, gdje se bijaše Ļubmir sunovrat vrgo, nađoše ga ne jur mrtva negoli prinemožena, ere

tvrd nalog grana dubja izvan toga ponora izraslijeh oslabivši u susretištu tegotu tijela, ne bi smrtno ńegovo padańe. Dubravka dake kadara tuj pristupi, bolestim *(sic)* obujmjena pade nad tijelo Ļubmirovo i lice k licu priklonivši, s suzama koje tijekom ronijaše povrati mu duh izginuti. Tadar on nahodeći se u zagrļaju svoje Dubravke koju jur mrtvu cijeńaše, s nenadanom radosti snagu priuze, poznajući pouzdano da će primit s uzdisanijem zaručeńem uzdarje svoje ļubavi".

Na str. 8 ima latinski epigram Đura Ferića:

Lex est ut versus respondeat alter et alter:
cur hic scribentis desinit arbitrio?
Aurius (en causam) putat in certamine circi
vincere, qui fraenis destituatur, equum.

Nakon 5 praznijeh lista napisano je sve (počevši od pisma na Matufića) što je ovdje naštampano od str. 249 do kraja. Ovaj rukopis biļežim *f*.

Isti se stariji oblik Ļubmira (bez *sadržańa* i bez Ferićeva epigrama) nahodi i u rukopisu (pod br. 73—52) iz biblioteke Male Braće u Dubrovniku, o kojemu sam govorio u Star. pis. hrv. XVI, str. XVII. Biļežim ga *g*. Ovaj su mi rukopis posudili često iskušanom dobrotom i uļudnosti vele časni Oci Male Braće, ali prekasno, i to s moje krivice, jer ne znajući prije za ńegovu znamenitost, zatražio sam ga istom onda kad je Ļubmir bio već naštampan po rkp. *f*. Oba su rukopisa od iste familije, premda se ne može reći da je *f* prepisan s *g*, i nijesu vele dobra, ali je svakako *g* boļi od *f*; znatnijeh varijanata nema mnogo, ali je vrlo pretežno što u *g* pod naslovom: „Ļubmir pripovijes pastijerska složena po gosp. Dominku sinu Šimuna Zlatarića vlastelinu *(sic)* dubrovačkomu" ima: „Stampata in Venezia appresso Domenico e Giambattista Guerra fratelli 1580". Ovo nam dokazuje koji je pravi smisao riječi Zlatarićevijeh (na str. 4): „Dah ju" (t. j. pastijersku pripovijes Tassovu) „na svijetlo", te po ovome znamo da se ovaj prijevod štampao još prije originala, ako možebiti sad i nema nigdje eksemplara ove kńige.

Sva je djela Zlatarićeva (osim Ļubmira u starijem obliku) objelodanio u Zagrebu god. 1852 i 1853 I. Kukuļević Sakcinski u tri sveske: u prvoj je Elektra i Piram; u drugoj Ļubmir, i Kukuļević je dodao sprijeda: „Discorso sopra l' Aminta dell' abate Pierantonio Serassi", a prema svakoj strani u tekstu talijanski Tassov original; u trećoj je „Život Dominka Zlatarića" što je

napisao sam Kukuļević, i Dominkove lirične pjesme (*Razlike* i *U smrt razlicijeh*), ali ne u istom redu kao ovdje; najprvo je pod naslovom *Pjesni razlike* 121 od ovijeh pjesama; u drugoj su skupini *Pjesni razlike* što je Zlatarić kojom prigodom (ne radi čije smrti) spjevao, t. j. XXXIII, XLIX, LIX, LXIII, LXVIII, LXXV, LXXXIX, XCI; u trećoj su skupini (pod naslovom *Pjesni nadgrobne*) pjesme što su ovdje naštampane na str. 150—164, kojima je pridao Kukuļević iz *Razlicijeh Pj.* XXXI, XXXV, XXXVIII, XLI—XLIII, LII, LXX. Na kraju su dodane tri pjesme Šimuna Dominkova: Vila ostarana, U hvalu I. F. Gundulića, Pjesan 50 Davidova (ova prerađena od I. Đorđića). O Kukuļevićevu se izdańu može kazati da je vrlo dobro, samo što nije posve dosļedno u ortografiji. Ja sam se ńim okoristio koliko sam god mogao. Biļežim ga *K*.

VII.

Ovdje je od str. 1 do 164 vjerno (razumije se drugom ortografijom) preštampano Aldovo izdańe. Po ńemu je zabiļežena i paginacija; 4 lista na početku Ļubmira što ondje nemaju broja, ovdje su zabiļežena 36 *c*—*k*. I stihovi su naznačeni 5 po 5; griješkom sam preskočio pet brojeva među 990 i 1000 u Ļubmiru.

Aldovo je izdańe, kaonoti naštampano za života piščeva i možebiti pod ńegovijem očima, vrlo korisno ne samo za djela što su u ńemu nego i za druga što su do nas ostala u rukopisu; jer u onima imamo vjernu sliku jezika i ortografije Zlatarića, a to nam je toliko više potrebno što nam rukopisi nijesu stariji od polovice prošloga vijeka. O ortografiji Zlatarićevoj pisao je g. T. Maretić (Istorija hrv. pravopisa, str. 45—49); treba dodati, da, ako Zlatarić ne razlikuje dugo ѣ od kratkoga kako D. Rańina (vidi daļe), ali je dosļedniji od ovoga u tome što nigda ne slijeva konsonanat s *j*, koje postaje od ѣ (Rańina piše i *ńeki*), ili pred kojijem je ispalo *i*, kao n. p. u *čińenje, vidjenje, znanje, spijevanje, veselje, dobitje, rodjak* itd. Gdje se rukopisi ne drže ovijeh pravila, svud sam popravio, a nijesam našao potrebno javiti to u biļeškama. Gdje je nedosļedna gramatika i ortografija u Zlatarića (koji n. p. miješa dat. i instr. plur., *ju* i *je* kao acc. sing. f., *htjeti* i *ktjeti*, piše ʒ na jednom mjestu, drugdje *z* u *zora, zoriti* itd.), ostavio sam kako je u rukopisima.

Razlike su *pjesni* naštampane po rkp. *d*, ali sam se svagda obzirao i na druga tri rukopisa i na Kukuļevićevo izdańe (u ovome

su naštampane po rkp. *e)*. Nekoliko je varijanata zabiļeženo samo za to da se vidi, kako su rukopisi prepisani jedan iz drugoga.

Pošto se gotovo naštampao Ļubmir (mlađi), našao sam u rukopisu *f* stariji oblik, te sam ga ostalome pridružio kao dodatak. Boļe bi bilo štampati oba dva oblika zajedno, stranu prema strani, ali, jer se to nije već moglo, tražio sam da oblakšam ispoređivańe zabiļeživši uz brojeve stihova starijega oblika brojeve mlađega kursivnijem tipima. Druga je neprilika nastala tijem što sam primio rkp. *g* pošto je već sve bilo štampano; zato ovdje dodajem iz ńega varijante koje na ńekoliko mjesta popravļaju štampani tekst, ili se slažu s popravcima što sam već sam bio izmislio: Na str. 248, na retku 12 ozdo: otonarije; na recima 4 i 5 ozdo: cijenim da ti neće *itd.*; stih 8 protresa; 10 ovih haļinah; 27 zlati; 44 trkač; 56 čim Dubravci; 115 ļubļeno; 137 njegda; 170 promińa; 185 tuđega vidjela; 306 zasve jer; 327 er ne; 333 nigda; 340 znaš; 360 na vitru; 398 jaoh! govorim; 491 pukne; 497 vas gorim; 503 priješćenja; 518 tamni zrak; 528 jaoh; 545 o tom; 591 Djevičica; 607 gojtanom; 623 onim; 628 starijeh ļudi; 645 rana; 653 huđe; 654 zvjerenje; 739 ljepote; 762 Sad ne znam; 809 ćudi; 819 domaraj i vapi; 820 ako nije; 827 ne pravim; 833 meni; 855 svršivaš; 874 ma veće; 908 skupi; 944 smijen; 976 i toj; 995 skučenju (?); 1011 ne ńe dar; 1016 znat; 1030 o; 1032 tvê zlamenja; 1139 ruci; 1435 o; 1478 ni se čim; 1651 Toj ne, jer sve moje; 1678 ma nu; između 1737 i 1738 ima *Kor.* To je put, i ona nî vele daleče; 1738 *Jela.* Pođimo; 1786 i neprav; 1787 sva hitra; 1794 vrgši se; 1797 već tužan; 1802 zle rane; 1803 mi zda; 1830 oni; 1888 da kladenc imaše; 1905 kamo; 1914 koli; 1940 ma neskladi.

Činiće se mnogima čudnovata novotarija što će naći pisan imperfekat glagola *biti: bijeh, biješe, bijesmo, bijeste, bijehu*, a ne *bjeh bješe* itd. kao što se doista sad govori. Ali je već Daničić sumńao o tome da bi bio ovakovi akcenat i u starije doba. U *Prilogu za istoriju akcentuacije* (Rad XX) na strani 204 nabraja sedam primjera iz Bandulavića i Vrančića, u kojima je ovaj oblik po zapadnom govoru pisan *bijh, bijše, biiše, bíše* itd. (dakle s dugijem *i)* i dodaje: „u tijem je oblicima mogao obiļeženi slog biti dug“. U *Istoriji oblika* str. 302 piše o istom obliku imperfekta: „ѣ koje je u ńega (daj budi danas) kratko“. Do ove ga je sumńe jamačno doveo ne samo način pisańa Bandulavića i Vrančića nego i što se uvjerio da je ѣ dugo (*ī* u zapadnom, *ije* u južnom govoru)

i u drugijem imperfektima, kao *pletijeh, rastijeh* itd., vidi Rad XX, 185—186, i *Istoriju oblika* na istoj strani. Sva je prilika da je i Zlatarić izgovarao (po svojoj grafiji nije ih mogao razlikovati u pismu) one riječi s dugijem ѣ kao i Bandulavić i Vrančić koji su od prilike živjeli u isto doba kad i on, a da je taki izgovor bio onda u Dubrovniku, najboļe nam svjedoči Dinko Rańina samo 22 godine stariji od Zlatarića, koji razlikuje dugo i kratko ѣ pišući *ie* i *je*[67], dapače gdjegdje u stihu ovako mu *ie* vrijedi za dva

[67] Već je g. Maretić u *Istoriji hrvatskoga pravopisa latinskijem slovima* na str. 15 pisao: „Pa je vrijedno zabiļežiti, da *ie* upotrebļava Rańina za dugo ѣ, a *je* za kratko ѣ. Od toga se pravila nalazi do duše i odmicańa, ali je to rijetko". Ali pošto se pok. Vaļavac u predgovoru svoga (u ostalom vrlo vrijednoga) izdańa D. Rańine (Stari pisci hrvatski XVIII) ne slaže posve s Maretićem a uza ń pristaje i g. M. Rešetar (koji piše: „Po riječima prof. M. Vaļavca u predgovoru k akademijskom izdańu Rańininijeh pjesama vidi se da D. Rańina od toga pravila mnogo češće odstupa nego li se prof. Maretiću čini". Rad CXXXIV, 136—137), trebaće da o toj preteżnoj stvari što u duļe progovorim. Vaļavac (str. XXV) kaže: „Meni se odmicańe nije pričinilo baš rijetko: na prvijem deset listima ima ie za kratki današńi slog na ovijem mjestima: piesni 1 *2,* spievalac 2, spievaju 2, vidieti 3, 19 *(griješkom* 3 *19)*, spieva 4, pienje 5, liepota 7, 9 *(griješkom* 7 *9),* u piesneh 7, ktie 10, vierno 17, miesto 19, bieżat 20, promienu 24, sred lieta 24" (broj naznačuje pjesmu, a ne, kako bi se moglo pomisliti, koliko se puta nalazi riječ). Ali *spievalac* i oblici glagola *spievati* nijesu pogreške, jer je ovaj glagol u Rańine imperfektivan; nije pogreška ni *vierno*, jer se u Dubrovniku i danas govori *vijeran, vijerna, vijerno; (pienje* ne znam jeli za Rańinu pogreška: jeli izgovarao *pjenje* s dugijem *e* ili *pijenje?* ipak ne izostavļam ovu riječ); ostaje dakle 12 riječi. K ovima treba pridati još osam što Vaļavac nije zabiļežio: *liepote* 2 *20, piesni* 4 *8, viečni* 17 *9, pediepsom* 18 *4, viera* 24 *22,* pa i *pakliena* 3 *10*, *pakliene* 26 *20* (na drugijem mjestima *-kljen* i *-kglien*, t. j. *-kļen),* i *želienja* 24 *33* što je sumńivoi kao i *pienje,* te bismo imali 20 slučajeva u kojima se Rańina ne drž-pravila. Ja sam izbrojio u ovijeh 10 prvijeh lista (20 strana, od poe četka pjesama do pjesme 26 *31)* koliko svega ima riječi sa ѣ, n, brojeći (vrlo česte) slučaje kad Rańina piše *i*, ili *e* (u *sreća, vremena. verno, celov* itd.), i kad je riječ naštampana majuskulama, jer je onda svuda I, te sam ih našao 118. Omjer je dakle malo više nego 1 prema 6, te se dovle ne može baš reći da bi izuzeci bilo vrlo rijetki, ali se opet može tvrditi da su samo izuzeci, jer po omjeru vidimo da nije bio slučaj ili Rańinin hir kod pisańa nego da se držao pravila, ako i ne posve dosļedno. Uzroku zašto u prvijeh 10 lista ima toliko pogrešaka nije teško domisliti se. Vaļa da je Rańina isprva pisao svagda *ie* kao i drugi Dubrovčani za ńegova vremena, n. p. B

sloga, n. p. Duša *svijeh* naga *dobrijeh* prem dila 24 *15*. Na *brijestje* toj ńih milo 145 *80*. Vrhu *svijeh* inijeh ļudi *120*. Vas svoj *vijek* provodiše *152*. Izvan *svijeh* inijeh vila 146 *56*. Ja ino ne *rijeh* nego li gospoje 333 *7*. Pri tima ki ovi naš *svijet* ne znaju 402 *48*. Ima i trosložno *biješe* (što je opazio i Vaļavac): *Biješe* jednome na suncu jur silo 194 *1*. Na ove sam primjere slučajno naišao; može biti da ih još ima. Tako su po svoj prilici tri sloga u *ijeda* u ovom stihu: Sve od zloga *ijeda* skroveno grčilo 24 *28*. Znamenito je da Rańina piše ovako (s *ije)* ovu riječ; tako je pisano *ijed* u 440 *4* gdje je jednosložno i možebiti još gdjegdje. Ali, osim u ovoj riječi, Rańina ne umeće gotovo nigda *j* među *i* i drugi vokal, te piše n. p. *mudrie, priateļ, piaše, umiu, kriuće* itd.; *koi, običaî, doiše* itd.

Pošto je sve doštampano, opazio sam ńeke svoje i štamparske pogreške koje ovdje popravļam:

Na str.	4			RODULFA.
„ „	10,	stih	152	Persefone.
„ „	12	„	211	Krisotema.
„ „	24	„	355	visti (svisti u *a* i *K)*.

Gradić, Zlatarić, A. Gučetić (koji piše gdjegdje i *ije)*, pak je u ńeko doba, ali svakako prije nego je počeo štampati pjesme, odlučio razlikovati dugo ѣ *(ie)* od kratkoga *(je)*. Naravno je u ovakovom slučaju da s početka pamet i ruka, nenaučne na novo pisańe, ostanu često kod staroga, te se istom malo po malo nauče. Ako je ovako bilo u Rańine (da jest, vidi se po tome što se vrlo rijetko nalazi *je* mj. *ie)*, trebalo bi da izuzeci iliti pogreške postanu sve to ređe kako se kńiga daļe pisala i štampala. I zbiļa: na deset lista iza prvijeh deset (u akademijskom izdańu strane 21—35, od pjesme 26 *31* do konca pjesme 45) našao sam *nieki* 26 *99*, *liekara 121*, *pakliene 151*, *vieru 153*, *nigdiere 168*, *dieluje 181*, *živiet 212*, *vidieti* 31 *6* i 38 *8*, *vieruj* 34 *20*, *pakliena* 38 *13*, svega 11 slučaja u 79, dakle od prilike 1 u 7; na listima 71—80 (u ak. izd. str. 105—120, pj. 194—230 *6)* *vjerni* 202 *6* (što može biti štamparska pogreška), *liepota* 213 *41*, *vidieti* 226 *10*, *paklieni* 230 *6*, svega 4 u 60 slučaja, dakle 1 u 15; na zadńijem listima 142—151 (u ak. izd. str. 208—221, pj. 408—436) ima samo *bieži* 413 *11*, dakle 1 slučaj u 86. U pismu na Menčetića, koje je jamačno najzadńe naštampano, Vaļavac broji: *posieče, neizmierne, nieke miere, bieše, biehu*, a od svega su toga pogreške samo *nieke* i *miere* (u Dubrovniku se govori *neizmijeran)*, kojima kad se prida *vidielo* i *zaslieplјuje* (što Vaļavac nije zabiļežio), imaćemo 4 slučaja u 310, dakle malo više nego 1 u 80. Po onome što smo kazali treba uzeti u obzir samo ove zadńe rezultate, te se može reći da je broj izuzetaka vrlo malen.

Na	str.	25	stih	592	bjesni.
„	„	49	„	1326	bjesni.
„	„	129	„	1779	hotjenje.
„	„	137	„	2078	prid.
„	„	251	„	15	sve što.
„	„	252	„	67	zamahnuv.
„	„	254	„	653	sam.
„	„	255	„	191	ni *mj.* ki.
„	„	256	„	226	pojući.
„	„	260	„	376	nemila.
„	„	280	„	1162	ku.
„	„	291	„	1552	priroči.
„	„	300	„	1897	tuj.

Na str. 168 u trećem retku ozdo načinio sam krupnu pogrešku. Ovako treba popraviti: i u ovo libro] *d;* ja ovo libro *b, e; u c je bilo napisano* ja, *pa je popravļeno* i u.

Na str. 284, za stih 1304 ne treba nikakve biļeške, jer *pomrli* znači *vrlo žeļni* (kao da umiru od žeļe), isporedi A. Čubranović, Jeđ. 161, 162:

Jeda li si još pomrla
biti, dušo, zlatih vlasi?

P. Budmani.

ELEKTRA TRAĆEDIJA.

ĻUBMIR PRIPOVIJES PASTIRSKA.

I ĻUBAV I SMRT PIRAMA I TIZBE
iz veće tuđijeh jezika u hrvacki izložene.

K tomu su pristavļene njekolike pjesni u smrt od razlicijeh.
PO DOMINKU ZLATARIĆU.

U BNECIJEH, PO ALDU.
CIↃ. IↃ. XCVII.

III Prisvijetlomu i priizvrsnomu gospodinu

Gospodinu

ĐURĐU KNEZU ZRINSKOMU,

SVJETNIKU CESAROVA VELIČANSTVA, VLADAOCU NAD BLAGOM KRUNE UGARSKE, I VOJVODI OD VOJSKE UGARSKE NA DUNAJU,

MOMU GOSPODINU VAZDA POČTOVANOMU.

Čiro kraļ, koga velika gospoda s razlogom drže za izgled života, kako s dvije poglavite vrste od oružja općaše pridobivat tolike gradove, razbijat tolike vojske i činit se gospodar od toliko razli-
IV cijeh dr|žava, tako ih još s velikom pomńom i hitrosti kovaše i držaše sveđ opravno u svojijeh hrabrenijeh djelijeh. Oružja bijehu ļubav, koju svojijem nošaše, i vječni strah, u komu držaše neprijateļe, kovana i vladana od svakčašńega bdijenja duše i tijela, i od neizmijerne i vele ļubežļive dobrote koja biješe vlastita ńegovoj kraļevskoj naravi, i s kojom sam sebi skova i zgotovi toliko visoku sreću. Zato ja većekrat razmišļajući ńegova velika djela, i zamijerajući one vrijednosti srca ńegova, vidim ih gdi sad čednijem načinom sjaju u vašemu prisvijetlomu i priizvrsnomu Gospodstvu i slišajući velika djela, uživam u meni, da su toliko davńene stope, toliko hrlo slijeđene od vašijeh sadańijeh stupaja. Cijeć toga, čijem vi toliko visoke krjeposti nasljedujete, budući meni u srce uljezlo, i veoma omililo ime vašega prisvijetloga Gospodstva, ištem onijem puti kojijem mogu ukazat se, da nijesam nedostojan sluga vaše vrijednosti, da na kigodi način dostojan milosti vaše. S prva dake
V gledam vas, pak slazeći | na bitje moje, čijem vaše prisvijetlo Gospodstvo u djelo postavļa Čirove krjeposti koje se najvećma kraļevskomu bitju pristoje; ja ne mogući toliko visoko dosegnut, ni mi se možebit podoba ufat, ugodno mi je daj ne odijelit se od onoga, što se vidi da je pristojno svakomu tko nastoji podobnijem načinom život svoj provesti; bježeći izpraznos i nasljedujući ono vaše bdijenje, ako ne u čińenju od boja, daj u dugovanju od mira. O komu budući se zabavļao još od mlađijeh mojijeh dana, i za-

bavļajući se i sada, ako ne bez pristanka, daj koliko mi kućńi poslovi dopuštaju, imao sam posobitu običaj primit kojegodi naslađenje u pjesneh. Zato bivši ja tijem naslađenjem ganut, jes njekoliko godišta, i za obogatit također ovi naš jezik kojomgodi stvari ka je dostojna da se čti, prinesoh iz latinskoga pastijersku pripovijes Tassovu, pjesnivca u oni jezik toliko scijeńena, koliko mnim da svak zna; i dovedši ju na izvrsnos, koliko mi od onijeh nezrelijeh ljeta biješe dopušteno, dah ju na svijetlo, prikazavši
VI ju jednomu vlastelinu od našijeh, viječ|niku prvomu komu dosta bijehu ugodni ovaci trudi. Stavih se zatijem s jednakom požudom učinit Hrvaćku Grkińu Elektru Sofoklovu, nastojeći da se također u broju od našega skladanja bude čut štogodi davńe što ima u sebi od visoka i od plemenita, koja bi dovedena od mene na svrhu zajedno s Ļubavi Pirama i Tizbe, i još s njekijem pjesni, koje učinih u smrt od njekolicijeh rodjaka i prijateļa; a ja sam pak bio od svijeh priveden na jednu krjepku požudu dati ih na dvor. S kojom prigodom stavih se s malo povećom pomńom u ova zrelija godišta života moga, prividjet onu pastijersku pripovijes, i tegao ju sam za istinu na mnoga mjesta (i koliko ju sam ponapravio, vidjeće svak tko umije od toga sud učinit) za pristavit ju k ovijem kńigami. Imajući dake ova pisma izit u jedno združena, hotio sam priložit im onu svjetlos koju sama po sebi ne imaju, prikazavši ih vašemu prisvijetlomu i priizvrsnomu Gospodstvu. Ni me je od toga moglo ustavit gdje znam da
VII sada Gospodstvo vaše prisvijetlo, u zdravju čestitoga | cesara RUDOLFA DRUGOGA, nahodi se u tolicijeh spravah od boja, s kojijem činite bez pristanka i s velicijem veseljem od svega krstjanstva letjet glas od vaše vrijednosti svud po svijetu; ni gdje čujem da sada s očitom silom, sad s junačkom mudrosti pridobivate jakosti neprijateļske i činite tašte ńih privare; sada, gdi na sam glas vašega došastja raspršuju se sile neprijateļske i straže od ńih tvrdina i gradova sve pristrašene odlučuju se prije shranit pridavši se, neg uzet branit se oružjem: zašto, ako toliko slavni trudi u naravnoj snazi vašega prisvijetloga i priizvrsnoga Gospodstva ne ištu haržek vele duga pokoja, dosta da je potrebno kadgodi otrt znoj i prah i primit kojegodi oblahšanje kojijemgodi razgovorom naravi različne. I za toj ne bi nedostojno, da vidi se, da je od velika razgovora i naprjedka bilo velikomu Lehsandru kraļu srbskomu imat u rukah Omera, i tako druzijemi slavnijem vojevodam i gospodi druge pisce svijetle, kojijeh, ja neću vjerovat, da vaše

VIII prisvijetlo Gospodstvo ne nasljeduje u sve visoke krjeposti, kako nasljeduje u hrabros od oružja; ter da vam neće bit ugodno prigledat kadgodi spijevanja od vrijednijeh Latina, ali Grka, koji vam u vaš hrvacki jezik govore, pokle mnozi od take gospode čtili ih su u jezik ńimi inostran i tuđ. Uzdam se izvan toga, ako ja u tomačenju ne budem dopro istakmit se k izvrsnosti od ovijeh pjesnivaca, da ću bit od vaše dobrote opričan, i kako potreban nać obrańenje i svjetlos ovomu trudu momu, i kako pohlepan uljesti ovijem putom u milos vašu koju odavna cijeć toliko plemenitijeh uzroka želim. I vidi se, da mi se će sve ovo čestito ispunit, ne bivši stvar nepristojna, da budući jedan brat od vas na blizu bio primļen i ļubļen, drugi vam prida iz daleka kojigodi dohodak u pismu u biljeg od svoje službe, kako činim sada, i također poklańam srce moje zajedno s ovijem kńigami slavnomu imenu vašega Gospodstva prisvijetloga i priizvrsnoga.

I moleći BOGA da na svak čas dava to višu i čestitiju sreću vaši-
IX jemi visocijem djeli, s podobnijem vam priklonstvom celivam ruke.

Vašega prisv. i priizvrs. Gospodstva

sluga

Dominko Zlatarić.

XII IMENA OD ONIJEH KOJI GOVORE U TRAǴEDIJI.

UČITEĻ.
ORESTE.
(PILADE koji ne govori).
ELEKTRA.
KOR ŽENA MIČENEJSKIH.
KRIZOTEMA.
KLITEMNESTRA.
EǴISTO.

1a Elektra,

traǵedija Dominka Zlatarića.

UČITEĻ, ORESTE, (PILADE), ELEKTRA.

(UČITEĻ.)

Sinu Agamemnona ki glava Grkom bi,
kad ńih moć usiona trojansku vlas dobi;
sad gledat možeš toj što s' vidit żeļan bil,
davńi je Argo ovoj, u ki si doć želil

A to je kćere gaj Inaka staroga,
ka njekad na svit saj pritrpi zla mnoga,
1b Oreste, a za tim poļe je Ličeo toj,
boga, ki s nemilim vukovi bije boj;
na lijevu stranu nas sveta je crkva toj,
zgrađena ka na čas Junoni bi slavnoj;
i ovdi, prem gdje sad priđosmo, znaj da ti
Mičenu gledaš, grad svršeno bogati,
i tvojijeh starijeh dvor ovi pun nesvijesti,
pun smrti, nerazbor u kom se namjesti,
iz koga krijući izvedoh tebe van,
od tvoje budući sestre mi ti pridan,
kad t' ubjen otac bi, ter osta sirota,
nejakom da tebi ne skrate života.
Prijav te sa mnome povedoh, ter shranih,
i s pomńom veljome pjestovah i hranih,
čim toli s godišti na jakos budeš prit,
da ćaćka tvoga ti možeš krv osvetit.
Oreste, tim sade ovo ti ja veļu,
i tebi, Pilade srčani prijateļu,
da vam se svitovat potribno jes ured,
što ćemo poslovat, koji li slijedit red,
jer ptice razbudi na pjesni sunčan zrak,
ter ih je čut svudi, ginući noćni mrak,
i zvijezda kih biješe po nebu sa svijeh stran,
veće nî, stamnješe; osvanu bijeli dan.
Prije dake neg čeļad po dvoru počne it,
na pospijeh ovdi sad htje'te se zgovorit:
došli smo na misto gdi veće nî ckniti,
neg djelo prem isto najbrže stvoriti.

2a ORESTE.

Svijetlijem ti zlameni ti kažeš ne pristav,
moj dragi, proć meni tvu vjeru i ļubav.
Kako kad koń́ bojni ostari, ne gubi
hrabrosti predńijeh dni u prikoj pogubi,
neg uši opravan visoko uzdrži,
i k boju pripravan svrće se i rži,
tako ti vrijednosti pri ovoj potrjebi
od smijene mladosti uzdržiš u sebi;

zoveš nas, i ne daš, da se već zaman ckni,
i prvi počinaš na pomoć bit meni.
Zatoj ću t' otvorit svû misal, a u toj
ti pomno stoj zorit vaskolik govor moj,
ter isprav' slobodno, ako t' se uzvidi
štogod čut nezgodno u mojoj besidi.
U Delfu kad ja bih, od Feba iskah svit,
krvnikom kako bih mogal se osvetit,
od kojih bi skončan roditeļ moj njekad,
ter odvit bi mi dan, ki ćeš ti slišat sad:
da zatoj oružja ni vojske ne spravļam,
neg da prem s himbom ja dostojnu smrt im dam.
Tijem, kad taj odgovor prijasmo, nastoj ti
s prigodom u sij dvor koji čas uljesti,
u hitru načinu viđ što se čini tuj,
a poslije istinu što vidiš nam kazuj.
Nećete poznat moć, ni im ćeš na um prit,
gdi ćeš sid i star doć tač nakon vele lit.
Reći ćeš, da na stan kraļevski k ńim pride,
od Fanotea poslan buduć iz Fočide,
2b jer, kako možeš znat, meu ńimi odavna,
pokle se svrši rat, prijazan jes glavna.
Skaži, da umro je Oreste smrti zlom,
i riječi tej tvoje potvrdi zakletvom:
u igrah Pitonskih s koli se rvući,
nezgodom van iz ńih na tle pal budući.
Ti im ćeš tako reć; mi ćemo u toj it,
Apolov svjet slideć, ćaćkov greb okropit,
i posut zgor vlasmi, na glavi ke ću ustrić;
a potom opet mi budemo ovdi prić
noseći mjeden sud u rukah, jur koji
znaš grmom odasvud zakriven gdi stoji,
neka ih lažući budemo privarit,
očito kažući, što im će drago bit,
da umrih nemilo i da je spraženo
na ogńu me tilo i u prah satreno.
Što će bit da mrtav u ričeh sad budu,
a da sam dilom zdrav ter slavu dobudu?
Istinom, scijenim ja, da nije na saj svit
nijedna rič zla koja s koristi može bit;

zašto znam da mnokrat i mudri činiše
na znanje druzim dat ovakoj da umriše,
a posli na stan svoj kad zdravi dođoše,
poveću čas za toj i hvalu stekoše.
Tako prem ufam ja, kad se sad nedrazim
navijesti smrt moja, a pak živ priđu k ńim,
da im ću kako taj zvijezda izteć, ka pramen
pronosi ter gork vaj naviješta ńe zlamen.
8a Sad, rodni grade moj i gradski bogovi,
prim'te me, ter k mojoj pristan'te misli vi,
učiniv, da srićan ovi mi put bude,
ter smirim ovi dan sve moje požude,
i ti, o ćaćkova kućo, jer od višńih
ponukan bogova cić tebe doći htih,
da nečas tvoju strem. Nemojte, da s toga
s prirokom otidem iz mjesta ovoga,
neg čin'te, da prijam bogactvo ćaćkovo,
i vladam ńegov hram i carstvo ńegovo.
Toj dosta bud što rih. Pomńu ćeš ti stavit,
starče, što naredih da budeš opravit.
Mi ćemo na grob poć, zašto je već vrime
kô čudnu ima moć nad stvarmi ļudskime.

ELEKTRA.[1]

Vaj meni svih tuga pripunoj!

UČITEĻ.

Mni mi se,
da njeka od sluga unutra tuži se.

ORESTE.

Jeda je tužne glas Elektre? hoć da stat
budemo za mal čas plač ovi poslišat?

UČITEĻ.

Ne, zašto najprije imaš toj svršiti,
Apolo što ti je naredil činiti.
Toj našijeh svijeh stvari početak ima bit,
da ćaćkov grob z dari budemo pohodit;

---

[1] *K* Elektra (iznutra).

ter ćemo imat moć dobitje po tomu,
i hrabros i pomoć u djelu ovomu.

ELEKTRA[2].

O svjetlosti čista izbrana
ka dan stvaraš, kad istječeš,
8b i ti koje zemlju obtječeš,
povjetarce, sa svijeh strana,

mnoge t' čuste moje cvile
i udorce mnoge, kojim
davam rane prsem mojim,
kad se noćne tme odile!

Zač mrzeći odri znaju
od nevoļne kuće ove
srca moga zle jadove
s kim ja svu noć dragu traju;

za nesrećnim pokle plačem
mojim ćaćkom koga u tuđem
kraju, u boju, u naj huđem
strahu ne ubi nitkor mačem,

neg počinut kad scijeńaše,
kad u svoje dođe misto.
moja mati i Eǵisto
hotim ļutu smrt mu daše.

Ter, jak siječci hras rasiku,
kad otidu sjeć dubravu,
tač željezom ńemu glavu
rasjekoše svukoliku

I nikoga nije meu svimi,
neg ja sama, da se boli,
dragi ćaćko, tužno toli
i nepravo gdi smrt primi.

Kroz toj neću vik parjati
plač ni tužbe sej porazne,

[2] *K* Elekra (dođe).

4a dočim budem zvizde jasne
i bil ovi dan gledati.

Kako slavic za drobnijemi
ptići koje zgubi uhilit,
ja ću tužeć gorko cvilit
prid vratmi ovim ćaćkovijemi.

O pristrašni vrli stane
Perzefone i Plutona,
o Merkurio koga siona
moć obhodi mrtvijeh strane,

i vi kćeri višńih, slavne
Eumenide ke gledate
kad nepravo komu skrate
život ruke neispravne,

i svijeh onijeh ki ne čtuju
skladne vjere ženitbene,
neg posteļe zaručene
priļubovstvom ockvrńuju,

pomozite, hod'te moga
ćaćka zlu smrt osvetite,
i Oresta već pošļite
k meni brata pridragoga;

jer podnosit sama veće
ovi poraz ja ne mogu,
ni tegotu ovu mnogu
od nevoļe i nesreće.

4b KOR. ELEKTRA.

(KOR.)

O kćeri, o kćeri, Elektra, matere
hude, ke nevjeri nî slike nigdjere,
što sebe gubiš tač, za ćaćkom roneći
Agamemnonom plač, počinut ne hteći,

koga je krvnica mati tva izdala,
i zlobna desnica nepravo skončala?
Zlo svršil život svoj, tko skrati ńemu dni!
ako je još ovoj podobno reć meni.

ELEKTRA

O, ke ste od svitlih otaca rođene,
u tugah tješit zlih idete sad mene,
mogu se ja stavit, znam, i toj razumim,
nu plača ustavit ni možem ni umim.
Plakat ću na svakčas, i žalit ja moga,
pritužna moj vik vas, ćaćka nesrećnoga.
Cić toga, o žene pridrage i mile,
koje ste sveđ mene srčano ļubile,
tužnu me pustite neka se ja bolim,
u toj me smirite, velmi vas, jaoh! molim.

KOR.

Nikako suzami ćaćka ti na saj svit
ni s nijednim molbami veće neć povratit.
Ako li s plačem tim uzgojiš žalosti
i nemir, sad s kojim nî mnoge naglosti,
velmi će objačat i taku steć silu,
da skoro smrt će t' dat odveće nemilu;
a nijedan odlog toj ne može t' tugam bit;
5a zač želiš tolikoj što nî moć pritrpit?

ELEKTRA.

Prem se taj reć prima pameti smamļene
od mrtvih ki ne ima roditeļ spomene!
Nu sa mnom sklada se žalosna taj ptica,
proljetńi koja se poklisar narica,
ka opći žaliti u tužne glasove
tužnoga smrt Iti, ter Iti sveđ zove.
Jaoh, plačna Nioba, scijenim te blaženu,
koli se podoba, z božicam takmenu,
jer tebe budući prikril grob kameni,
jaoh, jaoh plačući pribivaš po sve dni.

KOR.

Ali se nî tebi, o kćerce ma, samoj
zgodila pod nebi nesreća i zlo toj,
a s većom bolesti tuguješ neg ini,
koji su što i ti u vašoj općini,
Krizotema žive, Ifjanasa i oni
ki s take protive skrovno suze roni.

ELEKTRA.

O srećni na saj svit Oreste brajene
koji ćeš primļen bit od grada Mičene,
kad svital i slavan s veseljem zadosti
vratiš se k nam ki dan po božjoj milosti!
Veće sam skončana ńega ja čekajuć,
sirota neudana bez ploda dni trajuć;
ter idem cvileći u suzah ovakoj,
nevoļe trpeći, kojijem se ne zna broj.
On za me ne haje; u zabit vrć obra
sva na svit jur ka je primil zla i dobra:
jer koju meni on poruku vik posla,
5b ku taštu napokon ne nađoh ja dosla?
Ovdi sveđ želi prit, i želeć zač neće
na taj se put spravit, da dođe k nam veće?

KOR.

Uzdaj se, kćerce, uzdaj. Velik je bog ki zgar
sve vidi na svit saj i vlada svaku stvar.
Pusti gńiv ńemu tvoj i srģbe velike,
odveće ter nemoj navidit krvnike,
i tuđer ńih nesvijes u zabit ne htjej oć,
jer vrijeme hrlo jes i čudnu ima moć.
Agamemnonov sin gdjegod će t' doć, ošad
Pastivni kraj Krisin gdi traje život sad;
a oblas ka sudi u stranah pakļenijeh
činit će da hudi budu svoj platit grijeh.

ELEKTRA.

Nu velik dil stratih života dosle ja,
vesela a ne bih još s moga ufanja.

Već mi nî trpit moć, bez ćaćka mrem moga,
i ne imam na pomoć od drazijeh nikoga;
neg, kako tuđa stvar, u kući ćaćkovoj,
potrebna svijeh dobar, provodim život moj
u ruhu nečasnu ovomu i sramnu,
i sijedam za praznu trpezu pritamnu.

KOR.

Hud ti glas bi oni došastja ćaćkova,
i zao t' se glas proni od ložja ńegova;
udaren iznenad želizom kada bi,
Himba biv svjetnik tad, Ļubav ga pogubi,
prij' tegaj način prijek odrediv nemilo,
ili bog il' človjek svođaše toj dilo.

ELEKTRA.

Koli, jaoh! oni dan vrhu svih na svit saj
6a odveće jadovan osvanu za moj vaj;
zla ti mi dođe noć, puna t' bi čemera
ki podnit nije moć, nemila večera,
kad otac moj prija ļutu smrt od ruk zlih,
svu rados jer tad ja i život s ńim zgubih.
Ah, višńi bože moj! tvoja vlas velika
pošļi prav bič zatoj vrh ovijeh krvnika,
čestite da sreće uživat ne budu,
pokle stvar odveće stvoriše prihudu.

KOR.

Oh, nemoj proklinat! Jeda li ti ne znaš,
ku domom za toj rat nepravo sveđ imaš?
jer čim se proričeš nemirna u sebi,
nemilijeh potičeš na gork gńiv proć tebi,
ter patiš zla svaka. A dobro nije takoj
da išteš nejaka s jacijemi biti boj.

ELEKTRA.

Evo sam siļena oda zla velika,
znam, nije mi skrovena rasrǵba ma prika

i u vik neću moć u tuzi tač gorkoj
kletava ovijeh oć, dokli je život moj.
Zašto ja, o drage, od koga na saj svit
da riječi ke blage uzbudem vijek slišit?
od koga koji bi nadaren zadosti
razumom zgar s nebi i pravom mudrosti?
Zatoj me pustite da tužim po vas dan,
a tješit ođite, jer vam je sve zaman.
Ja obrah da tužu u trudu stojeći,
i da vijek ne združu pokoja cvileći.

KOR.

Nu sebi s tijem nemoj zla vrh zla stavļati,
6b za ļubav t' pravim toj priverna jak mati.

ELEKTRA.

Rec'te mi, zla moja ku mjeru imaju?
Pravo li jes, da ja za mrtvijeh ne haju?
Tko je tač na sviti nesvijestan, da toj mni?
Ne želim ja biti prid tacijem u scini.
I, da bih još bila za dobra človika
udana, smirila ne bih se do vika,
ni bih još pristala ovakoj cvileći,
ni tužbe parjala ćaćka tijem časteći;
zač, ako mrtvi moj od svijeh se zabude,
ter krvnik za grijeh svoj pedjepsan ne bude;
već neće nikoga zlo činit biti stid,
ni se će od boga imat strah u naprid.

KOR.

Ovdi sam cić tebe, o kćerce pridraga,
i sama cić sebe došla ja jednaga.
Ako je hud moj svit, što hoć ti, sve budi,
mi ćemo sve činit, što srce tve žudi.

ELEKTRA.

Stid me je, pravo dim, gdi se vam, žene, mni,
odveće da tužim po način neredni;

nu mi je usilos ovakoj činiti.
Molim vas za milos hti'te mi prostiti.
Jer koja ne bi plač vrijedna kći ronila,
ćaćkove kad bi tač nevoļe vidila?
Kih nevoļ vidim ja gdi se sveđ prilaga,
ili je noć, il' dan sja, veće neg odlaga.
Najprvo, jaoh! mati ka me je rodila
čini mi kušati svako zlo nemila;
pak mi je sila stat s krvnici ćaćkovim,
7a i posluh još davat u mojoj kući ńim;
ter što se pristoji za život moć shranit
u vlasti ńih stoji i dat mi i branit.
Što scijeniš pak, koli tužna sam videći
Eģista na stoli ćaćkovu sjedeći?
i gdi je ćaćkove haļine obukal,
i čtuje bogove gdi je smrt ńemu dal?
Još vidim zlobu ovu kojoj nije prilika,
u odru ćaćkovu s materom krvnika:
materom pravedno ako se može zvat,
kad toli neredno hotje se s ńim sastat;
i toli smina je s krvnikom hudim steć,
da mirno dni traje pakla se ne bojeć,
neg se još ponosi, jak da je ka dila,
kojijem se čas prosi i hvala, stvorila;
ter, kad taj svane dan jadovni tolikoj,
u koji bi skončan s privarom ćaćko moj,
naredi tance igrat oni dan, i višńim
bogovom zvijeri klat, ki pomoć daše ńim,
ter posvetilišta mjesečna jak pravi,
tač po sva godišta čineći, ńih slavi.
Ovo ja gledaje u dvoru uzdišem,
žalos me skončaje, ter tužna smrtno mrem,
i trgam svê vlase, i plačem od gńiva
cić gozbe koja se ćaćkova naziva.
Skroveno toj činim za moju nevoļu,
jer ne smijem prid inim ni plakat na voļu,
koju stvar huleći mati taj privridna
7b psuje me, vapeći: „O glavo navidna,
tebi li, reci mi, samoj smrt oca uze,
ter sama među svimi prolijevaš tač suze?

Da bi se razmakla u trudu i do vik
duhovi od pakla ne dali t' plaču lik!“
Tako t' me raspravļa. A kad joj navijeste,
da se k nam pripravļa ovdi doć Oreste,
k meni se obrati sva bijesna u taj čas
vikajuć: „Nijes' li ti ovomu uzrok vas?
nî li tvoj ovo grih, vazela budući
iz ruka ti mojih Oresta krijući,
skroveno koga van odpravi u tuđ kraj?
Nu pedjeps dostojan imat ćeš, skoro, znaj“.
Tač laje i viče, i kod ńe steć na toj
oni ju potiče domaćin vrijedni svoj,
zled ka nas razčini, strašivac ki nigdar
bez ženske stvoril nî pomoći koju stvar.
Ja čekav Oresta da me ńih slobodi,
duše mi već nesta u ovoj nezgodi;
jer čim on doći ckni, tašća sve ufanje
ko imam i sve dni ko će imat me stanje.
Za toj se razabrat u tugah ne mogu,
ni uvik mjesta dat, o drage, razlogu.
A človik ucviļen ki traje gorke dni
od zla je usiļen da ne zna što čini.

KOR.

Jeļi ovdi, htje' mi rit, Eǵisto, ovi dan,
kad mož' tač besjedit, ali je gdigod van?

ELEKTRA.

Ne scijen'te da prid ńim smjela bih ja ikad
8a ovdi doć, pravo dim, na selu on je sad.

KOR.

Bivši toj, ja ću moć slobodno štogod rit.

ELEKTRA.

Pošao je, tim što hoć možeš mi govorit.

KOR.

Evo te uprašam: hoće li t' doći brat?
jer želim da toj znam, ali će tamo stat?

ELEKTRA.

Govori da će prit, a ništa ne opravļa.

KOR.

I pockni tko stvorit ku mučnu stvar spravļa

ELEKTRA.

Nu onda ja ne cknih, kad ńemu dah pomoć.

KOR.

Hrabren je: on svojih, uzdaj se, neće oć.

ELEKTRA.

Uzdam se: da nî toj, bila bih jur mrtva.

KOR.

Veće rič reć nemoj, jer gre van sestra tva
Krisotema, od tijeh ka se je rodila
roditeļ od kijeh rođena s' ti bila;
a nosi darove koji se stavļaju
na mrtvih grobove, ter mrtvim pridaju.

KRISOTEMA, ELEKTRA, KOR.

(KRISOTEMA.)

Zač opet izašad, o sestro, vrata van,
tužiš se takoj sad i vapiš u zaman?
Ali ti ne čini još dugo vrijeme znat
da dobro taštoj nî pameti pogađat?
Ja, vjeruj, poznavam u meni najboļe,
kako se skončavam cić ove nevoļe
ter bih im po dilu, kad bih moć imala,
od srca nemilu omrazu skazala;
nu gdi me sad zbija zli vihar suprotiv,
imam se brodit ja korabļi jedra sviv,
8b a tako ne ufat, ni zaman govorit,
da im ću tuge dat, pak ništa ne stvorit.
I ti čin' ovakoj, pravedno ako i nî
što pravļu ja, neg toj kako ti procijeni;

zašto taj ki živit slobodno hoće ima
poslušan u svem bit vladaocem svojima.

ELEKTRA.

Velmi je stvar tužna, da oca zabivaš,
materi poslušna odveće čijem bivaš;
jer svjet ki dala si meni ti ovdi sad
vas od ńe izlazi, od tebe ne nikad.
Za toj viđ, ali bit voliš ti bezumna,
ali oć u zabit pridrazijeh razumna.
Govoriš lje meni, kad bi moć imala,
da bi gńiv skroveni proć ovim skazala;
a gdje ja nastojim ćaćka sad osvetit,
ne kaniš ti k mojim na pomoć djeli prit,
neg jošte, koli mož', nastojiš braniti
da tega ni ja još ne budem tvoriti.
Jeda tim zadosti, osveń *(sic)* zla inoga,
ne kažeš ljenosti i srca strah tvoga?
Molim te togaj rad, ali me nauči,
ali se ovdi sad od mene ti uči:
koje bih prijala blaženstvo na sviti
ako bih parjala ovi plač tvoriti?
Jeda sad ne živem? Istinom nevoļno,
nu dosta sa svijem tijem meni zadovoļno:
s truda sam ja ńima čineć čas mrtvomu,
ako je mrtvima ka pogod u ovomu;
9a ti ričmi odkrivaš njeki gńiv proć ovim,
a djelom pribivaš s krvnici ćaćkovim.
Ne bih ja nikako mogla se vik snizit,
da ńima prem tako podložna budem bit,
ni da bi još tvoje prinosil tko meni
raskoše, tač koje držiš ti u scjeni.
Tebi sva hrana taj obilna zadosti,
i dobra uživaj i svake radosti;
meni bud samo toj čim ću moć provesti
nesrićni život moj, ne želim tve česti.
I kad bi u tebi razložna svis bila,
ni sama već ne bi za ino marila.
Sad gdje kći možeš se dobroga oca rijet,
matere zoveš se zle izvan svih na svijet.

Za toj će mnozi bit, s razlogom ki budu
tebe zvat i scijenit odveće prihudu,
gdje mrtvu ćaćku tvom i drazim prijateļem
s tolicim neharstvom protivna s' tač u svem.

KOR.

Cić boga vlas ne daj srǵbi da t' smeta svis,
razgovor jer će taj učinit vam koris,
ako ńe ričima daš posluh ti sada,
a ona tvojima svjeti se uzvlada.

KRISOTEMA.

O žene, ja ću vam istinu kazati.
Ńe psovke veće sam obikla slišati,
i ne bih ovdi vik govorit s ńom stala,
da rasap ńe velik ne budem slišala,
koji će na silu u kratko činiti,
da tužbu nemilu već bude svršiti.

9b ELEKTRA.

Spovjeđ mi što je toj; zač ako budem čut
zlo gore neg je ovoj, a ja ću umuknut.

KRISOTEMA.

Reć ti ću od toga sve što sam čula ja.
Ako ti već tvoga ne parjaš cviļenja,
tebe će oni van iz grada odpravit,
gdje ti se bijeli dan vik neće objavit,
gdje ćeš moć život vas uzdisat cvileći,
u vječnoj, daleč nas, tamnici stojeći.
Bļudi se i nemoj u tuzi pak me klet
da t' nijesam rekla toj, ter imaj već pamet.

ELEKTRA.

Hoće li zaisto meni toj učinit?

KRISOTEMA.

Hoće, kom Ęgisto k nam ovdi bude prit.

ELEKTRA.

Da, neka najprječe cić toga on pride.

KRISOTEMA.

Zač, tužna, toj reče? što su tej beside?

ELEKTRA.

Da dođe, ako toj učinit što misli.

KRISOTEMA.

Ter žudiš poraz tvoj? Koje su toj misli?

ELEKTRA.

Mene već žeļa je, daleče od vas poć.

KRISOTEMA.

Ter ti se ne haje ovaki žitak oć?

ELEKTRA.

Jeda što provodim život pun radosti?

KRISOTEMA.

Da umiješ, pravo dim, vesel bi t' bio dosti.

ELEKTRA.

Nemoj me učiti da sam zla mojijemi.

KRISOTEMA.

Ne učim neg da ti pogađaš jačijemi.

ELEKTRA.

Vuhli im ti, zač ja neću taj slijedit put.

KRISOTEMA.

Ali se ne prija u nesvijes poginut.

ELEKTRA.

Potrjeba ako je na gorku još smrt prit,
na smrt prit lipo je za ćaćka osvetit.

KRISOTEMA.

Ali će prostiti ćaćko.

ELEKTRA.

Hud svjet je tvoj.

KRISOTEMA.

Ter me neć slišiti, ni prijat nauk moj?

10a ELEKTRA.

Ne, vjeruj, zač moj um toliko nezdrav nî.

KRISOTEMA.

Da ja ću slijedit drum gdi riješe poć meni.

ELEKTRA.

Kud si se spravila? gdje li ć s tom časti it?

KRISOTEMA.

Mati me posila ćaćkov grob okropit.

ELEKTRA.

Što praviš? človiku navidnom da šļe toj?

KRISOTEMA.

Komu zda smrt priku, hćaše reć ovakoj.

ELEKTRA.

Da tko je svjetnik bil i uzrok od toga?

KRISOTEMA.

Ovo je, mńu, činil strah od sna njekoga.

ELEKTRA.

O naši bogovi, pomoz'te daj sada!

KRISOTEMA.

Jeda t' ńe strah ovi ufanje koje zda?

ELEKTRA.

Skazat ću t' sve kada budeš san spovidit.

KRISOTEMA.

Malo je što t' sada od toga umijem rit.

ELEKTRA.

To što znaš reci mi; zač jedna rič mnokrat
mogla je mnozimi i život i smrt dat.

KRISOTEMA.

Ovoj sam slišila da ćaćka jur tvoga
ona je vidila također i moga,
jak da je na saj svijet opet se živ javil,
i stao se s ńom opet kako je i prije bil;
ter žazal zlat po tom da je uzel, i u svoj
usadil svijetli dom zlamenje carsko toj,
koje on imaše u ruci onda kad
puku se kazaše, a Eǵist ima sad.
I žazal taj zenu i pusti granu van
ka sobom Mičenu sva pokri sa svijeh stran.
Čula sam ja ovoj od tega ki vidi
i sliša ńu, kad svoj Suncu san povidi.
Drugo ti reć ne vim. Mene je poslala
na ćaćkov grob s ovim buduć se pripala.

10b ELEKTRA.

Tako te po vik vas brani zla noć i dan,
bogova onijeh vlas, kim je trag naš pridan!
hotjej me sada čut, i čini što t' velim,
ter nemoj poginut nevidom veomi zlim;

jer, ako za moj svjet ne budeš sad hajat,
zaman se ć pak boljet u tuzi i kajat.
Na ćaćkov grob nemoj nikako za vas svit
u rukah, sestro, toj što nosiš ti ponit;
zašto se ne prima, buduć stvar neprava,
k ćaćku prit s častima, krvnica ke dava;
neg vrzi, toli hoć, u zemļu zakopaj,
da ništor u vik doć ne bude na grob taj,
neka se blago toj skroveno tač bļusti
u zemļi bude ńoj, kad ona duh pusti.
Jer ona da nije bezočna rođena
i ćudi zlobnije neg nijedna od žena,
ne bi vik onomu tej dare poslala,
nemilo tač komu život je skončala.
Razmisli malo ti, na ćaćkov grob da sad
poneseš tej časti, bili im on bil rad,
prikornu ki toli od ńe je smrt podnil
i kako krvnik zli izrezan tužno bil;
i ļute zle rane, na glavi ke primi,
bile su oprane vodami svetimi.
Jeda mni misal tva, da će tijem očistit
ona grijeh ubojstva? Toj nikad neće bit.
Cić toga parjaj toj, neg ustriz' vlasa zgar
na tvojoj i mojoj glavi, mao veomi dar!
11a nu sad moć drugo nî, ter podaj ćaćku od nas
tih kosi pram tamni, i priprost sij pojas,
ter nica prostri se na zemļu, i cvileć
smiļeno moli se da ovdi pride već
iz vječnih strana tijeh gdi sada pribiva,
za pomoć nas tužnijeh krvnikom protiva.
i da sin Oreste živ s jačim rukama
krvnike satre te i spleše nogama.
Ńegov grob neka mi možemo daj tada
s darovi dražijemi pohodit, neg sada.
I on se tim brine, kako se meni mni,
ter čini, da tej sne prihude ona sni.
Ti učin' ovuj stvar, sestro, ter procijeni,
da sama sebi har stvorićeš i meni,
i još najdražemu človiku, ćaćku dim
općenom našemu ki opći jur s mrtvim

KOR.

Za milos i ļubav ona toj govori:
ako ti je razbor zdrav, o draga, tač stvori.

KRISOTEMA.

Učinit ja ću toj, zač ne imam otiti
proć stvari razložnoj nego ju sliditi.
Tijem, pokle vidite da vas ću poslušat,
o drage, ne hti'te na znanje komu dat,
jer, ako ču ikad za ovo što mati,
vaš bih svjet mogla sad u nèčas prijati.

11b KOR.

Ako tašta proročica
nijesam, i bez prave svisti,
evo koja hudijeh svisti
ovdi od pravde gre božica;

ter pravedne noseć sile,
kćerce, ovdi bit će u kratko;
toj ufanje stekoh slatko,
čuvši od sna glase mile;

jer osvetu parjat neće
grčki cesar ki te rodi,
ni toj gvozdje kim se zgodi.
da bi ubjen tužno odveće.

S mnozim nogam i rukami
doće iz strašnih, vječnih sini
12a strašna i železna Erini
pokrivena maglinami,

za nać onu ka porazi
svoga druga u nesvijesti,
i za hudi taj sklad smesti,
ki prikorno s druzijem skrasi.

Već svi naši i odviti
višńih ne imu tomačenje,
ako noćno toj vidjenje
s radosti nam neće biti.

O rvanje Pelopovo
davńe i trudno s końi hrlim,
koli tugam ne umrlim
obnevoļi mjesto ovo!

Zašto, možem reć, odkola
uduši se Mirtio, koga
vrže u more bez razloga
iz kraļevskih zlatijeh kola,

da još ovi dvor nigdjere
do današńi dan ne ostavi
prirok hudi i nepravi
i nevoļe sve bez mjere.

---

566 *a* sjeni.

12b KLITEMNESTRA, ELEKTRA, KOR.

(KLITEMNESTRA.)

Slobodu s' vazela, što viđu, mnogu ti,
kad si opet počela tudar se skitati,
Egista zašto nî u gradu, ki ne da
u tebi da bijesni nesvijes taj bez reda.
Jer ti on ne da it iz dvora da tvojih
ne budeš sramotit, govoreć zlo na ńih.
Nije ga sad, cić toga od majke nî scjene;
još mnozim zla mnoga rekla si na mene:
da na svit ne imam ja ni od šta strah ni stid;
da je oblas zla moja i oštra zapovid;
da činim sveđ tebi nepravdu i tvojim.
A s mene t' vik ne bi nijedno zlo, pravo dim;
13a neg kad se prigodi, da me se napsuješ;
ter us toj kadgodi, što t' drago nî, čuješ.
A otac sveđ ti je na ustih. Inoga
meu nami vik nije razmirja van toga.
Jer ga ja pogubih s razlogom, ja to znam;
i uzrok toj da bih tajala jur ne imam.
Zač ńemu onada osveta pravedna
dostojnu smrt zada, ne istom ja jedna.
I da bi još znala što ti je razlog znat,
meni si imala proć ńemu pomoć dat:
pokle taj ćaćko tvoj. za kojim sa svu moć
u tuzi velikoj tvoriš plač dan i noć.
sam među Grci svim nevoļnu sestru tvu
htje zaklat i višńim prikazat u žrtvu;
jer on s ńe trud tolik ni boles ne prija,
zamećuć ńu, kolik rađaje podnih ja.
I kad bi bilo toj, cić koga, rec' mi sad,
život je uzeo ńoj? jeda ć rit Gŕkā rad?
Cijeća ńih nije imao meni kćer ubijat.
Ali je smrt joj dao, za bratu pomoć dat?
Nu kad on smije takoj meni kćer umorit,
ne imah li ja za toj osvetu jur stvorit?
Ali tad dvo'e diti Menelao ne imaše?
Ńih bijehu ubiti, a dijete oć naše,
kako sva čeda tijeh roditeļ za koje

sva ona množ našijeh vrviješe put Troje.
Jedali kako strt djecu ku ja rodih
žuđaše prijeka Smrt veće neg porod ńih?
13b Ali se ne haja za djecu otac hud,
koju mu rodih ja za bratov hajuć trud.
Nije li toj od oca pritamna među inim,
pače stvor od zaoca? Ovako ja scinim.
Ovoga ti neć rit; nu ovo, znaj, mrtva
da može govorit, rekla bi sestra tva.
Tim nijesam ja mučna ni ću bit nikadar
s veseljem razlučna, jer stvorih taku stvar.
I ako na tvoj sud ne činim toj uprav,
budući odasvud sa mnome razlog prav,
otac je kriv tebi, pođ' na ń zlo govori,
jer zlobom sam sebi dozva zlo i stvori.

ELEKTRA.

Ne mož' se sad tužit, da sam ja počela
što psovat, ter toj rit da te sam navela.
Ako li ć dopuštat, ja ti ću naredno
za ćaćka odvit d i sestru zajedno.

KLITEMNESTRA.

Govori! Da s' tako sveđ dobra, jak sade,
ne bi mi nikako vik bila s dosade.

ELEKTRA.

Čuj, praviš da s' moga ubila ćaćka ti;
što grubše od toga mogla bi vik riti,
ili ga pogubi s razlogom, ili ne?
Nu da toj krivo bi, sad ćeš čut od mene.
Zašto se ti vlada, kako te nauči
hud človik onada, s kim živit odluči.
Neka ti Dijana božica bude rit,
ka je sva jur dana po gorah lov lovit:
za ku stvar zategnut bi drago Grke ńoj,
da ne idu na svoj put, u luci Aulidskoj.
14a Ali ću t' sada ja vas uzrok kazati,
pokle se ne prija od ńe toj slišati.
Govore ki znaju, da buduć njeki dan

otac moj u gaju, Dijanin ki je zvan,
da prid ńim pobignu bilježan jelinak,
koga on dostignu tirajuć, i ubi pak;
praveći njeku rič oholu, ciéa ke
u srǵbi posla bič božica na Grke:
zašto ih ustavi, neka joj za tuj zvijer
s kojom je rastavi, ubije otac kćer.
Tako stvar taj stoji. Inako ne bi moć,
ni domom, ni k Troji korabļam otle poć.
Cić toga budući usiļen on tada,
zaman se rvući, najposlije smrt joj zda,
a ne toj brata cijeć. Još, da je ńega dil,
kako ti hoćeš reć, taku stvar učinil;
jeda ga umorit za toj ti imaše?
Ki zakon na saj svit tuj ti vlas davaše?
nu se viđ, ako taj zakon ti postaviš,
da sebi žestok vaj i žalos ne spraviš:
zač bivši pristojno smrt smrti osvetit,
ti prva dostojno ubjena imaš bit.
Nu nemoj da meni odgovor budeš dat,
istine u kom nî, hteći se opravdat.
Ako ćeš, rec' mi ovoj: cić koga uzroka
provodiš život tvoj toli pun priroka,
ležeći hudomu čoviku u krilu,
s kim ocu ti momu zada smrt nemilu?
14b U grihu ter rađaš djecu s ńim nepravu,
u koj se naslađaš, a goniš tja pravu.
Pohvalit tko će toj? ali ćeš ti reći,
da činiš sad takoj mrtvu kćer sveteći?
Sramotno to je rit, zač nî stvar podobna,
cić kćere obļubit krvnika prizlobna.
I zatoj vik ne daš, da te što svjetujem,
neg uzmeš ter vikaš da mater ja psujem.
Zasve jer vidim ja očito, da si ti
ne mańe gospoja nad nami, neg mati,
jer život gork imam, i svakčas velika
od tebe zla primam i tvoga človika.
I taj ki t' ruci van trudno je utekal,
Oreste nevoļan, provodi život zal.
A općiš govorit, da hranim ja ńega,

osvetu hteć tvorit od grijeha tvojega.
I tuj stvar učinit ne bih se ostala,
(ako ću uprav rit) da bih moć imala.
Cić toga da svak zna, spovijedaj ti svuda,
da sam ja bezočna, zloreka, ter huda;
zašto se čudit nî, ako se nahodi
svako zlo u meni, pokle me ti rodi.

KOR.

Viđu je gdi mnogom srǵbom se zažari;
jeli toj s razlogom, ne vidim, da mari.

KLITEMNESTRA.

Kako mi tribuje već od sad s ńom živit,
kad mater tač psuje divica mladih lit?
Jeda se vami mni, da bi ńu stid bilo
učinit proć meni prem svako zlo dilo?

15a ELEKTRA.

Pače se u sebi svis moja tim stidi,
bud da se toj tebi nikako ne vidi.
I sasma dobro vim, da ovo velmi je
neredno što činim i za me da nije;
ali me sili, znaj, da činim tako ja
nenavis tvoja taj, i dila zla tvoja;
zač od svih kojino stidna su života,
uči se ne ino neg što je sramota.

KLITEMNESTRA.

Jeda te, nemila, silim ja i moje
riječi i ma dila govorit zlo koje?

ELEKTRA.

Ti praviš toj, ne ja, ka činiš tač stvorom,
ter tvoja čińenja skladna su z govorom.

KLITEMNESTRA.

Tako mi Dijane, platićeš zaisto
riječi tej pogane, kom dođe Eǵisto.

ELEKTRA.

Nut' u ki zađe gńiv! ne mož' me slišiti,
prvo mi dopustiv slobodu sve riti.

KLITEMNESTRA.

Slobodu t' dah sve reć, ter s dobrom kobi sad,
posvetilište neć da činim togaj rad?

ELEKTRA.

Dopuštam i pravim da budeš sve tvorit
što hoćeš, mirna s' tim, veće rič neću rit.

KLITEMNESTRA.

Postavi na otar prid kraļa ovoga,
slugo ti, svetbe dar žita razlikoga,
koga ću molit ja, da sij strah, koji mi
nemilo dodija, s mene već odnimi.
O Febo, komu ova zgrađena crkva bi,
15b čuj molbe milos tva, ke skrovno šļem k tebi,
zač nijesam međ drazijem, da možem sve riti,
da tajna moja smijem slobodno odkriti,
bivši ova nemila uza me, jer bi sad
neispravnim činila besjedam zvečat grad.
Zloba je velika, koja ńom oblada,
i nesvijes jezika grčega od jada.
Kako ti rečem ja, tako me i ti čuj:
čini dva vidjenja ka vidih noć ovuj,
da mi se izroče ako dobro kobe:
toli zlo uzroče, protivnijeh da ukobe;
i ne daj, da mi ovoj bogactvo posvoji,
ako tko s himbom toj učinit nastoji.
da, dopust' meni ti sveđ carstvo i ovi dom
bez zledi vladati u zdravju mêm dobrom;
i drage uživat prijateļe slobodno,
s kijem toli pribivat meni je ugodno;
i z djecom zajedno trajat dni vesele,
koja mi zlo nijedno ne čine, ni žele.
Febo, toj uslišaj, čin' da te imamo

milosna, ter nam daj svijem što ti prašamo.
A ino što želim pokli ti jesi bog,
(zasve jer ne velim) znam doseć da si mog;
zašto je pravo rit, da ništor toli nî
skroveno, što vidit ne mogu zgar višńi.

16a UČITEĻ, KOR, KLITEMNESTRA, ELEKTRA.

(UČITEĻ.)

Eǵista kraļa dvor, o žene, jeli ovoj?

KOR.

Jes, goste, i razbor doseže uprav tvoj.

UČITEĻ.

A sada kraļica, kako mnim, jeli ovaj?
Kažu toj ńe lica i ures carski taj.

KOR.

Jes; gledaš ńu istu.

UČITEĻ.

Kraļice, dobar dan!
K tebi i Eǵistu od drazijeh grem poslan
s priglasjem veselim.

KLITEMNESTRA.

Taj mi je rič mila:
nu prvo znat želim, tko te ovdi posila?

UČITEĻ.

Fanoteo fočenski. I glas je, imaš znat,
od mnoge scjene ki došao sam ovdi dat.

KLITEMNESTRA.

Što? goste, spovijedaj, zač bivši prišal k nam
od drazijeh, draga taj poruka bit će znam.

UČITEĻ.

Oreste je umrl, u kratko za reći.

ELEKTRA.

Jaoh tužna, mene strl dan je ovi mrzeći!

KLITEMNESTRA.

Što praviš, goste moj, što praviš? govori,
ne htjej ti slišat toj što ova mrmori.

UČITEĻ.

Oreste je umro, dim, kako ti rih i prije.

ELEKTRA.

Već tužna ja sa svim poginuh, mene nije.

KLITEMNESTRA.

Ti radi o tebi, a ti mi istinu
kaž', goste, što mu bi, kako li priminu?

UČITEĻ.

Istinom, na toj sam i poslan ovdi bil,
i rijet ću sve što sam slišil ja i vidil.
Jer se on odpravi na poļa taj ravna
kojijem se tač slavi Grečija prislavna;
u delfskom rvanju ter igrah kteći bit.
16b Tuj prvom trčanju čuvši rok navijestit;
kad glasom visocim uzvjestnik vapeći
davaše zlamen svim, sred pukà stojeći,
pristupi vas svijetal tač, da se čuđaše
svak velik ili mal, tko god ga viđaše.
I kako nad svijemi obličjem hvaļen bi,
tač djeli vrijednijemi ostalijeh pridobi:
ter s časti dijeli se, kad prista već trčat,
i s darom, koji se dobitju opći dat.
I mnoga da t' reku u kratko, vik ne zrih
snage u človjeku, ni dila onacih.

Ter on sam darove prijal sve budući,
pokle sam dobi sve pet igar tekući;
vladaoci tad koje činiše ličiti
(običaj kako je) da budu tvoriti,
čestitijem ga zvahu: ovi je plemenom
iz Arga, pravļahu, Oreste imenom,
Agamemnona sin, ki vojsku tač vridnu
povesti ne bi lin pod Troju navidnu.
Tač ova prođe stvar. Nu kad se prigodi,
da komu višńi zgar spravi zla kakodi,
ničija nije moć ni sila tolika,
ubignut da bi moć sud ńegov do vika:
zašto on, drugi dan, kad końskom biješe rok
rvanju brzom dan, u sunčan prem istok,
izide na kolijeh s vitezi mnozijem van:
Akiv jedan od tijeh biješe, drugi Spartan,
iz Libije dva u toj rvanje vješta svijem,
17a peti sin biješe tvoj s bedevi tesalskijem,
šesti s Etolije s końi pazlatnimi *(sic)*;
sedmi iz Mańezije bi na broj meu ńimi,
osmoga brojahu iz Enije, i pod ńim
bijeli końi ržahu pripravni k igram tim,
pak vitez deveti iz Atene biše,
grada ki na svijeti bogovi zgradiše,
a desetim kolom Beoćanin vladaše.
I svaki ńih na svom mjestu već čekaše,
mjestu ko tad biše podal mu sreće dar,
po kom ih rediše vladaoci od igar.
Ter, kada slišiše mjedene trubļe glas,
svi na dvor skočiše jednaga u taj čas.
Na końe vapeći, trčat ih nukahu,
a uzde držeći u rukah stresahu.
Tim kola skripaje sve poļe samnieše,
a prah se dvizaje uzgori idiješe.
I svi se u jedno smiješali budući,
šibahu najedno końe, tač tekući;
nastojeć svaki ńih, da bi mu naprijed proć
i kola nazad svih i końe dalek oć.
A końi hrleći, svi potni dahtijehu
i pjene vrveći iz usti im idijehu:

tijem kola, još iste końske se tuj sape
viđahu nečiste kud pjene tej kape.
Oreste krajńega stupa se držaše,
na blizu ter ńega kola obraćaše,
bedevu desnomu sveđ uzdu puštajuć
17b a uza ń drugomu hitro ustezajuć.
I s cijelim koli tak svi dotle tekoše,
neg Enski końi pak uzde prikidoše,
ter plasi vladanje nad sobom ne čujuć,
jur šesto trčanje i sedmo svršujuć,
s koli se libitskim udriše glavami,
i ovo prvi svim uzrok bi tugami.
Jer kolje sta jedno na drugo posrtat,
tere se neredno razbijat, privrtat.
Ţuj raspa, nevoļe i mnoge žalosti
Krisevo sve poļe bi puno zadosti.
To mladac izbrani od Atene videć
kola van odstrani, i ne da końem teć,
po srijedi naglosti tej ošad i smeće,
kijeh svakčas silosti idijehu na veće.
Oreste zaisto tekući držaše
poslidńe tad misto i dobit ufaše;
i tegaj vidivši, ki ostal sam bieše,
końe poplašivši, hrlo ga slidiješe.
Stiže ga, i pored tekuć s ńim iđaše;
i ovi sad naprijed, sad oni prođaše.
I nebog, dim uprav, sva ina bieše već
tečenja svršil zdrav, na cijelih kolijeh stêć;
kad se obraćaje plaho koń, livu tad
uzdu mu puštaje, udri o stup iznenad;
tijem slomi pritužan vretena po sride
i ose, ter se van niz kola ukide.
I splel se vas tvrdo uzdami budući,
18a końi ga zlosrdo podriješe tekući.
Kad mladca puk zgleda na zemļu pasti tač,
za žalos uspreda i poče tvorit plač,
hrabrosti smišļaje tuj skazal ke je bil,
i posli tač da je nesrićno završil.
Potezan on čim bi po zemļi, sad ruke,
sad noge dvigal bi uzgori od muke .

Pak s trudom velicim końe utažiše
plemići, ki se s ńim na kolijeh tuj priše,
i ńega u taj čas zdriješiše, nu zaman:
jer mrtav bieše i vas obrańen sa svijeh stran.
U krvi tolikoj greznijaše vaskolik
da nijedan prijateļ svoj poznal ga ne bi vik.
Ter velje budući tijelo toj stavļeno
na ogań gorući i u prah satreno;
u mal sud postaviv Fočenski mještani
nose vam, navlaš biv cić toga poslani,
neka bi u svojoj ukopan zemļi bil.
I tako prođe toj, kako sam spovidil
što je trud spovijedat, a nam, ki tuj bismo,
huđe zlo bi gledat neg igdar vidismo.

KLITEMNESTRA.

O višńi, što ću rit? jeli stvar dobra ovoj,
ali će zla prije bit? nu koris jes u ńoj.
Ljo sam, jaoh, u trudu, gdje istim zlom mojim
viđu ja da bļudu život moj i gojim.

UČITEĻ.

Čemu tač, gospoje, boliš se ovim ti?

KLITEMNESTRA.

Ah, goste, mučno je i trudno roditi.
Nije moć navidjet rođenja našega,
18b da smo sva zla na svijet prijali od ńega.

UČITEĻ.

Da zaman došao sam, što mi je viditi.

KLITEMNESTRA.

Nijesi man došao k nam, kako mož' toj riti,
kad prišad k nam doni istin glas, da svršil
svoje dni jes oni, ki bi me duše dil,
ki prsi i hranu htje majke svoje oć,
u drugu ter stranu s tuđini živit poć?
I pokle iz grada ovoga otide,
nigdje već od tada vidit me ne pride,
neg za smrt očinu sveđer mi davaše

zlosrdo krivinu i vrlo priječaše.
Zato ja pritužna u strahu takom stah,
da zaspat slatka sna nikadar ne mogah,
neg trajah predajuć život pun nesreće,
sveder se nadajuć smrti zloj odveće
Ovi se dan sa svim izbavih zla svega,
ter se već ne bojim ni ove ni ńega;
zač ova, jadni crv, sa mnome živući
pijaše moju krv, žile mi grizući,
a sad mi daj neće nikijem moć poprijetit,
mirna ću tijem veće u srcu momu bit.

ELEKTRA.

Jaoh meni nevoļnoj! sad žalit vrijeme jes,
Oreste dragi moj, nevoļnu tvoju čes,
gdi život tvoj skrati gorka smrt i takoj
psuje te još mati. Nu jeli dobro toj?

KLITEMNESTRA.

Istinom nî tebi, a ńemu dobro je.

ELEKTRA.

Čuj, pravdo od nebi, ńega, ki umro je!

KLITEMNESTRA.

Ona je slišala toj što je imala,
19a i tako stvorila kako sam prašala.

ELEKTRA.

Što hoćeš, možeš rit, čestita s' zadosti.

KLITEMNESTRA.

S Orestom ti skratit hoć ove radosti?

ELEKTRA.

Svasma smo skončani od vrle mi česti,
tim u nas moći nî tvu rados čim smesti.

KLITEMNESTRA.

Da nije druga stvar, neg jezik što s' ovoj
utažil, velik dar dostojiš, goste moj.

*

UČITEĻ.

Da, poć ću veće ja, kad pridah dobar glas.

KLITEMNESTRA.

Vjeruj, neć, jer moja ne bi toj bila čas,
ni bi čas još bila prijateļa koji k nam
ovdi te posila, da te ja tač puštam.
Hod' sa mnom, a ovuj ostavi prid vrati,
da sebe bude tuj i brata plakati.

ELEKTRA.

Mnite li, velik plač da ova sad stvori
za sinom koga tač ļuta smrt umori,
i da ju ke za ńim skončaju zle tuge?
Nu pođe čineć tim smijehe, jaoh! i ruge.
Vajmeh, oh jaoh meni odveće pritužnoj!
I vajmeh, ļubļeni Oreste, brače moj!
Kô li me pogubi svršeno smrt tvoja?
Ufanje zač ubi, kim istom živļah ja?
Jer mńah, živ da ćeš bit, i da ćeš k nam došad,
smrt gdjegod osvetit ćaćkovu i moj jad.
Gdje da grem neboga? jer ostah već sama
bez tebe i moga ćaćka, jaoh! s tugama.
Tribuje, da ove nemile ja služim
krvnike ćaćkove, jadovnu t' čes družim.
Nu neću pribivat u dvoru već s ńimi,
19b neg plačuć svеđer stât prid vrati ovimi,
i takoj primučna i tužna sirota,
s pridrazim razlučna, svršit dni života.
Ter komu od ńih plač i cvil moj dodije,
neka taj vazme mač, ter me ńim ubije.
Da budem umriti velmi se veselim,
trud mi je živiti, već živit ne želim.

KOR, ELEKTRA.

(KOR.)

Gdje su Jovu sad trjeskove?
Gdi je sunce, ko zgar svijeti?
Ali višńi tuge ove
ne čine se jur vidjeti?

ELEKTRA.

Vajmeh meni, vajmeh sve dni!

KOR.

Čemu, kćerce, hoć plakati?

ELEKTRA.

Vajmeh meni, vajmeh meni!

KOR.

Nemoj velmi tač vikati.

ELEKTRA.

Ti me daviš.

KOR.

Kako davim?

ELEKTRA.

Čim ufanje meni davaš
hteći tužbu da ustavim,
većma tužnu, jaoh, skončavaš.
Umri srca moga ufanje,
i sva dobra istaštiše;
istrajavši tko uzdanje
i sva rados moja biše.

KOR.

Amfiarao kraļ njekada
skriv se, izdan bi od žene
20a za dar zlati: nu sad vlada . . .

ELEKTRA.

Vajmeh!

KOR.

strane živ pakļene.

ELEKTRA.

Vajmeh!

KOR.

Ali zla ńoj pade.

ELEKTRA.

Svoj grih plati?

KOR.

Glavom plati.

ELEKTRA.

Znam, znam, jer se nađe tade
na osvetu tko je strati.
A ja nijesam take sreće,
jer tko ostao meni biješe,
poginuo je, nije ga veće.

KOR.

Gorke ti te tuge speše!

ELEKTRA.

Dobro sve toj ja poznaju
od bolèznî obujmļena,
koje svrhe, jaoh, ne imaju.

KOR.

Znamo, zašto s' rascviļena.

ELEKTRA.

Zacić toga već tješiti
nemojte me kad ni malo . . .

KOR.

Što govoriš? što htje riti?

ELEKTRA.

ufanja mi nî ostalo:
jer sve z bratom izgubi se.

KOR.

Nu svak na svit umrit ima.

ELEKTRA.

Jeda, jak on rvući se,
bivši uzdami spet krutima?

KOR.

Nezgoda je prika bila.

ELEKTRA.

Zač nî, pokli daleč svojih
meu tuđini, tač bez dila
milosnoga ruka mojih . . .

KOR.

Ah jaoh!

ELEKTRA.

smrt mu skrati vijeka.
Ni ukopa, ni od groznih
20b suza dara, jaoh, pričeka
pokońega, od žalosnih.

KRISOTEMA, ELEKTRA, KOR.

(KRISOTEMA.)

O draga, toli sam vesela u sebi,
da ošad stid i sram tekući grem'k tebi,
zač nosim radosti, neka već ne sahneš,
neg parjav žalosti pokojno odahneš.

ELEKTRA.

Gdi ćeš ti do vika meni dat ku pomoć
u tuzi, koj lika nigdir nać nije moć?

KRISOTEMA.

Došao je, čuj ovo, Oreste dragi naš,
i tako drži toj, jak mene što gledaš.

ELEKTRA.

U tebi jeli svis, tužna, kad u tvojih
i mojih u nesvis nevolah tvoriš smih?

KRISOTEMA.

Po boga ne pravim od zlobe ja ovo,
neg da ti objavim došastje ńegovo.

ELEKTRA.

Tko ti taj skaza glas, ter lasno tolikoj,
jaoh meni, oni čas vjerova da je toj?

KRISOTEMA.

Ovu stvar nijesam ja ni od koga slišila,
da sama zlamenja očita vidila.

ELEKTRA.

Ki su toj zlameni, ke s' tužna zgledala,
ter se si plameni neizvidnim užgala?

KRISOTEMA.

Cić boga htjej slišat, neka me razumnom,
kad čuješ, budeš zvat, ako li ć bezumnom.

ELEKTRA.

Da reci, ako rit milo toj jes tebi.

KRISOTEMA.

Ja ti ću spovidit sve što mi vidit bi:
jer nađoh, jur došav na ćaćkov grob stari,
21a gdi mliko, istom tad prolito, niza ń vri.
Još uz toj vidih ja, da je svud zadosti
grob posut od cvitja prem svakom raznosti.
Kad ovo ugledah, čudeć se u meni,
okolo pazit stah, da se tko gdje skril nî.
I pokle ne biše nikoga, postupih
slobodno, ter bliže ka grobu pristupih.
Na grobu od zgora pram kòsî ležaše,
odstrižen od skora, poznat se mogaše,
ki tužna vidiv tad, misal mi zbirat sta
priliku iznenad dragoga Oresta;
ter sudih, da je ovo biljeg ki ne laže
neg uprav ńegovo došastje da kaže.
Tim vazeh oni pram u ruke, i ne rih
ništor zlo, neg suzam za rados lica umih;
i kako procinih, tako mnim, da ove
časti su ne inih neg istom ńegove.
Komu se podoba, izvan nas, nitkor nî
da scjenu od groba ćaćkova učini.
Znam, jer ja ovoga ne stvorih, da ni ti;
jer kako, cić boga, mogla bi stvoriti,
ako t' nî način dan, bez plača da mož' poć
iz ovih vrata van, u crkvu još da hoć?
A mati ne haje za ćaćka, kroz toj bit
ne može vik, da je htjela ga sad počtit.
Ni bi skrit mogla od nas, učiniv ona toj.

Na grobu za toj čas Oresta jest ovoj.
Uzdaj se tijem, draga, jer srića sveđ gńivna
21b onih ne primaga, kim bude protivna;
nas dosle sveđ hara, a sij dan može bit
da mnozih dobara bude nas napunit.

ELEKTRA.

Luda ti s', bolim se tobom još od prije.

KRISOTEMA.

Jeda ovo, molim se, drago ti čut nije?

ELEKTRA.

Ni što um misli tvoj ni gdje si, poznaš ti.

KRISOTEMA.

Bi rek, da ne znam toj što vidih, hoć riti?

ELEKTRA.

Nebogo, umro je, zaman ti procijeni
da ovdi došao je; ńega već čekat nî.

KRISOTEMA.

Tko, vajmeh, donese tebi taj glas pusti?

ELEKTRA.

Tko uza ń nađe se, kad nebog duh pusti.

KRISOTEMA

Gdi je taj? jur sam sva izašla sebe van.

ELEKTRA.

U dvoru počiva materi ugodan.

KRISOTEMA.

Da, vajmeh! tko je bil človik taj ki je ove
na ćaćkov grob stavil tolike darove?

ELEKTRA.

Mńu, da je spomenul Oresta tkogodi
tom časti, bivši čul ka mu se smrt zgodi.

KRISOTEMA.

Jaoh meni! ja iđah s veseljem, noseći
ovi glas, a ne znah u koj smo nesreći,
ter ovdi kad dođoh, nahodim jadove
i one ke ođoh i druge još nove.

ELEKTRA.

Tako stvar grede taj. Ako me čut uzhoć,
ovi ćeš žestok vaj na mańe činit doć.

KRISOTEMA.

Jeda hoć da budu mrtvijeh ja oživit?

ELEKTRA.

Ne scijen' me tač ludu, ja ti toj neću rit.

KRISOTEMA.

Nu što mi govoriš? ki hoć red da slijeđu?

ELEKTRA.

Da smijeno toj stvoriš, što ti sad naređu.

KRISOTEMA.

Sve te ću poslušat, što nam će bit s pruda.

22a ELEKTRA.

Znaj, da se s dobrom stat ne može bez truda.

KRISOTEMA.

Znam, i trud podniti ne ću ja lijena bit.

ELEKTRA.

Danu htjej slišiti što mislim učinit.
Ti dobro mož' znati da nami nije môć
od drazijeh imati prijateļa ku pomoć,
zašto smrt nemila onijem ke imasmo
život je skratila, ter same ostasmo.
Od brata dočijem sam priglasja slišala
da je živ, u ńem sam ufanje imala,
da će k nam gdjegod prit, i ćaćka našega
da će krv osvetit, ali već nî ńega.

Tijem gledam tebe ja, da sa mnom budeš smit,
sestro draga moja, Eǵistu smrt stvorit,
kr̊vniku ćaćkovu. Nijedne nî potrjebe,
da veće stvar ovu potajim od tebe.
Dokle ćeš trajati u zaman tvoje dni?
u što mož' ufati? òstalo t' ništor nî,
neg sam plač i suze ke ti se pristoje,
pokle ti sila uze očinstvo sve tvoje;
i u tvu što je vlas pribivat z bolesti,
gdi ćeš tač život vas neudana provesti.
A nemoj scijeniti, da ćeš vik radosti
od pira viditi, po kojoj milosti.
Nije tač van svijesti Eǵisto, da će dat
nam porod izvesti, a pak se zlu nadat.
Toli svjet vazmeš moj, jedno ćeš slavu steć,
mrtva oca tolikoj i brata još ļubeć;
a drugo, jak na svit slobodna s' sazdana,
22b tako ćeš od sad bit slobodnom nazvana;
i tvoj ćeš vidjeti visoka kraļa stan,
ter hrabra vazeti, ki te je dostojan;
zač vrijednijeh svak scijeni. Vidiš li, ka će bit
tebi čas i meni, ako moj primiš svit?
Jer, koji neće rijet građanin ali gos,
kad bude nas vidjet, sej riječi za milos:
„Gledajte sestre ove, prijateļi, ke biše
vridne ter ćaćkove kuće vlas shraniše;
ke, smrti strah ošad, protivnijeh skončaše
onijeh ke srića tad visoko dvizaše.
Tijem one pravo je da budu ļubļene,
one bit dostoje svud na svijet scijeńene;
u dnevi svečane, u zborih od ļudi
za kripos čtovane imaju bit svudi"?
Toj će reć svak od nas u život i u smrt,
jer naše slave glas nigda se neće strt.
Pogod' mi cić togaj, o sestro ļubļena,
ćaćku tvom pomoć daj, pomozi brajena,
slobodi još mene, i sebe izbavi
od tuge općene, koja nas tač davi;
a nu se spomeni, kô li je čut sramno,
od svitlih rođeni da živu pritamno.

KOR.

U take zgovore mudri bit imaju
i koji govore, i koji slišaju.

KRISOTEMA.

Prije ner govorit počela jes ovoj,
da bi um razborit, o žene, bil u ńoj,
pamet bi stavila (što sada ne čini)
23a da ne bi pravila, podobno što joj nî.
U što se uzdat mož', ter toj ti tvorit boć,
i zoveš mene još da ti ja dam pomoć?
Ne znaš li, da s' žena, ne človik privridni,
i da nijes' hrabrena, jak ovi navidni,
kim s dobrom bez mire sveđ sreća prihodi,
a nami umire i u nič odhodi?
Tijem tko bi bez svoga mogal zla velika
nastojat takoga pogubit človika?
Viđ, da nam ne pride k sadańoj nesreći,
ako tej beside tko čuje, gńiv veći;
jer ništor ne prudi, ni može čijem pomoć
iskat čas od ļudi, a sramno život oć.
Zašto prem smrt nije najveći trud na svit,
želit ju veći je, a ne moć isprosit.
Tijem molim smiļeno, da srǵbu prije parjaš,
neg sebe svršeno satremo i trag naš.
A što si rekla sad, ja ti ću sve tajat
i činit da nikad ne bude nitkor znat.
Ter se stât s pameti daj kadgod odluči
i jacijeh podnijeti nejaka nauči

KOR.

U to ju poslušaj, jer ništor prem nije
meu ļudmi na svit saj razuma vridnije.

ELEKTRA.

Čemu se prem nadah, čujem toj; zač da neć
učinit, dobro znah, što ti ja budem reć.
Zatoj ću ja sama ovu stvar opravit
mojimi rukama, a neću ostavit.

KRISOTEMA.

U ono, jaoh! dobi, što taka nijes' bila,
23b kad ubjen otac bi, ter bi sve stvorila?

ELEKTRA.

Bila sam onaka naravi, ne umom.

KRISOTEMA.

Nastoj, sveđ da s' taka i s tacim razumom.

ELEKTRA.

Davaš mi svjet dobar, a neć mi dat pomoć.

KRISOTEMA.

Slično je, da taj stvar na dobro neće proć.

ELEKTRA.

Mudra si zadosti, nu me strah mrzi tvoj.

KRISOTEMA.

Slišaću, kad me ti pohvališ za ovoj.

ELEKTRA.

Ludos je scijeniti da će toj igda bit.

KRISOTEMA.

Sve ćemo viditi s vrimenom kô će prit.

ELEKTRA.

Pođi, nî koristi od tebe ufati.

KRISOTEMA.

Jes, neg ti s tom svisti neć nauk slišati.

ELEKTRA.

Otidi, ter ćeš reć materi sve ovoj.

KRISOTEMA.

Znaj, da mi nî mrzeć toliko život tvoj.

ELEKTRA.

Nut' prikor pogledaj, ki meni gre s tebe.

KRISOTEMA.

Ne prikor, neg red taj kim shranit mož' sebe.

ELEKTRA.

Ter tvojim naukom imam se vladat ja?

KRISOTEMA.

A ti ćeš vladat mnom, kad budeš mudrija.

ELEKTRA.

Zlo je, taj da nî prav, ki lijepo besjedi.

KRISOTEMA.

Ti mene, dim uprav, prikaraš tvom zledi.

ELEKTRA.

Bi rek, ti mniš, da je nauk moj krivedan.

KRISOTEMA.

Nu kadgod šteta je u svem bit pravedan.

ELEKTRA.

Neću ja tijem nigdar zakonom živiti.

KRISOTEMA.

Učiniv taku stvar posli me ć hvaliti.

ELEKTRA.

Vjeruj ću učinit tebe se ne bojeć.

KRISOTEMA.

Zaisto? ter taj svit promijenit veće neć?

ELEKTRA.

Ja huđe zlo ne vim od svjeta zla na svijet.

KRISOTEMA.

Ti što t' ja govorim ne stavljaš na pamet.

ELEKTRA.

Ne, da sam istom sad ovo namislila,
24a neg taku još njekad odluku stvorila.

KRISOTEMA.

Da, ja ću veće it. Besjede ti moje
ne možeš pohvalit, ni ćudi ja tvoje.

ELEKTRA.

Hod' tamo, ja ne bih u naprid odkrila
misli ti vik mojih još da bi želila,
jer trudit zamani ludos je velja toj.

KRISOTEMA.

Pokle se tebi mni da s' mudra, čin' takoj.
Ali kad u tugah budeš se viditi,
sve, ke ti svjete dah, umjećeš hvaliti.

24b KOR.

Milostive kad vidimo
ptice od nebi gdi nastoje
roditeļe hranit svoje,
zač mi tako ne činimo?

Nu će strila, kom obrati
mnokrat hudih u prah Jove,
i nebeska pravda ove
zlobe skoro pedjepsati.

O glasovi, koji doli
mrtvim svaka znat činite;
nu Orestu navijestite
i ćaćku mu tužne boli.

Skaž'te prirok zli, nepravi,
jer su stvari zlo smetene
25a od ńih kuće; nî općene
meu sestrami već ļubavi.

Samo Elektru tužba druži
ostavļenu od svakoga;
ćaćka plače sveđ, neboga,
kako slavic ki sveđ tuži;

i ne haje već živiti,
pače želi život oći
istom da je kako moći
dvi nakazni pogubiti.

Kako život da provodi
u zlu toli jadovitu,
u visoku i čestitu
tko se bitju na svit rodi?

Zač plemenit nitkor neće
ocrniti svitlo ime,
i premda ga tugam svime
stire hude gńiv nesreće.

Kćerce! o kćerce! jak plačući
i ti u gorkoj još žalosti
traješ tvoje dni mladosti,
proć sramoti boj bijući!

Ter se ime tve uresi
dvjema hvalam dosti vrijednim,
jer djevica glasom jednim
mudra i dobra zvana jesi.

Da bi živa i blažena
u svem dobru bila tako
25b vrh nedrazih tvojih, kako
sad si ńima podložena!

Jer te vidim zlo tugovat
kroz čes hudu; ali mala
nî tva kripos, bivši obrala
pravdu i razlog naslidovat.

26a ORESTE, (PILADE), KOR, ELEKTRA.

(ORESTE.)

O žene! jesmo li istinu slišili?
I uprav gremo li, gdi bismo doć htili?

KOR.

Što išteš? ali što k nam ovdi ti dopri?

ORESTE.

Gdi stoji Egisto, ištem ja još od prij'.

KOR.

Da, uprav došal si, i taj je pravedan,
od koga slišal si, da mu je ovdi stan.

ORESTE.

Ka će od vas ovijemi u dvor sad otit reć,
kako smo došli mi, dragu im stvar noseć?

KOR.

Ova će toj vam moć opravit, ako ima
od svojte tkogod poć s priglasjem tim k ńima.

ORESTE.

Pođ, ženo, rec', njeki na vratijeh čekaju
26b Fočenski ļudi ki Egista pitaju.

ELEKTRA.

Jaoh meni do vika! jeda vi nosite
od glasa zla prika biljege očite?

ORESTE.

Ništor ti reć ne znam od glasa toga ja,
neg ovdi poslan sam od starca Strofija,
da nješto navijestit od Oresta budem.

ELEKTRA.

Što će toj, goste, bit? kô li, jaoh, strahom mrem!

ORESTE.

On bivši smrt imal, nosimo od tijela
ńegova sij sud mal, jak vidiš, pepela.

ELEKTRA.

Jaoh meni nevoļnoj, za moju hudu čes,
dali mi već zlo toj gledati dano jes?

ORESTE.

O ženo! ako taj za Orestom tvoriš cvil,
ńegovo tilo, znaj, sud je ovi priklopil.

ELEKTRA.

Neka ja, goste moj, u ruke sud vazmem,
cić boga učin' toj, ako je on u ńem,
da plačem i žalim i mene i naš dom
vaskolik pored s tim nevoļnim pepelom.

ORESTE.

Dajte joj vi sud taj, zašto ga, jak vidim,
ko mu drago je ovaj, ne prosi srcem zlim,
neg, kako od broja drazih Orestovijeh,
ali da je koja od bližńih ńegovijeh.

ELEKTRA.

O velmi tužbeni ostatče od moga
Oresta, jur meni vrh svega dragoga,
koli te primam sad proć nadi u koj bih
pritužna onda kad ńega van odpravih!
Jer, brače, u rukah držim te sad gdje si
stvoril se tašti prah, ter ništor prem nijesi,
a zdrava, svijetloga djetićka spravila
27a iz mjesta ovoga tebe sam ja bila.
Nu, vajmeh! zač prija ne bi mi život oć,
neg ti onda činih ja u tuđu zemļu poć,
ovim te budući rukami vazela,
brače moj, krijući ter smrti otela.
Zač da ti neredno umraše oni dan,
s tvojim bi zajedno ćaćkom bil ukopan;
sad stranik ti si tvoj nevoļno svršil vijek
u tuđoj zemļi toj, od sestre tve dalek.
Ni te sam rukama prijateļskim umila
tužna ja, ni s plama pepela t' odnila,
kako je običaj, da stvorim; nu tebi

učińen ukop taj od tuđijeh ruka bi;
i takoj ovdi ti pridan bi ovi dan
malahat prah dosti, u mao sud ukopan.
Tužna t' je čes moja. Pođe, jaoh, u ništa
sve što te hranih ja minuta godišta;
što tebi nejakom ne pristah davajuć
pióu i red svaki s ńom, slatki trud primajuć.
Jer te vik toliko mati tva ne ļubi,
brače moj, koliko od mene ļubļen bi.
U svoj te općini sama ja njegovah,
a ne već nitko ini, i sestra tva se zvah.
Sve ovo u čas mal poginu sad s tobom;
jer, kako morski val, zanese ti sobom.
Ćaćko naš umro je, i nijesam ja živa;
i tebe tužno je strla smrt zlobiva.
Kroz naše žalosti smijeju se protivni;
27b bijesni od radosti mati ka mati nî,
od ke ti da kćaše osvetu doć tvorit,
često mi čińaše priglasja skrovno prit.
Nu, sto mi obeća, čini toj sve tvoja
i moja nesreća u vjetar poći tja;
jer mješte živa, u kom rados bi sva meni,
posla te pepelom, i taštom, jaoh, sjeni.
Jaoh meni, vajmeh, vaj! koli si, o tilo,
strlo se u prah taj odveće nemilo!
Vaj, u hud čas koli odpravļen na put bi,
moj dragi, pokoli takoj me pogubi!
Pogubi, brajene, svršeno Nu za toj
primi sad i mene k tebi u sud ovi tvoj,
neka ja od prike nesreće satrena,
s tobome u vike pribivam združena;
zač, dokle život tvoj na svijetu vođaše,
jedna čes u svakoj stvari nas družaše.
A umrijet sad želim i u grob leći tvoj,
zač mrtvi, ja ne mnim, da ćute nepokoj.

KOR.

Elektra, tebe je umrli porodil
otac, i Oreste je za umrijet rođen bil.
Razmisli malo toj, ter velmi boliti
veće se ti nemoj. Svi ćemo umriti.

ORESTE.

Što ću sad, vajmeh! reć? što li ću najprija
izustit? jezik već ne možem zdržat ja.

ELEKTRA.

Prijatelu, što ti je? čemu li praviš toj?

ORESTE.

Elektra, toj li je prisvijetli obraz tvoj?

ELEKTRA.

Ovo, nu odveće nevolan, pravo dim.

28a ORESTE.

Jaoh gorke nesreće, ku ovdi ja vidim!

ELEKTRA.

Zač, goste, tako sad cić mene tvoriš cvil?

ORESTE.

Jaoh, tijelo, žestok jad zlo ti te porušil.

ELEKTRA.

Ne žališ ti inih neg mene skončanu.

ORESTE.

U tugah tebe svih gledam neudanu.

ELEKTRA.

Što me tač gledaje podireš gork uzdah?

ORESTE.

Jer taka množ da je na meni zla, ne znah.

ELEKTRA.

Da po kih ričeh toj mogao si sad poznat?

ORESTE.

Videć te u lutoj nevoli toli stât.

ELEKTRA.

A malo zla moga gledal si dosle ti.

ORESTE.

Što huđe od toga mogao bih viditi?

ELEKTRA.

S krvnici ja stojim zajedno u silos...

ORESTE.

Kako toj? i s kojim? koja je nemilos?

ELEKTRA.

ki ćaćka ubiše, i silom služu ńih.

ORESTE.

Ke tebi činiše nevoļe služit ih?

ELEKTRA.

Mati ka ni dilom ni ničijem mati nî.

ORESTE.

Gladom ali silom od tebe toj čini?

ELEKTRA.

I silom i gladom i trudom kim može.

ORESTE.

I ne imaš, u zlu tom da te tko pomože?

ELEKTRA.

Ne, zašto onoga čigov ti donije prah,
na svijetu samoga prijateļa ja imah.

ORESTE.

Ah tužna, o koli duša se sad moja
kroz nemir tvoj boli, čim u te gledam ja!

ELEKTRA.

Ti si sam ki mojom boliš se gorkosti.

ORESTE.

I prihoh sam tvojom boleć se žalosti.

ELEKTRA.

Jeda ki rodjak nam ovdi si hotil prit?

ORESTE.

Rekal bih, nu ne znam, prid ovim smijem li rit.

ELEKTRA.

Od toga strah ne imaj, vijerne su meni ove.

28b ORESTE.

Nu mi sud pusti taj, neka ti rečem sve.

ELEKTRA.

Cijeć boga, prijatelu, ne htjej toj učinit!

ORESTE.

Učini što t' velu, nećeš se prihinit.

ELEKTRA.

Za svijetla lica taj, molu te, meni stvar
najdražu ne uzimaj.

ORESTE.

Ne pustih nikadar.

ELEKTRA.

Jaoh meni, ako grob vazmu mi, brače, tvoj!

ORESTE.

Nazivaj bolu kob, nepravo plačeš toj.

ELEKTRA.

Što? ne imam ja tvorit za mrtvim bratom plač?

ORESTE.

O ńemu govorit podobno nije ti tač.

ELEKTRA.

Ńega li prem tako dostojna ne bijeh ja?

ORESTE.

Toj nije nikako, neg ti se ne prija.

ELEKTRA.

Ako Orestovo držim ja tijelo ovoj?

ORESTE.

Nî stvorom ńegovo neg ričju tilo toj.

ELEKTRA.

Istinom? da gdi je nevoļnik ukopan?

ORESTE.

Nigdjere, zač nije u grobu živijem stan.

ELEKTRA.

Ke su toj riječi tve?

ORESTE.

Nijednu t' laž ne svodim.

ELEKTRA.

Što? jeda on žive?

ORESTE.

Ako živ ja hodim.

ELEKTRA.

Ah, mož' li ti on bit?

ORESTE.

Nu ćaćkov prsten taj,
I biljeg htjej vidit, istinu ter poznaj.

ELEKTRA.

O draga svitlosti! o danu čestiti!

ORESTE.

Čestit je zadosti, pravo je toj riti.

ELEKTRA.

O glasu žuđeni, slišam li ja tebe?

ORESTE.

Toj prašat veće t' nî od nijedne potrebe.

ELEKTRA.

Držim te, brajene, u rukah?

ORESTE.

Da bi me
držala sveđ

ELEKTRA.

Žene i graćke ļubime,
vidite l' iznenad Oresta koji biv
hitro umrl, hitro sad javi se ovdi živ?

KOR.

O kćerce, vidimo, i toj nam uzroči,
29a da suze ronimo vesele iz oči.

ELEKTRA.

O plode hrabreni koga je rodil taj,
vrh svega ki meni biješe drag na svit saj,
brače moj, evo si ovdi se već vratil;
došao si, našao si, vidio si koga s' htil.

ORESTE.

Ovdi sam; muči već.

ELEKTRA.

Čemu toj?

ORESTE.

U dvor čut
mogu nas besjedeć; boļe je umuknut.

ELEKTRA.

Tako se ne štedi pomoć me Dijana
ka u vik odredi pribivat neudana;
od žena mene tih neće bit strah nikad,
nejacih i tamnih, unutra ke su sad.

ORESTE.

Ali htjej razmišļat, da jest moć i sila
u ženah, a mož' znat bivši toj skusila.

ELEKTRA.

Vajmeh, jaoh! ponavļaš sad oni privrli
neizmijerni poraz naš i u vijek neumrli.

ORESTE.

Sve toj znam, nu će doć vrijeme još prigodno,
da ćemo zla taj moć spomenut slobodno.

ELEKTRA.

Prišlo je već doba, prišao je hip i čas,
kad mi se podoba razglasit naš poraz;
daj se sad jezik moj slobodan nahodi.

ORESTE.

Tako je; nu ovoj meni ti pogodi.

ELEKTRA.

Sto hoćeš da tvorit sad budem?

ORESTE.

Da veće
pristaneš govorit, jer se toj sad neće.

ELEKTRA.

Tko će r t da sada besjede sej parjat
meni se priklada i takoj muče stat,
gdi toli naglo ja dragoga sad tebe,
ter izvan ufanja, ugledah kon sebe?

ORESTE.

Ti s' mene ovi dan zgledala, kad ja bih
29b ovdi doć ponukan od bogov nebeskih.

ELEKTRA.

Sad dražu neg prije spovijedaš meni stvar,
da tebi ovdi je činio doć višńi zgar;
i višńih prem s nebi ima toj djelo bit.

ORESTE.

Trudno je da tebi ne dam se veselit;
a trnem, da tvoje velike radosti
ne budu od koje uzrok nam žalosti.

ELEKTRA.

Ah, kad se dostoja ti nakon dugo lit,
koga sam sveder ja želila, ovdi prit;
nemoj sad, budući toli me tužnu svim
našal jur plačući. . . .

ORESTE.

Što da ja ne činim?

ELEKTRA.

Ne bran' mi sad, veļu, da se ja u ovoj
radosti veseļu, gledaje obraz tvoj.

ORESTE.

Vjeruj mi da ne bih mogal ja trpiti
vidivši od druzih taku stvar tvoriti.

ELEKTRA.

Ter ovo ti meni dopuštaš?

ORESTE.

Zašto ne?

ELEKTRA.

Čujem glas medeni, o drage mê žene,
ki veće ja nikad ne scijeńah moć slišit.

Srčna bih, i gork jad čińaše mene mrit,
ne moguć žuđeno dobro toj ko gledah,
uživat svršeno, govoreć kako hćah;
i gdi još na voļu vapeći ja ne smih
izjadat nevoļu, malo prij' ku sliših.
Ja držim tebe sad. Meni ti, brače moj,
ukaza jur došad prislatki obraz tvoj
ki meni vik izit iz misli neće moć
kroz nijedna zla na svit, ka na me mogu doć.

ORESTE.

Potrjebno što nije govorit, parjaj toj,
80a ter kazat, koli je zla mati, sad nemoj;
ni, koli rasipļe Eǵisto ćaćkov stan,
i blago prosipļe i trati u zaman.
Istom će vrime proć besideć u dugo,
da se već neće moć opravit što drugo.
Tijem, što će meni sad korisno bit znati,
toj samo ja bih rad da budeš kazati:
u koje misto stat imamo skrovito,
ali se ukazat i izit očito,
krvnike da stremo, i vas ńih mir i goj.
Nu kada budemo u dvoru, ti nastoj,
da mati tvoj obraz ne vidi vesel tač,
neg, kako kroz hud glas ki čuste, tvori plač.
Poslij', kad budemo stvar ovuj svršiti,
slobodno tad ćemo veselje činiti.

ELEKTRA.

Prem kako, brače moj, uzbudeš ti hotit,
tebi ću ja takoj poslušna u svem bit;
jer primih od tebe sve ovej radosti
ke ne imah u sebe neg trudne žalosti.
I ne bih u ničem vazela t' skriviti,
još da bih mogla s tijem sva blaga dobiti.
Inako tvoreći ne bih se vladala
u ovoj sad sreći, kako bih imala.
A što se sad čini skrovno ti toj nije,
Eǵista domom nî, a mati ovdi je;
i od ńe ti predat nikako već nemoj,

da vesel sagledat ne bude obraz moj;
zač, kako dostoji proć ńoj utvrđena,
30b u srcu mêm stoji nenavis davńena;
i pokle vidih doć tebe, vik neću ja
uzdržat suza moć od mnoga veselja.
Činio mi s' toj vidit, što ne mńah ja nikad,
ter, da bi na saj svit živ otac prišal sad,
ne bih već scijenila prikazan nijednu toj,
očito neg mnila, da je sve toj takoj.
Sad, kad se ti vrati s takoga puta k nam,
vazmi svijem vladati kako ti hoćeš sam.
Jer sama sve moje sile ja postavļah.
od ovo ter dvoje s jednijem se sastavļah:
dim, da bih počteno slobodu prijala,
ali se hvaļeno s životom rastala.

ORESTE.

Nu muči, njekoga čujem ja k vratom it,
iz dvora ovoga njetko će van izit.

ELEKTRA.

Gosti, uljezite. Izagnat nitko van
neće što nosite, ni primit radostan.

UČITEĻ, ORESTE, (PILADE), ELEKTRA.

(UČITEĻ).

O ludi odveće i tamne pameti!
ali se vam veće ne haje živjeti?
ali vi ne imate ni malo prem svijesti,
ter tako ne znate u kom ste sad mjesti?
Blizu zla nijeste već, neg sred zla; ter da bih
ja stražu ne bļul, steć još od prij' u vratih,
vaše bi sve prija unutra misli bil',
neg tijela; nu sam ja vrh toga providil.
31a Tijem riječi i velje vapjenje ođite
i toj sad veselje, ter goru pođite;
jer vrime došlo je ovu stvar opravit:
a velmi štetno je pri tacijeh zgodah cknit.

ORESTE.

Da što se sad čini, pokle ću tamo poć?

UČITEĻ.

Dobro, zač sumńit nî da te će poznat moć.

ORESTE.

Nu, jes' li ti ńima navijestio smrt moju?

UČITEĻ.

Oni te s mrtvima, znaj, drže u broju.

ORESTE.

Jesu li velmi sad veseli? i kroz toj
što prave?

UČITEĻ.

Znat ćeš, kad dospijemo mi ovoj.
Kako stvar sad stoji, sve dobro velmi je,
što se ńim pristoji akoprem i nije.

ELEKTRA.

Oh brače! cić boga! tko je taj? čin da znam.

ORESTE.

Ne poznaš ovoga?

ELEKTRA.

Vjeruj mi, ne poznam.

ORESTE.

Ter ne mož' ti sada onoga poznati,
komu me njekada u ruke htje dati?

ELEKTRA.

Komu? što praviš toj?

ORESTE.

Kad u Fočenski kraj
po riječi me tvojoj odvede u otaj.

ELEKTRA.

Ovoj li oni jes, ki mi sam vijeran bi,
kad vrla zla nesvijes ćaćka nam pogubi?

ORESTE.

On je, toj t' bud' dosti, i veće ne pita'.

ELEKTRA.

O prava svitlosti! o diko očita!
o kuće ki si sam Agamemnonove
shranitel, kako k nam u strane dođe ove?
Ti li s', ki ovoga i mene sablude
od jada gorkoga nesreće prihude?
O ruci primile i noge ke pomoć
za dat nam, trudile jeste sveđ sa svu moć!
81b Čemu ti meni se spovidit ne haja
još od prij', neg mi se uza me stêć taja,
riječmi me daveći odveće čemerno,
a djelom noseći veselje neizmijerno?
Zdrav, ćaćko! jer sudim da oca ja zgledam
kad godir, pravo dim, na tebe pogledam.
Zdrav! i znaj da izvan svih ludi pod nebi
ti u svem ovi dan mrzeć mi i drag bi.

UČITEL.

Kako je meni mnit, sad je toj zadosti,
zašto će dánâ bit i nòćî još dosti,
kad ćemo vrime imat besjedit, i takoj
po tiho ti ćeš znat, Elektra, sve moć toj.
Nu vami velim ja, ki tako stojite,
vrijeme je činenja; što imate činite.
Sad istom sama je Klitemnestra goru,
i sada nî da je ki človik u dvoru.
Ako već budete i mal čas pockniti,
mislite da ćete pak imat boj biti
i s ovijem istimi i takođ još od nih
s mudrijim druzimi, i jošte s veće ih.

ORESTE.

Potrebno nije sade u dugo besjedit;
neg veće, Pilade, unutra hod'mo it,
moleći bogove ki pomńu imaju
od kuće ćaćkove, da nami vladaju.

ELEKTRA.

Milosno, o kraļu Apolo, sad primi
molbe ke t' ovi šļu zajedno s mojimi,
ka često s darima najvećim, koli bih
moguća, k tvojima otari pristupih.
32a O Febo! sad tebi pridavam ovo ja,
što imam pri sebi, a toj su moļenja.
Smijerno t' se poklańam, moleć te, ako ikad,
pomoćnik da si nam u ovom djelu sad,
ter skaži umrlim po tomu, da znaju
ku platu djelom zlim bogovi davaju.

32b KOR.

Nu gleda'te, strašno koli
u naglosti naprijed hrli
jadoviti Marte, vrli,
ki za krvi smagne toli.

A Meģera s pristrašnima
svojim sestram gre po dvoru.
one daju zlijem pokoru,
a nî uteć kud prid ńima.

Ciéa toga, već truditi
dugo vrime sumńa neće
misal moju, zašto se će
sve što slućah ispuniti.

Osvetiteļ tijeh kej mnogom
nemilosti smrt porazi,
33a pun rasrģbe plaho ulazi
sad himbenom u dvor nogom

On u ćaćka svoga vrvi
stan davńeni i moguéi,
meč rukami stresajući,
ki jur grezne vas u krvi.

A sin kćere Atlantove,
Merkurio, k ńim pristaje;
himbu mrakom pokrivaje,
nagli vršit stvari ove.

33b ELEKTRA, KOR, KLITEMNESTRA.

(ELEKTRA.)

Čim budu mladci ovi opravit posal vas,
o drage žene, vi mučite, molim vas.

KOR.

Ka je stvar? što čine?

ELEKTRA.

Za ukop ona svoj
spravļa sud, a kod ńe steć oni, paze toj.

KOR.

Da ovdi na što sad ti nadvor izide?

ELEKTRA.

Bļusti da iznenad Eǵisto ne pride.

KLITEMNESTRA.

Vajmeh, jaoh! jaoh meni! Ó kućo, sad drazijeh
34a u tebi ovdi nî, krvnika s' puna zlijeh.

ELEKTRA.

Čujte što upije njetko goru.

KOR.

Čujem
podobno što nije, ter tužna strahom mrem.

KLITEMNESTRA.

Jaoh meni nevoļnoj! Eǵisto, gdje si sad?

ELEKTRA.

I opet vika.

KLITEMNESTRA.

Moj sinko, htjej boga rad
majci se smiliti!

ELEKTRA.

Nu se ne smilova
vrh ńega njekad ti, ni ćaćka ńegova.

KOR.

O grade, o pleme nevoļno, ovi dan
rve te sa svijeme uredbe gńiv silan.

KLITEMNESTRA.

Zlo ti sam, jaoh meni! rańena!

ELEKTRA.

Ako mož',
udri opet, a ne ckni.

KLITEMNESTRA.

Jaoh opet, gore još!

ELEKTRA.

Zajedno da bi toj Eǵistu još bilo!

KOR.

Zgađa se sad onoj što se je želilo.
U grobu ki leže žívû, jer velikom
krvi se hotješe osvetit krvnikom,
oni ki bili su ubjeni.

ELEKTRA.

Nu ovih
evo van: krvi su polite ruke ńih.
Ja reći ne možem, braće, što se čini?

ORESTE.

Sve dobro, ako prem Apolo laživ nî.
Izdahnu neboga. Parjaj strah, jer mati
veće zla nijednoga ne može t' zadati.

KOR.

Besjede ođite, Eǵista ja vidim.

ELEKTRA.

Nu tamo pođite, mladići, vi prid ńim.
Eto ga zlotvora prid vami. Velmi rad
vraća se on zdvora.

KOR.

Za vrata stan'te sad,
da bi ste još ovoj što ostaje svršili
na volu kako toj što ste jur stvorili.

34b ORESTE.

Sve će bit kako hoć, ne brin' se veće tim.

ELEKTRA.

Nu htijte hrlo poć.

ORESTE.

Evo ja odhodim.

ELEKTRA.

A inim meni se brinuti sad prima
svim što sad ovdi se učinit još ima.
Zašto će dobro hit, da budem ovomu
dvije riči slatke rit krvniku hudomu,
po sebi neka tač nastupi iznenad
na pravdu i na plač koji ga čeka sad.

EǴISTO, ELEKTRA, KOR.

(EǴISTO.)

Jeda zna ka od vas, gdi se su sad dili
prijateļi ki su glas, kako čuh, donili,
da je zlu smrt imal Oreste, budući
niz kola na tle pal u igrah tekući?
Ja prašam tebe ovoj, tebe ku do sada
minuto vrijeme toj sveđ nesvijes zla vlada.
Mnim pomńu da imaš od toga mnogu ti,
ter, kako taj ka znaš, da mi ćeš kazati.

ELEKTRA.

Znam, jer zač stvar ne znam, ka se je zgodila
onomu koga sam najveće ļubila?

EǴISTO.

Gdje su ovi? govori.

ELEKTRA.

U veselju stoje
s prijateļicom gori.

EGISTO.

Prave li, da umro je?

ELEKTRA.

Ne samo riječima, da stvorom kažu toj.

EGISTO.

Dakle ja očima gledat ću moć ovoj?

ELEKTRA.

Moć, nu je stvar dosti nemila.

EGISTO.

Ti meni
naviještaš radosti, običaj što tva nî.

35a ELEKTRA.

Ako t' je rados toj, a ti se ć radovat.

EGISTO.

Svak (pravļu ja ovoj) da muče bude stat,
i da sva vrata sad stoje otvorena
puku, ki zdrži grad Argo i Mičena,
da je moć gledat svijem; jer, ako tko bi ješe
meu ńimi, ki taštijem ufanjem živiješe,
kad mrca ugleda ovoga, da se sam
pod moju vlas prjeda, već ńime da vladam,
da se već ne uznosi pod posluh živući,
neg moj bič podnosi, pedjepsan budući.

ELEKTRA.

I tako činim ja, zač nakon vele lit
počeh, biv mudrija, mogućih podnosit.

EGISTO.

Evo ja, o višńi, gledam stvar koja se
zgodila nikad nî bez mnoge omraze;
nu, jeli pravda zgar, prid kom nî moć uteć,
stvorila ovuj stvar, ne bih toj umil reć.
Dvignite zastor vas s oči, da nad tijeme
poplačem koji čas rodjakom mrtvijeme.

ORESTE.

Dvigni sam, imaš ti, a ne ja toj tvorit,
kad ga hoć gledati, i s ńime govorit.

EǴISTO.

Ja ću toj učinit, zač je tvoj svjet dobar.
Nu mi ti čini prit Klitemnestru ovdi zgar.

ORESTE.

Ovdi je žena taj kon tebe, ńu za toj
od inud ne čekaj.

EǴISTO.

Jaoh meni! tko je ovoj?

ORESTE.

Od šta te bi toj strah? ne poznaš ovej sad?

EǴISTO.

Jaoh! u kih privarah nađoh se iznenad?

ORESTE.

Ali ti ne vidiš, jer od prij', jak s mrtvim
35b buduć živ besidiš?

EǴISTO.

Stavļam se riječmi tim.
Jaoh nevoļnu meni! I sumńit nî o tom,
Oreste da ovi nî, ki govori sa mnom.

ORESTE.

Kako toj, da prorok izvrsan ti bivši,
vara se ne mal rok poznat me ne umivši?

EǴISTO.

Poginuh tužan već, nu meni dajte vlas,
da istom budem reć dvije riječi, molim vas.

ELEKTRA.

Ne daj mu, brače moj, da ništor govori,
cić boga učin' toj, ni tužbe da tvori.
Jer koja može las človiku tužnu bit,
pocknivši kratak čas, kad ima duh pustit?
Neg brzo ubij ga, ubivši, kopcem kih
dostoji vrzi ga daleče od nas svih.
Jer samo toj meni bit će lik najboļi
i pokoj žuđeni minutoj nevoļi.

ORESTE.

Hrlo tuj uljezi; nî vrijeme besidit,
odveće hud jesi, vrime t' je smrt vidit.

EĠISTO.

Zač me s tom silosti u kuću sad vodiš?
čemu su tamnosti u ke me zavodiš?
Ako si ispravan u tomu što tvoriš,
zač nijesi pripravan, da me ovdi umoriš?

ORESTE.

Zapovijedat nemoj, neg hodi, jer ćeš ti
gdje ubjen otac moj od tebe bi, pasti.

EĠISTO.

Trebuje svršeno, da vidi dom ovi
svako zlo suđeno krvi Pelopovi?

ORESTE.

Vidjeće zla tvoja, kako si zaslužil,
prorok sam tomu ja.

EĠISTO.

Nije t' otac prorok bil.

36a ORESTE.

Stao si tuj razložit, ter naprijed ne ideš.
Hod'.

EĠISTO.

Ti ćeš prvi it.

ORESTE.

Trebuje da ti greš.

EĠISTO.

Da ne bih utekal?

ORESTE.

Pomńu ću još stavit,
razgovor da ni mal ne bude t' u čem bit;
neka t' se ļuća smrt i zla ńe učine.
Pravo je hudijeh strt ki pravde ne scine;
zač, kad bi svak za grih život svoj tač gubil,
ne bi svit tolicih napuńen zloba bil.

86b KOR.

O ATREOVO pleme! koli
huda sreća tebe zbija;
nu sad ovijem djelom prija
tvu slobodu milu toli.

SVRHA.

ĻUBMIR

PRIPOVIJES PASTIJERSKA

DOMINKA ZLATARIĆA.

U BNECIH, POLAK ALDA.

ƆIƆ. IƆ. XCVII.

36e MNOGO UZVIŠENOMU I SVIJETLOMU

VLASTELINU

MIHU MATUFIĆU

DOMINKO ZLATARIĆ.

Držim za istinu, gospodine Miho, ako vašemu gospodstvu dopušteno bude od svakdańijeh oprava razvidjet ovi mao dar ki vam u biljeg harnosti i spoznanja dobrijeh djela ka sam od vas primio ne mala, prikazujem, da mi nećete zazrjet jer ovu pastijersku pripovijes, budući mi izostalo vrjemena, izložih u odriješen veras, ne budući skladanje na koje su veće naučene uši od ne-
36f umjeteonijeh neg na romon Apolov| i od Muza našasto za ino neg cijeć začinanja. Izvan toga, ako se u ovomu imamo vladat (kako bez sumńe imamo) zakoni ke nam su s velikom svojom slavom ostavili mnozi vrijedni ļudi u grčkom i rimskom jeziku, i ne imajući mi oktonarije, trimetre, senarije, ni mnoge ine vrste verasa ke su vlaštite ovakomu spijevanju, ne sumńih uzet ovi naš veras odriješen koji taki ugađa se njekoliko s jambom gdi ih činimo (što od jamba pravi Aristotele) mnozijeh i ne stavļajući se u općenom govorenju. I zasve jer među ostale krjeposti ne male kojijemi je narešeno vaše gospodstvo, imate onu zamijernu, to jest puno razumjenje i znanje od razlicijeh jezika, scijenim da vam neće što nedraži bit moj trud u ovemu jeziku neg u komu drago inomu; pokle ne samo, kako poman i ļubežļiv otac ļubite izvrsnom ļubavi grad Dubrovnik nad kijem ne može se izrijet koliko je vaša milos pospiješna da naprjeduje u slavi i slobodi kojoj i dosle; da još svaka koja su ńegova, ļubite i scijenite. Vidjelo se je prid razlikom gospodom od svijeta, bivši poklisar, koliku mu ste ļubav skazali vašom posobnome pomńom i potruđenjem i koliku mu na
6g svak čas | kažete u svakdańem vladanju. Zatoj ste od svakoga poštovani, i svak od vašijeh mještana žudi kojijemgodi nadvorńijem zlamenjem ukazat, koliko vam se držan čuje. I vidi se, da ne samo ļudi u svem su s vami, da još i nebesa koja za dopunit i

učinit izvrsnu vašu čestitos dopustiše vam, kako sam ove minute dni u ovijeh stranah latinscijeh, u kojijeh se nahodim, s velicijem veseljem razumio, za zeta gospodina Jera Klisovića koji se ne može pohvalit koliko dostoji, za sve jer ne ima potrebu (kako njegda reče njekijem od ńega moj poštovani rodjak gospodin Baro Zlatarić) da je pohvaļen od druzijeh, odkle se ńegove krjeposti, kako sunčani zrak, same sobom proslavļaju. Ovi će dake moj trud veselo na dvor izit, noseći ime vašega gospodstva; i ovdi za ne dotrudnjet vam s dļijem govorenjem, celivajući vam ruku, činim svrhu.

36h

IMENA OD ONIJEH KOJI GOVORE U PRIPOVIJESTI.

KUPIDO u haļinah pastijerskijeh.
JELA.
DUBRAVKA.
ĻUBMIR.
RADMIO.
KOR PASTIJERA.
SATIR.
BIJELKA.
BOĻKO navještiteļ.
VILSLAV.

36i

PREDGOVOR.

KUPIDO U HAĻINAH PASTIJERSKIJEH.

Tko bi mnil da ovdi u ļudskoj prilici
i ovoj odeći i svitah pastijerskih
taji se jedan bog? ne jedan gorski bog,
ni jedan is puka od mlađijeh bogova,
neg među velicim od nebes najveći,
36k ki čini da Martu ispade krvav mač
iz ruke čestokrat, i osti velike
silnomu Neptunu ki zemļu protresa,
i Jovu slavnomu ogńeni trjeskove.
U ovom obličju i ovih haļinah
istinom tač lasno neću moć bit poznan
od majke Venere, ja ńe sin Kupido.
Meni je usilos da bježim prid ńome
i prid ńom krijem se, zač hoće da ja mnom
i mojijem strilami na voļu ńe vladam.
Ter kako sve žene, i kako taj ka jest
častoļubna odveće i tašta bez mjere,
tiska me u dvore, vladanja i krune,

i tuj bi hotila da složim vas moj kip;
neg samo što mojijem mlađijemi dopušta,
mlađoj mojoj bratji općit po dubravah,
i prsi pastijerske užižat i strijeļat.
Ali ja ki dijete nijesam (bud da imam
sve čine djetinske u sebi i obraz
i jezik ki jedva može riječ izrijeti)
hoću bit slobodan i voļan sâm sobom;
jer mene a ne ńu dopade u sreću
svemogući ogań i zlati tul i lûk.
Tijem često krijem se ovakoj i bježim,
ne prid ńe oblasti, jer nad mnom ne ima vlas,
neg molbe za ne čut, u kijeh je čudna moć,
kad mati domarav u sina što pita;
37a ter stojim u luzih i kućah od sela
Ona me svud slijedi i zove i obita
nalježu dat onim ki me ńoj povijedu,
medenijeh celova ali ku dražu stvar,
koliko da nijesam dobar ja dat onijem,
koji me potaje ali od ńe gdi skriju,
medenijeh celova ali ku dražu stvar.
Daj ovo dobro znam jer moji celovi
vazda će slađi bit djevojkam neg li ńe
(ako sam ļubavi ja vješ, ki Ļubav sam).
Zatoj me čestokrat užiste zaludu,
jer druzi neće me povidjet neg muče.
Nu s većom potajom neka je stât meni,
krila sam i trkač i luk još ostavio,
da me nać ne može po tacijeh biljezijeh.
Ne za to da ja grem oružja ne imajuć,
jer ovo što se mni da je prut u mene,
ogań je moj koji tako sam pritvoril
i plamen u okol nevidjen razmeće.
I zasve jer ne ima ovi stril zlatan šip,
na nebu kovan bi, višńe su s ńim sile,
i koga izrani kroz ļubav svak gori.
Ja imam u tvrdom srcu ńim učinit
ovi dan duboku i neizvidnu ranu
jednoj vil', mogu rit, izvan svih nemili,
ke ikad lik na svit Dijanin slijediše.

I neću Dubravci zdat mańu ranu sad
(jer tako zove se žestoka ovaj vil)
37b neg ona bi koju ja isti učinih
odavna Ļubmiru u srcu mekahtom,
kad on ńu mlađahnu mlađahan slijeđaše
u lovu i druzijeh svakdańih zabavah.
I da moj udorac bude ju većma proć,
čekaću da milos omehša tvrdi led
kim joj je sve prsi nemilos od časti
i hvala od djevstva odveće prem spela;
ter u hip ki vidim najmehši da pride
ńe se ću striliti. I lašńe da budem
toliko lijepu stvar na svrhu dovesti,
poć se ću umijesit u družbu pastijera
ki gredu ovamo s veseljem u vencih,
gdi dnevi svečane provode u igrah,
čine se da jedan od ńih sam družine;
i ovdi stojeći na mjesti ovemu,
na semu prem mjesti, stvorit ću udorac,
nu oko človičje neće ga moć vidit.
Ove će dubrave u novi čut način
ovi dan govorit o meni Ļubavi;
ter se će vidit moć, da moje božanstvo
ovdi je po sebi, ne u kom od sluga.
Ļudem ću planinskim u pamet postavit
visoke misli i put od znanja ukazat
i slatke pritvorit glasove ńih usti;
jer sam ja svud Ļubav gdi godir pribivam,
toliko u ovčaru, koliko u banu,
i stvari malahne s velicim jednačim;
38a i to je najveća moja čas i hvala
i slava neizmijerna i čudo veliko
učinit da budu pastirske svirali
takmene k čitaram od kih svud slove glas.
I ako ne pozna mati mi ovoga,
ku mrzi viditi da stojim u luzih,
ona je pritamna i slijepa, a ne ja
ki sam slijep od puka slijepoga krivo zvan.

38b SKAZANJE PRVO.

GOVOR PRVI.

JELA, DUBRAVKA.

(JELA.)

Dali ćeš ti, Dubravko,
tvu mlados provodit daleče radosti
ku ļubav dariva vijernimi svojimi?
ni se ćeš slatkim zvat imenom od majke?
ni vidit okol tebe
malahtu dječicu, razbludno gdi se igra?
Ah, promijen', molim te, promijeni tvoju ćud,
39a eto si istom luda.

DUBRAVKA.

Neka druzi slijede ļuvene radosti,
(ako još ļubav taj radosti ke ima)
život je meni ovi ugodan. i radit
o luku i strilah vas je moj razgovor,
tirit zvijer bjeguću a jaku obrvat;
i ako zvirenja ne lipše u lugu
ni strijela u tulu, meni se bojat nî
da moje zabave ne pridu na mańe.

JELA.

Lude su zabave, vjeruj mi, tej tvoje,
i život odveće nesladak i nedrag,
i ako u ńem se naslađaš, sve je toj,
jer još nijes' kušala, što je svijet i život.
Tač ļudi ki prvi na saj svijet postaše,
na svijet ki tad biješe nevinan mladjenac,
držahu za slatku jestojsku i slatko
pitje vodu i želud; sad voda i želud
pića je i pitje od samijeh živina,
pokle se uzazna što je klas i grozdje.
I birek, još i ti da jednom okusiš
stoti dio veselja u kom se nahodi
tko ļubi obļubļen priskladnom ļubavi,

rekla bi kajav se bolesno uzdišuć:
„Sve je zgubļeno vrime
kô ļubeć ne traje se.
Vaj, moja predńa ljeta!
kolike sama noći,
kolike dni bez druga
39b zaman sam istrajala,
ke mogah provesti u slatkoj ļubavi
ka se slađa nahodi
sve što se veće slača.“
Promijeni, promijeni ćud,
eto si istom luda;
jer ništor ne prudi nazad se pokajat.

DUBRAVKA.

Kad se ja pokajem i rečem tej riječi
koje ti namišļaš i resiš kako hoć,
sve se će tad rijeke na svoj trag uzvrnut,
bježaće prid stadom vuk, i hrt prid zecom,
ribe će od mora činit stan u gori,
a život provodit u moru gorska zvijer.

JELA.

Poznavam što čini nesvijesno djetinstvo.
Kakva si ti sada, taka ja njekad bijeh;
tako kip i obraz ja nošah, i takoj
imah ruse kosi i usta rumena;
i tako izmiješan s ružom lir pribijeli
ctiješe mi na licu raskošnu i punu.
Vaskolik razgovor moj biješe (sad poznam,
razgovor djetinski) mreže istom zapeti,
i tanke hvojice svud veskom namazat,
i strijelu oboštrit na jedno oštrilo,
ter iznać stupaje i jame od zvijeri.
A kad bih vidila da żeļni ļubovnik
pogledom pogled moj uživa i slijedi,
sva srčna i sramna ponikńah očima,
ter moja taj milos kom druzijem draga bijeh,
40a biješe mi nedraga, i na sve to mržah
što druzijem ugodno znah da je u meni;

jak da je moj prirok, moj zazor i moj grijeh,
da me tač gledaju i ļube i žele.
Da, što se još neće s vrjemenom vidjeti?
I koje srce još da neće pridobit
dostojeć, služeći, domarav i moleć
jedan prav, dosadan i vijeran ļubovnik?
Ja bih pridobita (i toga ne tajim)
i bješe oružje kim dobi primožnik
priklonstvo, strpļenje, uzdah, plač i molba.
Tad kratke noći sjen skaza mi što dugo
vrime i zrak mnozijeh dni skazali ne bijehu.
Tad samu ja sebe pokarah i moje
slijepe sve ludosti, i rekoh uzdišuć:
„Evo t' luk, Dijana, evo ti i trubļa,
zašto ja tve strijele i tvoj lov puštavam.“
Tač ufam vidjeti da će još Ļubmir tvoj
bezumnu tuj divjač ka tobom oblada
učinit pitomu jedan dan i srce
toj tvoje omehšat od gvozdja i stijene.
Jeda on nije lijep? jeda te ne ļubi?
jeda li nije ļubļen od druzijeh djevojak?
jeda te ostavļa cića ńih ļubezni?
ali cić omraze ku ńemu ti nosiš?
jeda ti ne može plemenom bit jednak?
Ako s' ti Ļubina kći kojoj bi otac
sej slavne rike bog, a on je sin Gojkov
40b komu Pan bi otac, velji bog pastijerski.
Nije grubša od tebe (a znat ćeš kad pođeš
gdjegod se ogledat u koji studenac)
gizdava Prehvala; nu je se odriče,
pogrdiv ńe ļubav i slatke razblude,
a tvoje dosade i prijeku ćud slijedi.
Nu misli (a da bi još ovo ne bilo)
da se on koji čas razgńijeva na tebe,
ter svoju krjepko moć i misal postavi,
da mu taj omili, ka ńega tač ļubi;
koje bi tad srce tve bilo? kojijem li
očima ńega bi tuđega gledala,
gdi čestit uživa u rukah druge vil',
a tobom špota se, i smijehom rug tvori?

DUBRAVKA.

Neka čini Ļubmir što hoće od sebe
i svoje ļubavi, ja se za ń ne marim;
istom moj da nije, budi čiji mu drago.
Nu moj bit ne može, pokle ga neću ja;
i kad bi još moj bio, ne bih ja ńegova
ktjela bit.

JELA.

Što tvoju omrazu porađa?

DUBRAVKA.

Ļubav ku nosi mi.

JELA.

Ah, dobri roditeļ
zloban ti plod rodi! A gdje vik ti vidi
da krotka ovčica okoti zlu tigru?
ali vran izleže lijepoga labuta?
Ili mene varaš ili sama sebe.

DUBRAVKA.

Ja ļubav ńegovu zlo hoću, zač moje
počtenje zlo hoće. I ńega ja ļubļah,
dokle on od mene kćaše toj što ja hćah.

41a JELA.

Ti hćaše zlo tvoje, jer tebi on žudi
što žudi sam sebi.

DUBRAVKA.

Jela, već umukni!
ako li t' milo jes da s tobom govorim,
privrati besjedu.

JELA.

Nut' što se isprijeći!
nut' gledaj djevojke kako je srdita!
Nu ovo daj samo reci mi ti sada:
kad bi te obļubil ki drugi ļubovnik,
bi li te mrzjela tač ļubav ńegova?

DUBRAVKA.

Ovako mrzil bi zaisto svak mene
tko bi mi djevstvu bil zasjednik, koga ti
ļubovnikom zoveš, a ja neprijateļom.

JELA.

Ter mniš da je neprijateļ
ovan ovci, vo kravi?
Ter mniš da je neprijateļ
grlici ńe vijerni drug?
Ter scijeniš da je vrime
od svade i od srǵbe
ugodno primaļetje
koje sad u radosti
i veselju svjetuje
da ļubi svijet i zvijeri
i ļudi i žene? Ni se ti domišļaš,
koli slatko sve stvari
u plamu sad gore priskladne ļubavi?
Ļubavi ka je puna
spasenja i veselja?
Nu onamo pogledaj
ti onoga goluba,
41b ki slatkim gukanjem laskajuć celiva
pridragu svoju drugu;
nu čuj slavja onoga
ki z grane na granu
prilijeta pojući: ja ļubim, ja ļubim.
I ako ne znaš, zmija
ostavļa čemer svoj i puna žeļe gre
nać svoga ļubovnika;
srditi tigri ļube,
oholi ļube lavi:
neg samo ti, zvijeri svih zvijeri najļuća
u prseh što tvojih ļubavi stan braniš!
Da lave što brojim i tigre i zmije.
koji daj ćućenje imaju u sebi?
Ļube još dubovi. Eto mož' vidjeti,
s kolikom ļubezni loza taj brijes grli,
odsvud ga obhitiv razbludnim ńe pruti;

jela ļubi jelu, i bora ļubi bor;
jasen za jasenom i vrba za vrbom,
i jedan za druzijem gori buk i uzdiše;
oni hras ki se vidi
toli tvrd i divjačan
još i on ćuti oblas
plamena ļuvenoga;
i da duh i ćućenje
ti imaš od ļubavi,
razumjela bi nijeme
uzdihaje ńegove.
42a Toli sad bježeći od drage ļubavi,
hoćeš ti bit mańe od dubja gorskoga?
Promijen', promijeni misal,
eto si istom luda.

DUBRAVKA.

Kad čujem da dubovi
uzdišu, onda ću ja pristat k ļubavi.

JELA.

U šalu ti zbiraš sve vijerne mê svjete,
i mojijem istinim razlozi rug tvoriš,
o gluha u ļubavi, ne mańe neg slijepa.
Hod', kako s' počela, nu će još vrijeme doć
kad se ćeš pokajat što ne htje primit ih.
I to ja ne pravim da t' se će dogodit
onda kad uzbježiš od bistrijeh jezera,
nad ka se čestokrat naklańaš ti sada,
i bržek zamijeraš tvoj ukras i gizde:
onda kad uzbježiš od bistrijeh jezera,
a sve toj od straha da lica ne vidiš
gdi t' se su skorila i gdi si sva gruba;
ovo ti ima doć, i ovo ne samo;
jer zasve da je trud veličak i boles,
nu je trud i boles kom bolit svak ima.
Znaš li ti što Vilslav prikjučer pravļaše,
razumni taj Vilslav lijepoj vil' Zlatuši,
Zlatuši ka stegnu Vilslava očima,
da se vas užeže gorućom ļubavi?

I prav bi razlog bil da i on ńu bude
prislacim pojanjem na ļubav pritegnut,
kad bi se nahodil razlog u ļubavi.
42b On joj prid Radmilom pravļaše i Gučkom
ki su od ļubavi hitri učiteļi;
i on toj pravļaše u spili od Zore
prid kom je od zgora na pragu pisano:
„Daleč, odaleče odstup'te, nečisti."
On tako pravļaše, veleći, da mu je
spovijedal veliki i slavni pjesnivac
ki divno pripjeva ļubezni i boje,
i ki mu sviralu ostavi po smrti,
da doli u paklu jama je pritamna
gdje ide smrdeć dim iz peći ogńenijeh
ke gore u vijeke u tužnijeh tijeh stranah,
i da se tuj muče neharne sve žene
u vijeke u mukah od mraka i plača.
Tuj čekaj da najposlije
bude se nastanit nemilos taj tvoja.
I pravo je da vadi
smrdeć dim sveđ suze iz onijeh očiju
iz kojih milosrdje
ne može ih vik izet.
Slijedi tvoju ćud, slijedi,
kad si tač tvrdoglava.

DUBRAVKA.

Da što tad Zlatuša učini? i kako
na toj odgovori?

JELA.

Za tvoje ti stvari
ništa se ne mariš, a tuđe hoćeš znat?
Očima odgovori.

DUBRAVKA.

Gdie samijem očima mogla je dat odvit?

JELA.

S milijem podsmjehnutjem gledaje Vilslava,
43a riješe mu ńe oči: Srce je tve i mi;

ti ne imaš mimo toj već želit, jer ona
ne može t' ino dat. — I toj bi zadosta
za platu svu bilo čistu ļubovniku,
ako bi procijenil da one oči su
toliko istine koliko pristale,
i ńima vjerovao napuno.

DUBRAVKA.

A zašto
ne vjeruje ńima?

JELA.

Još dake ti ne znaš
što Radmio upisa onada, kad bijesan
kroz ļubav goreći idiješe po gorah,
ter se ńim smijejahu, i tuđer ńegov bijes
žaļahu pastijeri i vile gizdave?
Toj pisa po korah na veće dubova,
ter dubje uzraste i slova z dubovi,
i tako njegdje čtih na jednom javoru:
„Vi, oči nevijerne, u slatkoj svjetlosti
skrivate čemerne od srca gorkosti,
ja sve znam himbe uprav vašega pogleda;
nu čemu? kad ļubav uteć mi vlas ne da".

DUBRAVKA.

Ovako besjedeć ja vrijeme sad trajem,
u zabit postaviv da smo red stavili
poć lovit ovi dan u lugu od česvin.
Nu me ti, ako t' je ugodno, počekaj,
da s prva u živcu, gdi općim kupat se,
izmijem znoj i prah kim jučer popadoh
tekući u lovu za srnom ku stigoh
i ubih najposlije.

JELA.

Ja te ću počekat,
i bržek, da se i ja u živcu okupļem;
43b ali ću prije tegaj do doma nješto poć,
zač nije još dockna, koliko vidi se.

A ti me počekaj u tebe na stanu,
jer ću doć po tebe, i u toj pomisli
vrh tega što ti je od veće potrebe
neg lov taj, ni živac; i ako ti ne znaš,
daj vjeruj da ne znaš, ter vjeruj spametnijem.

GOVOR DRUGI.

ĻUBMIR, RADMIO.

(ĻUBMIR.)

Vidio sam ja na plač moj
gdi voda i kamenje
za milos odgovara;
i gdi listje uzdiše
vidio sam ja na plač moj.
Ali još vidio nijesam,
ni ufam da ću vidjet
smiļenje u onoj gizdavoj i vrloj,
ku ne znam budem li zvijeri ali ženom zvat.
Nu žena bit ne kaže,
kad milos tomuj brani,
komu je ukazaše
stvari ke duh ne imaju.

RADMIO.

Ovca se travicom hrani, vuk ovcami,
a Ļubav nemila hrani se suzama,
44a kojih se vik sita ne kaže.

ĻUBMIR.

Jaoh meni!
Ļubav je već sita groznijeh suz ke ronim,
neg samo što žedna krvi je još moje;
tijem hoću da s onom zajedno nemilom
ovu krv u skore očima budu pit.

RADMIO.

Oh lele, Ļubmire! Ļubmire, što praviš?
Što li tač misli tvom zahodiš i bludiš?

Veće se utješi, jer ćeš nać drugu vil,
ako se taj vrla za tebe ne haje.

ĻUBMIR.

Kako ću, vajmeh! ja druzijeh nać, kad ne vim
mene nać? ako sam izgubil sam sebe,
što ću moć ikadar ugodno steć meni?

RADMIO.

Ah tužan! ne gubi ufanje, ni mir tvoj,
zašto ćeš ti ovu u tvoju imat vlas:
duzi dni i vrime nauče čovika
da lave obuzda i tigre irkanske.

ĻUBMIR.

Nu tužnu koji mre što vrime pomaga
kad duga vrimena dočekat ne može?

RADMIO.

Malo ćeš počekat, jer hrlo zadosti
gńivi se i taži i svađa i miri
žena, stvar nekripka po svojoj naravi,
već neg lis ali klas iz trave na vjetru.
Ali mi kaži sad, molim te, vas uzrok
od tvoje nesreće i tvoje ļubavi;
jer zasve da mnokrat slišil sam od tebe,
da ļubav nemirna goji t' se u prseh,
nigdje mi ne reče koga si obļubil;
a verna prijazan i pomńa općena
44b s kom Muse častimo dostoji da meni
bude se očitit što tajiš od druzijeh.

ĻUBMIR.

Ugodni Radmile, tebi ću kazati
što znaju dubrave i gore i rike,
a ļudi ne znaju, zašto je pravedno
da ođem, bivši već na svrsi mojih dni,
tko će moć kazati od moje smrti uzrok,
i nožem upisat u koru od duba
kod groba ki mrtvo sej tilo poklopi;

da ona nemila, prošadši kadgodir,
uživa plešući po kosteh nesrećnih
oholim stupajem, i reče u sebi:
ovo je moj pobed; i uživa videći
da naši pastijeri znaju ńe dobitje,
i tuđer putnici ki srećom tuj priđu.
I ržek (oh! ufam prem stvari visoke)
moglo bi još ovoj zgodit se koji dan,
da ona jur poznom ganuv se milosti,
proplače onoga mrtva ki živ od ńe
bi tužno umoren, i reče ovakoj:
„Ah, da je on ovdi, i da je moj sada!"
A sad čuj.

RADMIO.

Govori, zašto te sve slišam,
i brže na boļu svrhu, neg ti scijeniš.

ĻUBMIR.

Buduć ja djetićak toliki da jedva
s tle malim rukami dohitah na voćci
prignute granice, da trgam jabuke,
s ljepšom se i dražom djevicom zaļubih
neg je zrak sunčani pod nebom vik vidil.
45a Poznaš li Ļubinu i Gorštakovu kćer,
ki stada tolika imaju meu nami,
Dubravku, ka je čas i hvala dubravam,
a dušam ļudskime ogńeni živi plam?
O ńoj, jaoh! govorim; i tako s ńom živjeh
u skladnoj prijazni za vrime veliko,
da družba virnija među dvije grlice,
mnim, nigdar nî bila ni može još biti;
jer nam se držaše ujedno dom uz dom,
a srca združena stojahu na bliže.
Skladnih lit bijehomo, a misli skladnijih.
Zajedno s ńom lovļah s varkami u mrježe
množ ptica i riba i brze jeljene,
i zvijeri ostale s ńom tjerah po lugu;
ter biješe općena lovina i rados.
Nu takoj čim zvijeri nastojah loviti,

ja mene a meni izgubih njeki dan,
a ne znam, vaj, kako; nu ostah poražen.
Zač malo po malo, meni se sred srca,
ne znam odkud, uplodi,
jak opći trava taj ka niče po sebi,
neznana njeka žeļa
ka mi smagnut čińaše,
da vazda budem blizu
lijepe moje Dubravke;
ter pijah čudnovatu
slados iz ńe očiju,
koja pak njeku gorkos
45b na svrsi ostavļaše.
Uzdisah čestokrat, a ne znah uzroka
od moga uzdisanja.
Tako t' se ja prije učinih ļubovnik,
neg saznah što je ļubav.
Ali se najposlije domislih; i kako,
nu sad čuj ter panti.

RADMIO.

Pravo je da pantim.

ĻUBMIR.

Sjeđahu njeki dan Dubravka i Mila
pod dubom u hladu, i s ńima ja sjeđah,
kad jedna umića pčela ka onudir
idiješe beruć med po cvijetnijeh livadah
doletje iznevar u Mile na lica,
na lica rumena kako cvijet ružice,
ter ju zlo ujede; zač cvijetu biv slična,
možebit scijeńaše, da su cvijet. Tad Mila
poče plač tvoriti, ne moguć pritrpjet
nemirnu boljezan od britke uijesti;
neg reče ma lijepa Dubravka: „Nu muči,
muč', Mile! ne cvijeli. Boles ću t' izvidat
od male tej rane riječmi od zakletve
koju me nauči razumna Stojslava,
i dah joj za platu oni moj lijepi rog
od kosti slonovne zlatom vas narešen".

Toj praveć, prinese na lice rańeno
usne od medenih i lijepih ńe usti,
ter slatkim romonom pošapta ne vim što.
O čuda velika! Oni čas oćuti
da boles dosadna sva prođe i minu.
46a Ali toj s kriposti od onijeh bi riječi,
ali, što prije mnim, s kriposti od usti
ke mogu ozdravit što godijer dotegnu.
Ja koji do taj hip ne htijah inu stvar,
neg istom slatki zrak od lijepijeh očiju,
i riječi medene koje su čut slađe
neg romon od tihe rijeke koj suprotiv
priječa se pijeska množ po putu kud teče,
ali kad pošušńi hladak tih po listju;
tad novo željenje u srcu oćutih
da ove me usti prinesem k ńe ustom;
ter vele bivši se hitriji učinil
(a ne znam po ki put) neg dotle općah bit
(nut' što se naš razum prosvijetļa s ļubavi)
dođe mi na pamet dostojna privara,
za moć toj ispunit, što žeļah; ter hineć
da pčela u dońu usnu me ujede,
stah tužit na taki način, da lik koji
jezik ne prošaše lica mi prošahu.
Dubravka toj vjerujuć
požali boles moju,
i hteći dat pomoć
laživoj, jaoh! rani, gorčiju učini
i dvaš jadovitiju
istinu moju ranu,
kad medne usne svoje
na moje usne prinije.
I vik pčele ne zbiru
46b po cvijetju nijednomu toliko sladak med,
koli sladak ja sabrah
u onijeh lijepijeh rusah,
zasve da strah uzdrža
i sram vruće celove
ke žeļa tiskaše hteći se ovlažit,
ali ih nesmijenijeh

i lijenijeh učini.
Nu čim u me slažaše
ona slast izmiješana
s njekijem otajnijem jadom;
neizmijernu rados čujah,
ter hineć da mi još nije boles minula,
činih da mnokrat reče
iz početka zakletve.
Od tada poče se umnažat i rasti
toliko požuda i nemir prihudi,
da veće ne moguć srce ih suuzet,
trijeba bi da pukne. Ter jednom kad sjeli
bijehomo u okol pastijeri i vile,
da njeke naše igre tvorimo na običaj,
gdi jedan drugomu, us koga tko biješe,
šaptaše kugodi potaju na uho,
uza ńu ja sjedeć, rekoh joj: „Dubravko,
krozi te vas gorim, i vjeruj, umrijeću,
ako mi ne budeš dat pomoć". Tad ona
prignu svoj obraz bil na ovi moj govor,
i sva se neredno i naglo zažari,
47a ter skaza po tomu velik sram i srǵbu;
ni mi da odgovor drugi neg jedan muk,
jedan muk jadovit pun gńijeva i pritńe.
I usta oni čas, ter pođe od mene,
i veće neće me ni slišat ni gledat.
Trikrat je srpom klas žetalac go požeo
i zima tolikrat z dubja lis otresla,
odkle ja nemiran ćića ńe uzdišem
i da ju utažim, skusiv sve, samo smrt:
umrijet mi ostaje, da ju tijem utažim.
I vesel umro bih, kad bih znal očito,
da se će tijem smirit, ali me požalit;
i od tej dvije stvari ne vim ku već želim.
Lje milos bila bi veća mi plata i dar
za vernos i za smrt. Nu želit ja ne imam
nijednu stvar s ke blijedi sunčanijeh oči zrak,
i lijepe ńe prsi nemira napuńa.

RADMIO.

Može li bit, da ona neće t' se smiliti
ako tej besjede jedan dan bude čut?

ĻUBMIR.

Jaoh! ne znam, ni možem taku stvar vjerovat;
zač bježi od mene i riječi svijeh mojijeh,
jak zmija priļuta od sione zakletve.

RADMIO.

Uzdaj se, jer scijenim da ću moć učinit
da ti s ńom govoriš.

ĻUBMIR.

Neć ništa učinit;
ako li učiniš, da ja s ńom govorim,
neću ja govoreć učinit moć ništa.

RADMIO.

Čemu si ufanje izgubio?

ĻUBMIR.

Prav uzrok
imam, jaoh! ne ufat prijati rani lik;
47b jer Smandeļ razumni meni je prorekal
i skazal napuno svu moju nevoļu;
Smandeļ ki razumije što ptice govore
i zna sve krjeposti od trava i voda.

RADMIO.

O komu Smandeļu govoriš? jeli oni
Smandeļ toj ki stavļa omrazu meu drazijem?
lud čovjek nemili ki riječi od meda
sveđ hrani na svomu zlorekom jeziku,
i njeki prijateļski na ustijeh vazda smijeh,
i himbu u njedrijeh, a britvu pod skutom
sveđ drži skroveno kom brija i dere?
Parjaj strah, nebore! zač vazda ńegova

nesrećna i tužna proročanstva lažu,
ka ludijem prodava u scjeni velikoj;
i ovo po djelu znam što ti govorim.
Ter samo cijeć toga jer ti je zlo rekal,
nadam se da će bit čestita tva ļubav.

ĻUBMIR.

Oh nemoj omučat, ako znaš po djelu
stvar ka bi ponovit mogla mi ufanje.

RADMIO.

Neću je omučat. Nu u toj ne možem
sad tratit vrimena; sve ćeš znat s prigodom.
Neka t' sad opravim što veće trebuje.

ĻUBMIR.

Sad poni ja tebi svu pomńu pridavam
od moga života.

RADMIO.

Imat ću ja pomńu.
Čin' opet, do mal hip da se ovdi nađemo.

48a

KOR.

Ah vijek zlati, lijep ti biše,
ne jer tada za človjeka
svud tecijehu rijeke od mlijeka,
ni jer dubje medom vriše,

ni jer ralom netegnute
zemļe svaki plod plodijehu,
ni jer s mirom tad idijehu
bez čemera zmije ļute,

ni jer oblak ne skrivaše
neba krilom pritamnijeme,
neg sveđ vedrim i vječnijeme
prolitjem se svijet dičaše,

svijet ki sada raždiže se
48b a sad zimńu studen pati,
ni jer trga ali rati
plav u tuđ kraj ne prinese;

da jer samo u toj vrime
ne stavļaše jada svoga
k slasti stada ļuvenoga
ono tašto hudo ime,

ona himba privelika,
ono što bi Časti zvano
od ludoga puka i zdano
pak naravi za silnika.

Ne poznaše sveđ živući
u slobodi oni ļudi
ńe ļut zakon ki dotrudi
ishodeći svak čas ļući;

neg taj zakon zlati koji
narav sazda pun razblude,
što ugodno komu bude
da sve ono i pristoji.

Tad ļubavi družba mila
dni trajaše tance vode
po cvjeticu na kraj vode
bez plamena i bez strila.

Sjedeć vile i pastijeri
besjeđahu i šaptahu,
i slatko se celivahu,
ni im u tom tko zamjeri.

Djevičica gole tada
49a van kazaše ruse bile,
i od njedri duńe mile
ke pokriva velom sada.

I čestokrat ļubovnici
s ļubovcami stajahu se
i kupļući igrahu se
u jezeru ali u rici.

Ti najprije, Časti, bitje
smuti vrjelu od radosti,
braneć tvojom tom gorkosti
ļuvenoj si žeđi pitje.

Ti nauči lijepe oči
da prida se sveđ gledaju,
i da pozor svoj skrivaju
svjetļi sunca u istoči.

Ti oplete kose zračne
ke lećahu prije slobodne;
ti raskošne čine ugodne
stvori gorke i divjačne.

Žvalo riječem ti postavi,
hodu mjeru, i ti, Časti,
činiš da se bude krasti
što dar biješe od ļubavi,

ter naš uzdah i boljezni
tva su djela kim se čtuješ.
Da ti koja gospoduješ
vrh naravi i ļubezni,

ti koje se cari boje,
49b što još ovdi hotje doći
u ove strane kim nî moći
velikosti suuzet tvoje?

San razbijat onim pođi
ki su svijetli i uzmnožni,
a nas, tamni i podložni
puk, bez tebe ovdi ođi,

da možemo kako stara
čeļad ona poživjeti.
Mi ļubimo, jer mir s ljeti
život ne ima neg se hara.

Mi ļubimo, jer zahodi
sunce i opet van istječe:
nam, kad kratke ne doteče
zrake, vječnu noć san vodi.

50a SKAZANJE DRUGO.

GOVOR PRVI.

SATIR SAM.

Pčela je malahna. a stvara zle rane
i pune bolezni malahnom uijesti.
Da, ka je stvar mańa od gorke Ļubavi,
u mala sva mjesta kad može uljesti,
i kad se može skrit u mala sva mjesta?
sad pod sjen trepavic, u drobni sad rudeš
50b od prama zlatoga, sad među šupčice
ke stvara sladak smijeh na licu pristalu;
a čini toliko velike i ļute
i toliko smrtne i bez lijeka rane.
Jaoh! evo mê prsi sve su krv i rana:
i drži sve svoje jadovne ļute stril'
Dubravci sred oči zla Ļubav nemila.
Nemila Ļubavi! nemila Dubravko
i huđa vele već oda svijeh dubrava!
Ah, koli toj ime tebi se pristoji,
i koli taj vidje ki te ńim čini zvat!
Dubrave skrivaju u grmu zelenom
medvjede i lave i zmije priļute;
ti kriješ u prseh raskošnijeh zlosrdos,
nenavis i gork gńiv, dvaš huđe zvijerenje
od lava, medvjeda i zmija priļutih.
Jer ovi taže se. a onih utažit
nikako nije moć, ni s molbom ni s darom.
Jaoh! kad ti ja cvijetja novoga donesem,
ti ga neć primiti, ohola; možebit
jer cvijetja ljepšega u lijepom licu imaš.
Vajmeh! kad ja drazijeh davam ti jabuka,
ti ih neć ni gledat, srdita; možebit
jer u lijepijeh njedreh jabuke draže imaš.
Vaj! kad ti slatkoga meda ja poklonim,
ti moj dar pogrdiš. nesvijesna; možebit
jer u lijepijeh usnah slađega meda imaš.
Nu ako t' ne može uboštvo moje dat

51a nijednu stvar ku ljepšu i dražu ti ne imaš,
mene ti darivam. Sad zašto, nemila,
ovi te mrzi dar i ńime rug tvoriš?
Nijesam ja dostojan da budem pogrđen,
ako sam zadosti razgledao sam sebe,
kad se vas prikjučer u more ogledah,
kô tiho ležaše budući vjetar pal:
čelo imam crļeno i pleći široke
i ruke žilave, koštaste i jake
i prsi ruńave i stegna kosmata.
Ovo su biljezi hrabrosti i snage;
i ako toj ne mniš, nu kušaj, ter ćeš znat.
Što ćeš ti od ovih mladića razbludnih
kim istom prvi mah prima se uz obraz,
ki kose s hitrosti razmeću i rede?
Ženska su ńih lica, ženska je ńih jakos.
Nu komu rec' od ńih da dođe za tobom
po gorah i luzih, i da boj uzme bit
cić tebe s medvjedi i vepri planinskim.
Nijesam ja grub, nijesam, ni me se odmećeš,
jere sam ovaki, neg jer sam, jaoh! ubog.
Vaj! dali sad sela graćsku ćud imaju?
Ovo je zlati vijek zaisto, kad zlato
sve može pridobit i svudi kraļuje.
Tko godijer ti si bio, ki ļubav najprvi
zavrže prodavat, uvijeke bio proklet
ukopani tvoj prah i kosti studene!
nigda im ne rekal, ni pastijer ni vila,
51b mimo ńe prohodeć: vječni vam bud pokoj!
Neg ih bio daž i grad, i vjetar privraćao,
i gnusnim nogami stada ih plesala
i putnik nemilo! Ti ļubav najprvi
i svijetlo ńe plemstvo sramotno učini,
ti grke učini vesele ńe slasti.
Ļubav ka se trži i zlatu ka dvori
veća je nakazan i gńušńa i huđa
neg zemļa i more uzdrže i plode.
Nu čemu da ja sad tužim se zaludu?
Brani se i rve svak onijem oružjem
koje mu zda narav da shrani sam sebe:

teče brzi jeljen, lav nokte krvavi,
zube gorski vepar; a ženska sva kripos
i sva moć i sila lipos je i gizda.
Sad zašto neću ja u ovoj potrebi
snagom se htjet pomoć da mene sahranim,
budući jakoga narav me stvorila
da možem činiti usilos i grabit?
Ugrabit ja ću poć i uzet na silu
što brani dat meni neharna ovaj vil
za milos i platu goruće ļubavi.
Jer kako sad njeki pastijer mi spovidi,
ki zna ńe običaj, često gre hladit se
u jednom kladencu ki mi je ukazao.
Tuj se ja mislim skrit među grm i dubje
i prežat da dođe, ter k ńoj teć na vrime.
Gdje se će moć oprit nejacim rukami?
52a ali uteć da će moć mlađahta jedna vil
prida mnom ki sam brz i moguć tolikoj?
A neka uzdiše i plače na voļu
i čini što hoće ljepotom i tužbom;
neće nać smiļenja; jer ako uzmogoh
ovu ja ruku ńoj u kose uplesti,
neću je prije pustit neg budem na osvetu
omastit ńe krvi sve moje oružje.

GOVOR DRUGI.

JELA, RADMIO.

(JELA.)

Radmile, kako t' rih, ja se bijeh stavila.
da Ļubmir Dubravku velmi je obļubil,
i bog zna najboļe što dosle sveđ činih
i što ću z dražega srca još učinit
u naprijed oko ńe, gdje me ti sad moliš,
jeda je uzmožem na milos privesti.
Nu bih se vele prije ukrotit prímila
svaku zvijer od gore neg jednu mladu vil,
vil ludu toliko koliko pristalu,
koja još ne pozna, kako su goruća

i britka oružja ka ima ńe ljepos,
neg plačem i smijehom druzijem smrt zadava,
i smrt im zadava, a ne umije ni ranit.

RADMIO.

Ka je tač luda vil da nauk ne primi
52b oni čas koji van iz pelen iżide,
kako će bit lijepa, ugodna i draga,
i morit dragostju i umjet poznavat,
kô rańa oružje i koje ubija
i koje ozdravļa i život povraća?

JELA.

A tko je učiteļ od toga nauka?

RADMIO.

Činiš se da ne znaš, ter me hoć iskusit.
Oni sam ki uči ptice pjet i letjet,
i ribe plivati, i pčele zbirat med,
i trčat ovnove bijuć se glavami,
i vola branit se rogom i pauna
za gizdu raširat okasto perje u krug.

JELA.

Velikom tom meštru, kako je, rec', ime?

RADMIO.

Jela mu je ime.

JELA.

Laživi jeziče!

RADMIO.

Ah zašto? jeda ti nijes' vrijedna naučit
tisuću djevojak? zasve jer ne imaju,
ako ću reć uprav, potrebe od meštra.
Narav je učiteļ ka svaku ńih uči,
ali joj pomaga dojiļa i mati.

JELA.

Istom si zločes vas, i opak zajedno.
A sada neka ti budem reć istinu,
ja ne vim razabrat, jeli tač Dubravka
luda, jak po riječeh kaže se i djelijeh;
zač jučer upazih njeku stvar ka čini
da stojim u sumńi. Nađoh ju kod grada
u onijeh velicih i cvijetnih livadah,
gdi među blatovi otočak leži mal,
a na ńem pribistro i tiho jezero,
53a nad kojijem sjedeći, ponikla sva biješe,
koliko da gizde zamijera i lipos,
i da svjet vazimļe od vode, po ki put
imaše izredit kosice po čelu,
i pokrit koprinom i cvitjem uresit,
koga skut pun bieše nabrala; ter često
sad rusu a sad lir nošaše s razbludom
na lijepi bijeli vrat i lica rumena,
a sve toj čińaše za vidjet u vodi,
ali su pomasti na, cvijetju poljepše,
ali tej kim narav ńe lipos nadili.
A poslije, jak u svem vesela, videći
da cvijetje dobiva, slatko se smijejaše,
koliko da pravi: „Ja vas lje dobivam,
i ja vas ne nosim za ures nijedan moj,
neg samo nosim vas za vašu sramotu,
da svak zna, koliko nadhodim vaš ukras“.
Nu čijem se ona tač zgledajuć resiješe,
istom se na sreću obrati na mene,
ter pozna da se bijeh stavila ja od ńe;
velmi tijem stidna bi; rumena sva pride,
ter gori dvignu se, a pusti da cvijetje
bude se sve prosut. Tijem dođe meni smijeh,
i što se već smijejah gledav ju crļenu,
ona se to većma crļena stvaraše.
Neg buduć oplela jedan dio od kosi,
drugi joj lećaše raspleten niz bio vrat,
53b ter jednom ali dvaš k svjetniku studencu
pozrča i kako ukradom zgleda se,
predajuć da ne uzrim, gdi se tač zamijera;

i takoj zgleda se ne buduć napravna,
ali joj dosti bi ugodno viditi
pristala da biješe, ako i ne napravna.
Ja se toj domislih, i ništa ne rekoh.

RADMIO.

Ti meni spovijedaš sve ono što scijeńah.
Jeda se nijesam ja od toga bio stavio?

JELA.

Jesi; nu govore, da prije ne bijehu
pastijerke ni vile spametne ovako;
i ne bijeh ja taka u moje djetinstvo.
Ovi se svijet stara i huđi dohodi
sve što se već stara.

RADMIO.

Bržek tad ne iđahu
ovako često van građani u sela,
i našijeh seļanka ne biješe običaj
ovako često it za svaku stvar u grad.
Sad se su smiješala plemena i ćudi.
Nu ove besjede pustimo na stranu.
Neć li ti učinit da tvoja Dubravka
jedan dan smili se toliko Ļubmiru
da s ńom sam govori ali daj prid tobom?

JELA.

Ja ne znam. Veoma je ohola Dubravka.

RADMIO.

A on je sramežļiv, s ozirom sve čini.

JELA.

Taki je ļubovnik nesrićan i zločes.
I kad je on taki, svjetuj ga najbrže,
da ļubav ostavi, a radi o drugom.
Tko hoće naučit kako će ļubiti,
tribuje da ozir u zabit postavi,
54a da smije, da prosi, i da je pospiješan,

i da sve domara, najposlije da krade,
i ako zadosta nije toj, da grabi.
Ne znaš li ku ima žena ćud? što čini
i kako vlada se s človikom ki ļubi?
Bježi i bježeći hoće da ju stigne;
brani i braneći hoće da sam uzme;
rve se i rvuć hoće da ju obrve.
Radmile, ja s tobom besjedim na uzdano,
nemoj ti komu rijet da ovo ja pravim.
Vrh svega ja pjèsnî ne činim. A ti znaš
bih li t' ja umjela pak vratit za pjesni
što drugo neg pjesni.

RADMIO.

Ti ne imaš uzroka
posumńit na mene, da bih ja vik rekal
na tebe koju stvar ka nije podobna.
Molim te sad, Jele, za slatku spomenu
od tvojijeh mlađijeh dni, da meni pomožeš
Ļubmiru dat pomoć, ki nebog umire.

JELA.

Lijepu ti zakletvu namisli sij ludjak,
mlados mi spomenut i dobra minuta
i tuge sadańe; a što hoć od mene?

RADMIO.

Znam da mož' i umiješ; istom ga htjej pomoć.

JELA.

Rijet ti ću: ja poslije z Dubravkom imam poć
na bistŗi kladenac, Dijanin ki zovu,
gdi vodi medenoj medenu sjen čini
javor ki rekal bi da u hlad zove vil'
ke love po lugu, kad sunce domori.
I tuj znam zaisto, da se će okupat.

54b RADMIO.

Što zato?

JELA.

Što zato? malo ti dohitaš.
Ako pamet imaš, dosta ti toj budi.

RADMIO.

Razumijem; nu ne znam, hoće li on što smjet.

JELA.

Ako smjet ne bude, a on stoj ter čekaj
dokle ga Dubravka dođe zvat i molit.

RADMIO.

Taki je, da prijat dostoji tuj milos.

JELA.

Nu da sad rečemo štogodi od tebe.
Radmile, neć li ti obļubit koju vil?
Još si mlad zadosti, trideset lit ne imaš
(ako se ja možem dobro sad spomenut
kad biješe djetecce) ali hoć izprazno
provesti tvoj život bez nijedne radosti?
Jer samo ļubeći človjek se veseli.

RADMIO.

Ļuvene radosti taj človjek ne pušta,
koji se uklańa ļubavi, a zbira
i kuša ļuvenu slados bez gorkosti.

JELA.

Slados je nedraga s kojom nije smiješane
kojegod gorkosti, i brzo nasiti.

RADMIO.

Boļe je situ bit, neg tomu ki vazda
gladan je blagujuć i kad je blagovao.

JELA.

Ne tomu ki ima dragu rič i milu,
i što ju već slača sve mu je to slađa.

RADMIO.

Ali tač tko ima što mu je ugodno
da vazda nahodi uza se u svoj glad?

JELA.

Tko dobro iznađe, ako ga ne ište?

RADMIO.

Mnoga je poguba poć iskat jednu stvar,
koju kad budeš nać, oćutiš razgovor,
ako li ne nađeš, dvaš veći trud stečeš.
55a Neće se vidjeti ļubovnik već Radmio,
neg onda kad Ļubav u svomu pristolju
ne bude već imat uzdaha ni plača.
Jurve sam zadosti uzdisao i plakao;
neka svoj dio druzi proplaču kako ja.

JELA.

Nu nijesi uživao zadosti.

RADMIO.

Ni žudim
uživat, pokle tač drago se kupuje.

JELA.

Ļubićeš na silu, ako ne po voļi.

RADMIO.

Sile se ne boji tko stoji daleko.

JELA.

A tko se nahodi dalek od ļubavi?

RADMIO.

Oni ki dočekat ne smije neg bježi.

JELA.

A bježat čemu je, kad ona krila ima?

RADMIO.

Kad ļubav rađa se, kratka su ńe krila,
i jedva drži ih, a ńima ne leti.

JELA.

Človik se ne stavi, kad ļubav rađa se;
a kad se domisli, jaka je i leti.

RADMIO.

Ne, ako nî prije vidil gdi rađa se.

JELA.

Vidjeću, Radmile, hoćeš li moć uteć,
i hoć li tač imat dobar vid, jak praviš.
Ovo ti govorim; pokle se kažeš brz,
i pokle hvališ se da vidiš odveće;
ako te kad čujem da pitaš pomoći,
ne bih se za tebe krenula jednu ped,
ni prsta prostrla, ni rekla jednu riječ,
ni okom trenula, a kamo što drugo.

RADMIO.

Toli bi, nemila, mogla se utvrdit
proć meni toliko da umrem za ļubav?
Ako hoć da ļubim, obļubi ti mene,
55b ugovor'mo ļubav.

JELA.

Ti mnome rug tvoriš,
a biržek nijes' ļubi ovake dostojan.
Ah, jedan ukrašen obraz i namazan
pomasti kolicijem čini se privarit?

RADMIO.

Ne rugam se ja, ne. Nu zatoj ne primi
ti moje ļubavi na onu običaj,
kako ju sad opće sve ine primati:
ako li neć mene, a ja ću živjeti
bez ļubavi.

JELA.

Zivi, Radmile, veselo,
već neg prije ikadar u goju i miru,
i živi pokojno, jer vazda ļuven plam
plodi se i goji u mirnom pokoju.

RADMIO.

O Jela, meni bog dopusti ovi mir
još onda kad počeh ne scijenit u meni
stvari ke tač drži u scjeni skupi puk,
čim s pomńom nastoji da zlato steć bude.
Ter parjah svijeh onih kim tuđe sladosti
čemer su i nalip da prave što hoće;
jer mirno dni trajuć, meni se objavļa
izbrani put oni ki vodi na nebo.
Ter ufam da će još nakon sna ovoga
tkogod bit, ki će zvat blažene me kosti,
i da će moje ime s suncem sjat u pored.

JELA.

Odveće visoko ti pođe z besjedom,
nu malo vrati se na prvo ńe misto.

RADMIO.

Ovdi je vas posao, da pošad na živac
s Dubravkom nastojiš omehšat ńe srce;
ja ću u toj nastojat da dođe k vam Ļubmir.
56a I moja oprava ne bude što lašńa
od tvoje, i veće otidi.

JELA.

Ja ću poć,
a drugo bijehomo počeli govorit.

RADMIO.

Ako me obličje ne vara na dalek,
ovi ki izide Ļubmir će bit, on je.

GOVOR TRETI.

ĻUBMIR, RADMIO.

(ĻUBMIR.)

Vidjeću sad, jeli što Radmil opravio,
i ako ne bude opravit koju stvar,
prije neg vas poginem i pođem u ništa,
učinit ću smrt sebi
prid nemilom djevojkom
kojoj bivši tač draga
od srca moga rana,
udorac veselih i lijepih ńe oči,
toliko bi zaisto
imala joj draga bit
od prsi mojih rana,
udorac moje ruke.

RADMIO.

Nosim ti vesel glas, Ļubmiru, plač parjaj.

ĻUBMIR.

Jaoh! što praviš? što nosiš?
ali život? ali smrt?

RADMIO.

Nosim ti spasenje i život, ako ti
budeš smjet vazet ga; ali sad trebuje,
56b da s' čovik, Ļubmiru, i čovik bez straha.

ĻUBMIR.

Koje mi trebuje smijenje i proć komu?

RADMIO.

Da je tva Dubravka srid jedne dubrave
ke svud van u okol stijene su visoke
gdi zvijeri stanuju srdite i ļute,
bi li ti k ńoj pošao?

ĻUBMIR.

Bih s većijem veseljem,
neg mlada seļanka u svetac na igru.

RADMIO.

Da, da je srid vojske u rukah güsârâ,
bi li ti k ńoj pošao?

ĻUBMIR.

Bih prije i draže
neg jeljen kad žedan k jezeru otide.

RADMIO.

U veću potrebu veće se smijenje ište

ĻUBMIR.

Pošao bih prik rika brzih, kad snig kopni,
i teku put mora s najvećom silosti;
pošao bih prik ogńa za ńome i u pakao,
ako bi još pakao mogal bit i žalos,
gdje bi ńe ures bil. A sad mi sve kaži.

RADMIO.

Nu slušaj.

ĻUBMIR.

Govori.

RADMIO.

Dubravka te čeka
u jednom kladencu i gola i sama;
hoć li ti smijet k ńoj poć?

ĻUBMIR.

Oh, što mi govoriš?
Dubravka me čeka i gola i sama?

RADMIO.

Sama, i s ńom Jela ka je sva naša stvar.

ĻUBMIR.

Ter me čeka gola?

RADMIO.

Gola, neg . . . .

ĻUBMIR.

Jaoh! što neg?
Ti nješto umuče, ter je toj smrt moja.

RADMIO.

Neg ne zna da ćeš doć.

ĻUBMIR.

Gorka bi taj svrha
ka prve sladosti u čemer obrati.
Čemu tač, nemili, muke mi zadavaš?
Ali mniš da nijesam nevoļan zadosti,
ter moje nevoļe došal si umnožit?

57a RADMIO.

Ako me poslušaš, čestit se ć učinit.

ĻUBMIR.

A što me svjetuješ?

RADMIO.

Da ono ti vazmeš
što dobra ćes tvoja prida te donosi.

ĻUBMIR.

Ne dao bog da ja ńoj i u čem vik skrivim.
Još nikad ne stvorih što ne bi drago ńoj,
neg što je obļubih; i toj me usili,
usili ńe ljepos, a nije grih nijedan moj.
Neće toj bit u vik da dragoj vil' mojoj
ne ištem pogodit sa svu moć i kripos.

RADMIO.

Reci mi malo sad, da stoji u tebi
i da mož' učinit ne ļubit ńe lipos,
bi li ju ne ļubio, da joj tač pogodiš?

ĻUBMIR.

Ni mi dâ toj reći Ļubav ka mnom vlada,
ni mislit da ikad ńe ļubav ostavim,
još da bi najveće u meni toj stalo.

RADMIO.

Tot' bi je ti ļubio na ńe zlu sramotu,
ako bi u tebi stalo moć ne ļubit.

ĻUBMIR.

Ne na ńe sramotu, neg bih ju ja ļubio.

RADMIO.

Tot' protiv ńe htijenju.

ĻUBMIR.

Tako je istinom.

RADMIO.

Da, zašto neć uzet proć htijenju ńe onoj
što zasve da s prva žalit će, ali pak
bit joj će ugodno i slatko da s' vazel?

ĻUBMIR.

Rad ti bih, da Ļubav, Radmile, za mene
bude ti dat odvit; jer izreć ja ne vim,
što ona sad meni u srcu govori.
Ti se si izučil na službi ļuvenoj
odavna govorit što hoć od ļubavi,
a meni jezik veže
57b tko mi sveđ srce žeže.

RADMIO.

Da, toli nećemo mi otit?

ĻUBMIR.

Ja ću poć
ali ne gdje ti mniš.

RADMIO.

Da gdje ćeš poć?

ĻUBMIR.

Na smrt,
ako nijes' učinio što drugo za mene,
neg što mi spovijedaš.

RADMIO.

Tot' se ovo malo mni?
Jeda bi, ludjače, rekla nam Jela doć,
da nije vidjela što misli Dubravka?
I ona možebit ovo zna, nu zatoj
neće da od druzijeh bude se znat da zna.
Sad ako ti išteš očito ńe htijenje,
ne vidiš da išteš najveće što mrzi?
Da gdi je, što želiš, u svem joj pogodit?
I, ako hoće ona, da rados tva bude
tva krađa i sila, ne ńe dar ni plata,
što ti je, budalo, u tomu? sto t' prudi
od ovijeh načina jedan već neg drugi?

ĻUBMIR.

A tko zna da ona toj želi?

RADMIO.

O manen!
Evo bi ti vazeo znat onu istinu
koja ńu tač mrzi (i mrzit ima je
s razlogom) i koju ti ne imaš iskati.
A tko zna da ona ovoga ne želi?
Sad, kad bi želila i da ti ne pođeš,
ista je u tomu poguba i sumńa.
Ah! ali vele je časnije umriti
jak jedan smijen človik neg kako strašivac.
Ti veće umuče, ti s' ostao pridobit.
Spovjeđ da s' izgubio ter će toj bit uzrok
58a da veće dobudeš; hod'mo tja!

ĻUBMIR.

Nu čeka'!

RADMIO.

Što čeka'? ne znaš li da vrijeme prohodi?

ĻUBMIR.

Ah, prvo mislimo, jeli ovo podobno
učinit i kako.

RADMIO.

Mislićemo grede
toj što još ostaje; nu ništa ne čini
o vele tko stvari uzbude misliti.

58b

KOR.

Gdje i od koga tomači se
učiteļa, o Ļubavi,
ļuven nauk tvoj koji se
toli sumńen i dug pravi?

Tko napuno umjet rijeti
toj nas uči što doseza
naša pamet, dokli leti
tvojim krili vrh nebesa?

Ne čini nam ni Atena
ni Ličeo slavni oni
znat nauka tač hvaļena
ni sam Febo u Elikoni.

Od ļubavi ki besjede
po učenju i mudrosti
59a ovijeh mjesta, ńih besjede
studene su i male dosti.

Glase od ogńa ne imaju,
ki za tvoju vlas pristoje,
ni otajstva dohitaju
tvoga uzdvižuć misli svoje.

O Ļubavi! samo vrijedni
učiteļ si ti od tebe,
i po način ti naredni
tomačiš se sama od sebe.

Ti svis učiš najtamniju
čtit čudesa ka druzijemi
tvojom rukom po očiju
pišeš slovi ļuvenimi.

Ti slugami krasno, uļudno
činiš skladat govorenje;
i većekrat (o pričudno
od ļubavi besieđenje!),

većekrat se razbjenima
ričmi ke se jedva reku,
i besjedam smetenima
boļe misli sve izreku.

I prij' birek, ganu k sebi,
neg sva bitra razloženja,
i muk opći u potrebi
imat riječi i moļenja.

O Ļubavi, neka ini
mudre knige budu čtiti,
59b ja ću nauk taj jedini
u dvije oči naučiti,

ter od znanijeh pjesni više
prođu moje pjesni od gore,
ke pastijerska ruka piše
u divjačne oštre kore.

60a # SKAZANJE TRETJE.

GOVOR PRVI.

RADMIO, KOR.

(RADMIO.)

Oh, zla nemilosti koj slike nî na svit!
o srce neharno! o ženo neharna!
o triš i četrkrat neharni zli spole!
vaj! i ti naravi nepomna meštriňo!
zač ženam u obraz i zgar van stavi toj
što dvorno i krotko imaju u sebi,
a što je već u ňih u zabit postavi?
60b Ah! birek, nevoļnik ubio je sam sebe.
Nije ňega. Dugo sam iskao ga po mjestu
gdi ga bijeh ostavio, i stranah u okol;
ni ňega možem nać ni stope ňegove.
Ubio se zaistinu. Ja ću poć uprašat
za ňega pastijere ke vidim onamo.
Prijateļi! jeda ste Ļubmira vidjeli,
ali što čuli za ń?

KOR.

Ti nam si vidjeti
nemiran odveće; što ti trud zadava?
Što hoće taj znoj rijet, što li toj dihanje?
Jeda je zlo koje? Kaži nam da znamo.

RADMIO.

Bojim se Ļubmiru; il' je ga tko vidio?

KOR.

Nijesmo ga vidjeli od onda kad s tobom
još po prije otide; a što se ti bojiš?

RADMIO.

Da se nije on dosle ubio svojom rukom.

KOR.

Ubio svojom rukom? zašto toj? što scijeniš
od toga da je uzrok?

RADMIO.

Nenavis i ļubav.

KOR.

Dva jaka protivna u jedno stavļena
što neće učinit? Nu nam sve očito
izreci, neka te možemo razumjet.

RADMIO.

Odveće jednu vil ļubiti, i od ńe
odveće zlo htjen bit.

KOR.

Htjej nam sve skazati.
Ovdi je pri putu, i u toj može bit
tkogodijer da će doć i dat glas od ńega;
i lasno mogao bi još isti on izit.

RADMIO.

Riječu z dobre voļe, zač nije pravedno,
da ovo veliko i čudno neharstvo
priroka ne nađe, koje se za ń prosi.
61a Budući čuo Ļubmir (i ja bih pritužan,
ki mu toj spovidih, i tamo činih poć;
ali se sad kajem) da s Jelom Dubravka
imaše u jednom živcu se okupat;
on tamo otide predajuć, pun sumńe,
i ne toj da pođe ganut sam po sebi
neg po mom nukanju dosadnu odveće,
i često u misleh bi natrag vratit se;
ali mu prik voļe sveđ naprijed čińah it.
Evo kad već blizu k studencu priđosmo,
čujemo ženski plač, i birek u taj čas
vidit nam bi Jelu gdi bije dlan o dlan,
ka netom zgleda nas, zaupi i reče:
„Tecite, jer sila čini se Dubravci“.
Ļubmir ki ļuveno goraše, čuvši toj,
poteče jak kaplan, i za ńim ja tekoh.
Evo uz dub vidimo djevojku svezanu,
golu jak rodi se; i mješte uzice,

bieše ju stegnula nemilo ńe kosa,
ńe kosa bieše ista po sto krat ovita
o dubu onomu i kruto zamknuta,
a lijepi ńe pojas ki ures prije bieše
od njedri djevičnijeh i straža ufana
služaše tad bludu onomu, i bieše
objedvi ńe ruci uz korijen pritegal;
i veze protiv ńoj dub isti bieše dao,
zašto joj na nogah mekahtih obiju
stojahu uviti od jedne mladike.
61b A prima ńoj sebra Satira vidjesmo,
ki istom onada dovrši vezat je.
Ona se brańaše nada svu svoju moć;
a gdje bi u dugo mogla se ubranit?
Ļubmir se upusti k Satiru kako lav
s harbom ku držaše u svojoj desnici,
a ja bijeh skut u toj napunio kamenja;
cić toga pobježe. I kako uteče
ter mjesto učini Ļubmiru da gleda,
on oči smagļive oni čas obrati,
da onu prilijepu nagu put sagleda,
koja se jak mlijeko kad sirit postave,
odasvud viđaše raskošna i bijela.
I vidih da mu se sve lice zažari;
a poslije vas dvoran tiho k ńoj pristupi,
i reče: „O lijepa Dubravko, oprosti
ovimi rukama, odveće smione biv,
da k tvojim prislatkim udi se približe,
zašto jih velika potreba usili,
potreba da budu sej uzle odvezat.
I ova sad milos koju ńim htje sreća
dopustit ne budi na tvoju malu har".

KOR.

Riječi za omehšat sva srca kamena.
Što tad odgovori?

RADMIO.

Ne reče ni riječi,
neg srčna i sramna ničaše obrazom,

i prsi razbludne, koliko mogaše,
skrivaše svrćuć se. On bliže pristupiv,
poče joj rusi pram odvijat praveći:
62a „Ne bi ješe dostojan ovaki oštar pań
tač lijepih uzala. Sad čijem su naprijeda
sluge od ļubavi, kad pored s dubovi
ńimi je općena pridraga taj uza?
O dube nemili, kako ti porazit
može ovi lijepi pram ki t' zda čas toliku?"
Pak svojijem rukami ruke joj odveza
s načinom takime, da se prem viđaše,
da ne smije ticat ih, i tuđer da želi.
Prignu se pak da bi noge joj odriješil;
ali kad upazi Dubravka, da bijehu
slobodne ńe ruke, reče mu srdito:
„Tamo stoj, pastijeru, nemoj me ticati;
jer čista Dijana mnom vlada u časti;
umjeću i sama noge mi odvezat".

KOR.

Ter tolik stoji gńiv u srcu od vile?
Ah, djelo harno toj neharnu t' platu ima!

RADMIO.

On pođe na stranu, poslušan, ne hteći
ni òčî uzdvignut, da bi ju pogledal;
braneći sam sebi slatki svoj razgovor,
neka ńoj s truda nî što bi ga branila.
Ja koji skrio se bijeh, i tako sve viđah
i čujah sve, hotih zaupit onada;
ali se uzdržah. Sad slišaj čudnu stvar:
s trudom se velicim odveza; i jedva
zdriješena budući, otide bježeći,
jak jedna košuta, ne rekši ni s bogom.
A uzrok ne imaše da od šta boji se,
62b jer posluh Ļubmirov bi ješe joj dobro znan.

KOR.

Da zašto uteče?

RADMIO.

Htje se čut držana
bježanju svom' a ne ńegovoj ļubavi
službenoj i krotkoj.

KOR.

I u to je neharna.
Da što tad nevoļnik učini? što reče?

RADMIO.

Ne znam, zač pun jada potekoh tad za ńom,
jeda ju dostignem i ustavim, nu zaman,
zašto mi uteče, ter ju već ne nazrjeh.
I poslije vrativ se na živac pri komu
Ļubmira bijeh ošao, ńega tuj ne nađoh.
Tijem srce u meni prid njekijem zlom čezne.
Znam da prije neg se toj dogodi, odlučio
biješe umrijet.

KOR.

Hitros je i običaj da oni
ki ļube, usprijete učinit smrt sebi;
a poslije malo krat zgodi se taka stvar.

RADMIO.

Da ga bog sačuva oda zla.

KOR.

Ne boj se!

RADMIO.

Ja ću poć put spile mudroga Vilslava:
ako je Ļubmir živ, mnim da će tamo bit,
gdje često gre gorke osladit boljezni
romonom prislacim od dipli izbranih
ke stijene pritežu iz gora visocih
da idu slišat ih, i čine mlikom teć
rike, i med iz tvrdijeh kora vrjet od dubja.

63a
GOVOR DRUGI.

ĻUBMIR, JELA, BIJELKA.

(ĻUBMIR.)

Nemilostiva milos,
vieruj mi, bi tvoja, o Jela, onada,
kad mi harbu zadrža;
jer će toliko biti
gorčija smrt moja, koliko veće eknim.
I sad što me zavodiš
po puteh tolicih, s toliko razlicim
besjedam zamani?* od šta se pripadaš?
da se ja ne ubijem? dobru se mem bojiš.

JELA.

Oh! nemoj tač, Ļubmiru,
ufanja tvoga gubit;
jer ako dobro ja poznavam Dubravku
ne bi nijedna nemilos,
neg isti sram ono što čini ńoj uteć.

ĻUBMIR.

Jaoh! bilo bi spasenje
moje da već ne ufam,
kad vječni rasap moj ufanje samo bi,
koje još ište zenut
u prseh, jaoh, mojijeh, neka tač budem živ.
A ki je veći trud neg život jednomu
ki traje ovake gorke dni kako ja?

JELA.

Živi, nevoļan, živi
u tvojoj nevoļi, i tužno tve bitje
63b podnosi, neka mož' kadgodi blažen bit.
Jer kad se zgodi toj, bit će dar ufanja,
ako ti zahraniš ufajuć i živuć
ono što sagleda u lijepoj, biv gola.

ĻUBMIR.

Ne mńaše nesreća ni ļubav da ja bijeh
napuno nevoļan, ako još napuno

ne bieše mi skazano
što mi bieše brańeno.

BIJELKA.

Dali, jaoh! imam ja nemili ovi glas
navijestit? O tužni do vijeka Gorštače!
Kakvo će tvoje bit srce, kad začuješ
od tvoje Dubravke jedihne zlu zgodu?
star ćaćko, slip ćaćko, ah! ne veće ćaćko!

JELA.

Čujem njeko tuženje.

ĻUBMIR.

Ja Dubravčino ime
čujem, koje mi uši
prohodi objednom i srce rańeno.
Tko o ńoj govori?

JELA.

Ovo je gizdava
Bijelka, vil ka je tač ugodna Dijani,
ka ima toliko lijepe oči i ruke
i svake načine pristale i mile.

BIJELKA.

I hoću da toj znaš, ter iznać nastojiš
ostatke nesrećne, ako što ostaje.
Ah, tužna Dubravko! ah tvoja nesrećo!

ĻUBMIR.

Jaoh, što je? što ova govori?

BIJELKA.

O Jela!

JELA.

Što sama tač sobom govoriš? i čemu
Dubravku pominaš, a poslije uzdišeš?

BIJELKA.

Jaoh! evo pritužna uzdišem s razlogom
64a cić hude nezgode.

ĻUBMIR.

Jaoh! od ke nezgode
može ova govorit? Ja čujem, ja čujem
da srce u meni stvara se od leda,
a duh se stiskuje i kupi da gre van.
Jaoh meni! jeli živa?

JELA.

Spovijedaj, ka je toj nezgoda što praviš?

BIJELKA.

Ah bože, to li bi suđeno da ovi
budem ja glas donit? Nu imam skazat ga.
Dubravka u mene dođe na stan gola,
a možeš znat zašto; i kad se obuče,
ṁoli me da pođem zajedno s ńom u lov
ki biješe određen u lugu od česvin.
Pogodih ja to ńoj: pođosmo i mnoge
nađosmo vil', koje bijehu se skupile.
Pak, ne vim od kuda, izide jedan vuk
veličak bez mjere, komu van iz usti
tecijehu krvave pjene. Tad Dubravka
zadje stril za svionu tetivu od luka
ki joj bijeh ja dala, ter k ńemu opregnu.
Zgodi mu vrh glave; on u lug pobježe;
a ona poče ga tjeriti po lugu,
harbu upravļajuć.

ĻUBMIR.

Tužan bi početak,
koja će, jaoh, svrha meni se navijestit?

BIJELKA.

A s drugom ja harbom slijeđah ih po tragu,
nu vele na dalek, zač pođoh docknije.
I netom zađoše u goru zelenu,

veće ih ne nazrjeh; nu po ńih stupajeh
toli se obtukoh, da dođoh u čudnu
64b gustinu od dubja i pustoš najveću
gdje harbu Dubravke na zemļi zamjerih,
a otud ne daleč ležaše koprjena,
kojom bijeh ja ista ńe kosi zavila.
Tad okol stah gledat, mneć vidit Dubravku,
nu sedam nemilih vukova sagledah,
ki s tle krv lizahu, polito kom biješe
okolo, van kosti glodanih i golih.
I srećom mojome, nijedan me ne vidi,
toli se svi bijehu zabavil' o pići.
Cić toga u strahu i puna žalosti
vratih se ja nazad. I to je, što vam reć
umijem od Dubravke, i evo koprena.

ĻUBMIR.

Ti scijeniš da s' malo rekla? O kopreno!
o krvi! o draga Dubravko! ti s' mrtva!

JELA.

Nebog se prinemože
od tuge velike i foržek izdahnu.

BIJELKA.

On diha. Ovo će bit
prinemoženje kratko.
Evo se oporavļa.

ĻUBMIR.

Bolesti ka me tač skončaješ i moriš!
što me već ne umoriš? veomi si ti lijena;
ali toj ohodiš, da ruka ma stvori?
Ja hoću da toj ona
učini, odkle ti neć ali ne možeš.
Vaj! kad ništor ne lipše,
65a da nî ovoj istina;
i ništor jur ne lipše,
da nijesam svasma tužan;
što cknim već? što čekam? O Jela! o Jela!
na ovu zlu svrhu, ti li me sahrani?

na ovu gorku svrhu?
Istinom bieše mi lijepo umrit i slatko
onda kad se hćah ubit;
a ti mi zabrani toj stvorit i nebo
komu se tad viđaše
da me će izbavit prijeka smrt svijeh tuga
ke mi bieše spravilo.
Sad, kad svu na me proli
silos ńegova gńeva,
pritrpjeće da umrem,
i ti pritrpjet imaš.

JELA.

Nu još nemoj umirat,
dokle ne budeš boļe
od toga čut istinu.

ĻUBMIR.

Jaoh! što hoć već da čekam?
Jaoh! odveće sam čekal
i razabral odveće.

BIJELKA.

Ah! čemu ne zanijemih!

ĻUBMIR.

Vilo. daj mi, molim te,
onu koprenu, koja
od ńe je nevoļni i sami ostatak,
neka mi društvo čini
za ovo malo vrime
što mi još ostaje života i puta,
i neka bude sobom
65b umnožit onu boles,
zač je prem mala boles,
kad sama po sebi ne može smrt mi dat.

BIJELKA.

Dam li je, ali branim?
Uzrok za ki je pitaš
Čini mi da je branim.

ĻUBMIR.

Nemila, toli mao dar
meni ćeš ti zabranit
u ovi čas pokońi?
I u tomu još zlobna
kaže se moja čes. Puštajem, puštajem,
neka ti ostane, i vi još ostan'te;
ja grem za ne vratit se.

JELA.

Ļubmiru! čekaj, slušaj!
Jaoh meni, s tolikom naglosti otide!

BIJELKA.

On toli hrlo gre, da je man it za ńim.
Zato je sad boļe, da slijedim ja moj put;
i bržek da je boļe
meni mučat i ne reć
ništa tužnom Gorštaku.

66a KOR.

Prem se kamen može riti
srcem i ļut kako zmija,
tko ļubovcu htje najprija
s ļubovnikom rastaviti.

Tvrd i oni bi ki take
može podnit gorke tuge,
i bez slatke svoje druge,
bez radosti živjet svake.

Ako ono što se ļubi
života se hrana broji,
kako človik živ ostoji,
toj čim žive kad izgubi?

Jeda ufanje steče, koje
66 u hranu se ńemu obrati,
da će što god još nastati,
čim će stanje smirit svoje,

jak za daždom izvedri se
nebo, i gre dan za noći,
i led zimńi bude proći,
ter proljetje objavi se?

Ali otajstvom kojimgodi
toj učini Ļubav siona
ka naravi svijeh zakona
ļubovnike oslobodi?

Ali birek tegaj neće,
da umori smrt nemila;
znajuć da bi život bila,
ne smrt ńemu u tej smeće?

Ter se zgađa da na silu
bude sebi život strti,
život ļući ļute smrti,
tko rič zgubi dragu i milu.

Tko u zlato, tko u znanje,
tko u slavu svita ovoga
stavļa želu srca svoga,
i s ńom svoje sve uzdanje.

Druzi ine obļubiše
stvari toli, da o sebi
ni o drugom vik pod nebi,
van ńih, sve dni ne mariše.

Nu najveću ima kripos
67a priteć k sebi u razbludi
htijenja i misli sve od ļudi
neumrla ženska lipos

ka je sama naročita
u vridnosti tač da nije
ništor draže ni slavnije
od ńe u stranah svijeh od svita.

Zna toj pastir slavne Ide,
meu božicam sudac stavši,
kad mu svaka obećavši
mito, k ńemu na sud pride.

Biješe jedna pripravļena
dat mu carstvo, po ńoj hteći
sudit; druga um najveći;
tretja ljepšu od svijeh žena.

Ali mladac taj izbrani
carstvo ništor ne procini,
ni ga visok um prihini
pri Grkińi ka ga zani.

Za toj svu čas od liposti
poda majci od Ļubavi;
a božice ine ostavi
pune srǵbe i žalosti.

O gizdava ženo! uresu
vas od svita, daru boži,
koji dike tebi umnoži,
ke nebesom dostojne su;

gdje se može prava slados
67b vik bez tebe u ovemu
skusit bitju našem svemu,
ali pokoj, ali rados?

Sve nevoļe ke nas more
i razgovor naš skončaju
prid tobom se snebivaju
jak prid suncem snig vrh gore.

Tim nije čudo, da te drži
u tolikoj čovjek scjeni,
kad nas pozor tvoj ļuveni
u blaženstvu ovdi uzdrži.

I nije čudo da pastira
život mrzi, ki od vile
svoje glase ču nemile,
sumńe pune i nemira.

Jeda višńi sumńu taku
i vas nemir i dreselje
budu svrnut u veselje
i u pravu rados svaku!

Daleč bile kobi hude
i zla sluta! Neka živa
ona dugo s ńim uživa,
požaliv mu gorke trude!

68a
SKAZANJE ČETVRTO.

GOVOR PRVI.

JELA, DUBRAVKA, KOR.

(JELA.)

Odnesao plah vjetar s priglasjem zlim, koje
pronije se o tebi, svaki tvoj nepokoj
i nemir sadańi i ki bi t' mogal doć!
Ti s' živa i zdrava, višńi bog hvaļen bio!
a ja te za mrtvu sad držah, jer Bijelka
tako mi čini znat očiti rasap tvoj.
Ah, nijema da bieše, a tkogod drugi gluh!

68b

DUBRAVKA.

Istinom bila je velika poguba;
i ona dostojan uzrok je imala
držat me za mrtvu.

JELA.

Nu nije imala
dostojna uzroka druzijem poć govorit.
A sad mi sve kaži ka bi toj poguba,
i po kî ti način od zla se slobodi.

DUBRAVKA.

Ja vuka tireći po lugu, stanih se
u pustoš najveću od grma i dubja,
toliko da mu trag izgubih. I opet
čijem ištem vratit se odkuda bijeh došla,
vidjeh ga i poznah po strijeli kom ńega
bijeh mojom rukom ja kod uha udrila,
vidjeh ga s mnozijemi vukovi nad tijelom
od zvijeri ku bijehu istom tad zaklali;
nu dobro ne mogoh razabrat ka bieše.
Rańeni vuk, scijeńu, pozna me, ter ončas
izide proć meni s krvavijem čeļusti.
Ja s harbom u ruci čekat ga stah smijeno
(a ti znaš, umijem li ja ranit i ikad
općim li učinit udorac zaludu)
i kad ga zamjerih toliko na blizu

da mi se učini lasno ga moć doseć,
vrgoh se proć ńemu, ali bi sve mani;
jer moja nesreća ali moj grijeh čini
da ńega što htijah u jedan dub zgodih.
Tad s većom naglosti idiješe proć meni,
a ja ga vidivši tač blizu da veće
procijenih da mi luk nemože dat pomoć,
69a a ino oružje ne imajuć, utekoh.
Ja bježim, a on me ne ostavļa tireći.
Sad slišaj, ka mi se prigodi nesreća.
Jedan kraj koprene razvi se, kom bijehu
kose mi zavite, i vjetreć lećaše
tač da se za granu od duba zadeđe.
Ja čujem da nješto uzdrži mene i ckni,
ter za strah od smrti s to većom silosti
to većma uzeh teć, a z druge lje strane
grana me zadrži i neće da pusti.
Najposlije osta mi koprena o grani
i nješto vlasa s ńom, ki mi se podriješe,
a zatim tolika krila strah pripe mi
na noge bjeguće, da me on ne stiže
i zdrava izidoh luga van. Ter iduć
na moj stan, srjetoh te smućenu odveće,
i stah se ne malo čuditi, videći
da se ti začudi, kad mene zamjeri.

JELA.

Ti, vajmeh! živa si, a druzi jur nijesu.

DUBRAVKA.

Što praviš? jeda je tebi žao da živem?
i tač me zlo hoćeš?

JELA.

Tvoj mi je život drag,
ali mi druzih smrt žestok trud zadava.

DUBRAVKA.

Od čije smrti toj hoćeš reć?

JELA.

Od smrti
tužnoga Ļubmira.

DUBRAVKA.

Ah! kako je umro?

JELA.

Kako? ja ne vim reć, nit' umijem još riti
jeli toj istina, nu držim za istinu.

DUBRAVKA.

Što mi ti govoriš? i što je bil uzrok
od smrti ńegove, što scijeniš?

JELA.

Tvoja smrt.

69b DUBRAVKA.

Ja te ne razumijem.

JELA.

Gorki glas od tvoje
Smrti, ki on začu i nebog vjerova,
bit ga će usilil za žalos da vazme
nož ali tetivu, ali ku taku stvar,
kojom je prikratil nesrićne svoje dni.

DUBRAVKA.

Tašta će sumńa bit od smrti ńegove
u tebi, jak tašta od moje smrti bi,
jer život svak bļude nada svu moć svoju.

JELA.

Dubravko, Dubravko, ti ne znaš ni hoćeš
vjerovat što može u srcu ļuven plam,
u srcu jednomu stvorenu od puti,
ne od stijene žestoke kako toj u tebe;
zašto ti da budeš htjela toj vjerovat,
i ti bi ļubila tko tebe ļubļaše

veće neg pridrage zenice od oči,
veće neg isti duh od svoga života.
Ja sve toj vjerujem, pače sam vidjela
i znam toj očito: vidjeh ga kada ti
uteče (o zvijeri najļuća svijeh zvijeri!)
i onda kad ga ti zagrlit imaše;
vidjeh ga gdi harbu obrati proć sebi
i k srcu napire izgubiv ufanje,
ni se što pokaja od djela takoga,
ter tužan prođe ńom haļine i kožu,
i svojom krvi je namasti nemilo.
I ono gvozdje bi prošlo još unutra,
i srce ranilo, koje ti gorčije
izrani; neg er mu za ruku prionuh
70a i ne dah da bude što drugo učinit.
Jaoh tužna! i bržek da mala rana ona
bi samo skušenje od bijesa ńegova
i tvrde odluke za život prikratit,
i gvozdju smionomu ukaza oni put
po komu imaše poslije proć slobodno.

DUBRAVKA.

Oh, što mi spovijedaš!

JELA.

Vidjeh ga pak onda,
od smrti kad tvoje razumje gorki glas,
gdi se prinemože od muke tolike,
i gdi pak pospiješno otide vas bijesan,
da sebe ubije, i bit će zaisto
ubio se.

DUBRAVKA.

Jaoh! i to za istinu ti držiš?

JELA.

O tomuj ne sumńim.

DUBRAVKA.

Što za ńim nijes' pošla,
da ne daš toj stvorit? jaoh, pođ'mo, ištimo;

zač kad mu čińaše moja smrt umriti,
sad ima život moj život mu sahranit.

JELA.

Otidoh ja za ńim, nu toli on hrlo
teciješe da brzo istraja prida mnom,
pak zaman tukoh se, stope mu slijedeći.
Sad kud ga ti hoćeš poć iskat, kad ne znaš
kud se je obratio?

DUBRAVKA.

Umrijeće, jaoh meni!
ako ne nađemo mi ńega, i bit će
sam sebi ubojica.

JELA.

Jeda ti nî drago,
nemila, da t' slavu od toga djela uzme?
Dake bi ti ktjela ńemu bit ubojica?
To li t' se ne vidi da tužna ńegova
smrt ima djelo bit druzih neg tve ruke?
Nu se već nasladi zač ovi nevoļnik
70b na ki mu drago bud način svoj život stre,
za tebe umira i ti mu smrt davaš.

DUBRAVKA.

Vajmeh! ti nemilo život moj skončavaš,
i ovu boljezan ku ćutim cić hude
ńegove nesreće, to većma žestočiš
žestokom uspomenom
od moje nemilosti,
ku časti ja zovijeh, i čas bi istinom;
nu velmi ļuta bi i oštra; sad poznam
i dosti kajem se.

JELA.

Što ovo ja slišam?
Ti si milosna, ti? ti čuješ u srcu
jedan ćuh smiļenja? Ah! što ja sad vidim?
ter ti toj plačeš, ti ohola? nut čuda!
Koji je taj plač tvoj? jeli plač ļuveni?

DUBRAVKA.

Nije plač ļuveni, nu je od milosti.

JELA.

Milos je od Ļubavi poklisar, jak munja
od groma.

KOR.

Pače još čestokrat kad hoće
otajno uljesti u prsi djevične
odkle ju istira s prva Čas nemila,
vazimļe odjeću, vazimļe obličje
od svoje dvorkiń̓e i posla Milosti;
ter s takom privarom stani se unutra,
nevještijeh prihiniv.

JELA.

To je plač ļuveni,
zašto je odveće obilan. Ti mučiš?
Ļubiš li, Dubravko? ļubiš, nu zaludu.
O moći ļuvena, pravednu pokoru
vrh ove ti pošļi. Ah, tužni Ļubmiru!
ti kako i pčela, ka raniv druzijeh mre
71a i život ostavļa u rani ku stvori,
probode najposli tvom smrti srce onoj
od stijene, koje živ ne može vik obost.
Sad ako ti, duše bludeći (jak scijenim)
i tijela izbavļen, ovdi si okol nas,
pogledaj ki tvori ova plač i uživaj
ti koji u život ļubovnik bi, da sad
ļubļen si po smrti. I ako uredba
tvoja bi da budeš po smrti obļubļen
i ako za platu pridragu tolikoj
nemila htiješe ova ļubav ti prodati:
podao si ńoj platu koju je iskala,
i tvojom smrti si ńe ļubav ti kupio.

KOR.

Draga plata ńemu ki je da, a onoj
ka je primi plata od nijedne koristi
i puna priroka.

DUBRAVKA.

Ah, da je meni moć
sad mojom ļubavi život mu odkupit!
pače još životom, ako je lje umrl!

JELA.

Oh kasno spametna i kasno smiļena,
kad nije veće toj od nijedne potrebe!

GOVOR DRUGI.

NAVJEŠTITEĻ, KOR, DUBRAVKA, JELA.

(NAVJEŠTITEĻ.)

Smiļenja i straha prsi su me pune
toliko da veće nijednu stvar ne čujem
ni vidim, kud godir budem se obratit,
koja me ne straši i trud mi ne dava.

71b KOR.

S čijem ide ovi sada,
koji tač smućen jest u licu i ričeh?

NAVJEŠTITEĻ.

Od Ļubmirove smrti
nosim glas žalosni.

DUBRAVKA.

Što, vajmeh! govori?

NAVJEŠTITEĻ.

Pastir najvrjedniji od ovijeh dubrava,
koji bi tač gizdav i dvoran u svemu
i toli ugodan bi vilam i Muzam,
umro je mlađahan, i kojom, jaoh! smrti!

KOR.

Spovijedaj, molim te, da s tobom budemo
mi plakat ńegovu i našu nesreću.

DUBRAVKA.

Evo ja, vajmeh, ne smim
približat se da čujem
toj što je sila slušat.
Nemilo srce moje!
Jadovno tvrdo srce!
Od šta, od šta se strašiš?
Protiva dake pođi
ovijem noži bodļivijem
ke ovi donijel je u svomu jeziku!
tuj skaži vrlos tvoju!
Pastijeru, ja pristupam,
da budem imat dio od one bolesti
ku druzijem ti obitaš,
jer se pristoji meni
već brže neg scijeniš; i ja ńu vazimam
kako stvar priličnu. A sada ti na ńoj
nemoj mi lakom biti.

NAVJEŠTITEĻ.

Ja ti vjerujem, vilo,
72a jer ńega neboga čuh na čas od smrti
rastat se životom tve ime zovući.

JELA.

Veće počni spovijedat
boležļivu besjedu.

NAVJEŠTITEĻ.

Nađoh se srid huma gdi mreže bijeh zapeo,
kad blizu mimo me vidjeh proć Ļubmira.
Promijeńen u licu i u svem odveće
biješe od onoga koji bit općaše;
odveće potamnil i smućen vas biješe.
Ja ustah i tekoh toliko da ńega
dostigoh i ustavih, ki reče: „O Boļko,
hoću da ti meni veliku pogodu
učiniš, a to jest, da sa mnom sad dođeš,
neka mož' svjedok bit od njeke mê stvari.
Nu s prva od tebe hoću da ti meni

velicim zakletvam obežeš tvu vjeru,
da ćeš sveđ strane stat i ruku ne prostrit,
da u tom smeteš me, što vidiš, da činim".
Zato ja (jer tko bi mogao vik procijenit
toliko čudnu stvar i toli mahnit bijes?)
kako htje učinih velike zakletve,
zovuć Pana, Hoja, Lera, Doleriju,
i Babu od zlata. Tada on postupi
i mene povede na osijek od huma
i gdje niz klisuru i čudne urvine
nijednoga puta nî, da stijene litice
nad jednim dolom zgor strašivo nadstoje.
Ondi mi pristasmo. Ja doli pogledav,
72b čuh da mi od straha svaki vlas protrnu,
ter nazad uspregoh; a on se u taj hip
razvedri u lice i kako podsmjehnu.
Tijem se oslobodih većma ja, vidiv toj.
A zatim reče mi: „Sve ovo navijesti
pastijerom i vilam što budeš sad vidit".
Pak poče govorit niz brdo gledajuć:
„Kad bih imal ovakoj
spravne na moje htijenje
zubove i grla nesitijeh vukova,
jak imam ove stijene,
htio bih istom prijat smrt
kojom umrije život moj.
Ja bih ktil, da ova ma uda nesrićna
sva budu raskidena,
jak biše raskidena,
jaoh! ńe raskošna uda.
Nu kad ne imam, i nebo
momu željenju brani
toj žerļivo zvijerenje,
ko bi na vrime prišlo,
ja ću nać drugi put, kojijem ću na smrt poć;
ja ću iznać oni drum,
ako ne ki se kćaše,
daj ki će bit najkraći.
Dubravko, slidim tebe;
ja grem da t' činim društvo,

ako ga ne pogrdiš;
73a i umro bih namiren,
kad bih znal očito
da te neće što smutit
ovo moje došastje,
i da je tvoja srǵba
s životom se svršila.
Dubravko, slijedim te; ja idem za tobom“.
Toj rekši, vrže se strmoglav niz stijene,
a ja ostah od leda.

JELA.

Nevoļni Ļubmire!

DUBRAVKA.

Jaoh!

KOR.

Zašto ga ne uhiti?
Ali se ustavi bržek cijeć zakletve
ku mu biješe učinil?

NAVJEŠTITEĻ.

Toj ne, jer zakletve pogrdiv (možebit
tašte pri takoj zgodi),
netom se domislih od bijesne ńegove
i hude odluke, hitih se rukami,
i što htje ńegova nesreća, uhitih
za svilan sij pojas kim biješe opasan;
ali tej naglosti i tijela tegotu,
kad o ńem obisnu, ne bi tvrd održat,
neg puče i u ruci osta mi prikinut.

KOR.

Da što se učini od tijela tužnoga?

NAVJEŠTITEĻ.

Ne vim reć, zašto bijeh toli pun žalosti
i straha, da srce ne da mi pogledat
za ńega ne vidit na kuse razbijena.

KOR.

Ah, čudnovate zgode!

DUBRAVKA.

Jaoh! prem sam od kamena,
73b kad mi smrt ne zada nemili ovi glas.
Jaoh! kad tej smrt laživa,
ka ńega tač zlo htiješe,
prikrati ńemu život;
bio bi pravedni razlog,
da tega smrt istina,
ki mene tač ļubļaše,
satre moj gorki život.
I hoću da ga satre,
ako moć ne bude boljezni, daj gvozdjem
ali ovim pojasom
koji ne bez uzroka
ne slijedi rasap svoga
gospodara slatkoga;
neg samo htje ostat da stvori osvetu
u meni od jadovne
pridńe vrlosti moje
i zle smrti ńegove.
Ah, pojasu nesrećni!
pojasu gospodara
velmi nesrećnijega!
ne budi t' ostat mučno
u tač navidnu mjestu,
jer samo ti u ńem ostaješ, da tobom
osveta se učini,
i meni zda pokora.
Imah istinom, imah
bit druga na sem svijetu
74a Ļubmiru nesrećnomu;
da pokle ne htih tada,
bit mu ću djelom tvojim
drúga na onom svijetu.

KOR.

Utješi se, nebogo!
Uzrok je ovomu nesreća, a ne ti.

*

DUBRAVKA.

Pastijeri, što plačete?
Ako vi plačete žaleći nemir moj,
ja nijesam dostojna da me tko požali,
kad ne umjeh druzijeh žalit;
ako li plačete, jer veće nije živ
oni tužni pravedni,
malahan je biljeg taj
od toli velika uzroka. I ti otri,
o Jela, za boga veće tej tve suze,
ako cić mene plačeš;
neg te molim za milos,
ne, da milos vrh mene
imaš, neg vrh onoga
ki milos dostojaše,
da mi pomožeš iskat
ńegovo nesrićno tilo i pokopat.
To je, što me uzdrži,
da ja sad u sij čas ne zadam smrt sebi.
Stvorit ću ovu službu,
kad m' ino ne ostaje,
velikoj ļubavi ku mi je on nosil.
I zasve jer bi mogla
74b ova ruka nemila
ockvrnit svu milos od djela takoga,
lje znam da mu će drago
djelo bit ove ruke,
zašto znam zaisto da ļubi on mene,
jak svojom smrti skaza.

JELA.

Ja ti ću dat pomoć u takoj opravi;
ali jur ti ne misli,
da ćeš pak ubit sebe.

DUBRAVKA.

Ja dosle meni živjeh
i mojoj nemilosti;
sad, što mi ostaje u naprijed života,
hoću živjet Ļubmiru;

to li ne možem ńemu,
živjeću studenomu
tijelu mu nesrećnomu.
Toliko, a ne veće,
meni se podoba pribivat na svijetu,
ter poslije svršit ukop
i život objednom. A sad, o pastijeri,
ki vodi put k dolu, nad kijem su tej stijene?

KOR.

To je put; i blizu taj je dol.

JELA.

Hodimo,
i ja ću doć s tobom, zašto znam toj mjesto.

DUBRAVKA.

Da veće ostan'te z bogom, o pastijeri
i poļa i rijeke i luzi! svi z bogom!

KOR.

Ova tač govori, jer kaže očito,
da se je spravila poć na put pokońi.

75a

KOR.

O božice od milosti
ka greš k srcu, od tuđega
zla noseći trud s hitrosti
da omehšat budeš ńega,

od ļubavi bogu, kada
nejaki se nađe u snazi,
sad očita, skrovna sada,
ali verna dvorkińa si.

Jer ga sada razbuđuješ,
sada slijediš, sad od sile
raniš, sad mu plam njeguješ,
sada mu oštriš strile.

Sada za ńim slijepim hodiš,
75b d si pored s ńim vidjeti,
sad hrliš i prohodiš
za prid ńim koji leti.

A sada mu sliku prijaš,
i u ńu se priobraziš,
tuđe prsi ter probijaš,
i na voļu u ńe ulaziš.

A tko što zna, da kadgodi
i on što mož' poznajući,
obrvat nas ne prihodi
varkom, silom ne mogući?

Ter, Milosti sveta, čini
da ga druzi časte i scine
u tvom kipu gdi promini
lažuć obraz i haļine.

Zašto srca moć jednoga
tvrda stoji kako kami,
dni, mjesece i lita mnoga,
proć moļenju i strilami,

i proć plamu od izbranih
i veselih dvijeju zvizda,
od ljepotom oružanih
lica i punih rajscijeh gizda;

a ļuvene sile i moći,
ali oružja britka ńemu 76b
vik ne mogu vrha doći,
ni naudit u ničemu.

Još bog ļuven kad pristupi
76a striļat jedne prsi koje
od snijega su meka, istupi
mnokrat o ńe sve stril' svoje;

a u sebi vijek nijednima
mjesto nijedno podat neće
molbam duzijem ni kracima
duša ka se ńega odmeće.

Ter oštriji ńega bode
šip, i čini puna gńiva,
trudna i nijema, bez slobode,
bez oružja i zlje živa.

Neg od višńih što je s nebi,
i na mańe došad, smijenje
prima i snagu svu po tebi,
rič, oružje i uzvišenje.

Sad ti koja tač kriposna
tvoja djela sveđ objavi,
što bi boļe, bivši pozna,
jer si došla prid Ļubavi?

Ter na noge vili krila
u zelenoj ovoj gori
pripela si i činila
da djevica ogńem gori;

i činiš joj da obija
sad za ļubav brda i hride,
što Dijani dvoreć prija
rva lave i medvide.

Ali ne daj da oznobi
vrijeme takoj tvoje dilo;
ni mu skrati čas, zašto bi
druzijem život prikratilo.

Nemoj da tva pomoć kasno,
o božice, bude priti,
koja može druzijeh lasno
za vele lit poblaziti.

Ńu ka žali tega kojim
jur vesela rugaše se,
sad utješi, jer meu tvojim
najvernijim nariče se.

Ti ńe otri lica bijela
od suz groznih, i ako si
ļubavi joj srce spela,
u svih bogov boga izprosi,

da ne plače poražena
toli u tuzi boležļivoj
ļubovnika sad ļubļena,
ner ga živa shrani živoj,

neka oni u svakomu
pravom dobru segaj svijeta,
živuć jedan u drugomu,
još potraju duga ljeta.

Srid velike sej ļuvene
tužbe i štete svijes razgara
njeki sladak plam u mene
i ufanje smijeno stvara.

Izostavļena su dva broja na stranama; ali ne mańka nijedna strana.

79a # SKAZANJE PETO.

GOVOR PRVI.

VILSLAV, KOR.

(VILSLAV.)

Istinom nije žestok ni opasan zakon taj
kim svoje kraļevstvo ļuven bog svеđ vlada;
i druzi ńegova čińenja sva puna
otajstva i vida, nepravo zla sude.
Nut' s kojom hitrosti po puteh neznanih
človika privodi blaženstvo uživat;
i posred radosti postavļa od svoga
79b ļuvenoga raja, kad on mni najveće
da leži pritisnut od svake nevoļe.
Evo se oboriv Ļubmir sad niz stijene,
na vrh i visinu radosti svih priđe.
O srećni Ļubmiru! o velmi čestiti!
i toli prem veće, koli već tužan bi!
Sad s tvojim izgledom ja imam ufati,
da ona kadgodi, nemila i lipa,
ka slatkim pogledom i smijehom milosnim
smrtni stril pokriva od svoje vrlosti,
rane će iscijelit istinom milosti,
kim srce mê rani milosti laživom.

KOR.

Ovi ki ovdi gre, Vilslav je razumni,
i tač o Ļubmiru govori, kako prem
da je živ, zovuć ga čestitim i srećnim.
Tužno t' je vaj bitje od ovih ļubovnik!
Jeda on čestita scijeni ļubovnika
ki umre i mrtav pak nađe smiļenje
u srcu svoje vil', i to je što zove
rajem od ļubavi, i to je što ufa.
Nut' malom što stvari slugam bog krilati
naplaća službu i trud. Ti dake, Vilslave,
toliko život ļut provodiš, da zoveš
čestitu gorku smrt Ļubmira tužnoga,
i htio bi da svrhom onakom obršiš?

VILSLAV.

Prijateli, veseli stojte: glas je laživ,
koji ste slišali od smrti ńegove.

KOR.

Oh! što toj spovijedaš? Velik ti razgovor
80a davaš nam. Jeda nije istina da je bio
urvao se niz stijene?

VILSLAV.

Pače je istina;
ali bi čestito ńegovo urvanje
koje u prilici bolesnoj od smrti
život mu prinese i rados. On leži
u krilu sad primlen od svoje drage vil',
koliko vrle prije, toliko sad mile;
i plač joj s očiju lijepih tre i suši
ustima svojima. Ja grem nać Gorštaka
ńe oca, da ga k ńim povedem; zač samo
htijenje je ńegovo što lipše i krsma,
da skladno ńih ktijenje bude se izvršit.

KOR.

Jednijeh su lit oba, jednaka plemena,
i žele jednake i skladne u svemu;
a dobri Gorštak je rad imat unuke,
i staros pokrijepit stražom tač prislatkom;
tijem oni što hoće, i on će sve toj htjet.
Da spovjeđ, Vilslave, koji bog, koja ćes
Lubmira sahrani u takoj pogubi?

VILSLAV.

Ja vam ću sve toj sad kazati; nu čujte,
čujte ovo što gledah ja ovim očima.
Prid mojom bijeh spilom kraj dola pod brijegom,
gdi se je litica pri humu obsjekla.
Ondi ja zajedno s Radmilom besjeđah
o vili lje onoj, u istu ka mrežu
ńega prije, pak mene zaplete i stegnu;
ter hvalah i dvizah nad bijegom ńegovim

i bitjem slobodnim slatko me služenje;
80b kad oči goru nam uzdviže jedan glas,
ter vidit gdi človik ori se zgor na vrat,
i vidit u jedan gdi gus grm udari,
sve toj bi objednom. Rastiješe iz huma,
ne vele više nas, od trave i drače
i druzijeh još grana u jedno zgusnutijeh
i od svud spletenijeh veliko brjeme van.
Tuj prije udari neg ino dotegnu;
i zasve da taj grm tegotom raskide
i niže propade pred naše prem noge,
ovo zadržanje uze tač silosti
udorcu, da smrtni ne bi; nu toliko
bi težak, da leža velik hip on smeten
i svasma van sebe. Mi nijemi ostasmo
kroz žalos i čudo, zgledav toj iznenad,
najliše kad ńega poznasmo; neg videć,
da umro ne biješe i da još možebit
ne biješe od smrti, trud nam se odloži.
Tada mi napuno spovidje sve Radmil
ńegove otajne i tužne ļubezni.
Ali čijem ištemo s razlicijem tuj stvarmi
bolest mu izvidat a snagu povratit,
budući poslali u toj zvat Jelita
koga sam Apolo nauči liječiti
onda kad čitaru i pero da meni,
priđoše zajedno Dubravka i Jela
ke (kako pak sliših) idijehu ištući
tilo onoj, ko mńahu, da mrtvo jur biješe.
81a Ali, kad pozna ga Dubravka i vidje
raskošna i lijepa lica Ļubmirova,
gdi bijehu toliko ļuveno zblijedila,
da nijedna ļubica slatko tač ne ublijedi,
i gdje on tač vehne, da se već viđaše
da mu van s pokońijem uzdasi duša gre;
po način Bakovijeh Menada vikajuć
i prsi razbludne bijući rukami,
prostrije se vrh tijela, ko na tleh ležaše,
i lici sunčanim lica mu pritište
a usta ustima.

KOR.

Dake sram ne usteže
ńu, ka je ohvaona i toli nemila?

VILSLAV.

Može sram ustegnut nejaku ļuvezan;
a krjepkoj ļubavi uzda je nejaka.
Pak kako da rike vrahu joj iz oči,
poče mu zalijevat svud obraz studeni
groznijemi suzami; i ona bi voda
tolike kriposti, da se ńom pojavi,
i oči otvoriv, jedan jauk bolestan
podrije van iz sred srca;
ali jauk oni koji
iz srca gork izide
s duhom se susrjete od drage ńegove
Dubravke i bi primļen
od ńe medenijeh usti;
i taj čas se u ńih osladi vaskolik.
Tko bi sad mogao rit, u kojoj radosti
oni se nađoše, svaki ńih videći
81b da mu je dragi živ, i Ļubmir videći
da ļubav nosi mu ńegova lijepa vil,
i s ńom se videći zagrļen i združen?
Tko služi ļubavi, procijeni po sebi;
nu smislit nije moć, a kamo spovidjet?

KOR.

A jeli tač Ļubmir u snazi da neće
od toga umriti?

VILSLAV.

Ļubmir je za ino zdrav,
neg malo što mu su lica se izgrebla
i boles što čuje po puti; nu neće
bit ništa, i on toj sve drži za ništa.
Blažen on ki toli velicim zlamenjem
ukaza da ļubi napuno svoju vil,
a sada uživa ļuvene sladosti,
ter mu su pogube i tuge ke skusi

veselju ugodne i slatke začini.
Nu z bogom ostan'te, jer ću ja veće poć
ovi moj slijedit put, da nađem Gorštaka.

82a KOR.

Mnoge gorke tuge koje
ovi podnil jest ļubeći,
verno služeć i cvileći
i ufanje gubeć svoje;

ne vim ka sad može slados
svasma osladit: toli draže
pride za zlom, kad se ukaže,
dobro, i veću plodi rados,

ja ne prosim da mi skrasit,
o Ļubavi, daš najveće
toj blaženstvo ni tej sreće,
inih takoj mož poblazit;

neg da mene ma vil primi
82b s molbám kracim i službami,
i začine t' slasti nami,
ne zla s mukam tač ļutimi,

da rat slatka i neugođaj,
svade i nesklad, kih združiti,
za srca nam sjediniti,
bude drag mir il' pogođaj.

SVRHA.

83a ĻUBAV

PIRAMA I TIZBE

zajedno s njekolicijem pjesni učińenijem u smrt od razlicijeh

PO DOMINKU ZLATARIĆU.

U BNECIJEH, POLAK ALDA.

CIↃ. IↃ. XCVII.

83b Ad

Dominicum Aurium

equitem ornatissimum.

Stanislaus Marullus Macedo.

Pyramon et Thisben, victuri exemplar amoris,
dum resonas patriis, Dalmata, carminibus,
audit et haec Phoebus. Babilon, concede Rhacusae,
Et tu (si pudor est) Naso latine, sile.

84a Mnogo uzvišenoj i svakom svijetlom krjeposti

narešenoj vladici

FLORI ŽUŽORIĆ PESCIONI

DOMINKO ZLATARIĆ.

Ne bih uzeo, vrijedna i plemenita gospođe, da pride kadgodi
priko pameti vašemu gospodstvu, da dugo vrijeme ali ijedna zgoda
može u meni prikratit koji dio žeļe s kojom sam ja vaše krjeposti
vazda zamijerao i počitao. Zašto, ako bi odlučeno da vi od nas
na dalek provodite život u latinskoj zemļi, bi također odlučeno
da sveđ u pameti mojoj pribiva vječna spomena od vas i da misli
84b mo je nikad ne pristaju, gdje godijer sam, razbirat na blizu neizmi-
jerne hvale vaše. U biljeg od toga, imajući ova moja pisma na-
dvor izit, hotio sam posobito imenom vašega gospodstva uresit
Ļubav Pirama i Tizbe, kojoj sam ne bez uzroka priložio njeke
pjesni učińene od mene u smrt od drazijeh prijateļa i rodjaka
koje od malo dana ovamo ugodno bi onomu ki sve može dozvat
s ovoga nevoļnoga svijeta na boļi život. Zašto, kako ne mogu ne
smutit se čestokrat smrti ńih, tako ne mogu ne boljet se u svako
doba odijeļenjem vašijem kojijem ste dvigli mjestu ovomu našemu
pravo urešenje i taku svjetlos kakvu bržek nigda prije ne vidi u
sebi; izvan toga, ako vam za ino ne bude ovi moj dar ugodan,
bit će daj cijeć spomene od kojegodi od onijeh duša kijeh imena
zdrži u sebi. A ja se naslađujem da sam vašemu cvijetnomu imenu
poklonio kojigodi dohodak rosom od pjesni u poļu od ovijeh kńiga,
neka po tomu latinski pisci budu se probudit, slavit ljepotu i čas
vašu i uzdvizat dostojnijem hvalami vaš razum, videći da nakon
toliko godišta koje nam ste vazeli, ne možete učinit da se u našoj
85a pameti smrse vaše vrijednosti. Primi dake vaše gospodstvo u milos
ovu moju dobru voļu, i ovijem kńigam budite štit od obrańenja,
koje se će vele čestite držat da ih ruke vaše privraćaju i oči
dostoje se gledat; mnogo se će poslije čestitije držat, ako se uzdo-

stojite bit im vlaštita gospođa i pomna obraniteļica, s česa ću ja velik razgovor primit i ganut se, ako vam bude ugodno, izvesti na svijetlo ne mao broj pjesni koje sam u vašu hvalu učinio. I ovdi svršujući, molim Boga da gospodstvo vaše dugo vrime u čestitu životu na svijetu podrži za ures i diku od svijeta.

85b ĻUBAV PIRAMA I TIZBE

DOMINKA ZLATARIĆA.

Ponovit ja sam rad plam davne ļubezni
s ke njekad Babel grad prija zle boljezni;
tim, Cvite uresni svim dari od zgora,
pomoć mi dat ne ckni iz tvoga pozora.

Obrati, Fiora, proć meni pogled tvoj,
u kom je ma zora, tere dan svijetli moj,
86a neka ja po takoj milosti moć stečem,
što spravļam da sve toj izvršim i rečem.

Jer stojim kako nijem bez tebe, ti si red,
ti s' nauk s kojim grem od tamnijeh ponaprijed,
tako da mnozi blijed obraz jur imiju,
zavidna srca zled kim nî moć da skriju.

Evo zrak očiju proć meni zamijeram,
od kih stvar vridniju pod nebom ja ne znam.
U meni tijem se plam, da spjevam, upiri,
ļuvezan ku Piram i Tizba s ńim tiri.

Onamo, gdi miri grad visok obzida
kraļica ka smiri sve žeļe bez stida,
i hitro spovida muškim se imenom,
kraļevstvo ter prida sinu pak s vrimenom,

ovi dva s kobju zlom vidješe bijeli dan,
zlim zvizde zlamenom gledav ih sa svih stran:
jednak im zgar bi dan rok i vik i po tom
biješe im sazidan ujedno dom uz dom.

On čudnom lipotom meu mladim najviše
i dobrim životom i znanjem sloviše;
a ona čas biše i ures jedini
divic ke imiše tad istok u scini.

Susjedstvo učini spoznanje meu ńima;
i ļubav sjedini żeļami skladnima;
s godišti, obima i ļubav veća bit
poče, i većima żeļami ńih mučit.

Tim hćahu da slučit bude ih svitla čas
s vjerom kom izručit ufahu svoj trud vas,
86b ali im taku las oci dati ne htješe,
braneć što u ńih vlas obranit ne biješe.

Ter skrovno počeše obadva tad gorit,
ni misli već smješe nikomur otvorit.
Očima govorit i rukom, ne usti
općahu, ter zorit rič ka se ne izusti.

Što se ogań već bļusti potajno ļuveni
bude, već raspusti s gorcijem se plameni. — —
Od starih biješe dni (jošte se ziđući)
pukal im općeni, nu tanko, zid kući

Toj skrovno budući od vijeka svijem bilo
(ļubavi tajući što se je ukrilo?),
vam se je zgodilo da najprije vidiste,
ļuveni, ter milo put riječem odkriste;

besjedeć toli ste skrovene sve rane,
i oce kriviste, koji vam lik brane.
Tuj misli izbrane gredijehu izreći,
Piram s ove strane, Tizba s one stéći;

tuj vas dan čineći u šapteh bili bi,
ki tiho mrmńeći kroz taj mir prošli bi,
i na izmijen pokli bi paru od ust primili,
veće krat oni bi ovako pravili:

„Oh zidu nemili, zač braniš neredno
da drazi i mili stanu se ujedno?
Jeda li krivedno toliko čini t' se,
pustit nam zajedno svim tilom združit se?

Ako li toj rit se, odveće biv, ne ima,
način poļubit se zač ne daš ustima?
87a Ni se vik reć prima neharni da ti smo,
što ričem k ušima s tebe drum primismo.

Radosni velmi smo i takom daru tvom,
i velmi tebi smo držani s razlogom.“
Kad s mukom tuj mnogom besjedu svršahu,
pod večer, „stoj s bogom!“, meu sobom pravļahu;

i miru davahu celove koji moć
po sebi ne imahu na drugu stranu proć.
A kad bi zora oć činila kriposti
ogńem kim tamna noć prosvjetļa mrklosti,

i kad bi svjetlosti sunčan zrak svijetu dal
i rosnu zadosti travicu optekal,
svaki bi od ńih stal na mjesto općeno
i svoje izrekal sve żeļe ļuveno.

I takoj skroveno besjedeć njeki dan,
prij' tegaj tužbeno stvoriv plač žalostan,
daše red, netom van s crnijemi krili noć,
vodeći trudnim san i pokoj, bude doć,

da stave svu ńih moć privarit straže tad
i takoj na dvor poć ostaviv dom i grad;
iz grada ter pošad, za dugo man ne it,
na grob Ninov došad, pod dubom tuj se skrit.

Toj murva davńih lit z bilim plodom biše,
i živac izročit pod sincom ńe vriše.
Taj uvit staviše. I svjetlos od zgori,
ka im zać jur ckniše, u vode zanori,

iz voda kijeh gori prihe noć s tamnosti,
ter vrata otvori Tizba u radosti
87b (prij' tegaj s hitrosti svojih privarivši),
stisle se mrklosti oda svud već bivši;

velom se pokrivši iz kuće otide
(za ļubav sve smivši) i na on grob pride;
pod dubom tuj side mneći bit čestita,
kad evo izide lavica srdita

ka usta polita sva krvi nošaše
od volov kih sita na živcu pit hćaše.
Tizba, jer svijećaše mjesec, kad ugleda
gdi z daleč iđaše strašna zvijer naprijeda,

sva strahom uspreda i skrit se želeći,
u spilu sva blijeda, htje prid ńom uteći,
put koje bježeći, veo s kijem se odpravi
spuznuv joj niz pleći, za sobom ostavi.

Kad se već izbavi od žeđe ku upi,
lavica k dubravi za otit postupi,
i na veo nastupi Tizbin, ki najprije
krvavijem poskupi ustmi, pak razdrije.

A Piram poznije iz grada izašad,
kad stope vidije koje zvir ođe tad,
poblijedi, i gork jad poče ga zlo morit,
još krvav veo našad, tako sta govorit:

„Ova će umorit jedna noć draga dva,
od kih dostoja bit ona dugo živa,
duša je ma kriva, ja te, vaj! razčinih,
u mjesta strašiva ki t' noćno poć činih.

A sam se oblinih prije ne doć jadovan,
ter ostah, vrh inih da ću bit žalovan.
88a O lavi! kim su stan hridi ove, pridite
sad ovdi k meni van, tere me razdrite,

ovu put poždrite, zlobivu jaoh vele!
zač, kasni, doć cknite, gdi vam se vesele?
Što pravim? smrt žele srca s kim sminja nî“.
Tizbin veo dvignuv s tle, pod sročen dub poni.

Kad poznan veo oni izļubi i nad ńim
dosta suz izroni, s uzdasi ogńenim,
još reče: „moju prim' krv“, ter udari se
u prsi gvozdjem kim opasan vidi se;

i taj ga čas ize zloj rani iz sride,
i u znak doli se na zemļu ukide.
Mnoga krv izide s naglosti puštena,
ka točkom otide vrh duba zelena;

*

kako cijev mjedena kada se od zgori
gdi bude spojena, koji čas otvori,
otide van gori voda u visinu,
i plaho žamori kroz malu puklinu.

Krv uz dub kud minu, voće toj polivši,
u čudnu načinu bi crno stamnivši,
i svud se razlivši murve još namasti
korijen, polit bivši crvenom tom masti.

A Tizba u vlasti ne buduć još svoji,
s takom ju oblasti mnogi strah posvoji,
zasve jer se boji, vrati se, da svomu,
ako već postoji, ne uckni dragomu.

Po mjestu onomu očima zrčući,
88b i dušom još k tomu pođe ga ištući,
pohlepna budući, da bi mu skazala,
od ke je, zli mrući, pogibe bježala.

I došad zgledala bivši dub ter misto,
sumńu je imala da ono nî isto;
a sve toj zaisto na dubu jer znaše
bijelo voće čisto, a tamno viđaše.

Čim takoj sumńaše, zamjeri gdi tilo
na zemļi drhtaše krvavoj nemilo;
uspregnu, i bilo ńe lice budući
od straha stamnilo, kako cvijet sahnući,

gork poraz čujući, uzbuja jak more,
kô vjetar tih dmući, pozbija od zgore.
Misli ju zle more, pak spoznav Pirama,
žalostan cvil tvore, udri se rukama;

ne prosti kosama, i tijelo ļubļeno
zagrliv, suzama rane opra tužbeno,
plač s krvi takmeno izmiješa, i obraz
ter čelo studeno ļubeć mu na svakčas,

zavika, pustiv glas: „Pirame slatki moj,
koja čes dijeli nas? reci ti meni toj.
Tva draga Tizba ovoj upraša, sliši me,
podvigni obraz tvoj, Pirame, pozri me!“.

Tad Piram, čuvši ime Tizbino, otvori
oči ke svojime trudom smrt izmori;
dviže ih k ńoj gori, tere ju zgledavši
opet ih zatvori vječni san zaspavši.

89a Ona vel poznavši, i mač još nag videć,
svršeno obravši ne živit na svijet već,
„Mrtvu ti“ (reče) „leć čini tva ruka, znam,
i ļubav, ali neć bez mene umrit sam,

zač i ja ruke imam i ļubav na pomoć,
od koje jur primam za rane snagu i moć.
K tebi ću mrtva doć siļenom sad smrti,
ter se ću riti moć drúga i uzrok tve smrti.

Tač samom ki smrti mogal me s' ostavit,
nećeš moć ni smrti sa mnom se rastavit.
O tužni na saj svit i velmi nepravi
naši oci! daj sad bit milosni htite vi

nami kih sastavi ujedno siona vlas
istine ļubavi i smrtni ovi čas,
da jedan mrtvijeh nas pokrije još kami,
(prosimo toj od vas) ugodno bud vami.

I ti zgor nad nami dube ki ovoga
pokril si granami mrca sad jednoga,
a skoro ć drugoga, imaj nam smiļenje,
ter shrani tužnoga ubojstva zlamenje.

Čin' tamno rođenje da rađaš sveđ tvoje
za gorko cviļenje podobno kako je,
od krvi da dvoje, ka od nas izljeze,
u vrijeme svakoje spomena zbļude se“.

Toj rekši, naprije se na gvozdje tutako,
u krvi koje se hrańaše još mlako.
Ńe molba jednako i višńijeh na nebi
i oce ńih tako umoli, ter se zbi.

89b Jer što vik prije ne bi, murva kad je zrela,
crna je u sebi, krvi se tom spela.
A oba ńih tijela, kad spraži ogńen plan,
oba taj pepela zatvori grob jedan.

SVRŠUJE ĻUBAV PIRAMA I TIZBE.

90a SLIJEDE PJESNI U SMRT OD RAZLICIJEH.

U SMRT GOSPODINA MIHA MATUFIĆA.

Usišu lovori i vehne trava i cvit,
i nì čut u gori slavice žuberit;
ođoše sve vile vesele ńih pjesni,
ter tuže i cvile u gorkoj boljezni;
i sunčan svijetli zrak ne svijeti već nami,
pokri ga siń oblak oda svud tminami.
Od svud se plač čuje i tužba s uzdasi,
svaki duh tuguje, sve žalos porazi,
gdje tvoj dan smrtna noć obujmi tamnosti,
ka skončat ne ima môć tve mnoge kriposti,
MATUFIĆU, časti grada Dubrovnika,
slobodo i vlasti i hvalo velika.
Nu tvoga imena ostaje i znanja
na svitu spomena ka ne ima skončanja,
s kojom će sloviti u slavi neizmijernoj
i počten svud biti dom i rod i grad tvoj.

90b U SMRT GOSPODE LIŃE JEROVE KLISOVIĆ.

Dali je smrtni mrak obujmil dvije oči
kih biješe svitļi zrak od sunca s istoči,
i tamno bljedilo po način nemili
obraz taj pokrilo rumeni i bili?
Vas ures i diku u jedan kratak hip
i rados veliku kojom svit biješe lip
gluha smrt prikrati; ter Ļubav najbrže
vazam luk svoj zlati prilomi i vrže
i plamen ugasi i prosu sve strile,
ter plače s uzdasi nad licem od vile.

Groznijem se suzami sve živo umiva,
i zemļa i kami u tuzi pribiva;
a raj se veseli, gdi ńe duh na svakčas
pripijeva s anđeli Višńega slavu i čas.

U SMRT ISTE.

„Gdje si, mâ svitlosti, životu slatki moj?
koje sad tamnosti skriše mi pogled tvoj,
neka ja plačući uzdišem po vas dan
i vapim zovući tve ime a zaman?
Gdi je sad taj ures i pozor veseli
od koga dražu ćes srce ovoj ne želi?
Malo prije tvoj obraz sjaše jak sunčan zrak,
91a sad ga je u mal čas obujmil vječni mrak.
Vaze te smrt prika, jaoh! u cvit mladih dni,
i tvoj kip pun dika pokri grob kameni;
ni može taj kripos, ni razum tvoj mili,
dobrota, ni lipos odolit ńe sili.
Nu će čas tvoja it po stranah svita svih,
i razum sveđ živit u srceh od vridnih."
KLISOVIĆ ovakoj za ļubi cvijeļaše,
„LEONORA!" i u toj „LEONORA!" sveđ zvaše.

U SMRT GOSPOĐE MÄDÊ NIKOVE ZLATARIĆ,
GOSPODINU BARU ZLATARIĆU ŃE SINU.

Gödîštâ i svita, rodjače primili,
mati tva biv sita od nas se odili.
S nami ńoj dano bi dug život uživat,
a po tom na nebi z blaženim pribivat.
Tijem nam se dreselit podobno nî za ńom,
neg se prije veselit imamo ńe srećom.
Ovdi je živila hvaļeno zadosti
i svake vidila na svoj dan radosti;
pak zakon naravi obsluživ što htiješe,
zemļi toj ostavi zemaļsko što biješe;
ostavi tešku put, a ńe duh u slavni
Abramov pođe skut gdi dobru svrhe nî.

Tuj ona sveđ gleda slavu ka našima
gledat se vik ne da umrlim očima,
91b i sliša što čuti ne može uho vik,
i što vik ne oćuti u srcu živ človik.
Blažen je samo taj komu zda višńa ćes
uživat dobra ovaj koja ńoj zdala jes.

NADGROBJE GOSPODINA MIHA MONALDA.

Ovdi je ukopan MONALD ki zadosti
po svem je svitu znan cić mnoge kriposti.
Ti cvitjem pospi zgor punimi rukami,
putniče, sij mramor i polij suzami,
i drazijeh pomasti na ń stavi. Pravo je
da onijeh svak časti, koji čas dostoje.

U SMRT GOSPODINA BARA ZLATARIĆA.

Smrče se, jaoh! dan tvoj u podne i minu,
i svjetlos s ńim svakoj kriposti poginu.
Poginu dobrota i znanje i razum
i nauk života i slave pravi drum.
Tijem gorko dreselje napuni žalosti
sve naše veselje i slatke radosti.
Bes tebe grad rodni ostaje u tuzi,
i miran nikad nî neg cvili i suzi.
92a I naš vas ovi kraj žalostan velmi jes,
komu ti na svijet saj biješe čas i ures.
A meni smrt tvoja čini sveđ želit smrt,
ne imajuć pokoja, da bi me prije strt.
Kros toj ću do vika tužan bit tebe cić,
o časti velika od mojih Zlatarić

U SMRT ISTOGA,

GOSPOĐI DIJANI DRŽIĆ ŽENI ŃEGOVOJ.

Prije zore kroz boles tužeć ja ucviļen,
da s nami toli jes ZLATARIĆ razdiļen,
vidjeh ga i sliših ńegove riječi pak;
svjetļi mu zvizda svih iz lica sjaše zrak.

Reče mi; „Ne tuži, jer vječne radosti
ovi, znaj, duh druži po Božjoj milosti.“
I čim ga htijah ja zagrlit, on u toj
prida mnom istraja, ne čekav odvit moj.
Ne bi toj prisnjenje ni koja taština,
neg pravo vidjenje i prava istina.
O draga ńegova ļubi, tijem ne cvijeli,
istina čin' ova da t' rados podijeli,
jer pokle pravedan on u svem vazda bi,
dostoja vječni dan uživat na nebi.
Ter slijepi, mogu rit, čim ńega na svak čas
zovemo mi na svit, on u raj zove nas.

92b NADGROBJE ISTOGA.

Ovi je grob pokril ZLATARIĆA kosti,
koji je izgled bil od svake vridnosti.
Ime mu na svit saj u slavi pribiva,
a duša vječni raj u višńijeh uživa.

U SMRT GOSPODINA MAROJA MAŽIBRADIĆA ŠUĻAGE.

Rumena prem zora noćni mrak stiraše
i sunce iz mora za sobom vođaše,
ter tmine bježahu, i zvijezde na nebi
rijetke se viđahu i blijede u sebi,
kad pusti s neba glas ŠUĻAGA: „Zač suze
ronite, jer od vas vječni me kraļ uze?
Jeda li vam sada, prijateļi izbrani,
na misal ne pada, u kôj sam ja strani?
Ovdi se u zboru od višńijeh nahodim,
uz ŠIŠKA i ĆORU, po zvijezdah s kim hodim.
U dražijeh zabavah trajem sad vječni dan,
neg kratki dočim stah u tilu zavezan.
Jer, ako s oružja kadgodi hvaļen bih,
ali ku rados ja u lovu oćutih,
93a sve su tej radosti pri ovijeh jak oblak
pri sunca svitlosti, pače prem tamni mrak.
Ine su države i mjesta ovamo,
i druge dubrave i poļa neg tamo,

i druge sad gojim lugove s voćkami
neg na svit ke mojim odgojih rukami.
I ako, čim slavǉah umrle vil' dike,
pojući ustavǉah i vjetre i rike,
čim spivam sad slave od višńe oblasti,
kola se ustave nebeska od slasti.
Cijeć toga, o drazi prijateǉi, ońite
suze tej s uzdasi, ter se već smirite.
Dočim ja bih na svit, ǉubih vas sa svu moć;
ǉubav tuj u zabit ni ovdi neću oć."
Kad ovo izreče, cvitjem svit posu zgar,
i sunce isteče veselo kroz taj dar.

U SMRT GOSPODINA BARTOLOMEA PEŠONA.

Ovdi si provodil život pun vridnosti,
i svakom vazda bil narešen kriposti.
Umrli, kojima nerazbor vladaše,
nauci tvojima boǉi put obraše.
Ter Višńi, za tebi dostojnu platu dat,
čini ti na nebi svijetli raj uživat,
svjetovne t' obrati gorkosti u slados,
u drag mir zle rati, dreselje u rados.
93b Ni može strah, ni gńiv, ni želja, ni boles,
ni ka stvar suprotiv promijenit tvoju čes.
Lje za toj ti onijeh ne stavǉaš u zabit,
srčano sveđ od kijeh ǉubǉen si bil na svit;
najliše tvu ǉubi, od svijeta diku i čas,
ka s tobom izgubi veselje i mir vas.

U SMRT ISTOGA, GOSPOĐI FIORI ȤUȤORIĆ ŽENI ŃEGOVOJ.

Pokli tvoj vrijedni drug ne žive na sviti,
ki biješe život dug dostojan živiti,
gospođe, čim tužiš kroz gorku boljezan,
pokoja ne družiš priza svu noć i dan.
Ńega ti u mlados najljepšu smrt uze,
a našu svu rados obrati u suze;
jer s tobom plač dili svaki duh videći
tvu lipos gdi cvili u crnoj odeći.

I mramor cijepa se za žalos u sto dil,
čim trgaš tve vlase i grdiš obraz bil,
obraz taj ki uprav ovdi nam čini znat
što pomńa i narav i nebo može zdat.
Tko draga zgubi tač (ne tajim toga ja),
s razlogom tvori plač u tugah bez broja.
Nu način sve ima, i tužit vas vik svoj
tvojoj se ne prima vridnosti neizmijernoj.
Odavna ti cvileć podnosiš žestok trud,
obiknut imaš već nebeski što htje sud,
94a i Bogu zahvalit na takoj milosti,
ki čini ńemu prit u vječne radosti.

U SMRT GOSPODINA TOMKA VODOPIĆA.

Smrt meni novi plač pripravi i suze,
ka tebe naglo tač, VODOPIĆU, uze,
jer ne imam pokoja, što s tobom općiti
ovdi već neću ja, ni te kad viditi;
zač odkle vrijedni moj ZLATARIĆ svijet ođe,
ti me sam pri nijednoj zgodi vik ne ođe,
ni te strah zdrža vik, ni druzijeh prijazan,
da meni pomoćnik ne budeš noć i dan.
Ti svakom radosti mojom se veseli,
i svakom žalosti bez himbe dreseli.
Sa mnom te sveđ imah. Ļubežļiv i viran
biješe mi, tijem se zvah pokojan i miran.
Ali me i ti sad prije reda ostavi,
neka me gorki jad i boles zla davi.
Bolim se još dosta dicom tvom i ļubi,
žalosna ka osta pokle te izgubi.
I toj me usili, da tužno sveđ cvijeļu,
rodjače moj mili, srčani prijateļu,
a ne ka druga čes: jer si ti u slavi
koju kraļ od nebes izbranim pripravi.

94b U SMRT GOSPODE KÄTÊ MIHOVE ZLATARIĆ.

O dušo blažena ka s tijelom čim staše
na svijetu združena, uprav me ļubļaše,

draži neg oči tve ja ti bijeh, pri meni
pod nebom stvari sve za ništor ti scijeni.
Unuku nejakom druga mi mati bi,
mlađahan kad za ńom ostah ja pri tebi,
i človik pokle bih, razgovor najboļi
od tebe sveđ primih u svakoj nevoļi.
Sad, odkle t' višńa moć na nebo čini prit,
a tuge svake oć, ke dijeli tužni svit,
ako prem u slavi koju si dobila,
nijes' moje ļubavi u zabit stavila,
pogledaj, tvoj mili u kojoj žalosti
potamńen sad cvili čemerno zadosti,
ter k meni kadgodi prije dana sidi zgor
i tužnu kigodi daj u san razgovor,
i toga ki svudi sve vidi i može
moli da si trudi meni se odlože.

95a U SMRT GOSPODINA ANDRUŠKA NEMAŃIĆA, GOSPODINU NIKU ĆUKA NALJEŠKOVIĆA.

Zaspavši vječni san NEMAŃIĆ dragi tvoj,
ti živeš nemiran u tuzi čemernoj.
Jeda li suzami, ne pristav ke roniš,
i taštim tužbami oživit ńega mniš?
Da mrtvih može cvil opet nam oživit,
dosle bih povratil kogagod ja na svit;
veliko zač vrijeme ne pristah suze trt,
kad mene s drazijeme rastavi prijeka smrt.
Ali mi nijednu plač ne može dat pomoć;
i ti ćeš zaman tač plakat ga dan i noć.
Nu pokle vratiti nije ga moć, počini
tere mu živiti imenu daj čini.
Piši da pravi drum slidil je u svemu,
rec' nauk i razum ki biješe u ńemu;
kaži da prijateļe srčano ļubļaše,
i razlog da żeļe ńegove vladaše,
i tuđer ostale ńegove sve pobroj
kriposti i hvale kojih mal nije broj;
jer hvalam takima slovit će pod nebi,
čim Febov dub ima zelen lis na sebi.

95b U SMRT GOSPODINA ŠIMUNA ZLATARIĆA OCA SVOGA.

Dali nas, ćaćko moj, smrt ļuta razdijeļi,
ka skonča život tvoj, a mene razcvijeli?
Život se moj čini gorčiji od smrti,
ter trajem gorke dni, pokle me ođe ti.
Ti, ćaćko, svijećaše mojojzi tamnosti,
i slatke stvaraše sve moje gorkosti.
Komu ću, jaoh! od sad misli mê odkriti,
i moga srca jad na uzdano izriti?
Tko mi će vijeran svit i nauk dat veće,
kim se ću slobodit od prike nesreće?
Sve moje istraja veselje sad s tobom,
ter mira ne imam ja neg zlu rat sam sobom.
Lje mi je razgovor, gdi slavan i čestit
u višńi stupi dvor u kom ćeš u vik bit,
bez konca i broja u dobrijeh ka stignut
vazda ti nastoja od nebi slideć put.

96a U SMRT GOSPODINA SAVKA MIŠETIĆA GLUŠCA.

Nî umro, žive sad, i živ će bit u vik
GLUŠAC ki rodni grad proslavi Dubrovnik;
jer ošad svit ovi ki tužan toli jes,
učińen bi novi građanin od nebes,
i što su prije bili ńegovi kratci dni,
sad su se stvorili neumrli i vječni.
On sada svijetli raj uživa z dragom vil'
bez koje na svit saj nigda nî miran bil.
A pjesnem ńegovim meu nami neće moć
zavidos, pravo dim, ni vrime vrha doć,
pjesnem ke spijevaše s tolikom radosti,
da mjesto sej naše prosvijetli zadosti;
ter mu će živa čas na svijetu pribivat
čim sunce vrhu nas i zvijezde budu sjat.

96b U SMRT GOSPODINA MARA JERKULIĆA,
GOSPODINU FRANU BRATU ŃEGOVU.

Ti tužiš, jer ođe tvoj vrijedni brat saj svit,
na svrhu ki dođe, na ku svak ima prit.

Sve na svoj konac gre, ne postav čas jedan,
jak rike u more tekući noć i dan.
Gradovi ore se i brda kamena,
i svaka stire se svitovna spomena.
Od kih nam višńa vlas kad krafi vik stvori,
kad umre ki od nas, čemu se plač tvori?
Goru je stan vječni na nebu gdi smrt doć
ne može, i gdi dni ne stiže mrkla noć.
Tko život provodi pravedno na sviti
po smrti odhodi u taj stan čestiti
u kom sad pribiva vesel brat dragi tvoj
i dobra uživa, kim se jur ne zna broj.
Jeda ti radosti ńegove čine stât
u gorkoj žalosti i uzdah podirat?
Ako li velika šteta ka gradu bi,
gdi toli človika hvaļena izgubi,
čini ti nepristav žalosnu pribivat,
ti imaš, dim uprav, zašto plač prolivat,
jer skoro neće bit u mjesti ovemu
97a sudac tač poglavit, ni sličan čim ńemu.
I razlog s ńim side i pravda s neba k nam,
i s ńime uzide u višńi opet hram.

U SMRT ŠIMUNA SINA SVOGA PRVOROĐENOGA KOJI ŽIVJE GODIŠTE I DVA MJESECA I PETNAES DANA; UMRIJE NA TRI SETEMBRA GODIŠTA 1592.

Pridragi sinko moj, ki razlog ovo bi,
da oči ovakoj zatvorim ja tebi,
na mojoj što smrti od tebe prijat mńah?
Evo mi umrije ti, a ja živ, jaoh! ostah.
Sunce svoj okoliš jednokrat obide
i mjesec još ne triš, ti k nami da pride.
Malo ti postoja, hrlo t' nas ostavi,
o diko sva moja i moja ļubavi!
Ter brži od strile odletje u mal čas
i tvoje sve mile razblude skri od nas.
Već nećeš ćaćka zvat da te u svoj kril primi,
ni ńegov grlit vrat rukami drazimi.

Prvo si veselje od srca moga bil;
jaoh! sad si dreselje i vječni plač i cvil.
Koli se promini moja čes u kratko
97b i gorko učini ufanje prislatko!
Ne bude sunce zać ni isteć vas moj vik
što sa mnom neće nać i oći plač velik;
jer s tobom radosti umriješe sve meni,
i sa mnom svitlosti očiju mojijeh nî.

U SMRT ISTOGA.

Vajmeh! sin slatki moj za poraz meni bi
svaki mir i pokoj i rados pod nebi,
pokle me naglo s ńim zlobna smrt rastavi,
i s mojim dobrom svim, ter u gork plač stavi.
Toli ja ostajem bez sina dragoga,
da život ǀut trajem sred truda smrtnoga?
Ako se nahodi ka milos na svijet saj,
živa me tkogodi s ńim u grob ukopaj.

U SMRT ISTOGA,

GOSPOĐI MÂRI ĆONOVIĆ ŽENI SVOJOJ.

Sad pokle noćni mrak ovi svit pokriva
i zvijezde kažu zrak, sve muče pribiva,
jer človik, ptica i zvir, svaki teg ostaviv,
uživa slatki mir, u zabit trud staviv,
i morski strašni val ki biješe prije gńivan
sada je umukal, rekbi, spi slatki san.
Jur se lis ne kreće ni prši vjetra ćuh,
98a pokojno ter veće počiva svaki duh.
Istom sad, o virna drugo mâ, nè mûčî
boljezan nemirna koja te izmuči,
ter čini, da se plač i uzdah tvoj čuje,
čim tužno srce tač u tebi tuguje.
Tijem se trud prilaga gorčiji zloj rani
kojom nas jednaga gorka smrt izrani.
Velika bi šteta. Naš prvi plod mili
smrt uze, ki sveta ǀubav nam podili,

sve naše veselje i dobro očito,
razgovor i velje uzdanje čestito.
Suze se pristoje i žalos toliku
objavit pravo je u plaču veliku.
Nu čemu, ako taj naš porod jedini,
svjetovni ošad kraj, blažen se učini?
Vladalac od nebi u raj mu čini prit,
dostojan jer ne bi ńegove družbe svit.
Anđel je pravi sad, svjetļi neg zrak zore,
svjetļi neg sunce kad isteče vrh gore.
On se sad veseli prid licem Višńega,
ter ino ne želi gledajuć sveđ ńega.
i nije da u čem nedragos oćuti,
neg našijem što plačem ako se kad smuti.
Zatoj plač ođimo i tašti ovi cvil,
ter milos molimo da bi nam isprosil,
da gorkoj možemo odolit žalosti,
i s ńim se stanemo u vječnoj svitlosti,
98b nakon nas plod novi ostaviv, ki ime
ńegovo ponovi s ufanjem našime.

NADGROBJE ISTOGA.

Putniče moj mili, ako si rodil kad,
čti ovoj, ter cvili za žalos ovdi sad;
ako li nî tebi plod imat zgar dano,
prohodi, jer ne bi za te ovoj pisano.
Ovdi je ŠIMUN, znaj, djetecce pridrago,
ńegovih na svit saj roditeļ sve blago.
Ovdi s ńim ukopan pribiva neredno
ćaćkov mu bijeli dan i život zajedno.
Svih dike pridobi, ke hvali ļudska svis,
jer ljepši vele bi neg Nireo i Narčis.
Kazaše da slava u svem će bit svojim,
ali smrt neprava uze ga hrlo ńim
poludna u vrime, treti dan onoga
miseca ki ime sveđ drži sedmoga,
budući da na svit blažen plod zda diva
tisuća, pet sat lit, devedeset i dva.

---

13 poludna] *K*; poludia *a*.

99a U SMRT KÂTÊ KĆERE SVOJE
KOJA PRIMINU NA 8. NOVEMBRA 1596.

Opet, jaoh! stril svoju koj nigdar ni lika,
omasti u moju tužno krv smrt prika.
Smrt k rani ku njekad u srce zda meni,
priloži drugu sad, a umrit moć mi ni.
Ter dosle što živ bih, dočekah zlo veće,
i da još sad ne umrih, čudim se odveće.
Što mi duh ne gre van? što drugo život moj
zdrži, neg boljezan i smrtni nepokoj?
Sad znam da vesele samo smrt skončaje,
a umrit ki žele da za tih ne haje.
Boles mâ bolesti dobiva sve na svit,
ni mojom već svijesti možem ńoj odolit.
Ah, Višńi ki tvoga cić naše ļubavi
sina pridragoga na gorku smrt spravi,
dopusti meni ti, molim te smiļeno,
ovi trud podniti cić tebe strpļeno.

99b U SMRT ISTE.

U mjesto prćije prim', KATE, suze ove
nalipa gorčije i plačne celove
i uzdah i ovoj cvijetje ko dava ti
nesrićni otac tvoj i tužna tva mati.
Kad oči otvori ter vidi, kćerce, svit,
naglo ih zatvori za već ga ne vidit.
Ne bi ti ugodan, tijem ńega ostavi,
a pođe boļi stan uživat u slavi.
Jak zvijezda na noćnoj vedrini prosine
noseć pram svijetli svoj i ončas izgine,
ovako tvoj ukras meu nami vidismo
lipotom svital vas i opet zgubismo.
Ufanje davaše u svemu nami ti,
da ovdi imaše dug život tvoj biti,
ufanje, koje sad prinije nam žestok plač,
pokle nas iznenad ostavi hrlo tač.
Ostasmo, vajmeh! mi kako dub komu zgar
najljepše izlomi sve grane plah vjetar;
a ti sad uživaš radosti velike.
Porode slatki naš, stoj z Bogom u vike!

100a U SMRT ISTE.

Deveti dan tvoga života teciješe,
a osma onoga mjeseca noć biješe,
u kom se počita na zemļi od vernih
spomena čestita nebeskih građan svih;
a lita, Božji sin da na svit rođen jest,
tisuću, pet stotin, devedeset i šest,
kad ona nemila ka stire svaku stvar
tebe nam iz krila ugrabi iznevar,
ter prid ńe obrazom ublijedi tve lice
jak zimi prid mrazom rumen cvit ružice;
a tvoja skubući mati svoj rusi vlas
i gorko glačući ovako pusti glas:
„Što se, jaoh! učini? nadah se, kćerce, ja,
da mi ćeš po sve dni bit uzrok veselja;
ali smrt prij' reda . . . " Hćaše još govorit,
nu boles ńoj ne da već usti otvorit.
Studen ju znoj poli, oči ńe stamnješe
i pade tač doli jak mrtva da biješe.
Za žalos tad ne znah ništor ja o meni,
neg sebe van stojah kako stup kameni.
Vazda će vrijeme onoj u srcu momu stât,
i uzdah i trud moj i suze ponavļat.

100b U SMRT GOSPOĐE KÄTÊ ĆONKOVE RUĻIČIĆ.

Hrlo ti radosti svjetovne, jaoh! minu,
a trpe žalosti i nikad ne ginu.
Gizdava ona vil pusti duh, koja moć
imaše u dan bil obratit mrklu noć,
tač svijetal iđaše iz oči ńe plamen
prid kojim goraše ļuveno tvrd kamen.
Prislatki ńe govor zamuknu već u vik,
ki biješe razgovor i tuzi svakoj lik.
Stamnivši ogrubi svaki prem naš ukras;
Ļubav s ńom izgubi oružje i svu vlas;
razum, čas i lipos i dika svit ođe;
i hvala i kripos pod zemļu s ńom pođe;
pače ju čini prit kraļ višńi u dvor svoj
i zvijezdu satvorit najsvjetļu htje u ńoj.

101a U SMRT GOSPODINA ANDRIJE MEKNIĆA.

Istom cvit zeńaše od tvoje mladosti
kad ti drum slijeđaše od prave kriposti,
prijateļu, po komu tač vješto gredaješe,
da slatki svakomu razgovor ti biješe,
i nada biješe ti da ćemo po tebi
meu nami vidjeti vridnos ke prije ne bi.
Ali se sve ovoj u žalos obrati,
pokle smrt život tvoj naglo tač prikrati,
ter pade jakino posječen viti bor,
ufanje jedino i vas naš razgovor.
O koli, svite, lip nami se ti činiš,
a trpiš kratak hip, ter mnozijeh prihiniš?
pravo se može rit, u bitju da si tvom
prolitńe ruže cvit i magla prid vitrom.

101b DUŠI SVOJOJ.

Dušo, već vidiš ti kako se umire,
i s kojom naglosti sve prijeka smrt stire,
i kako svaka slas pod nebom do mal hip
svrće se u poraz, u čemer i nalip.
Cić toga, čemu tač za stvari ti haješ,
kim sebi spravļaš plač i nemir zadaješ?
Vječno si stvorenje: pravo je da tebi
neumrlo živjenje omili od nebi.
Ostavi ufanja neizmijerna tvoja taj
i tvoja uzdanja, ter se već ne varaj,
ovdi t' nì vječni stan, imaš ga ki čas oć,
bržek prije neg sij dan dostigne tamna noć.
Zač nitko reć uprav ne može na saj svit:
„Još sam ja mlad i zdrav, do sjutra živ ću bit".
Zatoj se triš blažen može reć i slavan
tko bude poražen od smrti pripravan.

102a PRISLAVNOJ DJEVICI MARIJI.

Evo ja se k tebi utječem, djevice,
svjetlosti od nebi i rajska kraļice;

*

moje sam ufanje u tebe sve stavil,
da mi ćeš plakanje utješit i gork cvil;
zač tvoje milosti svak uprav poznava
u gorkoj žalosti tko ti se pridava.
Pogledaj ki poraz mori me dan i noć,
da nigdar kratak čas odahnut nije mi moć;
jer svaka zla od svud k meni se zbiraju,
koja mi pakļen trud i nemir zadaju.
Višńi je, poznam toj, u srǵbi proć meni
za zlobu i grih moj ki slidih po sve dni.
Moli se, divo, ti, da me moj BOG pravi
od zloba očisti i gńiva izbavi,
i da mi dopusti milos da od sada
budem se moć zbļusti ne zgriješiv nikada.

SVRHA.

PJESNI RAZLIKE.

SONETTO

DI

BARTOLOMMEO NALE

IN LODE DEL SIGNOR

DOMENICO DI SIMONE ZLATARIĆ.

Spirto felice, che poggiando al cielo
ognor ne vai con la terrena soma,
e merti ornar quant' altri mai la chioma
dell' arbor, che nè sol cura nè gelo,

deh porgi parte dell' ardente zelo
come al tuo natio, al gentil tosco idioma,
ond' omai 'l secol nostro Atene e Roma
non invidii, ma ponga loro il velo.

Già Illiria appien di chiara fama intorno
per te riluce, e nuovo stupor prende,
mentre si specchia in sì purgato stile,

ma gli alti onor, che tanto Italia attende,
perchè vietarle? ogni sua Musa umile
prega, pur vedi, a far teco soggiorno.

DEL MEDESIMO.

Domenico gentil, che in sì verd' anni
ten vai d' altrui e di te stesso donno,
traendo fuor del sempiterno sonno
quella che per te al cielo spiega i vanni,

veramente di quelli eterni scanni
è lo tuo stil, che altri agguagliar non ponno
di questa nostra età, che io non assonno,
nè tempo lungo fia che mai l' appanni.

I, 6 *ovako u svijem rukopisima.*
I, 14 vedi] *d;* vadi *b, c, e.*
II, 5 quelli eterni] *ovako je ispravljeno u d;* quei sempiterni *b, c, e.*

E dritto è ben, che un sì leggiadro fiore
sia delle rime tue sì culto oggetto
ch' ovunque scalda il sol mandan odore.

Quivi par di sua man che detti amore
quanto può dar altrui pena e diletto
di duo begli occhi fuor, per farsi onore.

MIHO DOMINKA ŠIMUNA ZLATARIĆA.

Zlatarić je ove pjesni
moj Dominko otac znani
učinio u ļuvezni
čijem ga lijepa vila rani,

ke ńegovoj pak po smrti
raspršane ja sin Miho,
da ih ne bude vrijeme strti,
pokupih ih mirno i tiho,

i u ovo libro pripisati
od onuka činih Frana,
da ih bude svak legati
ko je uma toli znana.

PJESAN I.

Zač da ja ne zovu blažen tvoj plam i stril,
ļubavi, kad ovu činiš mi dvorit vil
u kojoj tolike liposti nahodim,
da na smrt od dike, želeć ju, prihodim?
Ako je gork poraz i pakļen nepokoj,
što trajem na svakčas u żeļah život moj,
rajska je lje rados, kad oči obrati
proć meni ńe mlados, kim vas trud naplati;
jer taku postavi u srce slas meni
ńih pozor gizdavi, da se mnim blaženi.
Spravan sam da strile i ogań tvoj i moć,
i vridnos od vile pripijevam dan i noć.
A ti čin' da steče jezik moj sladak glas,
ter uprav izreče, ka nam se steče čas.

II 10 rime tue] *ispravļeno u d; tue rime b, c, e.*
M. D. Š. Z., 9 i u ovo libro] *d;* I u ovu kńigu *c.*
II 14 farsi] *c, d;* farti *b, e.*
I 3 liposti] *d;* ljeposti *b, c, e, K.*

PJESAN II.

Od kosi prameni s kim zlato gubi čes,
ke srce sve meni stegoše u tvrd vez;
oči kim taki zrak Višńi je satvoril,
da mogu noćni mrak obratit u dan bil;
lica kim prolitje rumeno i bijelo
uzmnaža sveđ cvitje, ter cavte veselo;
usti ke obtoči živ koraļ i kriju
čis biser s istoči, kijem zlato dobiju;
smih kim se prikratit može zlo dreselje
i tužnu mir vratit i drago veselje;
rič blaga, pravi glas od anđel nebesnih,
izvrstan svim uzras i hod pun dika svih;
um visok i kripos prem u cvit mladih lit;
poštenje i lipos, ku dosle ne ima svit;
ter ine vrijednosti u tebi sabrane
ke mälijem zadosti biše zgar podane
čine mi usilos, gospoje, sveđ mislit
kako ću u milos i ļubav tvoju prit.

PJESAN III.

Kad lice veselo ovej vil' najprija
pozore i čelo i kose nazreh ja,
vas ukras od gospoj ke slijeđah ostavih,
a dvorit vas vik ńoj svu misal postavih.
Jer mi tuj najedno sve dike vidit bi,
ke ne ima zajedno vas saj svit u sebi:
toli zrak obličja od stvorca stvari svih
u dragom kipu sja posobno vrh inih!
S toga sām ovi stvor u želah sveđ sliđu
a veće za ništor ne marim što viđu.
Ovako i pčela, čim sabrat med radi,
ne bi svud letjela po cvijetnoj livadi,
našla b' slas toliku da ki cvijet izbrani
sam zdrži, koliku sva ńih množ ne hrani;
zašto bi ostala u poslu pri ńemu,
a ine parjala, kako dil pri svemu.

II 6 cavte] cafte *d*.
III 9 S toga] *K*; koga *b*, *c*, *d*, *e*.

PJESAN IV.

Ka zvijezda zlobiva vodi vas naprijeda
prid ovu ka spiva slatko tač i gleda?
Ustav'te stupaje, ļuveni, za mal čas,
ako se što haje za život ki od vas,
jer taj ku idete vi gledat i slišit,
ufajuć da ćete čestiti po ńoj bit,
skončat vas nastoji (kamo ste um dili?),
mir goni, rat goji, smih kaže, plač dili,
zač glasom i ćudi sirena jes prava,
pozorom zmaj hudi ki vidom smrt dava.
I ako ne bude umorit človika,
hrani ga na trude i boli do vika,
jer ne ima smiļenja, nemilo porazi,
uživa cviljenja, diči se uzdasi.
Cić toga tko neće očiti rasap svoj,
ali sve nesreće iskusit, dalek stoj;
svak oči odvrati, ter uši zatisni,
od smrtne sej rati, pogleda i pisni,
i bigaj kud može, a veće čas ne ckni
pri ner ga primože, da voļan sobom ni.

PJESAN V.

Prošli su mnozi dni (koli sam pritužan!)
da Ļubav učini u srcu momu stan,
i svoj dom svaki hip užiže da gori,
a zašto je eto slip, ne vidi što tvori.

PJESAN VI.

Veće krat nemir moj odlučim tebi rit,
gospoje svijeh gospoj, za muče ne umrit;
neka t' se odkriju rane kim ļuven stril
iz tvojijeh očiju smrtno me izranil:
zač bi se nemile sve zvijeri u gori
na moj plač smutile i tvrdi mramori.
Ter mjesto i vrime pričekav moć stavļu,
da ti jad koji me sve koļe, objavļu.

IV 7 ste] se *b, c, e.*

ali toj sve zaman, jer kad sam pri(d) tobom,
izidem sebe van, i nijesam voļan mnom;
smijenje me odbigne, s kim tada bit uzmnim,
strah i sram dostigne, umre rič, budem nim.
tako se razdijeļu pun smeće od tebe,
pak vapim i cvijeļu i kunem sam sebe.
Ostaje trud meni i suze prigrozne.
O moji tamni dni, o noći žalosne!

PJESAN VII.

„Mrem s tebe", rijeh tebi; „rugaš se", reče ti;
ter dosle mir ne bi u mojoj pameti.
Jeda mi reče toj ne moguć vjerovat
da s tebe život moj toliku ima rat?
ali se ne činiš znat stvar ku dobro znaš,
hteć da me razčiniš pogrdom ku spravļaš?
O vilo pridraga, to li si lav tvrdi,
da mene jednaga i moj plač pogrdi?
Što će bit pak, bud' sad, nu vik bit neće moć,
da za te nisam rad i vesel život oć.
Evo plam ļuveni ne da mi već živit
gdi srce već meni u pepel poče it.
A moje dni strti u tvoju stavi vlas
i branit od smrti Ļubav ti zda oblas.
Meni je život drag, draga smrt bez mire:
svim se ja zovu blag, od tebe što mi gre.
Tim smirit mož' tvoje sve žeļe, moj cvite,
zač živit lipo je i umrit krozi te.

PJESAN VIII.

Čini što s' počela; ne vjeruj zlu momu;
drži me dresela u bitju tužnomu;
čin' vjetar da nosi uzdahe i plač moj,
i zaman da prosi smiļenja sluga tvoj;
i čini tim veće hrlo mi umriti,
zač mi je mrzeće u naprijed živiti.
Želim ja da htijenje tvoje se izvrši,
a moje živjenje i gorki trud svrši,

VIII, 6 naprijed] *d;* naprid *b, c, e.*
VIII, 8 živjenje] življeńe *d;* žudjenje *b, c, e, K.*

zašto bi sve što hoć, ne možem ja ne htit
(ļuvena to htje moć), neg milo prigrlit.
Nu s tebe kad skusim toli smrt nepravu,
koju ćeš hvalu tim, koju li steć slavu?
Jeda se neće reć: „Ova vil pogubi
jednoga, ki ju već neg život svoj ļubi“?
Taj prirok ne stavi imenu, gospoje,
koje se svud slavi u pjesnijeh i poje.

PJESAN IX.

Mnozi bde želeći vaskolik svit vladat,
blaženstvo držeći, moć svemu zakon dat;
druzi steć nastoje zlata množ veliku,
ali znat sve što je dano znat čoviku.
Svi ļudi razlici razliki slide put;
i zvijeri i ptici jes što gre dostignut.
Svak ima pohlep svoj i što ga zanosi;
mene sam pozor tvoj, obraz lip i kosi.
Pod nebom svak steci što hoće i žudi,
lje samo ti reci da s' moja i budi.
Ti s' moje željenje, ti pokoj, ti rados,
ti milo živjenje i moja sva slados.
A mudros i blaga i carstva na svit saj
meni su nedraga pri tebi, vilo, znaj.
Paride ļuveni, ti skaza, koju vlas
lipota u ženi prostire vrhu nas.

PJESAN X.

Ka srića bi moja i milos oni dan,
kad divnijeh gospoja zamjerih skup sabran
proljetni dan ʒorom u gustoj dubravi
ka raste pod gorom kraj mora u slavi?
Svaka ńih ljepotom Venere jes ista,
a časnim životom božica pričista.
Nigdir se taki zbor ne skupi, odkle zrak
sunčani svijeti zgor i prid ńim gine mrak.
Jedna ńih ke obraz bi mi drag nad svima,
sveza me u taj čas veselim očima.

IX, 12 živjenje] življeńe *d;* žudjenje *b, c, e, K.*

Nitkor se vik toli slobodi dragoj rad
ne oćuti, ja koli sužanstvu momu tad.
Zač ona toj stvori da veće za sve dni
pošteno razgori ļuven plam u meni,
neka se rečenje povrže već onoj:
„ne može poštenje s ljepotom stat u goj.“
Zašto je istina veća, da malo krat
ljepota jedina s poštenjem ima rat.

PJESAN XI.

Kad godir mjesto ja spomenem i vrime,
kad najprije vil moja ļuveno rani me,
s tolikom radosti u srcu mom budem,
da svake gorkosti od svijeta zabudem,
pače se uzvisim toliko u sebi
u taj čas, da se mnim u višńih na nebi,
videć da naučih srid slavne dubrave
u kojoj rođen bih, što je put od slave.
I rečem: „O misto blaženo na saj svit,
ništor vik nečisto ne moglo k tebi prit,
neg svitlo sunce zgar i hladak primili
svaku ti vazda har ku želiš tvorili,
i vode nebesne i oblak mili uz toj
gojili t' uresne zeleni i plod tvoj!“
Toj rekši, slidim pak: „O vrijeme naredno,
ne stri ti spominak zabitje vik nijedno!
Ja se onda promijenih: što ļubih, sad mržu;
i velmi što scijenih, za ništor prem držu.“

PJESAN XII.

Kaže se ma vila milosna njeki hip,
a njeki nemila i gorka jak nalip,
ter k meni obraća svoj pozor sunčani,
a po tom odvraća i vidit zabrani.
Sad žali nemir moj, sad mi trud zadaje,
pak velmi drag sam ńoj, pak za me ne haje.
Njegda me ufanja napuni veselo,
a njekad plakanja, zato grem dreselo.

Ter ova promjena, čestit pak tužan bit,
u malo vremena moje će dni skratit.
I dosle da grem živ, ćuđu se odveće,
toli sam bolježļiv, pun svake nesreće.
Smrtni je prem poraz uživat radosti,
a skusit pak do čas ovake žalosti.

PJESAN XIII.

Studena vil nika užiže pozori
ne samo človika, da i stijene u gori.
Kim čudom toj čini? jeda je sunce zgar,
koje vik vruće nî a grije svaku stvar?
ali je taj kamen ki studen budući
iskre van i plamen posila gorući?

PJESAN XIV.

Čudiš se sveđ, vilo, i prašaš na svak čas,
čemu je nemilo problijedil moj obraz?
A toj sve ti činiš, jer silne ļubavi
ne poznaš, ni scijeniš, kakve je naravi.
Nu bi se čudila poveće jer sam živ,
kad bi mi vidila na srcu ki je gńiv.
Toliko sve gori kroz živi ogńen plam
ki pogled tvoj stvori i zlatih kosi pram.

PJESAN XV.

Ako t' moj obraz blijed ugodno nî gledat,
spomen' se veće red u tuzi tužnu dat.
Lica mi obasjaj pozor tvoj veseli,
neka se huda taj s ńih tamnos odijeli,
i srcu razgovor, u mukah gdi sahne,
daj mili tvoj govor, neka tač odahne,
a usta ovlaži tvoj celov medeni,
ter plamen utaži, ki gori u meni.
Pogled, rič, celov tvoj mogu lik meni bit,
a veće mimo toj podobno nî želit.

PJESAN XVI.

Da meni veseli ne braniš pogled tvoj,
od koga ne želi dražu stvar život moj,
dike bih tve slavil pojući u pjesni
i vrijednos objavil od naše ļubezni,
neka tač ki moje spijevanje bude štit,
poželi moć tvoje liposti gdi vidit,
i po tom da pravi: „Dostojna prem dika
dostojno zatravi ovoga človika."
Nu bigaš jak plaha košuta od mene,
ka preda od štraha, kad se lis gdi krene,
ter drazim očima neć pozrit na me vik
i žeļam ļubkima tač kratak stvorit lik.
Ne mogu tim spivat u mukah, neg svak čas
uzdišuć polivat suzami moj obraz,
a pjesni ti tvore, ki pokoj tih druže;
er tuge kih more uzdišu i tuže

PJESAN XVII.

U HVALU POKOJA I MIRNE PAMETI.

Sad pokle snig kopni i trsan cvit plodi
i sunce ljepše dni umrlim privodi,
o poļa, o luzi, k vami grem ošad toj
što drže jur druzi u scjeni velikoj.
Neka ini u trudu provode sva lita,
da zlato steć budu i slavu od svita;
jer moj duh uživa bez misli usnuti,
gdi slavic tih spiva svoj poraz minuti,
u pored ter s ńime vil moju pripijevat,
da drago ńe ime nauči gora zvat.
Ne vidi puk ludi da ne ima nikada
dobra ka on žudi, toj sreća čim vlada.
Ni čini carska vlas ni blaga zamirna
čestitijeh ovdi nas, neg istom svis mirna;
jer nad čim sunce sja, sve da ima ki človik
a želi pokoja, ńegov je tužan vik.

PJESAN XVIII.

U HVALU JEDNE VILE I ŃE LIPOSTI.

Kad k meni obratiš ļuveno pogled tvoj,
svaki mi prikratiš u srcu nepokoj
i svaki gork poraz pritvoriš u rados:
toliko višńa vlas uzvisi tvu mlados.
Zato ja svaki hip razbiram veselo
obraz tvoj slavno lip i oči i čelo
i gizde i hvale neizmijerne kim sloveš
i nad sve ostale gospoje svitla greš.
Mimo te ina stvar na moj um neće prit,
ni možem ikadar o drugom već mislit,
ni stvari vrjednije od tebe nać, vilo,
kôj kako sad nije, vik slike nî bilo,
ni će ńoj do vika moć biti meu nami,
jak suncu prilika među svim zvizdami.
Ali ti, o moja razbludo, ne brani,
da meni vazda sja tvoj pozor sunčani,
neka ja moć stečem i kripos koji dan
da t' ki dil izrečem liposti u pjesan;
zač velje liposti mnoge tme odstrane
ako im svjetlosti od pjesni nestane.

PJESAN XIX.

TUŽI SE NA ODVRTNOS SVOJE VILE.

Prođoše slatki dni, kad me vil gledaše,
ter mi zrak sunčani veselo sveđ sjaše.
Čestit se nahođah u bitju tad momu,
i mlados provođah u dobru svakomu.
Veselo u pjesni pripijevah na svakčas
uzrok me ļuvezni, vrijednos ńe i ukras,
ufajuć da kripos još stečem, čim spivam,
zabitju ńe lipos ugrabit i moj plam.
Sad pozor svijetli taj brani mi kroz hud gńiv,
ni haje za moj vaj, što cvilim boljezniv.
Taman je život moj, pun hude nesreće,
ter srce tih pokoj sadružit vik neće;

i meni stvar druga ne može na um prit,
neg žalos i tuga i žeļa za umrit
i vazda plakati: „O moja svitlosti,
kako se obrati u ove tamnosti!
Svjetlosti ka njekad biješe mi primila,
kako si mrklom sad noći se stvorila!“

PJESAN XX.

UZDISANJE NA PRVO SVOJE BITJE SLOBODNO, CVILEĆI POSLEDŃE PODLOŽNO ĻUBAVI.

Veselo provođah moje dni u slavi,
slobodan čijem hođah daleće ļubavi.
Zašto mi sveđ miran biješe duh i tilo,
biješe mi sladak san i bitje sve milo.
A odkle ļuven stril i uza znah što je,
obujmi tužan cvil radosti sve moje.
Od svud me hud poraz i smeća zla tiri,
i ništor ne ima vlas da nemir moj smiri,
neg samo ļuveni drag pogled ki neće,
nu stoji proć meni pun srǵbe odveće;
pače mi smrtni boj naviješta i tvori,
ter ne vim nać pokoj, neg mi sve domori,
ni ufam s tugama da se ću rastavit,
dokle me smrt sama ne bude izbavit.

PJESAN XXI.

RAT SUPROĆ OMRAZI.

Svu je moć stavila, da me zla dobavi,
nakazan nemila ka je smrt ļubavi.
Obstupa sa svijeh stran, dajući priku rat,
jeda bi mogla stan u srcu mom imat,
za u ńem porazit ufanje svršeno
i ogań ugasit kim gori ļuveno,
kako val privrli, čim s plavi rve se,
nastoji i hrli, da u ńu uljeze,

XX, 6 tužan] *c, d*; ružan *b, e, K.*

i netom u oblas ima je, učini
da ođe svoj trg vas u morskoj pučini.
A ja ki ne bih živ ne ļubeć mogal bit,
stojim joj suprotiv i ne dam k sebi prit.
Lje svakčas gdi veću odkrivam u ńoj moć,
strah me je, da neću branit se dugo moć.
Mnim ovu nakazan kraļ vrle propasti
od sebe posla van, da mu nî s napasti,
ter na svit pride tad pakļen duh gori svih,
omraza i nesklad od milijeh do drazih.

PJESAN XXII.

Nesrećni ļubovnik svudi se oziru,
jeda, što ne bih vik rad vidit, zamiru.
Misal ku goji strah iskat mi sveđ čini,
s boljezni u suzah, birek stvar koje nî.
Vaj sumńo ka moje ufanje skončavaš
i dobro svakoje, a zlu smrt zadavaš,
praveć mi na svakčas: „Gdi t' je vid? što dvoriš
druzime pod oblas, a ti se man moriš?
Sve pođe u ništa, i sve t' bi zaludu
tolika godišta što služi u trudu."
Što s' gorka tač i zla? Pođi već od mene
odkud si i došla, meu duše suđene.
Od pakla s' muka ti ka činiš da duh moj
i srce sveđ ćuti pakļeni nepokoj.
Mene već ostavi, neka ja mir stečem
i mojom ļubavi blažen se narečem.
Meni se vil hrani i moja ima bit,
a druzi zamani žele ju moć vidit.
I za mnom samime uzdiše lijepa vil,
stiruć se, da bi me primila u svoj kril.

PJESAN XXIII.

U drugoj čim strani prosvjetļa sad druge
drag pogled sunčani livade i luge,

XXII, 18 žele ju] *K; žeļuju c, c; želju d; želu je b.*

i stupaj raskošni kud gre, lis i cvitje
pokriјeplа, jak u dni vesele prolitje;
ja grozni tvoreć cvil, sva mjesta obhodim
gdje kugod lijepe vil' spomenu nahodim.
I pravim u sebi: „Evo ma razbluda
njekada ovdi bi i prođe ovuda;
ovdi se obrati i sjede u sjeni
i meni ne krati dat odvit žudjeni;
ovdi sve hitrija besjedeć ne prista;
ovdi se nasmija; vrh sebe ovdi sta."
Tako ja govorim pak se sam zabudem,
a riječi ńe ʒorim, uza ńu i budem.
Viđu ju prida mnom (misal me tač vara),
gdi bitju mom tamnom svital dan otvora.
Ovako nemoćnik prid sobom gledat mnî
ńegovoj žeđi lik, vodu ke prid ńim nî.

PJESAN XXIV.

Ļuvene pun tuge tukuć se pozađoh
kroz gore i luge, gospođu gdi nađoh.
Razgovor davaše drugami besjedom,
a dvor obsijevaše prisvitlim pogledom.
Ńe govor slišit stah, da pozor sunčani
pogledat ne smijah, ki me jur izrani,
bļuduć se ļutih stril koje van sveđ meće,
za huđi uteć cvil i muke poveće;
ter stojah nićeći vas żeļom opojen,
lir bili zrčeći na rukah uzgojen,
kad evo doletje za nemir moj pčela
na živo toj cvijetje, da bi med izela.
Nu joj biv brańeno, ruku ka brańaše
ujede srǵbeno, čim joj rat čińaše.
Vas rumen lir pride, a iz ust medenih
bludan jauk izide, zamuknu govor tih.
Po srcu tad meni pritužnu svud prođe
led i plam ogńeni, i boles zlu ođe.
Ter poznah, da zaman ȍčî se bi bļusti,
bez novih pokli ran ruka me ne pusti.

XXIV. 12 izela] *c*, *d*; iżela *b*, *e*.

PJESAN XXV.

GOSPODINU DINKU RAŃINI VLASTELINU DUBROVAČKOMU.

Kako ja proslavit možem vik u pjesni
gizdavi oni cvit svom slavom uresni
od koga lipota i miris čestiti
ovoga života može se raj riti?
Jer spivat uprav čâs i hvale ńegove,
nî vrijedan jasni glas, Mantua kim slove,
a neg moj ki mukal vazda bi odveće,
a sad je zamukal cijeć hude nesreće.
Jer da znaš, nevoļe ku čine rat meni,
i ki me sad koļe nepokoj pakļeni,
rekal bi prosuziv: „Čudim se kako mož',
Zlatariću, bit živ, trpeć tu zala množ."
I sam se čudim toj, nu pogled sunčani
drage vil' život moj od smrti mnim brani.

PJESAN XXVI.

BOLES NA DALEČE SVOJE GOSPOĐE.

Prođe jur njeki dan, leteći kako stril,
da stojim pritužan razdiļen s lijepom vil'.
Vrijeme ke stratit mńah u dragom ńe krilu,
u tuđijeh sad stranah provodim na silu.
I sila, ne moj svit, čini mi ovdi doć,
ter onu ostavit, bez ke nî zivit moć.
Ńu misli me slide s velikom ļubavi
i o ńoj beside u san i javi.
Ona mi tad reče, kad se kćah rastat s ńom:
„Ti ćeš poć daleče, moj dragi, pođ' s Bogom!"
Grozno se u taj čas ńe oči smutiše
i milo niz obraz biserom zdaždiše.
Sveđ na me gledaše podiruć gork uzdih,
jer srce žaļaše da otit siļen bih.
Taku moć imahu tej stvari u sebi,
da sunce mogahu ustavit na nebi.

XXVI, 9 kćah] tćah *b, c, d, e (u d je bilo* kćah, *pa je popravļeno).*

I čim ja prid ńom stah, pomrknu meni vid;
poražen vas ostah, ne moguć it naprid.
Uredba nu dobi, jer htje zla nemilos,
da zaman sve toj bi i da grem u silos.

PJESAN XXVII.

NEPOKOJ NA DALEČE SVOJE GOSPOĐE.

Odkle sam ovdi ja u tuđoj strani ovoj,
pokoja ne prija nesrećni život moj;
zač moje radosti i dobro sve moje
pri tvojoj liposti ostaše, gospoje.
Oči mê, kim ina ne vodi dan ẓora,
neg svitlos jedina od tvoga pozora,
u mraku stoje sad, u tminah žalosnih,
i nijesu prem nikad bez suza prigroznih.
A ḷubav svaki hip većma me razgara:
većma mi ńe nalip svaki čas domara.
Ter mjesta ne imam nigdjer ja u meni,
koje jad i gork plam i živa boles nî.
Tijem ako ne budu skoro ja tamo prit,
neću moć u trudu smrti se već branit.

PJESAN XXVIII.

TUŽBA DA ZALUDU DVORI JEDNU VILU KOJA NE ZNA ḶUBAV ŠTO JE.

Ti poznaš, Ḷubavi, da život veće moj
ino nî neg pravi pakḷeni nepokoj:
toliku boljezan i nemir priḷuti,
po svu noć i vas dan tužni mi duh ćuti.
Ufanje umire, a žeḷa svaki čas
većma se prostire i veću stječe vlas.
Zač ili grih stvorim, ili što zaslužu,
gorčije sve gorim i plačem i tužu.
Zaman je moḷenje i uzdah i gork cvil,
i verno dvorenje prid mojom dragom vil'.
Zaludu ja slavih u pjesnijeh ńe ime,
i ljetne noći bdih i one od zime.

Služba mi sva pođe u ništa mnozijeh lit,
još da me duh ođe nastoji, mnim vidit.
A ja sve hlepim steć smrt ili ku milos,
ne moguć trpit već toliku zla silos.
Nu skratit zlo moje lasna je stvar tebi,
tebi sve lasno je na zemļi i nebi.
Uzmožno i što nî ti tvorit mož' svudi,
tebi su podložni bogovi i ļudi.
Još zvirje i trava i dubje u gori
tvoju moć poznava, ļuveno ter gori.
Ti srce od stijene, vazam luk, prostrili,
i prsi ledene užeži toj vili;
neka se smiluje, ter druzijeh požali,
a tebe da štuje i tvoj sud pohvali.
Toli neć, a ti me čas ne čin' živiti,
ter pismom takime grob će moj ličiti:
„Ovomu rados bi s dušom se razlučit,
za veće na službi ļuvenoj ne mučit".

PJESAN XXIX.

GOSPODINU S. B.[1]

Ah, nemoj toli stat nemiran odveće,
što te sad rve rat od hude nesreće,
i misli veselih ne gubi, gdi od svud
nenavis ļudi zlih zdaje ti žestok trud.
Svemu će svrha doć; promjenu sve ima:
sad je dan, a sad noć, sad lito, sad zima.
Vrte se nebesa i s ńima naša čes,
ter mnoga čudesa vidit nam dano jes.
Opet će u kratko (vjeruj mi) s tobom' bit
ufanje tve slatko i moć se ć blažen rit.
Zač kako radosti slijedi plač s tugami,
tač ni sveđ žalosti ne mogu stat s nami.
Još tebi saviše dvorit će vas vik svoj
ki te se poriše ne hajuć za cvil tvoj.
Jer imaš zaisto po ovoj bit tuzi
jak zlato pričisto koje plam iskusi.

[1] *Savku Bobaļeviću.*
XXIX, 14 poriše] poniže *c.*

PJESAN XXX.

MOLBA JEDNOJ MLADICI DA GA PRIGRLI.

Ako ćeš da sam živ, čas veće cknit nemoj,
hrlo me prigrliv učini da sam tvoj.
Inako već umrit meni je usilos,
zaman će t' poslije bit željet mi dat milos.
Jer moj vik gre kopneć ne malo po malo,
neg jak led, kad je već proljetje nastalo.
Meni je ovi dan pokońi s uzdasi,
i s ovijem riječmi van i život izlazi.

PJESAN XXXI.

NADGROBJE VÌCÊ.

Od udatbe čas i dika,
od roditeļ svjetlos mila,
i od duše i od tila
dobro komu nî prilika

Vìca u cvit mladijeh dana
stril zavidne smrti skusi,
(od žalosti svak prosuzi!)
i bi ovdi ukopana.

Pače tilo ńe, er duša
ka je vječna, što zasluži,
rajske dvore, vjeruj, združi,
gdi blaženstvo vječno kuša.

PJESAN XXXII.

ŠPOTICA PRIJATEĻU.

Ako se zadosti blažen svak reć prima
tko nazre liposti ovej vil' očima,
što se će tebi moć do malo nî riti
trajuć s ńom dan i noć, o hrabre čestiti?

PJESAN XXXIII.

GOSPODINU DINKU RAŃINI.

Svital se moj tamni perivoj pritvori
da slove po sve dni dokle svijet izgori;
blago će svakoje i čuda naditi
oda svih ke goje kraļevi po sviti,

kad ubog i mal dar od voća ńegova
jak jednu vrijednu stvar pohvali pjesan tva;
pjesan tva koje slas i rike i more
utažit ima vlas i vjetre vrh gore.
Tijem ga ja držim sad u mnogoj dragosti
i okol ńega rad i vesel grem dosti.
Ali to što prudi, kad s himbom nastoji
nepravda zlih ļudi da mi ga osvoji?
Rvem se i predam, gdi silos dan i noć
veliku ńih gledam, a mälu moju moć.
Zatoj ti koji znaš od svega istinu,
i pravde mač imaš, obran' mi starinu,
ter ću ja kon vode upisat u kami,
gdi svaki dohode pastiri s vilami,
da se šti po vas vik: „Rańina izbrani
suditeļ i pjesnik pohvali i obrani."

PJESAN XXXIV.

NENAVIDOS NOĆI.

Sjen danu protivna svud je mrak pustila
i djela sva divna od svita sakrila,
i crni oblaci k tomu se združiše,
da nam se još zraci od zvijezda sakriše,
ter mi se nijemo sad i slijepo sve čini,
kada već neg nikad pod zemļom sunce ckni.
I tko sad počiva mene je dalek taj;
mene trud snebiva i boles i gork vaj.
Misli me zle more zdajuć mi žestok boj,
ni ću ja do ʒore sadružit moć pokoj,
ni združit slatka sna. Bježi već, o noći,
nakazni pritamna, lupeška pomoći!
Ti tužnim nesreće u zabit ne stavļaš,
neg tuge najveće i nemir ponavļaš.
Otidi, ljenice, jer krtiš sve zaman:
počińu već ptice pojući budit dan.
Ʒora se pripravļa da starca ostavi,
i ures postavļa na svoj hip gizdavi.

XXXIII, 16 obran' mi] *d*, *K*; obrani *b*, *c*, *e*.

Svjetlosti, pospiješi, ovu tmu oždeni,
neka se utješi grozni plač u meni,
jer mi ćeš način dat vidjeti dragu vil
koja će izvidat pozorom vas moj cvil.

PJESAN XXXV.

U SMRT KÄTÊ SVOJE SESTRE.

Neredno dni tvoje potlači smrtni stril,
ka srca i moje duše si boļi dil;
zač biješe pravije, što zaman sveđ želih,
da umrem ja prije, ki prije rođen bih.
Prije tebe ja postah na ovi tužni svit,
a na ńem sad ostah za tobom cvil tvorit,
što bi ti ostala sad za mnom suze trt,
da bi se vladala razlogom gluha smrt.
Neg ona nemila život naš stiraje,
zelena od zrila razabrat ne haje.
Evo, jaoh! vječni san prije reda ti skusi,
a meni boljezan čini bdit u tuzi.
Boles je sveđ sa mnom, ter ili dan biva,
ili nas noć tamnom koprenom pokriva,
moj se duh sveđ muči cijeć trudne spomene,
da se ti razluči za vazda od mene.
Ne zdrži vas svit saj nesreći mojoj lik,
nu mi je mańi vaj što nije dug moj vik.
Kratki su moji dni, a tomu jes biljeg,
prije reda što meni po vlasijeh mete snijeg,
što snaga skraćena još gine s nemira
ki mi prije vrimena iz tila duh tira.
Meni je tim samo razgovor i pomoć,
da imam ja tamo za tobom brzo doć.
Možebit višńa vlas po svojoj milosti
sastavit bude nas u vječnoj svjetlosti.

PJESAN XXXVI.

VILI BJEGUĆOJ.

Odkle znam, gospoje, da pozrit tvoj ures
blaženstvo sve moje i moja rados jes,

ne daš se pogledat neg želiš mene strt,
ter sam već sebi dat pripravan ļutu smrt.
A bivši od toga ti uzrok, sud višńijeh
skratiće dni tvoga živjenja za taj grijeh;
ter ćemo oba, vim, gdi je plač vječni poć:
ja tebe što ļubim, ti mene što zlo hoć.
S jednakom nu srećom nećemo tamo prit,
zašto ćeš ti s većom, s mańom ja mukom bit:
neć prijat mira ti videć me kon sebe,
a ja čut bolesti zrčući u tebe;
jer dokle ja budu gdje si ti, vilo, znaj,
neću bit u trudu, pakal moj bit će raj.

PJESAN XXXVII.

GOSPODINU F. K.

Kripos je draga stvar i toli izbrana,
da velik Božiji dar pravo je nazvana.
Ńu davni ki Boga našega ne znahu,
uresa dil mnoga božicom čińahu.
Pri ńoj su sva blaga od nijedne vrijednosti;
ona sve primaga protivne silosti.
Ona mi (parjah strah) kamenit ravni put
i čini u tugah pokojno odahnut.
Ona mi podloži razlogu hotjenje,
ufanje uzmnoži u meni i smijenje.
Ter se već ne bojim ni srčna silnika,
ni nevoļ svih s kojim nezgoda gre prika.
S tvrdijem ću prije srcem zagrlit svaki trud,
neg igdar bit kriv tijem što neće vrijednijeh sud.
Čistu svis čuvajuć dat se ću gvozdjem trt,
ogńem žeć, ne hajuć za boles ni za smrt.
Neka taj sva dobra uživa na sviti
ki ćića ńih obra nepravdu sliditi;
a ja ću zlo svako, da sam prav, pritrpit,
i kroz toj, prem ako nevesel, oholit.

PJESAN XXXVIII.

U SMRT F. P.

Poginu sva dika od svita i ukras,
kad čini smrt prika zamuknut slatki glas,
i kad tej ugasi svitlosti kih pogled
na ļubav priblazi studeni mraz i led.
Jak oblak pun tmine kad nebo prikrije,
ter ljeti o pol dne grad i dažd prolije,
sve lice promini u strahu nerednom,
gdi se noć učini i zima ob jednom;
tako se na me sad sve slatke radosti
svrnuše iznenad u gorke žalosti.
Umri, jaoh, draga vil; ńe sunčan obraz lip
strašno je mrak prikril prije reda u mal hip.
Ona ka vrijednosti čas bieše svih gospoj
prem u cvit mladosti svrši vik kratki svoj.
O riči medene! o oči vesele!
Ovo su, jaoh! mene sve tuge zle spele,
ter cvilim sveđ misleć, ki će moj život bit,
ne ufav ovdi već gledat vas ni slišit.

PJESAN XXXIX.

NĪKA ČINI DAR OD SVOGA ZRCALA BOŽICI VENERI.

U darov zrcalo Nīka ti vil dava,
liposti sva hvalo, Venere gizdava!
Ona se rešaše pri ńemu na svakčas,
lipotom čim sjaše ponosit ńe obraz.
Veće cvit ńoj svenu mladosti ka prođe,
ter samo spomenu od dobrih lit ođe.
I Ļubav odleti iz tamnijeh sad oči,
svjetļijeh prije vidjeti od sunca s istoči.
Lica su zblidila i dîkâ svih naga,
i zlat pram pokrila sjedina nedraga.
Ona nî koja bi, ni može veće bit;
vrijeme ju pridobi kê hara sve na svit.

XXXVIII, U smrt F. P.] *d*; U smrt Fiore Zuzzeri-Pescioni *b*, *c*, *e*, *K*.
XXXVIII, 3 svitlosti] svjetlosti *b*, *e*, *K*.
XXXIX, 3 rešaše] resijaše *b*, *c*, *e*, *K*; resiješe *d*.
XXXIX, 12 kê] *c*, *d*; kô *b*, *e*, *K*.

Veće se ne ogleda od muke velike
da raspa ne gleda od svoje prilike.
Kraci su naši dni, bjeguće radosti,
a ukras tvoj vječni ne pozna starosti.
Ti darov primi taj; neumrlo ti lice
u ńemu zamijeraj, o lijepa božice!

PJESAN XL.

ĻUBOVNIK UČIŃEN PRAH OD ČASA.

U prozračnom cklu prah koji
točeći se vrijeme mjeri
i put isti često tjeri
ter pokoja tim ne svoji

Ļubmirov je pepeo, koga
mladca uresna dobrim svima
spraži lipa vil očima
punim plama ļuvenoga.

Nepokojni, vaj! pepele,
ti nam kažeš da ki ļube
prije reda život gube
i po smrti mira žele

PJESAN XLI.

NADGROBJE N. N.

Meni prika smrt ljepšemu
od Jačinta i Narčiza
žicu zlatijeh dni pririza,
ter u grebu ležim semu.

Da zašto se i u meni,
kako u ńih, cvit ne stvori,
bivši tač lijep ditić? Gori
zemļa kroz gork plam ļuveni,

sve toj s mene, o putniče.
Ako li ju suzom skvasiš,
još može bit da upaziš
gdi iz greba nov cvijet niče.

PJESAN XLII.

NADGROBJE N. N.

O putniče, ovdi kosti
leže mlade pastjerice
ka imaše lijepo lice
i združene sve kriposti.

Ona biješe čas i dika
djevicami svijem od sela.
Osta družba taj dresela
kad ńoj skrati dni smrt prika.

XLI, 10 suzom] suzam *b*, *e*, *K*.
XLII, 1 ovdi] odi *d*.

I za žalos Ļubav ista
vez prikide, slomi strile,
gdi umriješe hvale mile
i razblude segaj mista.

Tijem razmišļaj, da ne mogu
stvari od svita stat u dugo;
i da tašto sve je drugo
razmi služit vječnom Bogu.

PJESAN XLIII.

NADGROBJE MARGARITE.

Umri lijepa Margarita;
ńe duh k višńim u raj pođe,
a put krasnu zemļi ođe
slavnoj cića nova cvita;

zašto u ńoj Ļubav stvori
cvitak bili i rumeni
nigdjer prije ne vidjeni,
da ļuvenih razgovori.

I da taka stvar s vrimenom
u zabit se ne postavi,
neg da žive sveđ u slavi,
čini zvat ga ńe imenom.

Ter će ona bit na sviti
ures lijepijeh perivoja
i razbluda od gospoja,
dočim svijetlo sunce sviti.

PJESAN XLIV.

GOSPODINU S. B.[1]

Razgovor ponavļaš i vrijedni nauk tvoj,
i svu moć postavļaš za skratit nemir moj.
Ļubav taj nova nî, nu draga i mila
vazda će bit meni, kako je sveđ bila.
Napriduj i ļubi; tako te brani Bog
od ļudi s kijem gubi i pravda i razlog!
Er meni tijeh ļudi nerazbor odmože,
sreći mi naudi, a smijenju ne može.
Zašto me opravna i vješta rve cvil,
budući odavna, što je svijet, iskusil.
Znam da zlim svacima stire nas iznevar,
i viđu da ne ima u sebi kripku stvar.
Tijem ako i tvrda nevoļa tre me sad,
kako htje zlosrda nemilos i ńe jad,
zato ja ne budu sam sebi dni skratit,
ali ku rič ludu proć višńim obratit;

XLII, 11 umriješe] **umriše** *b, c, e.*
XLII, 13 razmišļaj] **razmišļa'** *b, c, e.*
[1] može bit: Savku Bobaļeviću Glušcu *dodano u c.*

neg mudri Grk oni što srcu svom reče,
kroz poraz usioni kad ga trud obteče,
srcu mom općim rit: „I ovo trpi zlo,
jer si ti pritrpit i veća zla moglo.“

PJESAN XLV.

Pokle sam kroz ļubav pun smrtna nemira
i ginem kako plav ku more proždira,
meni će nenavis gorki trud prikratit
i tužnu smirit svis i pokoj drag vratit.
Veće krat ja ovoj ukazah očito
ļuveni ogań moj ki gori skrovito.
Vidiv ga, silosti veljoj se začudi,
ni zatoj milosti u srcu probudi.
Još dugo služenje budući ńoj stvoril
jeda sam smiļenje koje vik izdvoril?
neg sve što dostojah tolika godišta,
odnese vihar plah i sve bi od ništa.
Što činim? što čekam? evo već pravedno
nepravi glasim plam, s koga mrem neredno,
i trg sam zle uze kim svezan stojeći
prolijevah sveđ suze slobodu želeći.
Toli je s neba zgar odluka, da meni,
ne ļubeć lijepu stvar, živiti dano nî?
Može bit još mlados vrjedniju obļubim,
kojoj će bit rados da se tač ne zgubim,
koja će požalit jadovnu boljezan
i mene pohvalit i moju ļuvezan.

PJESAN XLVI.

Što hoću? što činim? s kijem li boj spravļam bit?
komu li tužan mnim rvuć se odolit?
Od sione ļubavi, kad mi svu slomi moć
i gorku smrt spravi, branit se mislim poć,
kad već bit ubrańen ufanja ne imam?
Zač bivši izrańen docna štit vazimam.
Strijela je tolik broj po srcu u meni,
da rani već novoj meu ńima mjesta nî.

XLV, 7 Vidiv] *ovako je bilo u d, pa je tobože popravļeno* viduč; Viduć *b, c, e*; Videć *K*.

Iz prsi sa svih stran toči se krv i s ńom
život mi ide van, ni može stat sa mnom.
Onda se bježeći varovat mogah ja,
kad iđah slideći lipos ka suncem sja,
kad oči gledat stah, ne sumńeć koju zled,
i mojim još smijah pričekat ńih pogled.
A uteć htjet sada, rvat se i branit
nije kud, ni kada, ni se je moć shranit.
Tijem, ako što milos bude mi pockniti,
meni je usilos do mal čas umriti.
Ako se ne smili vil srǵbu ostaviv,
vil ka me uhili, zaman bit želim živ.

PJESAN XLVII.

Odlučim ja mnokrat ovoj vil ne dvorit,
za ne imat hudu rat ka me će umorit,
kad moje ļuvezni naplaća omrazom
i ļutom boljezni, ter smrtnim porazom;
a ļubav postavit na drugo već misto
gdi se ću dobavit što slijedim pričisto.
Nu zaman sve tvorim, zač po tom do mal hip
gorčije uzgorim, želeć ńe obraz lip,
ńe obraz ki meni sred srca izdiļa
isti bog ļuveni, pokli me nastriļa.
Služba se ponovi i bude trudnija,
i krući vezovi stegnu me neg prija.
Ter ne imaš slobodu, gospoju ovu oć,
i taku prigodu za drugom kojom poć,
gdi ovu služeć, znam, da je moj vik skraćen,
zašto ću svim tužan još smrti bit plaćen.

PJESAN XLVIII.

Opet se pripravļa ufanje k meni doć,
i na to postavļa svu svoju krepko moć.
Izvrgoh ńega van iz prsi, budući
veće krat bil tužan posluh mu dajući.
Sad iduć obita, da me će lijepa vil
učinit čestita prigrliv u svoj kril.

XLVII, 12 krući] *K;* kruti *b, c, d, e.*

Ti, srce moje, znaš, ki stječeš gńiv sebi,
kad mjesto takom daš ufanju u tebi.
Nega već ne primi, ni vjeruj što pravi;
neka gre srećnimi ki služe Ļubavi.
Zač Ļubav proć nami u sŕgbi sveđ stoji,
ter smrtnim tugami pase nas i goji.
Već misal obratit inamo tribuje
i dvorbu prikratit, ka na smrt siluje.

PJESAN XLIX.

GOSPODINU MARU KĻAŠIĆU. (DAJE MU MUDRE SVJETE, KAKO SE U TRGU VLADAT IMA. *b, c, e, K*).

Čujem da tvoju ćud odlučil jesi oć
i spravļaš, trg i trud po svijetu iskat poć;
s puta se već vratit sliđena od ļudi,
a druzim obratit kim vrve puk ludi.
Znam da toj nî slipos ni skupos što činiš,
zač mnogo već kripos neg blaga sva ciniš,
kad zlato sve pri ńoj nevridno ishodi,
koliko platno toj, koje pauk uvodi.
Bogatac govori, da je sam blaženi,
lje ga strah zlo mori od smrti po sve dni,
a upuštam zla ina gdi želam oholim
ne stavļa načina držeć se kraļ nad svim.
Pak netom primine, sve bude ostavit;
spomena još gine od ńega sva na svit.
A mudrijeh stupaje tko slijedi, dohita
naravi potaje i više prolita;
nigdar mu ne lipše rados, jer požude
razlogom pedipše, ter mirnu svis bļude;
smrt čeka pun smijenja, po kojoj k višńim gre;
vazda mu ime sja i nikad ne umre.
Tim uprav ne sudi tko istom imanje
uzmnažat sveđ žudi, ne hajuć za znanje.
Bog tebe nadari, da lasno razbiraš
od dobrijeh zle stvari i boļe obiraš.

XLIX, 7 ishodi] *u c i d bilo je* ispodi *pa je popravļeno.*
XLIX, 8 uvodi] *u c i d kao da je bilo* uvoji, *pa je ispravļeno.*
XLIX, 18 pedipše] pedibše *b, c, d, e.*

Nu za sad ostavļaš drum slavne mudrosti,
da pinez pripravļaš za mirne starosti,
ostavļaš, dim, za sad s odlukom opet prić
i po ńem ki prošad po naprid budu stić;
jak putnik usnuv san od družbe ostane
i buduć pospiješan opet se s ńom stane.
Zato ti ja hvalim tej misli i spravu
i neće t' za ńu, mnim, nitko dat zabavu.
Zač imat lipo je (ki ne zna toj človik?)
potrebno sve što je za ovi kratki vik,
budući zle muke i poraz usioni
druzim doć na ruke, o(d) šta Bog ukloni.
Kroz toj već otidi, ne krsmaj neg hodi·
srića te svud slidi po kopnu i vodi,
i vesel k nam i zdrav s blagom se zavrati,
za stope ne pristav od mudrijeh iskati,
ter sa mnom ļuvezni lijepe vil' pojući
potrajat u pjesni ljetni dan gorući
pri vodah studenih sred travnih livada
gdi s vlasa zelenih od dubja sjen pada;
da stanu pastijeri i vile mučeći,
i ptice i zvijeri pjesni tej slišeći.
Možebit imena budu nam još prosjat
i po sva vremena u broju vrijednijeh stat,
s česa čas velika resit će sveđ nami
i kad Dubrovnika ne bude ni kami.
Ali se ne zastoj od tvojijeh daleče,
neg skoro doć nastoj, zač vrijeme utječe.
Smrtni rok prije dođe neg mu se nadamo,
u ništa ter pođe što činit spravļamo.
I na toj var stavi: drug ti bud zrcalo,
a ļudskoj naravi dosta je i malo.
Bogastva zaliha prij' pokoj skraćuju,
neg mirna i tiha bitja slas njeguju.
Meu toj njekijeh zled štetna ti ne bila,
kih je rič slatki med, a gorka žuč dila!

XLIX, 26 mirne] *b*, *K*: mjerne *c*, *d*; mierne *e (poslije zbrisano e)*.
XLIX, 31 tej] *b*, *e*; tuj *c*, *d*.
XLIX, 53 prije dođe] pros dođe *c*, *d*; prije doće *b*, *e*; *u c dodano je sa strane kod* pros: bržek prije.
XLIX, 54 pođe] *c*, *d*: poće *b*, *e*.

Jer kažu ļubit čâs, a pak su prosjaci
u kih je crn obraz, a puni bisaci.
Istinom ona se rič sada već prima:
ima tko ne uzda se; tko uzda se ne ima.

PJESAN L.

Čemu već da cvilim? zašto li nastoju,
tužeći da smilim neharnu gospoju?
Kad se ńoj haje tač za moje nevoļe,
jak lavu za gork plač od onih ke koļe,
i moru, kad s' jadi najvećim s vihara,
za uzdah čeļadi blide koj smrt stvara.
Pokle se taj u ńoj nemilos objavi,
(pravo je rijet ovoj) nî ļudske naravi.
Kagod hrid na svit saj od gora gdi vazda
leda jes i gdi zmaj pribiva ńu sazda,
i mlikom zadoji kagodi ļuta zvir
ka spravna sveđ stoji človiku dat nemir.
Prij' će moć svjetļi bit od sunca noćni mrak,
i prij' će zahodit u istok sunčan zrak,
i prij' će sve nestat na nebu svitlosti,
neg ona vik imat vrh mene milosti.
I pokli ufanja nî mi već živiti,
zač da se imam ja od smrti strašiti?
Veselo meni je poć skusit tuj boles,
zašto zled zla nije, koja zlu svrha jes.

PJESAN LI.

VILI BJEGUĆOJ.

Kud spravļaš poć, vilo? kamo se potežiš?
i tako nemilo prida mnom sad bježiš?
Bježiš i pogled tvoj sakrivaš, jaoh meni!
kteć da zli nepokoj prikrati moje dni.
Ti gvozdje i kami tvrdinom nadhodiš,
kad mene s tugami tač s gorcim ohodiš,
komu je sva milos istom te vidjet moć,
inako usilos meni je život oć.
Bog suncu svitlosti i zvizdam ne htje dat,
ni tebi liposti, da skrovno budu stat;

neg oni zrakami da svijete nam, a ti
izvrsnim gizdami kažeš put od časti,
i da čim gledamo taj ukras i dike,
kigod dil poznamo ńegove prilike
dvigši se krilima od misli put ńega,
gdi pristol svoj ima on stvorac od svega.

PJESAN LII.

NADGROBJE DINKA RAŃINE.

Života svrši dni ukopan ovdi bi
Rańina ki s pjesni neumrli glas dobi,
koje čim spijevaše, za sobom Serene *(sic)*
i vile vođaše i zvijeri i stijene.
Apolo prosuzi mrtva ga videći,
i Ļubav u tuzi poniče cvileći.

PJESAN LIII.

Ja gorim i pojem veselo u pjesan
i rado na smrt grem izrańen i svezan.
Kripos mi tuj dava, stvarajuć jad u med,
gospoja gizdava i divni ńe pogled.
Kosi su tej vile uza, luk obrve,
oči plam i strile kim ļubav svit rve.
Nigdar svit ne vidi vrijednosti tolike,
blažen je tko blidi želeći ńe dike.
Pri službi ne želim slobodu steć meni,
pače se veselim sužan bit po sve dni.
Slatko me svim veže i slatko prostriļa;
slatko me iježe, i plača nadiļa.
Tijem nitko mnit nemoj, da mi će domorit,
dočim je život moj, ńu služit i dvorit;
zač ako stojeći u gńivu porazi
i tije-m-e ne mneći ļuveno poblazi:
što će bit, ja veļu, ako me pomili,
poštenu ter žeļu smiļenjem nadili?

LI, 13 taj] raj *b*, *e*, *K*.

PJESAN LIV.

Ļuvena toli moć oblada tužnu *(sic)* mnom,
da živit nije moć bez tebe ni s tobom.
Kad me si daleče, mrem žeļom na svak čas,
da mi prij' isteče sunčani tvoj obraz.
I u toj sve kuša tolik trud život moj.
kolik mnim, ni duša u muci pakļenoj.
A kad se nàmirî, da te ja gdi nazrem,
huđi me gńiv tiri i s huđom smrti mrem.
Jer pogled ļuveni ki želim najveće,
trjeskove proć meni od srǵbe sveđ meće.
A za ki, vajmeh, grih meni duh ne ima
čas mira bez tvojih oči(ju) ni s ńima?
Cić vjere jedine i službe ginem ja,
pokle mi još gine razgovor ufanja:
da možem vik tvoje smiļenje izdvorit
i ļubav bez koje nije moć živu bit.

PJESAN LV.

Ti želiš nemila, da mi prij' dođe smrt
podrit duh iz tila i u prah tilo strt;
i da se spomena ostavi u zabit
od moga imena, ter zginem vas na svit.
Ričmi to i dili ti kažeš i tvoriš,
a čemu ti omili da me tač umoriš?
Čemu ja za nać mir, na pogled ļuveni
nasrćem, jak lipir na plamen ogńeni?
Ah da znaš, gospoje, kom ganut silosti
ja dođem pri(d) tvoje andioske liposti,
ne bi mi imala pritužnu za zlo vik,
neg bi još iskala smiluć se dat mi lik.
Jer slidim tvoj ukras, ne moguć bez tebe
živiti jedan čas, kako sâm bez sebe.
U toj sam ili kriv ili prav, kako hoć,
mogu bit s tebe živ i s tebe život oć.
Ti s' moja gospoja, ti rados, ti pokoj,
ti slatka smrt moja i mili život moj.

PJESAN LVI.

Koli ja promiňen ćutih se u meni
odkle bih učiňen dvoranin ļuveni!
Mē bitje veselo razmisliv protrnu,
pake se dreselo u gork plač obrnu.
Ter vidim da ovoj ļubavi tko dvori,
u muci život svoj skončava i mori;
česte su s ňim smeće i duge žalosti
a rijetke odveće i kratke radosti.
Malo krat u tuzi, kojom se sveđ goji,
veselje okusi, i malo s ňim stoji;
jak mal hip vedrinom nebo se oholi
i more tišinom, kad zima odoli,
kad z daždi i s mrazi i silom vjetara
sve na svit porazi i gňevno sve hara.

PJESAN LVII.

Sad s ribam stēć Febo, ke mati Ļubavi
i Ļubav na nebo iz rijeke postavi
za har ku primiše od ňih, kad u strahu
u vodu skočiše, čim trudni bježahu,
već neće tač prika sjevera bit sila,
ni leda, kolika dosle je sveđ bila.
Skoro će proljetje dovesti dni boļe,
i zelen i cvijetje odjet lug i poļe
Oči mê kim brani godište studeno
nazrit zrak sunčani i dobro žudjeno,
veće se smirite, rok će već pristupit,
da vaše vidite radosti sve na svit.
Skoro će obraz svoj ne skrivat lijepa vil,
neg ružu po travnoj livadi brat u kril';
ter vas će pozorom nadijelit veće krat,
i smirit govorom u momu srcu rat;
i suncu svjetlosti odsijevat i tvorit
ļuvenom kriposti da bude sve gorit.

LVI, 4 pake] paka *b. c.*

PJESAN LVIII.

Da bi mi moć lipos izdvorit ovej vil',
moj sam um i kripos i misli sve stavil.
Dan i noć ńu slidim pun żeļe ļuvene,
gdje nigda ne vidim smiļenja na mene;
neg sve što trudim ja za imat što ļubļu
u vjetar ide tja i tašto sve gubļu.
Zašto kad bliže mnim da sam ńe, prem tada
daļe se nahodim neg istok zapada.
Tijem dignem tužan glas veće krat k Ļubavi,
da vidi moj poraz i pravdu ispravi;
da milo gospoju na milos obrati
i službu jur moju i trud moj naplati.
Nu bude sve zaman, jer na moj plač taki
vazda mi bude dan odgovor ovaki:
„Velmi se zlo hini ona, kad moju moć
za ništor ne scini, kojoj će vrha doć.
Toliku oholas podnosit razlog nî,
strt joj ću sasma vlas, da tuži po sve dni,
svakomu da bude za izgled ovi moj,
gdi gleda u trude postavļen ńe pokoj,
i gdi se snebiva život gork trajući,
i suze proliva svoju ćud kunući.“
Ter cvilim i molim, da skončaš život moj,
zač umrit prij' volim, neg ku zled vidit ńoj

PJESAN LIX.

KAJE SVOJE GRIJEHE I PROSI OD BOGA MILOS. *(b, c, e).*

Bože ki človika na život povrati,
jer neć smrt grešnika neg da se obrati;
na milos k tebi grem, zovuć se krivac tvoj,
bolim se i kajem i poznam zahod moj;
jer putem upravih vječnoga poraza
a dobri ostavih, ki mi ti ukaza,
ti slatki spasiteļ, ti uzrok svih dobar,
ti pravi stvoriteļ ki stvori svaku stvar.
Ter dosle što tebi nijesam bil na posluh,
dodijah sam sebi, mira moj ne ima duh

koji mi van prike boljezni podiru
ter suza dvi rike iz oči izviru.
Poznam, ki nepokoj sam sebi svak stječe,
tko traje život svoj od tebe daleče;
koli se pak mirni u duši nahode
oni ki svoje dni služeć te provode.
Oprosti krivinu koja me odckvrni
i tvoju jedinu ļubav mi povrni;
neka se već smirim, ter ino sve ođem,
da tebi srcem svim na službu već dođem.
Sliši moj plačni glas, neka se utješu,
neka tvoj budem vas i da t' već ne zgriješu.

PJESAN LX.

Tegnu me tva ruka, Bože moj, ter boles,
vječni trud i muka svega me spela jes.
Izgubih svaku moć i padoh nica zgar
tač da s tle ustat moć ne scijenim nikadar.
Vlas moji protivni nada mnom stekoše,
a drazih sa mnom nì, svi me, jaoh, ođoše.
Osvetu prid tobom na mene probudih
nepravdom i zlobom, ne hajuć za moj grih,
ter možem tužan rit: „Od mene uči svak
od Boga strah imit, ostaviv put opak."
Ako nî dosti ovoj, o višńi, čim bolim,
pošļi bič veći tvoj, velmi te sad molim.
Istom prav da ne bi tko patil, ja sam kriv,
ja zgriješih sâm tebi, na me vas prolij gńiv.

PJESAN LXI.

Sve je već žestočij' udorak ki meni
iz lijepe vil' oči doni stril ļuveni.
Nalipom trovana bi strila bodļiva,
priļuta ńe rana i ļuća sveđ biva,
s ke mene plam hara nevidjen, i svakčas
većma se razgara i stječe veću vlas.

LX, 7 prid] *K*; pri *b, c, d, e.*
LXI, 1 udorak] *u svijem rukopisima, u d bilo je napisano* udorac, *pa je istom rukom popravļeno.*

U prseh sveđ nosim obliče žudjeno
ukrasom jur mnozim sve suncu takmeno.
Sveđ mi se drag pogled i obraz prizira,
u meni ter nì red u želah bez mira.
Želim ja ljepotu i razum neizmijerni,
poštenje, dobrotu, koj na svit slike nì,
ter nijesam vik miran, suze se sveđ rone,
i dalek stoji san ki misli odgone.
Nì trpjet moć veće sej muke ļuvene,
niti znam što se će učinit od mene.

PJESAN LXII.

U plač se obraća razgovor slatki moj,
pokli vil odvraća inamo pozor svoj
i kaže smrtni gńiv u dilu svakomu
s kijem dahti suprotiv sluzi prije dragomu.
Ter što jur čestit bih vrhu sve mladosti,
sad cvilim izvan svih u ļutoj žalosti.
Ne ufam već vidit mili smih proć meni,
kom njekad zavidit mogahu blaženi.
Zavidnik mene mom životu omrazi
i ričju laživom do duše porazi.
Nu ako istina ne može s himbom stat,
neće se krivina dugo moć vjerovat.
Ostaće laž prika na laži njeki dan,
i znat se do vika da sam bil poslušan.
Ja vidit neću toj, zač nemir ki me tre,
već skonča život moj, srce se podire
Gledaće ļe druzi, i gdi još gospoja
žali me i suzi, da joj prav umrih ja.

PJESAN LXIII.

ŠALI S GIZDAVIJEM PRIJATEĻEM, (S TOMOM NADALOM BUDISLAVIĆEM *b*, *c*, *e*).

O gizdavi gospodine,
ki pod sobom gledaš zvizde,
toliko se tvoje gizde
dižu gori u visine,
vrhu neba golotnoga
(vodenijem ga zovu druzi)
skačeš više neg svi pruzi
cijeć Lehsandra velikoga.

Jer Lehsandro sina imil je,
(što Berozo stari piše)
Mirosava ki Đuriše
djeda tvoga pradjed bil je.

Od ovoga Mirosava
riječu štogod i od tebe,
neka gori svak i zebe,
koga mrzi tvoja slava.

Nu daj gusli, dijete, ovamo,
jer ću spjevat stvari lipe:
u toliko cvijetja skipe
ti posipļi sjemo i tamo.

Mirosav je bio junak
s mačem, s batom, s kopjem, s lukom,
i vazda mu za klobukom
staše bosil i kaćunak.

On mogaše lava pesti,
a s krpušom ubit vola,
i mogaše hljeba kola
naprćena ručku izjesti.

Dvije grede za sulice
ńemu bijehu, s kijem trčaše;
kuću svaku priskakaše
na sambeče i skončice.

Većekrat se staja s carom,
i vazda mu sam u peče
strahovite vojske isiječe,
što zamahnu dvaš mańarom

Od muža tač plemenita,
svijetli kneže, ti izlaziš;
ter s razlogom jezik plaziš
na sva ina plemstva od svita.

Bani ti su i hercezi
bili od Bosne bratučedi,
a kraļevi strici i djedi,
kijem ti sada dika jesi.

Pri tebi su ļudi šturci,
furde, tamni svikolici,
kako babe pri mladici
i pri seńskom vojnu Turci.

Odkle sunce sveđ po nebi
na ulačku końe teče,
i zahodi, ter istječe,
ne nađe se sličan tebi.

Ovi u niečem, u niečemu
oni dobar bî i vrijedan,
ali ne bi zato nijedan
svršen kako ti u svemu.

Ti si vitez, ti spijevalac
od Omera boļi sto krat;
u lijecijeh si sam Ipokrat,
u besjedah spovijedalac.

Snagom ku ti narav poda,
zlim od straha činiš blidit:
Vuk si Despot s mačem vidit;
s kopjem Janko Vojevoda.

Kad pripijevat uzmeš pjesni,
u dva igra stanac kami,
rijeke stoje, a vilami
cijeć ļubavi svijes uzbjesni.

Otmanović Murat sioni,
od zaduhe što ga ozdravi,
Bobane ti kmete ostavi
s četvrtinom i s pokloni.

LXIII, 9 Lehsandro] *b, c, e;* Lehsander *d, K.*
LXIII, 13 ovoga] ovega *b, d, e.*
LXIII, 15 i zebe] *b, c;* iz sebe *d, e.*
LXIII, 20 posipļi] prosipļi *c.*
LXIII, 48 seńskom] ženskom *d; tako je bilo i u c, pa je popravļeno.*
LXIII, 72 *u b, c, e dodano na dno strane:* Bobani dva kneštva su u Popovu, koja car dade u arpaluk Tomi Budislaviću.

Iz usta ti med izvire
kad s mudarci što uzbesidiš,
ter svih gladit brade vidiš
slišeć riječi tve bez mire.

Lijep si, zdrav si, plemenit si,
bogat, jaki, mudar, slavan,
buskupije činit spravan,
u svem blažen i čestit si.

Grlo meni već izmuknu;
ka se zgodi bijeda ovo
da ne možem krknut slovo,
neg trjebuje da umuknu?

A mi ćemo što ostaje
tamo dospjet od nedjeļe,
župe, sela i poveļe,
koje imaš, pripijevaje.

U toliko smerno vele
mene tebi priporučam
i uzgori lijenkom kučam,
da ti tegnem u štopele.

PJESAN LXIV.

Za moju nesreću molbami ke stvorih
odgovor bi: „neću“ što viku čut ne mnih.
Pogrdi gospoja život moj skončani
ki želi pokoja, i milos zabrani.
Vjera s kom odavna služim ja ne može
prid ńom bit ispravna, da mi što pomože.
I blijedi moj obraz, po kom se vidim mrit,
ne ima nijednu vlas činit me požalit.
Tijem ću pun bolezni kroz nemir prihudi
trajati moje dni daleče od ļudi;
sred puste planine tužiću i cvilit,
gdje gorske živine sa mnom će plač dilit.
I dokle smrtni san usnut ja ne budu,
moj će duh nemiran vazda bdit u trudu,
u toli zla prika stavi me iznevar
ma ļubav velika i tvoja zla nehar.

PJESAN LXV.

Velmi se ponosiš kroz dike ļuvene,
ter obraz odnosiš na stranu od mene;
ni t' može na um prit što bježe dni hrlo,
ni da je sve na svit stvorenje umrlo.

LXIII, 76 riječi] riči *c*.
LXIII, 79 buskupije?] *d*; biskupije *b*, *e*; *u c bilo je* buskupije, *pa je popravļeno* biskupije.
LXIV, 7 vidim] *K*; vidi *b*, *c*, *d*, *e*.
LXIV, 14 bdit] *d*; bit *b*, *c*, *e*, *K*.

Malo prij' proljetje captjaše u ruži,
drugo je sad bitje, led svemu dotuži.
Za suncem slijedi noć, vedrinu daž tjeri,
ni ti neć vazda moć u jednoj stat mjeri.
Lipotom ukrasna visoko sloveš sad,
nu se ćeš bit strašna s godišti iznenad:
mraz ti će neharni nabilit kosice,
zubi će doć crni, i tamno prit lice.
Kad na tu dođeš zled, ter vazmeš zrcalo
i uzriš ńih pogled i bitje ostalo,
neć li se snebivat, da zaman dni traja?
i dobra uživat, ka može, ne haja?
neć li se boljeti s uzdahom tužnime,
da ne ima pameti kad biješe na vrime?
Tijem stani vrh sebe, prij' toga smišļaje,
što će bit od tebe? Nazad se lud kaje.

PJESAN LXVI.

Ti svijetlijem pozorom sunčana uresa
i slatkim govorom rani me i sveza:
i kruće zatezaš sveđ uzu i rani
žudjeni lik ne daš, ki prosim zamani;
ni ćeš plač da čuješ, ni se mož' smiliti,
neg me još siluješ nemilo umriti.
Umriću: a koji, jaoh, razlog hoće toj:
tko ļubav dostoji, da gine ovakoj?
Svakomu lje prudi bit vernu, tko ļubi;
što meni naudi i mene pogubi.
Tko bi vik procijenil da srce od lava
mlađahna ima vil i vrh svih gizdava?
Ovako viđu ja: taji se na svitu
u travi zla zmija, gork čemer u cvitu.

PJESAN LXVII.

Hoće li ikada vrijeme doć, da pozrem
onu ka mnom vlada i koju želeć mrem?

LXV, 12 zubi će] zubići *d*.
LXV, 18 vrime] brime *b*, *c*, *d*, *e*.

Mrem uprav. i za hud poraz moj i smeće
smrtni me gorki trud umorit još neće.
Tamno dan, s plačem noć u trudu provodim,
odahnut čas nî moć, bez srca živ hodim.
Svrhu, jaoh, sve ima i gine sve na svit,
lje suzam mojima ne može svrha prit.
Cviliću vazda ja; zaman je svaki red
dokle mi ne prosja lijepe vil' drag pogled,
lijepe vil' pri kojoj pribiva s ļubavi
i misao i duh moj, a mene ostavi.
Gizdava gospoje, smišļaš li gorkosti
s kih venem bez tvoje izvrsne liposti?
Rečeš li kadgodir: „Daleč steć od mene
vijerni moj ne ima mir, uzdiše i vene"?

PJESAN LXVIII.

„Ne čin', da tvoj um zamijera,
ni od scjene imaj mnoge
čista zlata svijetle stoge,
drazijeh očac i bisera:

ni dvorove, ni razblude
sve kraļevske, ni oblasti:
ođi taštijem da se časti
i blaženstvu takom čude

Neg čin' da si miran s Bogom,
i da tvoja jes ugodna
kuća mäla, ńiva plodna,
o čem živit mož' s razlogom.

Svakim dobrom obiluje
tko bogastva i visine
ļudske držeć za taštine,
svijesti oholom pogrđuje.

Ti car da si i da veće
blago imaš neg kraļ Mida,
rob si, dokle zapovida
tvrda žeļa imat veće,

zla nakazan i prokleta,
gora od svih ke posila
iz utrobe vrla spila
hudijeh duhov da svijet smeta.

Bježi od ńe. Život bježi
naš i gine, a viđ kako
smrt nas hara, ter jednako
bogat, ubog mrtav leži".

Tako s zorom pripijevaše
tuđin človik u dubravi,
za ukazat život pravi
svomu ki s ńim putovaše.

PJESAN LXIX.

Uzdah se odveće u moju njekad moć
i pravļah, da neće ļubav me dobit moć,

LXVII, 14 kih] kijeh *d*.

ter ohol vas iđah, slobodu slaveći,
u tuzi gdi viđah ļuveni dil veći.
Nu malo postoja, kako cvit na travi,
oholas taj moja: izgubih s Ļubavi.
Vaze strijel ogńeni, rani me i sveza,
i glavu još meni nogami poplesa.
Ali sam vesel vas, duh se moj tijem goji,
jer me da pod oblas izvrsnoj gospoji;
ter se je bitak moj vrjedniji pritvoril,
drži me u dragoj tonoti draga vil,
vil ka čas i slava ženskoga jes hipa,
razumna, gizdava, poštena i lipa.

PJESAN LXX.

NADGROBJE BUĆA PLOVDIŃANINA.

Ako svjet koristan, putniče, vazet hoć,
nikako nemoj pjan putovat zimńu noć.
S toga ja Buć umrih, ter tuđin u tuđoj
ukopan zemļi bih, ostavuć Plovdin moj.

PJESAN LXXI.

Vuhuje da boli, ter s himbom ištuć lik
uzdiše i moli njeki zli nevijernik.
Vapije da gine kroz ļubav ku služi,
ter srca od stine rastapa gdi tuži.
Nemilos milosti cviļenjem pritvara,
s tolikom hitrosti tuži se i vara.
Ter ļubav kom teće, ončas ju promijeni,
za novom sveđ teče, ni ļubi ni scijeni.
Mnoge vil', ke slidi, priroka dobavi
i tim se ne stidi neg hvali i slavi.
A prirok skrit moć nî od tuđih jezika,
zašto su građani zloreci od vika.
On plačuć i tužeć nevještim daje rat;
ter nitkor ne bud već brz plačnim vjerovat,
ni tužbam ke čuje, zač pravi svjet stari:
„Tko lasno vjeruje, lasno se privari“.

LXXI, 1 Vuhuje] Vukuje *b*, *c*, *d*, *e*.
LXXI, 7 teće] *c*, *d*; reče *b*, *e*.

PJESAN LXXII.

Ova me gospoja hitro tač priblazi
da nikad pokoja srce mi ne skrasi.
Sladak bi ńe pogled, riječ slatka, sve slatko,
nu mi taj pčelin med ogrče u kratko;
zač netom obļubih ljepotu jedinu,
taj čas mir izgubih, rados mi sva minu.
Nasta rat proć meni, s ke trajem tužan ja
pun żeļe moje dni, a prazan ufanja.
Nî valov množ veća, kad s krajem biju boj,
neg tuga i smeća ke rvu život moj.
Ona toj sve vidi, i pozna zgubļenje
s koga mi smrt slidi, a ne ima smiļenje.
Gubim, jaoh, a neće pomoć mi ku dati,
neg žali što veće moj se vik ne skrati.
Što ću ja? nije moć ńe dike ostavit,
neg ļubit sa svu moć, dočim sam živ na svit.

PJESAN LXXIII.

Dali ja plaćen bih svakim zlom za trud moj,
za službu ku dvorih Ļubavi nemiloj?
Što dah ja ńoj u dar slobodu svu moju
i život moj, nehar da viku dostoju?
Meni se promijeni dragoga ljeta slas
na zimńoj godini, zato sam dresel vas.
Moj bili dan minu, još sunce ne liže
na zapad a zginu, tme nebo prikriše.
Prosijeca muńa tme, daž lijeva, praska grom,
u sjenu vjetar dme i mrzne sve ledom.
Ni ufam već vidit vedrine ni zore,
vrh tužnih svih na svit meni je najgore.
Kad najveć sunčan zrak dviže se da mi sja,
iznenad vječni mrak meni t' ga obvija.

LXXII, 2 skrasi] *u svijem rukopisima ima i* pazi *kao varijanta.*
LXXIII, 7 ne liže] *d; tako je bilo i u c, pak je poslije popravļeno na* ne biše, *te je ovo prešlo i u b i e.*
LXXIII, 11 zore] *d;* Zore *b, c, e.*
LXXIII, 13 dviže se?] sviže se *d;* sviše se *c s konjekturama:* dviže se, svitaše, uzvišuje se, uzviše se; ‚sviscose' *(zlo prepisano iz c) u b i e s varijantom* dviže se.

Gdi je moj vesel smih? ufanja? radosti?
vaj, mješte dobar svih pun sam svih žalosti.
Ja se sam pogubih, u riječi ļuvene
uzdah se, ter ļubih već druzih neg mene;
Nije me već. Jaoh vazda i lele svakomu
tko ikad oblas da vrh sebe ikomu!
Ļutijema stjenami vodam ke ne čuju,
i pustim stranami ja moj plač kažuju.
Boļe je trpiti zle tuge i mučat,
neg pred tijem vapiti ki neće pomoć dat.

PJESAN LXXIV.

Pride dan ki nosi žestok glas; čujem rit:
„Spomen' se, pepeo si i u ń se ć obratit".
Tim ako neću poć u pakal za grih moj,
trjebuje meni oć stvar dragu tolikoj.
Vrijeme je da se ja s pameti jur stanem
i k putu spasenja stupaje već ganem,
što stvorit nikako po sebi ne mogu;
zač htijenje opako ne da se razlogu,
na silu slijedeći umrlih oči zrak
s kojijeh će doteći vječni mi cvil i mrak.
Nî daleč smrtni rok: dobro, jaoh! ne dođe
sunce toj na istok, u zapad a pođe.
Na svrhu tač leti život naš, da ne vim
hoću li vidjeti drugi dan za ovim.
Toli mnom oblada skončav mi svu kripos
neredna uvada i tamna ńe slipos
Ti kraļu od neba, koji sam dobro znaš,
ka je sad potreba da na me pogledaš,
želno te ja moļu, k meni se obrati,
u velju nevoļu pomoć me ne krati;
protivnoj silosti otmi me i ne daj
cijeć tvoje milosti, da zgine duša ovaj.

LXXIV, 11 **daleč**] *d;* **dalek** *b, c, e.*
LXXIV, 15 **skončav**] *b, c, e;* **skončaj** *d, bilo je i u c, pa je poslije popravļeno.*

PJESAN LXXV.

Neka ti zao človik gizda se u zlobi;
ńegov je tužan vik, ļuta ga smrt kobi.
Malo je sebi drag, a mańe druzimi,
pravoga dobra nag s podhibam svojimi.
Svis bije s ńime boj, zač ako ubigne
od ļudi, nî zatoj da ga Bog ne stigne.
Višńega gńiv hrleć na hudih ne ide,
tiho gre: što ckni već gorčiji sve pride,
i da im taki cvil, da živi još mnokrat
okuse pakla dil u kom će uvik stat.
A zla se nijednoga ne boji, ni gubi
vik mira tko Boga boji se i ļubi.
Tijem neka zlobnima živit je u nesvis;
još svaki ńih ima probavļat uprav bis.
Uzrok zla i dobra sebi je svak na svit,
ter slavno ti obra pravednim drumom it,
van koga radosti kako san istraju,
kratke su i dosti zlu svrhu imaju.
Ti slideć pravi put, bićeš drag, žudjen svud.
Toli gdje budeš čut proć tebi govor lud,
ne haj se riječi tih; znaš, zavis da gńivna
sveđ reži na dobrih, a zlim nî protivna.
A plata velika dobrim je na nebi,
ku svih moć jezika izrekla vik ne bi,
od koje mańi nî poraz taj ki čeka
u muci pakļeni zločinca človjeka.

PJESAN LXXVI.

Strile van izima i oštri ļuven bog,
neka mi ļubkima ranam vik nî odlog.
Nijesam ja protrnul što će još striļati,
neg želim da vas tul u mene potrati,
da strila ogńenih srcu mi uzmnoži
i uza ļuvenih k ovijemi priloži,
i da se ne dili od mene nikada:
toli mi omili što jur mnom oblada.

LXXV, 23 dobrim je] *K*; dobrime *b*, *c*, *d*, *e*

Zač dokle pod vlasti ńegovom ja ne bijeh,
nevidom u tmasti kako slijep idijeh.
Spanje, las i misli i mnoge nesvijesti
bijehu me potisli gdi leže zločesti.
On maglu razčini, on pamet i moj um
prosvijetli, ter čini da slijedim pravi drum,
i hoće u zboru od vrijednijeh da stojim,
tijem ako što stvoru dostojno sve je ńim.
Kroz toj ću blažen bit, udorce nove čut,
gorčije u plam it i kruće bit stegnut;
i da sve poveće u meni pribiva,
kad česti i sreće ovake dariva.

PJESAN LXXVII.

Hitro tajim i pokrivam
hudi poraz ki me kole;
ali zaman jer prik vole
pozori ga van odkrivam.

Još blid obraz trud svjedoči
u kom žive srce mrući,
odkle side plam gorući
u ń iz lijepijeh tvojijeh oči.

Uz toj kad sveđ nije moći
osred grla pritisnuti,
ni odvratit uzdah luti,
da ne bude iz ust poći,

gorki uzdah ako i ridak
očituje ogńa sile,
i ki osta šip od strile
usred prsi žestok, bridak.

Svega me su primamile
k sebi tvoje rajske gizde:
nî od sunca svjetle zvizde,
nî od tebe ljepše vile.

Ter vas bolan tebe dvorim,
i misleći sveđ o tebi
ne znam ništa sam o sebi,
gdje u živom ogńu gorim.

Zna se veće bitje moje,
tužno bitje i nemirno,
koje stekoh služeć virno
pune slave dike tvoje.

Svak zna jad moj, zasve da ja
skrit ga ištem od svakoga
izvan tebe, mira moga
ubojice, dušo moja.

Ti ga sama ne hoć znati,
prid kojom ga samom glasim,
da mi budeš tvojim drazim
daj pogledom ki lik dati.

Nebo zvizda toli ne ima,
trava cvijetja, valov more,
što nije rana već, ke mòrē
svakčas mene jadi zlima.

LXXVI, 11 las i misli] las, misli *b, c, d, e.*
LXXVII, 17 Svega] *K;* Sega *b, c, d, e.*
LXXVII, 35 mi] me *d; i u c i u e bilo je* me, *pa je poslije popravleno.*
LXXVII, 36 daj] dar *b, d; bilo je i u c i u e, pa je popravleno;* pogledom] *d; bilo je i u b, c, e, pa je popravleno* pogledim.

PJESAN LXXVIII.

Mnoga je razlikos u mislijeh sved mojih.
kroz dobra velikos i silu tuga zlih,
jer dobro scijenim toj vrh dobra svakoga,
što dvorim vil' dražoj od zlata dragoga;
ńe dika jedina i pozor gizdavi
drugoga jes čina, neg ļudske naravi.
Jur ka je razbluda gledat ju među inim,
gdi prid ńom od čuda svak stoji spet i nim.
Tamne su svjetlosti pri suncu zvijezda svih,
a pri ńoj liposti od gospoj ostalih.
Ali pak smišļaje, kako je satrena
meni vlas, i da je nekrepka stvar žena.
i da ńoj u rukah sloboda jes moja.
povenem u mukah i želim pokoja.
Tijem ļuven trag slidit sad mi se rados mni,
a sada tonuć mrit u morskoj pučini,
ter trajem u trudu i lasti život moj,
kako se nać budu u misli razlikoj.

PJESAN LXXIX.

Poprav se može rit, gospoje, da nije
prem ništor na saj svit od tebe vrjednije;
paček se svit sada tobome uresa
jak cvijetjem livada i zvjezdam nebesa.
Na ńem prij' lipote ne bi tej, ni dike,
ni take dobrote, ni hvale tolike.
Tvoj pogled izbavļa svakoga žalosti.
ter na put postavļa od prave kriposti.
Prid ńim se skončaju sve misli neprave,
a żeļe nastaju poštenja i slave.
Ti glasom još more tiho mož' pritvorit,
i omehšat mramore i činit led gorit.
O svijetli uresu s koga čas osviće
vilam svim ke jesu i biše i biće,

LXXVIII, 2 zlih] *d;* svih *b, c, e, K.*
LXXIX, 12 omehšat] omekšat *b, c, d, e, K.*

čudno t' mi omili tva svitlos velika!
slatko t' me usili, da sam tvoj do vika,
da te ću sveđ slidit i tvoj se sužań zvat!
Blažen je tko vidit bude te i slišat!

PJESAN LXXX.

Čemu je suzami da glasim nemir moj,
kad tvrđa neg kami sve u rug primaš toj?
Siliš me život oć, a ja bih vesel bil
i čestit na smrt poć, da mi nî tebe dil
Ne žalim ja sebe (jer živit ne volim),
gospoje, neg tebe, tvojim se zlom bolim.
Ļubav te podnosi, ter ju ti ne scijeniš,
ni ogńa ki nosi: nu se viđ, što činiš.
Čuvaj se ńe gńiva i na toj ne htjej doć
da t' stane protiva očitit svoju moć.
Jer trpi njeki čas po sili, objednom
protivnim satre vlas osvetom nerednom.
A ti znaš ka zada inijemi zla prijeka
za taj grijeh, tijem sada viđ tebe što čeka.
Nu se boj poraza ki s toga vil steče,
ka t' jučer ukaza, gdi cvilim i reče:
„Žalim ga gdi suzi, a ti smih tvoriš ńim:
bila sam u tuzi, ter plačnijem razumnim".
Zač ona pogubi jednoga, ki ńu već
neg život svoj ļubi, omrazu na ń noseć;
obļubi pak meni tko za ńu ne haja,
ter svoje lijepi dni žalosna potraja.
U prsi kamene iz kih grih izljeze
od pravde ļuvene pokora uljeze.
Strila ih velik broj nastriļa žestocijeh
da ne bi mira ńoj u ranah dubocijeh;
uzdisa i plaka i želje umriti,
zač ļubav prijaka umije suditi.
Čestit je tko druzih vidivši tugovat
nauči po zlu ńih od zla se varovat.

LXXIX, 17 sužań] *d*; sužan *b*, *c*, *e*.
LXXX, 9 htjej] ktjej *d*.
LXXX, 14 sada] *K*; zada *b*, *c*, *e*.
LXXX, 28 plaka i] plaka kroz boles i *d*; *tako je bilo i u c i e, pak je poslije zbrisano.*

PJESAN LXXXI.

Lipos kom nadili Bog tebe svršeno
svakoga usili da gori ļuveno,
jer tvoje razblude i dike čine it
i stijenam s požude u plam vik neugaslit.
Slatka je taj żeļa i milo gorjenje,
zašto se ne dijeļa od ńega poštenje.
Pozor tvoj gizdavi tej zdrži načine,
da pohlep nepravi prid ńime svud gine.
Ni drugi razdiše ogań neg hvaļeni
koji nas uzdviže gdi stoje blaženi.
Kroz toj se veselim i sebi zavidim,
da tebe sve želim i stupaj tvoj slidim;
zač pokle ļubav mnom tač slavna oblada,
još ufam tuj doć ńom gdi ne mnih nikada.

PJESAN LXXXII.

Ļubav mi sveđ pravi: „Zamijeraj ovuj vil
koja te postavi pod oblas kroz moj stril.
Zamijeraj ńe dike i svaki čin i znaj
da joj nî prilike ni će bit na svit saj.
Zamijeraj i taku pripijevaj sveđ lipos,
jer po ńoj ti svaku još prijat mož' kripos.
Ti slaveć ńe ukras činićeš da će tvoj
mnogo bit slađi glas i vele viši poj.
Kroz vrijedni ovi cvit svom slavom uresni
ne mogu neg primit pohvalu tve pjesni
i tako t' prolitat po ustih od ļudi
čijem sunce bude sjat i drage bit svudi."
Ter ino ne želi moja svis, ni haje.
neg vršit što veli u pjesni spijevaje,
neka t' se do vika, gospoje, zna hvala.
Voļa je velika, ali je moć mäla.

LXXXI, 14 ńom]? *K*, *ili* s ńom?; k ńom *b*, *c*, *d*, *e*.
LXXXII, 1 ovuj] ovoj *d*; *tako je bilo i u c*, *pa je popravļeno*; onu *b*, *e*, *K*.

PJESAN LXXXIII.

Sad se ja blažen mnim: ovdi je vil draga
prida mnom; a smionim ļubav sveđ pomaga.
Vrijeme je da se ja prašat jur usudim
vrh mene smiļenja i platu ku žudim.
Vidi blid obraz moj i čuje uzdah ļut,
gdi gorki nepokoj ne da mi odahnut.
Očit je smrtni trud, a nije skroveno,
da mi je srce svud cića ńe rańeno.
Znano je još prid ńom koli je ispravna
i čista vjera s kom dvorim joj odavna.
A nikad slično nî da će bit otišten
ļubovnik službeni ki nije potišten.
Tim tašto zač stojim i ne imam već smilos
pitat što dostojim služeći za milos?
Tko me sad skončava? tko mojoj slobodi
naglu smrt zadava u ovoj prigodi?
Jezik me, jaoh, ođe i srce, ter zaman
želio sam da dođe zlamenit ovi dan.

PJESAN LXXXIV.

Gizdava gospoje, sva diko ļubavi,
ka srce jur moje u tvrd vez postavi,
nećeš mi zazriti da hrlim ovakoj
tvoj stupaj sliditi, za vidit lice toj,
pokli me priteza lipotom sveđ sebi
i čini čudesa nahodit u tebi,
kojijeh se oči vik ne mogu zrčeći
nasitit, ni jezik stoti dil izreći.
Ter sebe ja sudim krozi te čestita,
mimo ku ne žudim inu stvar od svita.
Zač gledav tvoj ukras, misal mi otide
do neba, i svakčas, to više još ide
u čudnoj radosti do mjesta slavnoga
gdi nazri liposti od raja i Boga.

LXXXIII, 13 tašto] *b, c, K*: tašta *c, d*.
LXXXIV, 11 gledav] gledam *d*.

PJESAN LXXXV.

Krasnu te svršeno i dragu Bog sazda
neka me ļuveno posvojiš za vazda;
jer s očim što pazit htil bih te noć i dan
nebesa kako svit prosinu sa svih stran.
Ne bih se u vike nasitil gledaje
tvoj ures i dike, i govor slišaje,
Ter kad te ne viđu pun stojim nemira,
ostinuv probliđu, smrtni me trud tira.
Ni mogu izreći, koli se namirim
kad gdigod po sreći obraz tvoj zamirim
Toliku ja budem oćutit tad slados
da vas trud zabudem, ter bjesnim za rados.
Nu sebe skončavam silosti sveđ mnogom,
zač voļi vlas ne dam obladat razlogom.
Ne smijem te pozriti slobodno, da se plam
ne bude odkriti, potajno s kim zgaram.
Obrah sve boljezni prij' podnit i trude,
neg s moje ļubezni da t' prijekor ki bude.
Ļubav je rič slavna, zasve da puk ludi
istine čim ne zna, inako sve sudi;
zač koja s časti nî, ohlep je nepravi,
kriv bijes taj i stidni nazvan je ļubavi,
a tko svis pravednu i bistar vid ne ima
ćestokrat stvar jednu za drugu vazima.
Ne dopust' višńa vlas, da me blud primože
poželit što tvoj glas pošteni strt može.
Prije se vik skončal moj, prij' skusio smrtni stril,
neg ikad tolikoj nesramno ja goril!
Evo, jaoh, kunu se mojim ja životom
jak da ga ne uze ti rajskom lipotom.
Ne možem ja veće da je moj procinit,
niti znam što se će od ńega učinit.
Nu tako stal se s ńim po sebi, moj cvite,
vik ogńem piročnim ne gorjeh prozi te.
Ukras tvoj plemenit, ki me tač priteže,
u meni zlamenit častiv plam užeže,

LXXXV, 22 kriv bijes taj i *K)* stidni na zvańe (na zvanje *b, c, e, h)* ļubavi *d.*
LXXXV, 3 moj] moć *d; tako je bilo i u c i e, pa je popravļeno.*
LXXXV, 36 u] *K*; i *b, c, d, e.*

plam ki mi prosinu svaku tmu i čini
da kripos jedinu sveđ držim u scini;
da putem slavnim grem, da pravo što nije
sve parjam i ođem, bježeć jak od zmije,
neka tač priličan tebi se ja stvorim,
i tebe koji dan dostojno podvorim.
Dvorim te odavna i pomńim da dila
moja su ispravna svakčas već i mila.
Može mi s tebe doć rados, plač, život, smrt,
ti možeš, kako hoć, skratit me i satrt,
nu nećeš pogubit, nis' tvrđa kamena,
da možeš ne ļubit, od koga s' ļubļena.
Jer zakon ļuveni ki vlada svijeh naju
hoće, svi ļubļeni da ļubit imaju.
Ter ufam da skratit moj ćeš plač i tužbu,
i milo naplatit i ļubko svu službu,
nu skrovno od zlobnih, po sebi ki sude,
da naše dobro s ńih na glasu ne bude,
kako oko naučno kroz nemoć gledat mrak
ne može neg mučno sunčani nazrit zrak,
ni mari za misto gdje gizdav cvijet niče
zvijerenje nečisto koje kal običe.
Ne ištem da platu daš momu služenju
u srebru, ni zlatu, ni dragom kamenju.
Ne mislim o tomu, toga sam daleče,
toj ļudstvu skupomu ohodim da teče.
Da za što ja hajem? i koga dobra nag
ištući k tebi grem na milos da t' sam drag?
Da mi se ne brani, o diko sva moja,
tvoj pogled sunčani, ter slatka rič tvoja;
i da mi način daš moć gledat lica taj,
po kojih odkrivaš na zemļi vječni raj.
Tako ja, koji sad mrtav sam u sebi,
oživit hoću tad, gospođe, u tebi;
ter jednom što umrijeh, života dva ću steć
i s dika slavnih tijeh čestit se uprav reć.

LXXXV, 47 **nećeš**] neće *d*; *tako je bilo i u c i e, pa je popravļeno.*
LXXXV, 55 **kako**] *b, e, K;* kad *c, d*; **naučno**] naučeno *d*.
LXXXV, 62 **ļudstvu**] ļustu *d*.
LXXXV, 63 **za što**] što *d; u c i e dodano je kasnije* **za.**

Oh, ako toj vidit budem ja, blažen hip.
blažen čas, ki slidit počeh tvoj obraz lip!
A lje se čudiš ti, da mrtac govori,
ne znav da s oblasti luvenom sve tvori?

PJESAN LXXXVI.

Sužan bit i gorit u ogńu zlo nije,
kad lipos tva stvorit inako umije.
Evo sam krozi te (i toj se ne varam)
čestit ja, moj cvite, što vesim i zgaram.
Stojim spet i svezan prem u plam ne tužim,
ni ćutim boljezan, tih pokoj sveđ družim.
Srce mi ti steže kosami zlatima,
i sasma užeže sunčanim očima.
Cić toga kriposti čuh nove u meni
ter nove radosti, ke izrit moći nî.
Veselo duh bjesni, gdje mi toj stvori ti,
vesele ter pjesni van idu iz usti.
Iskusih po sebi, čim sliđu tvoj ures,
da dvorit sveđ tebi blaženstvo pravo jes.
Kroz toj se oholim rob se tvoj čujuć zvat,
i bitje toj volim, neg svijetom svim vladat.

PJESAN LXXXVII.

Od tebe čuh ja rit, kad ti cvil odkrih moj:
„Da te još viđu umrit, vjerovat neću toj."
Od srǵbe gust oblak prikri ti saviše
očiju svijetli zrak i lica t' zblidiše.
Koja stvar povenut čini mi, ter veće
ne smiću pomenut od moje nesreće.
svede dat sred usti još molbe ke jezik
hrani da t' izusti za srcu iznać lik.

LXXXVI, 7 steže] *d;* stežeš *b, c, e, K.*
LXXXVI, 8 užeže] *d;* užežeš *b, c, e, K.*
LXXXVII, 6 ne smiću] nesmiću *b, c, d, e, K; u b, c, e dodato je sa strane (kao tumačeńe ne kao popravak)* ne smijem; *može biti da treba čitati* ne smijuć.
LXXXVII, 7 svede dat] *ovako je u rukopisima; te je u b, c, e tumačeno* zabranila je; *u K ima (konjektura)* zavezat; *može biti da treba čitati* zavezah.

Jer ostah poražen ufanje izgubiv
da će bit utažen proć meni ļuven gńiv,
kad sliših za moj vaj i za moj vječni plač,
da veļja lipos taj mälê je vire tač.
Nisam ja u čem tad prihinil sam sebe,
pokle ti gledaš sad gdi puštam duh s tebe,
i čekaš još meni za mal čas obratit
tvoj pogled žudjeni ki može smrt skratit.
Mramore pritvrdi, neviro velika,
što život pogrdi pravedna človika?
Ili je nevira, ili tva nemilos,
u prah me već tira ļuvena usilos.

PJESAN LXXXVIII.

Jur zora vrhu nas rumen zrak razmeće
nemirnu ošad las posteļe mrzeće,
i čini na svijeti rat noćnijem tminami
i gori još prijeti na nebu zvjezdami.
Božice, što ćeš toj? opet se zavrati
gdje te muž čeka tvoj, ter njeguj ńega ti.
Želan je sveđ reda starac pun godišta,
i sveđ te pogleda, a nam si za ništa.
Ovdi nas ne krijepi nijedan tvoj veće stvor,
ni obraz tvoj prilijepi, ni jasni tvoj pozor,
neg vila gizdava, ka samijem očima
noći nam skončava i svaki mrak s ńima,
i vodi svijetle dni; sunce ńoj svitlosti
zavidi i tamni pri takoj liposti.
Ńom zene trava i cvit, i čuda još inih
jes u ńoj, ka izrit vik mogal ja ne bih.
Tijem posal taj ođi. ne trudi zaman tuj,
spravi se i pođi. ter hrabra nabļuduj.

PJESAN LXXXIX.

SMRT PORCIJE BRUTOVE.

Kad začu Porcija vrijednoga ļubi smrt,
život joj dodija, odliči sebe strt.

LXXXVIII, 2 posteļe] *K;* po šeļe *b, c, d, e; u d bilo je* posteļe, *pa je poslije popravļeno.*
LXXXVIII, 6 gdje] *d;* gdi *b, c, e, K.*
LXXXVIII, 14 pri takoj] pri takom *b, c, d, e;* prid takom *K.*

Podri mač da zaklat bude se. Skočiše
rodjaci za ne dat učinit što htiše;
na silu oteše oružje iz ruke,
i karat počeše da je tej odluke.
Tijem kliče: „Zašto me ovako cvilite
i mukom većome pustit duh silite?
Nemilos vaša to j', tašte su tej nadi,
neg huđi poraz moj, dosadna čeļadi!
Što muž moj, što stvori otac još, očiti,
da nî trud najgori človiku umriti.
Kad živ taj veće nî, s kim obrah sveđ živit,
život je smrt meni, a smrt će život bit.
Ne stoji ubit se u gvozdju samomu,
ni može branit se život oć nikomu".
Rekši toj, žeravom zajazi sve grlo,
i pođe k Brutu svom umorom tijem hrlo.

PJESAN XC.

Veće krat budem reć sam sebi: „Što tvoriš?
Ovuj vil slavit hteć istom se man moriš,
visok glas da stečeš, ter od ńe spijevaje
i vele da rečeš, još veće ostaje,
pokli ńu nadari vladalac od zvizda
nebeskim svijem dari, neka se svijet gizda;
ter hvale koje dat može svis i jezik
ne mogu pored stat s vrijednosti ńe u vik,
prem kako sunač zrak upisan s hitrosti
ne može bit jednak s istinom svitlosti".
Dobro ja sve toj znam: ļubav mi lje čini
usilos da spijevam taj ukras jedini;
ter ću daj dostojat po takom razlogu
sluga se vijeran zvat, gdje činim što mogu.

PJESAN XCI.

U PRVO KNEŠTVO GOSPODINA JERA KLISOVIĆA 1609 SETEMBRA.

Jur zora tme skrati, ter minu noć s mrakom
i sunce pozlati visokim Srđ zrakom.
Odkle bi kraj mora Dubrovnik sazidan,
ni draža vik zora, ni boļi svanu dan.

Ovi dan dovede vesele sobom dni,
na pristol gdi sjede Klisović moj vrijedni.
Rodni grad isprav|a zapovijed ńegova
i naprijed postav|a vrh inijeh gradova.
Čestita zapovijed i čestit ovi grad.
Od stvari novi red nastaje u ńem sad,
svaka zled pristaje, svako zlo čińenje,
zlati vijek postaje i milo življenje;
svud će mir i sklad bit, i veće neprav sud
ne bude učinit za platu sudac hud;
sad Božji strah vlada; odstup'te, zlobivi,
prid kojijem prav pada, a ohol gre krivi.
Dobrijem sad prinosi veselje, a zlijem plač
božica ka nosi mjerila i nag mač.

PJESAN XCII.

Bojeć se da meni vik se ti neć smilit
strah smrtnom studeni čini mi tužnu mrit,
a plam se ne gasi, kim slatki pogled tvoj
srce mi porazi da ne ima čas pokoj.
Stinem ja i gorim i kripko nastoju
da tebe izdvorim gizdavu gospoju;
a lje se odmećeš; tač moje cviljenje
ni molbe čut nećeš, kim ištem smi|enje.
Kroz toj se po vas dan ufanje skončaje,
a jača bojazan u meni nastaje,
ter se ja snebivam, i blijedi moj obraz
suzami polivam, uzdišuć na svakčas.
Zatoj mi svak pravi: „Što zaman ti sahneš?
Tuj |ubav ostavi, neka već odahneš".
A da te ikad oć budu ja, draga vil,
da hoću nije moć, da je moć, ne bih ktil.
Tako je suđeno; tako još hoću sam,
da kroz te |uveno po vas vik moj zgaram.
A ti ku ć hvalu steć, da tlačiš ovakoj
jednoga, ki te već neg život |ubi svoj?

XCII, 19 ku ć] *K;* ku *b, c, d, e.*

PJESAN XCIII.

Čim dalek moja čes drži me po sili
od one ke ures toli mi omili,
u misleh ńe diku i lipos razbiram,
ter dragu priliku kon sebe zamiram.
Sveđ mi se rumene ńe usti priziru
i oči ļuvene za kojim umiru.
Kroz toj sveđ u meni żeļa se uzmnaža
i srce plameni gorčimi poraža,
ter venem da prij' čas žudjeni bude doć,
da mi je taj ukras očima nazrit moć.
Tijem vazda gledaje proć stranam primilim
gdi ona dni traje, uzdišem i cvilim,
i glasim, nepokoj kako mi čini mrit:
lje zaman, pokle k ńoj ne može plač doprit.

PJESAN XCIV.

Čemu neć da čekaš? ali se toj prima
da bježiš i ne daš vidit se očima?
Hrlo ti s prozora utečeš videći
tko tvoga pozora żeļan gre cvileći.
Iz luka pušten stril nije brz tolikoj,
koli ti, draga vil, za ukrit obraz tvoj.
Jeda što višńi zgar u hip tvoj postavi
vrijednosti ke nigdar na svit prij' ne javi,
sama si na sebe svu ļubav stavila
i veće van tebe nî t' ina stvar mila?
Mrzi te svak ini, u tebi sve dike
razbirav, kojim nî pod nebom prilike.
Pravo je da ļubi tač sebe svis tvoja;
nu suncu čemu bi, da istom sebi sja?
da neće svjetlos dat zvjezdami, ni tvorit
našijema tminam rat, ni plodan ter lip svit?
Promisli cić togaj, ku gubi s toga čas,
u otaj steći taj sunčani tvoj ukras,
i ki se zgodi gńiv Narčisu lipomu
svakoga pogrdiv pri sebi samomu.

XCIII, 4 sebe] tebe *d*.
XCIII, 8 gorčimi] *K*; gorčim *c*, *d*, *e*; gorčijem *b*.

PJESAN XCV.

Što takoj, gospoje, u ogńu pribivaš,
ter dike sveđ tvoje od mene sakrivaš?
Zaman se ne mori; vazda te ja vidim,
ili mi zatvori oči san, ili bdim.
Ni može zimńi mraz, ni sunce kad peče,
učinit da mal čas budeš me daleče.
Jer kud god pozađu i ki god drum tjeram,
svudi te iznađu i ļubko zamijeram.
Misal mi svud tebe kaže, jer sve na svit
stavil sam iz sebe pri tebi u zabit.
Ter mi je javi dan tvoj ures izbrani
uživat, a i san tebe mi ne brani.
Tijem tvori sve što hoć za krit se od mene,
skrit mi vik nećeš moć tej gizde ļuvene.

PJESAN XCVI.

Trnem ja predajuć i ne imam pokoja,
priglasja čekajuć, što će rit gospoja.
Uzdam se i bojim u mislijeh izmučen
gdi saznat još ne vim na što sam odlučen.
Sad zgine ufanje, sad opet steče vlas,
i opet skončanje pride mu do mal čas.
Skoro ću lje sve čut i vidit sto će bit,
ili mi jes krsnut, ili već ne živit
Dil togaj već čemu da se ja pripadam,
pokle se boļemu, neg mi je sad, nadam?
Zač, ako ńe je sud smrt mi dat, meni smrt
skratiće gorki trud i nemir hudi strt;
ako li smiļenje skaže mi ļuveno,
koli će življenje moje bit blaženo!

PJESAN XCVII.

Još od prij' svu moju stavil sam kripko moć
poslušat gospoju, mimo ńe dvor ne proć.
I za sve jer će bit moja smrt ovi red,
rvem se oslužit žestoku zapovijed.

XCV, 7 pozađu] *K*; posađu *b*, *c*, *d*, *e*.
XCVI, 3 uzdam] *u d popravļeno kasnije* ufam.

Po voļi siļenoj sâm sebi mir gubim,
da ne bih skrivil ńoj. vrh svega ku ļubim;
da prsi ne bude, ni pozor ļuveni
napunit prihude rasrǵbe proć meni.
Ter bļudu moj stupaj od puta na komu
čestokrat skončan vaj životu bi momu.
Jer mnokrat drag obraz iznevar zamjerih
i slišah slatki glas, čim smrtnu rat smirih.
Nu kadgod po sili (ter skonča toj mene)
pod prozor primili ļubav me požene,
jak vjetar, kad nastav usilat odveće,
po moru goni plav, da ide kud neće.

PJESAN XCVIII.

Jur poznam i vidim, da zaman stupaje
od ove vil' slidim, ka za me ne haje,
i da će plata bit za službu i trud moj,
vazda cvil jadovit i smrtni nepokoj
Ona se slatkome slobodom sveđ slavi,
ja vezim, krutome uzom od ļubavi.
Brža je prida mnom od vjetra bježeći,
a trudan ja za ńom jedva grem hrleći.
Tijem kadgod pustim glas moleći s daleka
jeda se kratak čas pomisli da čeka.
A ļe se pospiješa, pritvrđa ner kami,
i neće da sliša što vapim s suzami.
Ter pravļu sam sebi: „Kad ću ja odahnut?
Što činim? boļe bi da slijedim drugi put".
Nu pohlep nesvijesni toli mnom oblada,
da parjat moć mi nî ovi slid nikada,
koji me zavodi svih dobar daleće
i silom privodi gdje se zla smrt stječe.

PJESAN XCIX.

Još odkle ti pozna da divni pogled tvoj
i dila kriposna smamiše život moj,
na me si vazela omrazu, kom dahteć,
vik lica vesela proć meni svrnut neć:

XCIX, 3 dahteć] *K*; da hteć *b*, *c*, *d*, *e*.

čim scijeńah da ću ja žestokoj boljezni
dostojat smiļenja pri tvojoj ļubezni,
jer pravļah, ako lik ne prosim zloj rani,
da ću moć po vas vik želit ga zamani.
Ne može tvrd kami gizdava vila bit,
da neće suzami mojim se pobolit.
Odkrih ti gorki cvil i trudno živjenje,
u kom sam tebe dil, i prosih smiļenje.
Ali se ne smili, neg jošte gorčije
srce mi ucvili, da mirno vik nije.
Jer dokle tajah plam, i ti još ne znaše
da ogńem ja zgaram, ki t' oči užgaše,
ter mrzeć ja ne bih tvojima pozori,
jer mnokrat ļuven smih zgledav me ti stvori.
Pun tuge sad hodim dodijav sam sebi,
gdi već ne nahodim ki utih pri tebi,
ni drugo razmi gńiv ki će bit smrt moja,
jer nećeš da je živ tko ļubav dostoja.

PJESAN C.

Ļubke ti plamene iz lijepijeh očiju
pusti vil da mene prosvijetle i zgriju,
neka se izbavim svjetovne tamnosti
a misli postavim na vječne svjetlosti.
Duša ka ležaše studena u tijeli,
netom joj prosjaše pozori veseli,
opet se s prvimi kriposti sastavi,
jak mrzal cvijet zimi kad sunce pojavi.
Ter ništor nije sad prida mnom u scjeni
tač slijepa što čeļad zamijera i scijeni.
Zemaļne sve lasti i blaga najveća,
gospodstva i vlasti meni su mrzeća,
jer ištem drum slidit, ki vodi k višńemu,
videći da je svit nekripak u svemu
Napokoń svaku slas gork čemer polije
i tako vara nas; a sad smo, sad nas nije.

C, 12 gospodstva] gospostva *d*.

PJESAN CI.

Toli je čes moja pritužna, da u vik
odahnut ne mnim ja, ni tuzi prijat lik?
S dragom se ja veće slobodom rastavih,
a službe odveće nemirne dobavih,
ku dvoreć privirno plata je smrt ista.
ter srce nemirno uzdišuć ne prista.
Čemu me priteže razbludom drag pogled
kad me pak užeže i ovu stvori zled?
Gospoje, što činiš? vidiš li gdi gorim?
Za ništor ne sciniš da sasma izgorim?
Nî boles trpit moć; skonča se život moj
ki me još neće oć za veći nepokoj.
Jaoh! pokle nesrećni moj hip bi osuđen
da je tač po sve dni pedjepsan i truđen,
zač ne bih ja stijena satvoren pri kraju,
ku mora srģbena valovi zbijaju,
da ovi ļut poraz ne ćutim, ni kunem
sveđ život, gdi svakčas u smrtnoj muci mrem?
Gorko me dan koļe; noćni mrak gorčije
trpeći nevoļe ke podnit moć nije;
a nijednu pomoć dat pjesni mi ne mogu,
s kim ufah otirat segaj zla nalogu.
Daleče već pjesni od mene, kad moći
nî u vas, ļuvezni što mojoj pomoći!
Ne ištem spijevati, za hvale steć koje,
krvave tej rati, oružja i boje,
s kijem sila Zrinskoga bosansku vlas hara
u zdravļu slavnoga Rodulfa česara;
ni kako snig i grȁd stvara se ali grom;
ni zač je mjesec sad tankorog, pun potom:
neg ištem smiļenja prid onom od gospoj
ka ļubka željenja napuni život moj.
Kad milos ne stječe u trude ļuvene
spijevanje, daleče već pjesni od mene!
Trjebuje da slidim od sada drugi red
i da se ne stidim učinit svaku zled,
ostaviv drum čestit i slavan, po kom bih
upravļen vazda it od mojijeh starijih.

CI, 10 sciniš] *K*; scijeniš *b*, *c*, *d*, *e*.

Svaka vil gizdava samo tijeh sad mili,
kijeh sreća neprava bogastvom nadili.
Kad tuzi ļuvenoj može lik blaga dat,
po voļi siļenoj blaga ću poć iskat.
Hoću se ja ńega u skore dobavit
i jada ovega smrtnoga izbavit.
Grabiću, odirat i lovit krvav lov,
ni ću što razbirat umrlijeh od bogov.
Ruke ću svud prostrit; vrh svega najveći
Veneri zlotvor bit, ńe crkvu plijeneći.
Cijeća ńe nemile moj se duh sad muči,
ka lijepe sve vile lakome bit uči;
cića ńe tužan grem; zatoj se podobi
da pozna što možem učinit u zlobi.
Ah, da bi žudjenje istrajal s nemira
tko drago kamenje nahodi i zbira;
tko biser iz mora vadi, ter tko je zdan
da zemļu otvora i zlato rije van!
Od ovijeh ishodi lakomos prokleta
i svaka zla plodi po stranah od svijeta,
jere k ńoj nastaše zle misli, zle družbe,
početak imaše nevjere i tužbe,
ter oči otvorat svak uze, da bude
kļuč vrata zatvorat, da stražu pas bļude.
Nu se man tijem krijepe, zač s platom ki pridu
sve straže zaslijepe i mimo ńih idu;
što hoće sve tvore; tašto ih svak preži;
vrata se rastvore i speći pas leži.
Zlo ti je kad ove posvoje skuposti
jednu vil ka slove svud slavom liposti:
pakal je toj pravi nevoļnijeh ļubovnik
ki u san i javi muči ih po vas vik.
Plačni se tijem glasi s kletvami sveđ čuju,
hukanja, uzdasi, i svađe njeguju,
ter ovo uzrok bi da hvalu svoju i čas
ļuven bog izgubi, a steče sraman glas.
Jaoh onim ke platu za ļubav primaju;
što će bit ńih zlatu i ńima ne haju.

CI, 52 da] ka *d*.
CI, 56 zemļu] żeļu *d*.

Lipos ku žeļnimi prodaju neće moć
u dugo stat s ńimi, strt ju će zla nemoć.
Raskošno ńih lice i oči svitli zrak
pridu jak danice ku pokri crn oblak.
Čeka ih s neba zgar osveta i sud ļut,
ogań će i vjetar stojeći im još rasut,
ni će doć tko gasit gdi gore, još mlados
plamen će stat pazit, ćuteći svu rados.
A kad im smrtna rat čini oć ovi svit,
neće ih tko plakat, neg se svak veselit,
i tako ńih tijela pokopat budu se
milosna bez djela, bez cvita, bez suze.
A blago vilami koje čas činiše
ļuvenijem žeļami, ter na har ļubiše!
Vazda će pribivat ńih ures i dika,
i svud se pripivat u pjesnih do vika.
Da svaka žive ńih po veće od sto lit,
svaka će ļuvenih s nemirom smrt skusit.
Biće plač nad ńome, svak joj će dobra reć,
i s časti svakome u tamni grob će leć.
Još starijeh ki godi spomenu mlade dni
ke njekad provodi na službi ļuveni,
svako će godište hoditi na mramor
ki mrtvu pritište, i posut cvitjem zgor,
i polit suzami, i srcem uzdihaj
podiruć s molbami nazvat joj duši raj.
Istina sve je ovoj, ali, jaoh, vidim ja
da ovi govor moj odnosi vjetar tja,
ni mi što pomaga; tijem ću sve učinit
što moja pridraga gospoja bude htit.
Jer da mi uzveli očinstvo još prodat,
u svemu što želi posluh joj hoću dat.
Od mene otidi očinstvo, i sve s ńim
što imam, a pridi svrha zlu kim bolim!
Sve što je zamijernih čarovnic s otrovi
i trava čemernih ke plodi kraj ovi
s jadom ki smamļiva kobila cijedi van,
kada joj dodiva žestoka ļuvezan;

CI, 82 stojeći im] *d, K; bilo je tako i u c i e, pa je popravļeno* stokućim (stoku će im); stokućim *b.*

i još inih zelja otrovnih velik broj
da moja vil prija i spravi gork napoj.
i tijeh mi zdravica nasluži, ja bih pil,
ako bih sred lica ńe milos ku vidil.

PJESAN CII.

Molim te, Bože moj, proć meni obrati
milosni pogled tvoj, a sŕǵbu odvrati;
viđ moju nevoļu i život velmi ļut,
u tugah kim boļu daj mi moć odahnut.
S večera po svu noć i koli trpi dan,
cić grijeha meni doć ne može čas miran.
Sveđ tvori tužnu rat srcu mom svis moja,
i ne da vik prijat ni u san pokoja;
razmišļav krivine ke slidih sve vrime,
od straha sveđ gine prid gńivom tvojime.
Samohoć dah se u vlas ļubavi od žene,
pak silnu svu oblas oćutih vrh mene.
Sliših, jaoh, i gledah čuda ka obļubih,
a sebi protiv stah i sebe pogubih.
Bezumno u meni zapuštah da gori
gorki plam ļuveni koji mi domori.
Ovo bi uzrok vas da ja ćud prominih,
i da se čas po čas to huđi učinih.
Odlukam hudima tebi se protivih,
i zlobam svakima tužni duh okrivih.
Neharan proć tebi pravedni ođoh put,
ni možem po sebi opet se na ń vrnut.
Daleče pozađoh od tvoje ļubezni,
ter ovi trud nađoh i gorke boljezni.
Poznaš, moj ki je jad, i vidiš pogibu,
pomozi mene sad u ovu potribu.
Velika usilos ne da mi k tebi doć,
ako mi za milos ne pošļeš zgar pomoć.
Smiļenja ne brani, prostri tvu desnicu,
i ovu sahrani zgubļenu ovčicu.

CI, 115 i (?) još] još *b*, *c*, *d*, *e*, *K*.
CII, 6 grijeha] *d*; griha *b*, *c*, *e*, *K*.
CII, 20 zlobam] *c*, *d*; zloban *b*, *e*, *K*.

Na nebu gori grih njekad bi, čudo nî
da i nas umrlih na zemłi prihini.
Ti uze razdriješi sej moje milosno,
i ovo utješi cviljenje žalosno.
Srce mi od zledi očisti, i moj um
prosvitli, da slidi tvoj nauk i tvoj drum.
Evo se k višńemu s molbami utekoh,
i milos pri ńemu oćutih da stekoh.
Moj se duh dobavi ufanja, i veće
svake se łubavi svjetovne odmeće.

PJESAN CIII.

Što veće gospođu ja molim, to veću
nemilos nahođu i moju nesreću.
Moj se cvil uzmnaža, i plamen łuveni
gorčije poraža svu kripos u meni.
Većma se odmeće, i ljepša nastaje
kroz moj plač, ter veće tuge mi zadaje;
jer se tač ne krijepi cvit ljetńijem rosami.
jak obraz ńe lijepi groznijem suzami.
Ako je s neba zgar odluka, da moj dan
prikrati zla nehar, s ke već mrem pritužan;
ja ću se izbavit prem truda pakłena,
ona glas hud stavit vrh svoga imena;
ni bude tko slavi ńe dike ni želi,
kad mješte łubavi łuvenim smrt dijeli.

PJESAN CIV.

Deset ljet prohodi, ako se ne varam,
jer mojoj slobodi uza bi kosi pram.
Kruto ju zateže da vesim po sve dni
a pogled ražeže gork ogań u meni.
Služim ja gospoji sa svu moć i kripos,
koja svit dostoji obladat za lipos,
nu službu nemilu, pokli me tač prži,
da jedva u tilu mom se duh uzdrži.

CII, 32 prihini] *b, K;* prikini *d; tako i u c i e, poslije popravłeno* prihini.
CIII, 7 ljetńijem *d;* ljetńi *b, c, e;* ljetni *K.*

Ni se ja što bolim za takuj usilos,
neg vesel oholim, držeć ju za milos,
gdi ovo gorjenje tač svijetlo može bit,
da mi će življenje po smrti još prodlit;
jer kripos tu ima, ka čini človika
u slavi s vridnima pribavit do vika.

PJESAN CV.

Pokle želiš da t' očitim,
koje pismo jutros šteći,
vidio me si razložeći
s onim starcem plemenitim,

s vrijednijem starcem koga do vik
vika hoće živit slava,
nu je slaros tvrdoglava,
i vara se svaki človik.

Slišaj, dragi prijatelu,
ja ću tebi skazat milo,
među nami što je bilo,
ter namiri tvoju želu.

Oprijeh mu se, a ti sudi
jeli ki bio razlog sa mnom,
ne kteć masti da tač tamnom
svitlom spolu što naudi.

Ja ne tajim, da ne imaju
mnogi čemer zalihosti,
nu mudarci za kriposti
sredńe stvari spovijedaju.

On čās žensku nenavidi,
ter u riječeh nasta svada,
i bi uzrok od nesklada
ovi govor koji slidi:

„Kad se vazme lipa žena,
prilubovnik za ńom gori,
a kad gruba, smrtno mori
hrabra napas taj paklena.

Bogata je, gospoduje,
muž se rve, a zamani;
to li uboga, čim da hrani
svoju djecu i njeguje?

Ako traga plemenita,
ohole je toli svijesti
da nì trpit moć nesvijesti,
rič i djela ponosita;

bivši rodom ponižena,
susjestvo se smijuć pravi:
„„Gdi će ruže cvit gizdavi
rodit trava potištena?““

Kad je mudra (li u ritko
može nać se mudra), stavla
svemu zakon, i ne ispravla
s ńom u nijednoj stvari nitko;

a kad luda, o kolika
šteta s ńom gre gdi ulize!
s vrha na tli obori se
kuća, i stre svakolika“.

Ovo slišeć jedan koga
tamni saj svjet zanošaše
parja misli ke imaše,
i stavi se služit Boga.

CV, 4 starcem] *K*; starcom *b*, *c*, *d*, *e*.
CV, 15 kteć] *d*; hteć *b*, *c*, *e*, *K*.
CV, 19 mudarci] *K*; mudurci *b*, *c*, *d*, *e*.
CV, 50 svjet] *b*, *c*, *e*, *K*; svit *d*.

PJESAN CVI.

Kad lišce na prozor ovaj vil iznese,
vesel dan ńe pozor srcu mom donese;
jer svitlim tač zraci ne prosja sunce vik,
kad svedre oblaci, ter mine daž velik.
Čudno se gorkosti sve moje oslade,
i nî te radosti ke sa mnom nije tade.
Tolikom ļubezni priblažen uzgorim,
da pamet uzbjesni, ter ne znam što tvorim.
Ali mi do mal čas veselje toj mine,
zač skoro lip obraz prida mnom izgine.
Otide gospoja u brzo, i dike
pođu s ńom bez broja, ljeposti razlike.
Tad se ja snebivam u tuzi pritamnoj,
i suze prolivam niz blijedi obraz moj.
Tač duga na nebi začne množ, ku goji,
pomasti u sebi, nu malo postoji;
dobro se ne dijeli, a tamnos prikrije
oblaka dan bijeli, i daž se prolije.

PJESAN CVII.

Deset krat zora dan skončavši noć stvori,
odkle zla boljezan gizdavu vil mori;
i Ļubav boleć s ńom oči joj sveđ ište,
ke nemoć prikri tmom, i tužno zatište;
sveđ okol ńih lita, ke su stan slatki svoj,
i oblas čestita, kraļevstvo i pokoj;
uzdahe podire, ne pristav sve cvili,
gdi ništor još ne gre na boļe toj vili:
tač slavic obliće gnijezdo pun nemira,
kad nađe da ptiće zmija mu proždira;
ispustiv plačan glas, tužeći odkriva,
koli je ļut poraz koji ga snebiva.
A ja sam promińen od bitja prvoga
i mramor učińen bez reda svakoga,
toli me pridobi rat ove gorkosti,
što nemoć osnobi jedine liposti;
ter život želi oć, ako prem u skore
ne ođe mrkla noć prisvijetle pozore.

PJESAN CVIII.

Dali, jaoh, dvije zvizde ļuvene prikri mrak
i veće ńih gizde ne gledam, ni ńih zrak?
One mi kazahu od neba pravi put,
i trudnu čińahu pokojno odahnut.
Tužan ti je život moj bez ńih, jer toli vik
u tuzi pogibnoj ne bude pomornik,
kad morske silosti rve ga strašni val,
a zginu svitlosti s kim je plav ispravļal.
Koli mi u mal čas bili dan pomrknu,
i svaka mila slas u srcu ogrknu!
Hrlo t' se prikrati ufanje sve moje,
i u plač obrati veselje svakoje.
Ni mi što može dat razgovor, ni bih ja
razgovor htil imat, jer mi sve dodija.
Sam sebe navidim pun smrtna nereda,
gdi veće ne vidim svitloga pogleda.

PJESAN CIX.

Mnokrat mi ļuven boj tač prike zda trude,
da jedva život moj smrti se uzbļude.
Lje isti drag pogled koji me strijeļaše,
kriposno svaku zled i boles liječaše;
ter se ja nahođah u bitju dosti blag
srićom svih nadhođah ki slide ļuven trag,
zač veće vridnosti svaki trud moj biše,
neg sve ńih radosti ke ikad ćutiše.
A sad su skrovene pritamnim oblaci
dvi oči ļuvene i svijetli ńih zraci.
Nisu lik već rani srid srca okastoj
pozori sunčani u tmini steć tmastoj.
Veće se svrši dan vesel moj, i veće
život je moj skončan cijeć hude nesreće.

PJESAN CX.

Toli drag i sladak i toli pun čudnih
kriposti sjaše zrak iz oči razbludnih,
jer kojim prosjaše, dreselje u rados
obratit čińaše i čemer u slados.

CVIII, 8 s kim je] *K*; s kimjem *d*; s kim ja *b*, *c*, *e*.

Svud prid ńom snižene sve misli gińahu.
a mjesto hvaļene dostojno imahu.
Ćińaše da svak svis na razum postavi.
i zgara, ošad bis, nebeskom ļubavi.
Ćińaše zazora svaki duh izbavit
i putem razbora i pravde upravit.
Veselo prid ńime i mirno sve biše,
livada sred zime cvijetjem se resiše.
Sad ih su prikrile tolike tamnosti.
da se već tej mile ne vidi svjetlosti.
Ne dopust' višńi zgar, da skonča tma ova
tač slavan ńegov dar ki svitu darova.

PJESAN CXI.

Poče se odkrivat očiju svitli zrak,
i prid ńom snebivat dosadni gus oblak.
Skoro će tej zvizde, pače taj sunca, van
ukazat sve gizde, i donijet vesel dan.
S nebeske visine pogleda višńi k nam,
ne kteći da zgine toliko vrijedan plam;
opet nam zgubļeno ufanje povrati,
i gork trud svršeno i uzdah prikrati.
Jer lakom človik tač zlato, mnim. ne ļubi,
ni stvori tolik plač kada ga izgubi,
koli svi ļuveni kriposno ļubļahu
ovi zrak blaženi, i za ńim cviļahu,
ter da ga ne htiješe sačuvat višńa moć,
svakomu već biješe ugodno život oć.

PJESAN CXII.

Već lijepe dvi oči svital dan izvode,
i sunca s istoči vridnosti nadhode.
Skončaše svaku zled ka im jur domori,
ter divni ńih pogled svitlosti vas gori.
Puna tej svitlosti lica se ponose.
i čudnom liposti svim srca zanose.
Već ļuven bog u svom kraļestvu pribiva.
s radosti neizmijernom pozore celiva.

Svakomu povraća veselo živjenje.
veseljem naplaća žalosno cviljenje.
Vedra su nebesa, vjetar tih i more,
i puna uresa sva poļa i gore.
Trava je odila zelenju go kami
i cvijetjem prikrila, zemaļskim zvjezdami.
Svud ptice spijevaju s ļubezni velikom,
dubja med puštaju, i rike vre mlikom.
Od zla nî spomene, svak žive radostan
gdi oči ļuvene izvode svital dan.

PJESAN CXIII.

Pritrudne me oči, sve suze parjajte
i naše s istoči sunce toj gledajte,
odkli vam po sreći dano je moć vidit,
što sunce želeći ļuveno čini mrit.
Stanite razgledat na zemļi čudesa,
lipos, ku mogu dat za milos nebesa.
Pazite ļuvene pozore i lice,
i usti gdi zene rumen cvit ružice.
Pozrite s hitrinom kosice uzvite,
i prsi koprinom skrovene pozrite.
Viđ'te vrat i grlo, svaki čin i diku,
nî ovo umrlo stvorenje u viku.
Sve jedno po jedno u kipu gizdavu,
a pak sve u jedno pozrite za slavu.
Evo vas istom scknim za rados bjesneći,
govorom nerednim nauk vam dat kteći;
nu pođ'te vesele po gizdah tolicijeh,
jak beruć med pčele po cvitih razlicijeh.
Anđel je mnim ovoj od višnih izišal
i na svit u ovoj prilici k nam prišal,
da ki dil objavi nebeskih liposti,
neka svak ostavi svjetovne tamnosti.
Oh da bi ovakoj sveđ gledat moć meni
taj ukras, život moj zval bi se blaženi.

CXII, 9 živjenje] žuļeńe *b, c, d, e;* živļenje *K.*
CXII, 10 cviljenje] *K;* živļeńe *b, c, d, e.*
CXIII, 16 kteći] *d;* hteći *b, c, e, K.*
CXIII, 23 Oh] *c, d;* Ah *b, e, K.*

PJESAN CXIV.

Ļuven lŭk i strile ne držah od scjene,
ni se što tej sile ja bojah ļuvene;
uzdah se odveće u moju ja kripos,
ter pravļah: vik neće smutit me ka lipos.
Nikad ja bit ne mňah podložen ļubavi,
tijem ohol vas iđah u taštoj toj slavi,
kad pogled sunčani gizdave jedne vil'
srce mi zlo rani. stvoriv se žestok stril,
i gork plam zajedno kroz oči uvrže,
u kom sveđ neredno prsi se me prže.
Ođe me ponos moj, gorim ja i ļubim,
i služeć neharnoj zamani trud gubim.
Kratko bi veselje u ko se ja uzdah,
a dugo dreselje, vječni plač i uzdah.
Plačem ja i tužim, ni želim drugu stvar
neg ovo što služim da prija daj na har:
da tužan život moj u muci priļuti
da u tom ki pokoj za milos oćuti.

PJESAN CXV.

Ginu, jaoh, kako san sva dobra na saj svit,
ni se zna čijem će dan, čijem li će večer prit.
U svakoj razbludi ku ļubav zda meni
nađoh plač prihudi i nemir pakļeni.
Zimňe su godine srid ljeta nastale,
poludňi zrak tmine zle noćne sharale;
ter srce u trudu ufanje bižeći
rve se zaludu zdržat ga hoteći.
Misli mê skončaju obične i mile,
a tužne nastaju, ke s tilom duh dile;
jer toli čemer ļut prinosi ňih poraz,
da nî moć odahnut u muci kratak čas.
Njekad ja čestit bijeh i ne znah što je zled,
ter veseo vas idijeh slijedeći drag pogled;
izmiješan sladosti svaki trud moj biše
i milom harnosti naplaćen saviše;

CXIV, 15 ni] *b, c, e, K;* i *d.*
CXV, 2 čijem li će] *d, K;* čijem li *b, c, e.*
CXV, 5 srid] *d;* sred *b, c, e.*

slatko dni provođah u službi ļuvenoj,
gdi ļubav nahođah pri vili ļubļenoj;
pozor mi ńe sjaše, i spravan sladak smih
za moj mir sveđ staše srid usti rumenih:
pravi drum kazahu razumne beside,
po komu čińahu da stupaj moj ide;
cvitjem put zeniše, jer ļubav poštena
priskladnom sveđ biše ļubavi gojena;
sam sebi zaviđah u bitju takom blag,
gdi se toj drag viđah, koj želim da sam drag:
nu malo u vjeri blaženstvo postoji,
jak mjesec u mjeri sveđ jednoj ne stoji.
Brzo se sve gubi i skonča odveće
što naša svis ļubi, i trpi što neće.
Evo sam ostavļen, i što jur bih blažen,
sad u plač postavļen uzdišem poražen.
Na svrhu, jaoh, pride sva moja pohvala,
od mene otide, i nije nastala.
Sve što ja izmučih služeći ļuveno,
sa svim se razlučih; druzijem bi suđeno.
Moje su vazeli sve blago, jaoh, druzi;
oni su veseli, ja cvilim u tuzi.
Nitko se ne uzdaj u ļuven veće dar,
kad mene tolik vaj potlači iznevar.
Mńah, da ću prije nać studen plam, a vruć led,
neg da će mene snać ovaki prik nered.
Sad svako veselje, razgovor svaki moj
bi smrtno dreselje i smrtni nepokoj.
Sve se je skončalo; umrije mi dobro sve,
uzdanja još malo u meni lje žive.
Jeda još smiļenja ostaje za mene,
pridńega življenja kon vile ļuvene
ku služih sa svu moć tolika godišta?
Ne može vas trud poć svršeno u ništa.
Tijem se ja ponosim u tužnu životu,
čim od zla podnosim toliku tegotu.
Ah, vilo gizdava, životu slatki moj,
zač slugu tač prava pogrdi ovakoj?

CXV, 21 beside] *c, d;* besjede *b, e, K.*
CXV, 22 ide] *b, c, d, e;* grede *K.*

ter dike jedine ke stekoh u muci,
bez moje krivine druzijem su u ruci?
Kriv nijesam, dobro vim; ako li u drugom
varam se, dostojim bit s ovom sveđ tugom.
Nu ili nis' moja, ili je inako,
meni si gospoja, tvoj sam ja svakako,
tvoj sam rob i sužan, i s tobom nikadar
ne budem razdružan za nijednu na svit stvar.
Neka me nesreća pedipše i davi
i spravļa najveća zla mojoj ļubavi,
neće moć ńe slipos učinit, ni sila,
da meni tva lipos nî draga ni mila.

PJESAN CXVI.

Evo zrak iz oči ļuvenih prosiva
i sunce s istoči svitlostju dobiva.
Liposti ponavļa u hipu gizdavu
i nove pristavļa razblude i slavu.
Lica su vesela, u zdravju primilom
ružicom proctjela rumenom i bilom,
po sred kih, plameni oružan i strilam,
spravļa bog ļuveni harat sve tijem silam.
Pravo je oholih ponosit, da znaju,
što je moć mäla ńih, u ku se uzdaju.
Nu onim, koji su stavļeni pod oblas
i služit spravni su priverno život vas,
razlog je i prav sud smiļenje imati,
da im se svaki trud napuno naplati.

PJESAN CXVII.

Što se tač nemila ponosiš od mene
bivši me stavila u žeļe ļuvene?
Tebi se ne haje za nemir hudi moj,
koliko prem da je druzih grijeh, a ne tvoj.
Tuj svitlim pozori znaš da me izrani
i ogńem razgori, a pak lik zabrani.

CXV, 63 pedipše] *e*; pedibše *c*, *d*; pedepše *b*, *K*.
CXVI, 6 proctjela] prostjela *d*.
CXVI, 12 priverno] *d*; privijerno *b*, *c*, *e*.

Ali se podobi da svitlu tač lipos
nemilos osnobi i tama ńe slipos?
Obraz moj od mrca u muci priļuti
tko vidi, srid srca boljezan oćuti,
i želi da može skroveni nered znat,
da u čem pomože, moguć ku pomoć dat.
A ti se odmećeš, ka s' uzrok i poznaš
vas trud moj, i nećeš da tužnu lika daš.
U tebi nî samoj smiļenja proć meni,
sama si ti trud moj, sama mir žudjeni.
Lje svakom tvrdinom nadhodiš kamenje,
gork nalip grčinom, vrlosti zvjerenje,
ter koja možeš, neć smilit se jednomu
ki t' želi dobra već neg sebi istomu.

PJESAN CXVIII.

U srģbi proć meni ļubav lûk opreže
i žestim plameni gorko me sveđ žeže;
čas ni hip ne stane; udorce ponavļa
i ranu vrh rane gorčiju postavļa.
Nije moć odolit; ne gleda cviljenje,
ni se će umolit, da ima smiļenje.
A lijepa vil ka je od tuga uzrok svih
ništor se ne haje, neg drži sve za smih.
Javi se tijem diči, lje u san prihodi
sva blaga, ter liči boles ku nahodi.
Toj brani život moj u muci usioni
i smrtni nepokoj od mene tja goni.
Tijem pokle srcu rat čini san u mir prit,
vazel bih u vik spat, nikad se ne zbudit.

PJESAN CXIX.

Općaše daj u san gospoja k meni prit
i gorku boljezan u rados obratit.
Što u dne davaše nepokoj ļut meni,
toj priznoć liječaše ńe pogled ļuveni.
Tjeraše svu tugu za mal čas noćni mrak,
ter imah zlu dugu razgovor lje kratak.

CXVIII, 4 vrh] *b*, *K*; vr *c*, *d*, *e*.

A sad sveđ suze trem u tuzi zloj bdeći.
ako li čas usnem, oćutim trud veći;
jer nađem tolikoj dragu vil nemilu,
da jedva duh se moj održi u silu.
Mene sveđ zla more, i ja sam dosle živ,
a tvrde mramore sharal bi taki gńiv.
Ni javi, ni u sni odahnut moć nije.
O moji gorci dni, o noći gorčije!

PJESAN CXX.

Tebi se dah u dar i nijesam veće moj,
ni ću bit nikadar, gospoje od gospoj.
U tvomu hotjenju oblas je sva moja.
dati mir žudjenju, i sreća svakoja.
Ni bi ti imala voļu tuj ni djelo
procijenit od mala, neg prijat veselo,
neg držat od scine za zlamen velike,
pokle ti znat čine što mogu tve dike,
gdi sile človika slobodu ostavit,
a tebi do vika slugom se postavit.
Jer istom tvoj pogled svaki trud naplaća,
odgoni svaku zled, plač u smijeh obraća,
ter veće na službi želim ja tvojoj bit,
neg s drugom u družbi obladat vas saj svit.

PJESAN CXXI.

Česa dil obraz tvoj i pozor ļuveni
sveđ kažu tolikoj žestok gńiv proć meni?
ter ne daš u tuzi da ikad počine
vernomu tvom sluzi ki vene i gine?
Evo ja cić tvoje rasrǵbe veće mrem;
čudim se, gospoje, i dosle da živem.
Ako će s tvojom bit koristi mene strt,
vesel sam ja umrit, mila je meni smrt.
Nisam se štedil vik, ni se ću štedit moć,
vijeran bit ļubovnik i ļubeć život oć.

CXIX, 7 tuzi] suzi *d*.
CXX, 7 scine] *K*; scjene *b*, *c*, *d*, *e*.

Ali ti što prudi da sam živ koji čas,
gdi srce sveđ žudi pripijevat tvoju čas.
nemoj me umorit. Sve vrijeme skončaje.
slavan glas lje na svit u vijeke ostaje.

PJESAN CXXII.

Tebe sam vrh svijeh vil ke slovu ljepotom
gospoju postavil nad mojim životom,
da t' budem na posluh vijeran rob u službi,
dokle mi s tijelom duh pribiva u družbi.
Iz tvoga izlazi pozora taj slados,
da na svit poblazi človika za rados.
Nisam se prihinil ovako da ja mnim.
prav sam sud učinil i ńim se oholim.
Ni se ću pokajat, da obrah život vas
na službu potrajat slaveći taj ukras.
Jer draža nijedna stvar ne može na saj svit
od tebe ikadar na misal meni prit.
Ti s' moja sva dika i moja razbluda
i plata velika i pokoj svih truda.
ter zasve da svud grem slideć tve stupaje.
vik te se ne možem nasitit gledaje

PJESAN CXXIII.

Zlo ti me ovaj vil porazi nevjerom.
gore neg ļuta stril trovana čemerom.
na licih noseći ļuvenu razbludu,
a srcem gojeći nenavis pribudu.
Rekal bi da veli ńe pozor gizdavi:
„Hod' tko se dreseli, da se zla izbavi".
K dobru je prilična, sva blaga, sva mila.
ali su različna od toga pak dila.
Toj mene prihini, bez sumńe ter gledah
taj ukras jedini. u kom svu rados mńah.

CXXII. 4 tijelom] *d*; tilom *b, c, e, K.*
CXXII, 10 taj] *d*; tvoj *b, c, e, K.*
CXXII, 11 draža] draga *d.*

Gdi scijeńah bit blažen, pritužan ostajem,
do duše poražen, ter život gork trajem:
u mjesto veselja vidim plač k meni prit,
da se već u vik ja ne nadam veselit.

PJESAN CXXIV.

Nî čudo da moje dni trajem u smeći,
od tebe, gospoje, na dalek stojeći;
sveđ mi se zlobiva boles taj ponavļa,
ka tilu dodiva, kad ga duh ostavļa.
Čudo je lje ovoj: s tobom se razdijeliv,
koja si život moj, da možem čas bit živ.
srce si moje ti i duša, ki na svit
čine nas živiti i bez ńih nî moć bit.
Nu misal ļuvena ima tej kriposti,
da me sveđ združena drži s tvom liposti,
i ne da bit nikad, ni javi, ni u san,
bez tebe, togaj rad još nazrim bijeli dan.
Još diham, još nije prišal mi rok smrtni;
lje ništor tužnije od mene na svit nî,
ni će bit, dokle ja ne zgledam očima
pogled ki suncem sja nad tminam mojima.
Meu toj, smiļeno molim se Ļubavi,
da moj trud svršeno u zabit ne stavi.

PJESAN CXXV.

Gizdave mnoge vil' stanem ja gledaje,
za skratit koji dil zla ko me skončaje,
da gorkos oslađu żeļnoga poraza,
kad sliku iznađu od tvoga ukrasa.
Nu ne mnim do vika (i toj se ne varam)
van tebe nać lika, cić koje sveđ zgaram.
Razgledam pozore i svaki lip obraz,
ni misal ništore zabavit ne ima vlas.
Ništor tač ļuveno nije moć gdi pozrit,
što dikam neseno tvojim vik može bit.

CXXV, 2 koj] *K*: koj *b*, *c*, *d*, *e*.
CXXV, 10 neseno] *u svijem rukopisima ovako pa ispravļeno (kao konjektura)* takmeno; takmeno *K*.

Ter zaman prihinit nastojim sam sebe,
jer nî moć učinit da ne mrem bez tebe.
Tamne su pri tebi sve na svit liposti
jak zvijezde na nebi pri sunca svitlosti.
Bez tebe ginem ja u muci bez reda,
dokli me ne obsja zrak tvoga pogleda
koji me s daleče još strila, ne kteći
da ikad mir steče svis moja željeći.

PJESAN CXXVI.

Svak zaman svis trudi u misleh na saj svit
tko spravla i žudi ovuj vil proslavit,
ńe lijepijem kosami od zlata sliku dat,
i oči k zvizdami i suncu priličat.
Zač reć, da j' vedrije ńe čelo u svemu
od neba, kad nije oblaka na ńemu;
reć, da se grimiz ńoj na ustijeh crleni
i bilo lice toj ružom sveđ rumeni;
reć, da su snig prsi, da su stan Lubavi,
razbor se zamrsi da ne zna što pravi.
Malo je toj reći, taj govor nije prav,
ukras je ńe veći, ona je sva lubav.
Nu kad su ńe dike i gizde luvene
vridnosti tolike da im nî procjene,
tko će još moć kripos i razum izriti,
ter čudnu tuj lipos kom duša ńe sviti,
koj na svit nikadar takmena nî bila,
ni se je slična stvar pod nebom slišila?
Trebuje da svaki ovdi je nim jezik,
čijem pamet stvor taki razbira po vas vik.
Najviše sve hvale ovakoj gospoji
kratke su i male, jer više dostoji.

PJESAN CXXVII.

Sve na svit prihodi, sve trpi do mala,
na svrhu dohodi svaka čas i hvala.

CXXV, 14 zvijezde] zvizde *b*, *e*, *K*.
CXXV, 17 kteći] hteći *b*, *c*, *e*, *K*.
CXXVI, 7 grimiz] krimis *d*.
CXXVI, 11 taj] toj *b*, *c*, *e*, *K*.

Ne može dugo stat ni lipos ni mlados,
ima se poharat i zdravje i rados.
Stvar kripka ovdi nî, tašta su sva dila,
a brži naši dni od vjetra i strila.
Sve nas će ostavit: prijateļi, imanja,
da je naš vas sij svit, gospostva, vladanja.
Život se sve krade, i prî ga zgubimo,
i prî ga dopade skončanje, neg mnimo.
Tad nam sva poginu mišļenja i sprave,
i kažu taštinu svjetovne zabave.
Blažen ki na vrime stavļa se od tega,
ter srcem čistime slidi put višńega:
on tužna ovoga bitja se izbavļa,
a blaga vječnoga na nebu dobavļa.

PJESAN CXXVIII.

Nisam ja dostojan, hud sluga, da primim
u tamni ovi stan tebe ki s' kraļ na(d) svim;
koga svi prostori od neba i vas saj svit
i sve jur što stvori ne mogu obhitit.
Milos je velika i ļubav koje rad
velikos tolika pohodi mene sad.
U grišne prsi ti ulaziš ļubovnik,
da budeš priniti ļubļenoj duši lik.
Andjelski kruh činiš blagovat, slabu moć
pokripļaš, i ne ckniš svaku dat ńoj pomoć.
U zabit postavļaš svako zlo čińenje,
nemoć joj ozdravļaš i hoć ńe spasenje.
Kako ću t' moć igdar zahvalit, moj Bože,
gdi misal taku har izreć vik ne može?
Tijem čini da zgara sveđ tvojom ļubezni,
da srce gre u plam, a pamet da bjesni.

PJESAN CXXIX.

Iz oči od vile ka ļubko tancaše
Ļubav lûk i strile proć meni metaše,
i tač me raždeže, nastriļa i smuti,
da me smrt doseže u muci priļuti.

Čim srce s tej rati topi se i prži,
svaka se moć skrati, ka život uzdrži.
Veće duh u taj čas iďaše iz tila,
kad se ču sladak glas, gdi spivat sta vila.
Onijem se zabavi, oćutiv tuj slados
ka nova postavi u ń kripos i rados.
Iz prsi ne pođe; živ sam lje, ako lik
s milosti ne dođe, neće dug bit moj vik.
Po sebi dano nî svim ranam zacijelit,
a ogań sveđ čini u pepel srce it.

PJESAN CXXX.

Slavju koji s milim pjesni
glasiš da je svrha zime
i da veće pride vrime
od veselja i ļubezni.

Spijevaš jer led hudi prođe,
ki neredno sve haraše,
a žudjeni dni postaše
gdi prolitje drago dođe.

Svitu novu kripos dava
zlato sunce, múčî more,
stječu novo listje gore,
poļa travu, cvijetje trava.

Sad živuće sve stvorenje
ļubav ćuti u radosti,
ter uzbjesni od sladosti
gorko dubje i kamenje.

A lje ona, ku obļubi
duša moja, tvrda stoji,
tvrdu studen sama goji
s kom ļuvena sila gubi.

Ti si mnokrat biglišući
ustavil se s tvojom drugom,
čuvši mene, smućen tugom
tužbe moje slišajući.

Nije da bi u koj sejeni
tužba moja, neg sva gine;
žestočije gvozdja i stine
ńe su prsi protiv meni.

Venem, ginem, kopnim, sahnem,
nigdi lika ne nahodim,
ter sva pusta mjesta ohodim,
da se istužu, da odahnem.

Vil proć meni stoji gńivna,
neće govor moj da čuje,
neg sve uši zatiskuje
i odvraća lica divna.

Zatoj tako vik češ prika
tvoga mira ne prikrati!
tako t' dano pripivati
s tvojom dragom tač do vika!

CXXIX, 13 zacijelit] za cvilit *b, c, d, e, K.*
CXXX, 11 listje] bitje *d; tako je bilo i u c, pa je ispravļeno.*
CXXX, 12 cvijetje] *d;* cvitje *b, c, e, K.*
CXXX, 21 biglišući] biļišući *K; tako se može čitati i u rukopisima, jer je pisano* biglisciuchi.
CXXX, 39 pripivati] pripijevati *b, c, e, K.*

*

Ti za milos k ńoj poleti,
ter običaj tvu slideći,
jasnim glasom žubereći,
htij joj riječi ove rijeti:

„Jedan koga zamamiše
tvoje dike, mira ne ima,
nikad ne da sna očima,
vazda plače i uzdiše.

Bdeć u tuzi noći traje,
u žalosti dni provodi,
dalek ļudske družbe hodi,
svoje boli naricaje.

I u svaku rič ku reče,
sveđ otajni uvjet njeki
spomenuje, ki zloreki
smete hinac i poreče.

Jur za jadne strile svoje
smrt pohita da ga rani,
a on sili toj se brani,
nazivajuć ime tvoje.

Zač imena slados tvoga
toliku mu kripos dava,
da se moći odrvava
tač poraza usionoga.

Lje ga život veće mrzi
gdi ne može trpjet truda,
i pustiće, da smrt huda
podere mu duh iz prsi.

Nije dosti da pogine
u najljepšu svoju mlados;
pokaži mu licem rados
i odždeni smrtne tmine.

U ļubavi sve sad gori,
razbludno je primaļetje,
svud je rados, niče cvijetje
i topi se snig na gori.

I ti reci, da vrućimi
on uzdasi led rastopi,
ki ti srce sve priklopi,
ter ļuveni plamen primi.

A ne budi tač nemila,
na ńega se već ne gńivaj,
od mladosti dni uživaj,
koji bježe kako strila".

Ter kad sve toj dogovoriš,
milos pitaj, slavju mili,
jer me ote smrtnoj sili
ako milos ku izdvoriš.

Jaoh, što mislim? što li činim?
zaman pomoć svud vapijem,
po pržini morskoj sijem,
vjetar opteć mrižom scinim.

PJESAN CXXXI.

Oh kosi prameni ki ste tač u slavi
raskošno gojeni za uze ļubavi,
oh svijetli pogledi prid kim se skončaje
svaki trud i zledi a rados nastaje,

CXXX, 66 trpjet] trpit *b*, *c*, *e*, *K*.
CXXXI, 1 Oh] Od *d*.

oh usti rumene iz kijeh gre sladak van
pun sile ļuvene i miris razbludan,
oh slatki govoru prid kim se gubi slas,
kad plovuć po moru Serena pusti glas,
oh prsi, bjelоćom vrh snijega zamijerne,
koje ste pravi dom kriposti neizmijerne,
oh gizde razlike i hvale kojim nî
pod nebom prilike, ni će bit po sve dni,
mene ste daleče, i mojoj tamnosti
već sunce ne istječe tolike vridnosti,
ter daleč od vas ja tužno se snebivam
i lica sveđ moja suzami polivam.

PJESAN CXXXII.

Evo t' ja umiram, ne trati strile man,
Ļubavi, ni tvoj plam; tvoj rob mrem i sužan.
Sluga se tvoj zovu i služim tvoju vlas,
ti ne mož' steć novu na meni veće čas.
Nigda tvoj protivnik, dobro znaš, nijesam bil,
ali što ludo vik proć tebi izustil.
Ukaži gospoji što možeš, ka pravi,
da te se ne boji i tijem se još slavi,
da spravna čeka boj, za kušat što možeš,
hoć li moć da kad ńoj i u čem odmožeš.
Ona te pogrdi oholom besjedom,
ter prsi utvrdi mramorom i ledom,
i tvojim vernima ruga se nemila
i čini proć ńima krivedna sva dila.
Ti tvojih pomiluj, a koji tvoju moć
ne scijene, usiluj, da služe dan i noć.
Toli me živa neć, a budeš prostit ńoj,
vječni ćeš prirok steć, ki će strt ponos tvoj.
Zač imaš mirovat s podložnim ki mole,
a protiv onim stat, koji se ohole.

PJESAN CXXXIII.

Nigdir se ne ustavļa protivna meni čes,
nove mi sveđ spravļa uzdahe i boles.

CXXXI, 14 vridnosti] vrijednosti *b*, *c*, *e*, *K*.
CXXXII, 18 prirok] *c*, *d*; prikor *b*, *e*, *K*.

Kad prišal rok biše da me trud ostavi,
nesreće prispiše, opet se pojavi.
Daj kigod svak ima razgovor, ja nijedan,
s tugami većima svaki mi pride dan;
ter sve što već hitim da bi mi doć prija
k stranami čestitim gdi moje sunce sja,
to veće nastaju iznenad nezgode,
koje me smetaju i daļe zavode.
Jaoh, dali pokoja neću ja vik imit?
dali će smrt moja pošastje ovo bit?
Dobra vik nijednoga ne kušah u ničem,
ter se već ovoga živjenja odričem.

PJESAN CXXXIV.

Mnokrat se ja spravim opojen ļubezni,
da ki dil objavim tih dika u pjesni,
kih višńi postavi veći broj u tebi,
neg cvitja po travi i zvizda po nebi.
Vridnos ńih smišljaje, zađe mi sva pamet,
jezik nijem ostaje i ne vi što će rijet.
Jer vridnos u svakoj taka je, da nì moć
najvišim hvalam k ńoj na blizu uvik doć.
Ter je stvar neredna da hitim plovat ja
po moru koje dna ne ima ni kraja.
Lasno bi uljesti u ove prostore,
ali van izljesti trudne su pokore.
Možebit još stečem po tebi kriposti,
da ki dil izrečem tolike vridnosti,
tijem za sad mučeći tribuje da stanu,
lje tvoju slideći sveđ lipos izbranu,
dokle me pomiliš sunčanim pozorom
i milo nadiliš andjelskim govorom.

PJESAN CXXXV.

U prvi cvijet moje mladosti drag ukras
gizdave gospoje svu nad mnom steče vlas,
srce mi posvoji i u zlat vez stavi,
a dušu opoji nebeskom ļubavi.

CXXXIII, 3 me] *K*; mi *b*, *c*, *d*, *e*.

Taj čas ki obratih k ńe licu moj pogled,
pritvoren drugi bih i drugi slidih red.
Mom vidu zda kripos izvrsna ńe gizda,
da može zrit lipos ka stoji vrh zvizda.
Tada mi vrh svega lijepa vil omili,
koja me višńega slidit put usili,
i dâ znat jer hvale i slave sve na svit
kratke su i mälc, ni mogu dugo bit.
Otada ošad ja što ļubi i slidi
pun tašta veselja narod ki ne vidi,
uživam radosti ke vrijeme ne hara,
daleče gorkosti svjetovnih privara.

PJESAN CXXXVI.

Želiš znat, kako ja provodim ove dni
i jeli vil moja milosna što meni?
Znaj, da se sve veće od mene ponosi,
službu mi nameće i sveđ trud prinosi.
Cić toga na svakčas obujmļen tugami
polivam blid obraz prigroznim suzami,
i hteć se odrvat dosadnoj boljezni,
razgovor ištem dat sam sebi u pjesni.
Njekad ńe liposti pripijevam, a njekad
glasim sve gorkosti ke mi zda ļuven jad.
Sveđ tužim prašaje, nu zaman, smiļenje,
zač vazda gluha je na moje tuženje.
Vazda moj tužni cvil i molbe pogrdi,
koliko da nî vil, neg mramor pritvrdi.
Taki je život moj, sad plačem, sad poju,
služeći tolikoj žestoku gospoju.
A ti sad objavi, u čem dni provodiš,
i kako s ļubavi miran se nahodiš.

PJESAN CXXXVII.

Hlepim ja i ginu od straha za gledat
lipotu jedinu ka mi zda smrtnu rat.

CXXXV, 11 da znat jer(?)] da znat jeh *d* (*s konjekturom* da 'e znat sve); *isto u c*, *ali mj.* jeh *popravļeno* sve; da znat sve *b*, *c*; da je znat sve *K*.

Lje žeļa protiva bojazni sveđ stoji,
studen joj razgriva, vodi me k gospoji,
prid kojom kad budu, oćutim taku slas.
da sebe zabudu od čuda u taj čas
gdi lica zamjerim, ka tvorac svih stvari
nebeskijem dikam svim zamijerno nadari.
Tuj vidim liposti ke ne ima vas svit saj,
kolike kriposti da ovdi čine raj.
Tač se svis moja sva napuni veselja,
da nije blaženstva u kom tad nijesam ja.
Ali mi dobro toj potrpi kratak hip;
osnobi život moj gorčiji pak nalip.
Najdiļi rok bude meni tuj prikratak,
ter s veće požude trne mi srce pak.
Zač, odkle zora van prid suncem izide,
i dokle trpi dan i noćni mrak pride,
i zvizde čim svite. ne bih ja gledat sit
ńe gizde čestite. mogal bih i umrit.
A kad se ponese od službe ļuvene,
ter lica odnese na stranu od mene,
ali ki proć meni ukaže gńiv, tada
u muci pakļeni mučim se pun jada.
Tolike boljezni budu me obujmit,
da misal uzbjesni u žeļi na smrt prit.
Za sve toj dotječem prid pozor jedini.
jer po toj mir stječem. ka mi sveđ rat čini.

CXXXVII, 7 kaj] *b*, *e*, *K*; ke *c*, *d*.
CXXXVII, 24 pakļeni] pakļenoj *d*.
CXXXVII, 28 po toj] *K*; potaj *b*, *c*, *d*, *e*.

DODATAK.

AMINTA TORKVATA TASSA.

ĻUBMIR

U JEZIK SLOVINSKI PRINESEN

OD G.RA DOMINKA ZLATARIĆA.

MNOGO UZVIŠENOMU I SVIJETLOMU GOSPODINU

G^U^. MIHU MATUFIĆU,

VLASTELINU DUBROVAČKOMU

DOMINKO ZLATARIĆ.

Držim za istinu, gospodine Miho, ako ti od svakdańijeh čińenja bude dopušteno razvidjeti ovi mao dar ki ti sada s podobnijem priklonstvom za biljeg harnosti i spoznanja dobrijeh djela ke sam od tebe primio ne male prikazujem[1], da mi neć zazrjet, jer ovu pastijersku pripovijes, izostavši mi vremena, složih u odriješen veras, ne buduči skladanje na ko su naučne veće uši od neumjeteonijeh[2] neg na romon Apolov i od Muza našasto za ino negli cijeć začińanja. Izvan toga, ako se u ovomu imamo vladat zakoni[3] ke nam su s velikom ńih slavom ostavili mnozi vrijedni ļudi u grčkomu i rimskomu jeziku i nejmajući mi otanarije, trimetre, senarije i mnoge ine ke oni imahu, navlaštito za ovakoga spijevanja, ne sumńih uzet ovi naš veras odriješen koji taki ugađa se njekoliko s jambikom, gdi ih činimo (što od jambika pravi Aristotele) mnozijeh govoreći jedan s drugijem. I zasve među ostale kreposti, kojijem si narešen ne inako nego je narešeno nebo zvjezdami, čudnu imaš onu, to jes puno razumjenje i znanje ne samo od stvari, nu od razlicijeh i mnozijeh jezika, da ti neće bit što nedraži ovi moj trud, cijenim, jer je u ovemu jeziku, neg da je u komu drago inomu; pokli ne samo, kako poman otac, ļubiš izvrsnom ļubavi grad Dubrovnik nad kojijem ne može se izrijet

[1] prikažujem *f*. [2] neumjetonijeh *f*. [3] zakonim *f*.

koliko je tvoja milos pospiješna da napreduje u slavi kako je i dosle, nu jošte svaka inokupno, koja su ńegova, ļubiš i scijeniš. Vidjelo se je prid razlikom gospodom od svijeta, bivši[1] poklisar, koliku mu si ļubav skazao[2] i koliku mu svakčas kažeš u svakdańem vladanju. Kroz toj te svak počita, i kroz toj svak ište ukazat kojijemgodi nadvorńijem zlamenjem koliko ti se držan čuje. I vidi se, da ne samo ļudi u svem su s tobom, nu nebesa jošter, koja za dopunit i učinit izvrsnu tvoju čestitos, dopustiše ti, što sam ove minute dni s velicijem veseljem razumio, za zeta Jera Klisovića koga ja ne umijem pohvalit koliko mu se pristoji, zasve jer on ne ima potrebu (kako njegda reče njekijem od ńega moj poštovani rodjak Baro Zlatarić) da je hvaļen od druzijeh, zašto se ńegove kreposti, kako sunčan zrak, same sobom proslavļaju. Ovi će dake moj trud veselo nadvor izit, noseći na početku tvoje ime. I ovdi[3], da ti ne bih s diļom besjedom dotrudio, celivajući ti ruke, činim svrhu.

Iz Padve na 11. Agosta 1580.

IMENA KOJA ULAZE U PRIPOVIJES.

KUPIDO na pastijersku priobražen.
JELA.
DUBRAVKA.
ĻUBMIR.
TIRSI.
KOR PASTIJERA.
SATIR.
JERINA.
RADMIO.
ELPIN.

Prolog.

KUPIDO na pastijersku priobražen.

Tko bi mnil u ļudskom obličju i ovoj
pastijerskoj odjeći, da 'e skroven jedan bog?
Ne jedan gorski bog, ali ki iz puka
od mlađijeh kigodi priprostijeh bogova,
nu među velicim nebeskim najveći.
ki čini čestokrat da Martu iz ruke
ispade krvav mač i svoje Neptunu
veliko oružje kim zemļu potresa,

[1] biuši *f.* [2] skazo *f.* [3] odi *f.*

i vječne trjeskove velikom tom Jovu.
U ovoj prilici i ovim haļinam
neće tač na lasno moć poznat Venere.
majka ma, jur mene, ńe sina Kupida.
Meni je usilos da bježim tja od ńe
i stojim u potaj, zač hoće nepravo,
da činim od mene što je ńoj drago;
ter kako sve žena i kako sve tašta
tiska me meu dvore, vladanja i krune
i tuj bi hotila da složim, vaj! moj hip;
a samo što mojim mlađijemi dopušta.
mlađoj mojoj bratji, općit po dubravah
i tratit oružja u narod sniženi.
Ja, dijete ki nijesam, za sve jer uzdržim
načine djetinske i obraz u meni
i jezik ki na riječ jedva se izdriješi,
na moju, ne na ńe voļu ću mnom vladat,
jer mene, a ne ńu dopade u sreću
svemogući ogań i zlatni tul i luk.
Tim često krijuć se ovakoj i bježeć
ne vlasti, jer nad mnom nejma je, ner molbe
ke silu imaju kad mati domara,
pribivam u poļih i kućah od sela.
Ona me svud slidi i glasom upijuć
tomu dat obita, tko me ńoj opovi,
il' slatke celove, il' koju stvar dražu,
koliko da nijesam dobar ja dat u dar
tim ki me potaje, al' od ńe gdi skriju,
il' slatke celove il' koju stvar dražu.
Daj ovo dobro znam jer moji celovi
vazda će djevojkam draži bit, neg li ńe,
ako sam ļubavi ja vješ, ki Ļubav sam.
Često me tim ona uzište zaludu,
jer druzi objavit neće me, neg muče.
Nu s većom potajom neka je stāt meni,
htih krila i trkač i luk još ostavit
cić da me po tacih biljezijeh ne nađe.
Ne zato da nijesam oružan ja sada,

---

44 trkač] takač *l*.

ter ovi, što se mni, da je štap u mene,
zubļa je nu ovoj, tač ju sam pritvoril
i plamen nevidjen sa svijeh stran razmeće.
I ova ma strila, zasve jer nî na ńoj
zlatan šip, sve višńe u sebi sile ima
i kud god proleti, svud ļubav ostavļa.
Ńome ću ovi dan sve srce izranit
jednoj vil', mogu rit, izvan svih kameni.
ke su ikad na saj svit Dijanu slidile.
Nit' ću tim Dubravci što lašńu ranu dat
(tako je. dim, ime nemiloj toj vili).
neg ona bi, koju ja isti učinih
u srcu Ļubmiru, mnogo je prošlo lit,
kad on ńu mlađahnu mlađahan sliđaše
u lovu ne pristav i inih zabavah.
Nu da još veću vlas udarac moj ima,
čekat ću da milos omehša oni mraz
kim joj je sve prsi žestokos priļuta
od časti i djevstva odveće prem spela;
ter on hip, ki vidim najmehši da pride,
k ńoj rukom zamahnu strilu ću ispustit,
i lašńe sij lip stvor da mogu ispunit,
poću se umijesit u mnoštvo pastijera
ki su se spravili ovdi doć, gdi traju
u igrah svečane dni, ter ću tuj hinit
da od ńih družbe sam i na ovomu mjestu,
na ovom prem mjestu ja ću dat udorac,
nu oko umrlo neće ga moć vidjet.
Ove će dubrave u novi čut način
o meni, Ļubavi, danaske govorit,
ter se će vidit moć da moje božanstvo
ovdi je po sebi, ne u koj odmjeni.
Ļudem ću nevještim u pamet postavit
visoke misli i put od znanja ukazat,
slatke ću pritvorit glase ńih jezika,
jer sam ja svud Ļubav, gdi godir pribivam,
ne mańe u ovčaru, nego li u banu,
i stvari malahne s velicim jednačim.
To je velja slava, to su ma čudesa,
gdi stvaram prikladne najhitrijim čitaram

planinske tej dipli. I ako mati ma,
koj mučno jes toli vidit me meu dubjem,
ne zna toj, slipa je ona, vim, a ne ja,
koga slijepa zove slijepi puk nepravo.

AT I.

ŠENA I.

JELA i DUBRAVKA.

Jel. Dali ćeš htjet, Dubravko,
provesti tvu mlados daleče radosti
ku Ļubav dariva vijernimi svojimi?
Nit' ćeš čut imena od majke, ni vidit
sinove mlađahne, gdi ti se vesele?
Promijeni, promijen' ćud,
odveće ti s' luda.
Dub. Neka druzi slide ļuvene radosti,
ako je još rados ka u toj ļubavi.
Život je meni ovi ugodan, i pomńa
od lúkâ i strílâ moja je zabava,
i rvat jaku zvir a tirat bjeguću,
ter ako prem strílâ ne lipše trkaču,
ni zvijeri dubravi, meni se bojat nî
da mi vik zabave budu doć na mańe.
Jel. Lude su zabave, i ti je život lud,
i ako jes tebi ugodan, sve je toj
samo jer još nijesi drugoga poznala.
Tač ļudi ki prvi na saj svit postaše,
držahu za slatku jestojsku i slatko
pitje vodu i želud; sad je voda i želud
jestojska i pitje od samijeh živina,
odkli bi poznano što je žito i grozdje.
I bržek još i ti da jednom okusiš
stoti dio radosti ku srce ļuveno
u čudnu načinu ļubeći sveđ prima,
rekla bi kajav se, bolesno uzdišuć:
„Sve je zgubļeno vrijeme
ko ļubeć ne traješ.
Oh, moji minuti dni!
kolike sama noći,

kolike dni bez druga
zaman sam istrajala,
koji se u ovoj
mogahu obratit
što je draže i slađe!“
Promijeni, promijen' ćud,
odveće ti s' luda,
jer se je zaludu nazada kajati.
Dub. Kad rečem kajav se uzdišuć tej riječi
ke sada na voļu ti resiš i hiniš,
sve se će tad rike na svoj trag uzvrnut,
bježat će prid stadom vuk i hrt prid zecom,
ribe će po dubju jak ptice gnijezda vit,
i život u vodah gorska zvir provodit.
Jel. Poznajem djetinstvo bezumja sve puno.
Kakva si ti sada, taka ja njekad bih;
tako se ponošah i tako u mene
žute kose bihu i usne crļene,
i tako s ružicom rumenom lir bili
izmiješan ctiješe mi na licu punomu.
Sva pomńa ma biješe (nu dobro sad poznam,
pomńa svim priprosta) da mreže prosterem
i prutje tanahno da veskom namažem
i strijelu oboštrim na jedno oštrilo
i stope iznađem i jame od zviri.
I ako kad vidih, kigodir ļubovnik
u żeļi pogled moj pogledom da slijedi,
sva gorka, divjačna oči me priklonih,
ne biješe draga mi ńegova prijazan.
Oh koli toj inih mržaše u meni
jak da je moj prikor, moj zazor i moj grih,
da zam tač gledana, ļubļena i draga!
Nu što neć da vrijeme, i što neć da stvori
služeći, dostojeć i svak čas domarav
jedan prav, istinav i vijeran ļubovnik?
Dobita, pravļu t', bih, dobita oružjem
od plača, strpjenja, priklonstva i molbe.
Tad jedne mrak kratke noći mi ukaza
što dugo vrijeme i zrak mnozih dni ne biše

151 mržaše] mrzaše *f.*

mogao mi ukazat, pogrdih tuj mene
i slijepu mû ludos, ter rekoh uzdišuć:
„Evo t' luk, Dijana, evo ti i trubļa
jer ludim život tvoj i pomńe ohodim“.
Tač ufam, da će još koji dan tvoj Ļubmir
divjačnu tvu narav pitomu pritvorit
i da će t' omehšat gvozdeno toj srce.
Jeda on nije lip? ali te ne ļubi?
ali nî od druzih svim ļubļen srčano?
jeda te pomińa za ļubav od inih?
ali daj za tvoju veliku nenavis
bržek ti ne može u svemu bit jednak?
Ako s' ti Čelina kći, kojoj bi otac
od ove rijeke bog, a on je Silvanov
sin, komu Pan je bįl otac, bog pastijerski.
Nî grubša od tebe (ako se ikadar
uzbudeš u komu studencu ogledat)
dobra Amarili, nu je se odmeće
i riječi ńe bježi i slatko bluđenje,
a slijedi mrzeću i hudu tvu gorkos.
Nu misli (a da bog dopusti, da 'e tašto!)
dodijav ti ńemu, da se on usili,
da mu je draga taj, kojoj je tač on drag,
kakva bi ostala? s kijem bi još okom
tuj ńega vidjela gdi čestit i blažen
u rukah od druzijeh rug tvori tobome?

Dub. Neka čini Ļubmir što hoće od sebe
i svoje ļubavi, ja za toj ne marim,
istom moj da nije, čij' godir da bude.
Nu moj bit ne može, ako ga neću ja,
ki kad bih još moj bio, ne bih ja ńegova
htjela bit.

Jel. Otkli se tva rađa nenavis?

Dub. Od svoje ļubavi.

Jel. Porod hud od blaga
roditeļa toli? Nu kad si vidjela
da se je od ovce rodio vuk, ali kuf
od vrana? Ti mene varaš, ali sebe.

Dub. Ja onih navidim, ki mi čas navide;
ńega sam ļubila, dokli on od mene

htijaše što ja htijah.
Jel. Ti s' htjela tvo'e gore,
jer tebi on žudi što žudi sam sebi.
Dub. Jela, muči, ali govori o inom,
ako hoć odgovor.
Jel. Uh! nuti načina!
Nut gledaj djevojke, koli je srdita!
Nu mi rec', kad bi te tko ini ļubio,
bi li ovako ļubav ńegovu primila?
Dub. Tako bih istinom primila svakoga,
mom djevstvu tko bi bil zasjednik, koga ti
ļubovnikom zoveš, a ja neprijateļom.
Jel. Scijeniš dake neprijateļa
ovna ovci, vola kravi
i grlicu vijernoj druzi?
Scijeniš dake od gńiva
i neprijateļstva vrime
drago proljetje koje
sad s' veseljem svjetuje
da ļube svijet i zvijeri
i ļudi i žene? Ni se ti mož' stavit
koli slatko sve stvari
sada su otravļene
jednom slatkom ļubavi?
Gledaj tega goluba
ki muklim romonom milujuć celiva
bez sumńe svoju drugu;
ćuj onoga slavica
ki gre s grane na granu
pojuć: ja ļubim, ja ļubim; i sada,
ako ne znaš, zmija
ostavļa jed i trči
żeļna k svom ļubovniku.
Oholi ļube lavi
i ļute zvijeri ļube;
neg samo ti, zviri svih zviri najhuđa,
u prsih što tvojih ļubavi stan braniš!
Nu zmije kud brojim i lave ja sada,

232 zviri svih] zvir svih *I*.

koji daj ćutjenje imaju u sebi?
Ļube još dubovi, mož' vidit, što milo
grleći od svud brijes loza se prostrla,
i javor javora i bora ļubi bor;
za hrastom kopneć hras u żeļah uzdiše,
i stara taj česvina
ka je toli divjačna,
toli divjačna i tvrda,
i ona čuje moć ku ima ļuven plam:
i da ti duh imaš ali ko ćutjenje
u sebi od ļubavi,
lasno bi razumila
uzdihanje ńe nimo.
Dali ti od mańe hoćeš bit od dubja,
gdi neć pristat da ļubiš?
Promijeni, promijen' misal,
odveće ti si luda.
Dub. Kad čujem da dubovi
uzdišu, kako praviš,
tada ću ja pristat veselo da ļubim.
Jel. U ništa ti zbiraš sve vijerne me svjete
i mojim pravijemi razlozi rug tvoriš,
gluha u ļubavi ne mańe, neg slipa.
Hod' tako, nu će još vrime doć, kad ćeš bit
sva tužna u tebi, da ih nis' primila.
I toj ti ne velim tada, kad uzbježiš
jezera u kih sad smijeraš se za gizdu;
tada kad uzbježiš jezera cić straha,
da se tuj ne nazreš zgrčena i gruba;
sve ti će toj se zbit i ne toj prem samo,
što zasve er je zlo, nu zlo je općeno.
Ne znaš li što jučer Elpin spovidaše,
razumni taj Elpin, lijepojzi Likori?
Likori ka može u Elpinu očima
to što bi on u ńoj moć imao pojanjem
(da se ki nahodi razlog u ļubavi).
On spovidaše *(sic)* prid spilom ńegovom
na koj je od zgora na vratih pisano:
„Dalek, o daleče stojte vi, nečisti".
Slišeć ga po sreći Menalka i Tirsi,

vješti od ļubavi meštri, on pravļaše,
i pravļaše da oni reče mu veliki, *306*
ki spjeva tač slatko ļubavi i rati
i svoje ki dipli ođe mu po smrti,
da jedna pristrašna jama je u paklu *309*
gdi rijeke ogńene smrdeć dim pošiļu,
u koj su mučene razlicim mukami
ke svrhe ne imaju neharne jur žene.
Tuj čekaj tvom gńivu da se stan pripravi. *315*
I pravo je da vadi
suze dim ne pristav iz onih očiju
iz kojih još milos izet ih ne može.
Slijedi tvoju ćud, slijedi, *320*
kad si tač tvrdoglava.

Dub. Što tada učini Likori? i na toj
kako da odgovor?

Jel. O tvojih ti stvareh
ništare ne mariš, a tuđe znat želiš!
Kako vik mogaše ona dat odgovor
neg samo očima? Svrnu se k Elpinu,
u njekom načinu punu sve milosti; *328*
one mu rekoše: Srce je tve, i ti
ne imaš mimo toj već želit, jer ona
ne može t' veće dat. — Dosta bi toj bilo *330*
za cijelu platu i dar čistu ļubovniku,
ako bi oči onej tolıko istine
koliko lijepe mnil i ńimi vjerovao.

Dub. A zašto neće im vjerovat?

Jel. To ne znaš *335*
što Tirsi tad pisa, kad bijesan goreći
idiješe po gorah? ter na smih i milos
objednom stijezaše pastire i vile,
ni stvari pisaše kej lude i smiješne,
zasve da ćińaše stvari lude i smiješne.
Bez broja on pjesni po korah ispisa
od dubja, kih slova s dubovim sad rastu, *341*
i tako njegdi štih na jednoj maslini:
„Od srca zrcala nevijerne svjetlosti,
ja dobro poznavam sve vaše privare; *345*
nu čemu? ako mi ih ļubav ne da uteć“.

Dub. Ja istom besjedeć ovako dan trajem,
nit' mi što na pamet dohodi jer danas
ima se poć u lov naređen odavna.
Sad me ti, ako t' je ugodno, počekaj *350*
dokli se u živcu prij' tegaj ohlađu
i ovi izmijem u vodi znoj i prah
kojim sva popadoh jučera slijedeći
jednoga jeljena komu dah smrt posli.
Jel. Budem te počekat, jer i ja može bit
da se još okupļem; nu bih prij' uzela *355*
do kuće mê doprijet, budući još zaran.
Doma me ti čekaj, jer ću doć po tebe;
u toliko misli o temu što t' prudi
već neg lov ni živac, i ako ne umiš, *361*
daj poznaj da ne umiš, i vele ć poznati

ŠENA II.

ĻUBMIR i TIRSI.

Ļub. Vidio sam ja na plač moj
gdi daje za milos kamenje odgovor. *365*
i gdi listje uzdiše
vidio sam ja na plač moj.
Nu jošte vidio nijesam
ni ufam igda vidjet
milosti u vrloj i lipoj, ku ne znam,
ali ću zvat ženom al' zviri priļutom.
Al' neće da je žena. *372*
kad neće da tomu podijeli milosti,
komu je ne braniše
stvari ke duh ne imaju. *375*
Tir. Ovca se, znaj, hrani travom, vuk ovcami,
a Ļubav suzami kih nigda nije sita.
Ļub. Ļubav je već sita, jaoh! moga plakanja,
neg samo mê krvi što žedna ostaje; *380*
tim hoću da s onom zajedno nemilom
uzbude ńu piti u kratko očima.
Tir. Ļubmire, oh lele! što praviš? što misliš?
Razgovor' svis tvoju, a ti ćeš drugu nać, *385*
kad te se tolikoj odmeće taj vrla.

*

Ļub. Kako ću nać druzih kad ne vim nać mene?
Ako sam ja sebe izgubil samoga,
što ću moć ikadar ugodno nać meni?
Tir. Nemoj se tač gubit, da neć ńu moć imat,
jer dugo vrime i dni nauče človika
da žvalo postavi jakomu tom lavu.
Ļub. Nu tužnu koji mre što vrime pomaga
gdi duga vremena dočekat ne može?
Tir. Skoro će vjeruj bit, jer vele u kratko
gńivi se i taži, i svađa i miri
žena, stvar nekrepka po svojoj naravi
već neg lis ali klas iz trave po vitru.
Al' nu te sad molim da naprijed spovigeš mi
od tvoje ļubavi i tvoje nesreće;
jer zasve da mi si spovidil veće krat
da ļubiš, nu jošte nijesi mi vik odkril,
gdi s' ļubav postavio, a naša prijazan
i pomńa općena s kom Muze častimo
dostojna jes u svem da mi se odkrije
što druzim u potaj drži se skroveno.
Ļub. Voļno ću, moj Tirsi, spovidit toj tebi
što znaju dubrave i gore i rike,
a ļudi ne znaju, zač razlog jes pravi,
buduć već na smrti, da tega ostavim
ki bude spovidat od smrti mê uzrok,
i ki ga udiļe u kori od duba
pri mjestu gdi leže bez krvi mê tilo;
neka se ona ma nemilo pogizda
tuj prošad kadgodir, gdi pleše nemilo
mê kosti nesrećne oholim stupajem,
i neka još reče gizdav se u sebi:
ovo je mâ slava i dika, — videći
da 'e našim pastirom znano ńe dobitje,
i tuđer putnikom kih sreća nanese.
I bržek (oh! ufam prem stvari visoke)
još će doć oni dan kad poznom milosti
ganuv se proplače žalosno onoga
mrtva komu živu žestoku smrt zada,
govoreć: „Ah da je on ovdi i da 'e moj!“
A sad čuj.

Tir. Slid', jer te sve slišam,
i bržek na boļu svrhu neg ti scijeniš.
Ļub. Buduć ja tolikoj mlađahan djetićak,
da jedva dosezah s tli s rukom malahnom *430*
prignute granice, da voće utrgnem,
s ljepšom se djevicom udružih od svih tih
ke su igda na hladak razvile kosice.
Poznaš li Čelinu kćer i Damonovu,
ki su tač bogati cić stada tolicih, *435*
Dubravku, ka je čas dubravam, ļudem plam?
O ńoj ja govorim; i tako s ńom živjeh
u žeļi prislatkoj za vrijeme njekoje,
da družba vjernija među dvi grlice
mnim nigdar nî bila, ni može još biti. *441*
U blizu stanovi nam bihu, nu srca
vele već u bliže; jednaka godišta
bihu nam, nu misli vele već jednake.
S ńom mreže meu travom pticami prostirah,
i zviri s ńom tirah po lugu zelenom, *447*
ter rados meu nami općena biše i lov.
Nu tako čim gredih zvjerenje loveći,
ja mene a meni izgubih njeki dan, *450*
a ne znam, vaj! kako, nu ostah poražen.
Nu malo po malo poče se od njekud,
jak opći taj trava ka niče po sebi,
u srcu mom rađat njekoja nova čes *455*
ka mi žudjet čińaše
da se sveđ nahodim blizu me Dubravke;
ter pijah jednu slados
iz očiju ńe čudnu, *460*
ka posli ostavļaše
na svrsi njeku gorkos.
Uzdisah čestokrat, a ne znah uzroka
od moga uzdisanja.
Tako t' bih učińen ļubovnik prij' neg znah
koja je stvar ļubav. *466*
Nu dobro najposli stavih se; i kako,
slušaj me i panti.
Tir. Pantit je dostojno.
Ļub. Sjeđaše njeki dan Dubravka i Gïva

pod dubjem u hladu, i ja još tuj s ńimi,
kad jedna jur pčela, ka beruć idiješe
po cvijetju med, Ǵivi na lica doletiv,
na lica rumena jak rusa ali ģiļ.
peknu ju, i opet svrativ se peknu ju,
jer se privarila buduć cić prilike,
možebit scijeńaše da je cvit. Tad Ǵiva
poče se boljeti, ne moguć podnosit
nemirnu tuj boles ku pčela ostavi.
Lijepa ma Dubravka reče joj tad: „Muči,
muč', Ǵîve, ne boj se, dignuću t' svu boles
iz male tej rane riječi od zakletve,
koju me nauči Artezija, i ima
za platu oni moj rog zlatom zakovan".
Toj praveć, medene ńe usne prinese
na lice rańeno, ter milim romonom
pošapta ne vim što. Čudna stvar! Taj čas ču,
taj boles prođe joj. Ali bi toj krepos
od riči onezijeh, ali, jak ja scijenim,
krepos od usti velja,
ke zdrave što dotegnu.
Ja dotle, ki ino u meni ne žeļah,
neg dragu tuj svjetlos od lijepijeh očiju
i slatke još riči koje su već slađe
neg romon od tihe rike ka protiče
kroz drobno kamenje, al' trepet od listja
ki hladac sredljetni razbludno privraća,
u srcu tad momu čuh novo željenje
da mojijem ńe usti uzbudem dotegnut;
ter buduć (i ne znam kako toj) hitriji
učińen neg prij' bih (nut' kako ļubav nam
uzdiže pameti!) stavih se od jedne
svim mile privare kojom bih toj mogal
ispunit u srcu, nada sve što žeļah.
Jur počeh jadovno tužiti hineći.
u dońu da usnu pčela me ujela
u takom načinu, da oni lik koji
jezik ne prošaše lica mi prošahu.
Dubravka, ne mneć ino,

439 Artezija] Arezija *f.*

smili se na mu boles,
zahvali se dat pomoć
laživoj, jaoh! rani, ter goru učini,
dubļu i već bez lika
istinu moju ranu,
kad usne drage svoje
donese na mȇ usne.
Mnim da pčele ne beru
sok u nijednom cvitju
toliko sladak nigda,
koliko sladak med bi koji tad sabrah
u onih lipih rusah,
zasve da strah uzdrža
i sram vruće celove
ke žeļa tiskaše da vlažni prić budu.
Nu čim u me slažaše
ona slados smišana
s jednim otajnijem jadom,
toliku rados čujah,
da hineć da mi nî još boles minula,
činih da većkrat počne
iz početka zakletve.
Od tada poče se uzmnažat i rasti
toliko požuda i nemir prihudi,
da veće ne moguć srce ih sauzet,
triba bi da puknu, ter jednom u okoliš
kad sjeli bihomo pastiri i vile
njekoje meu nami naše igre čineći,
da jedan drugomu tko se s kijem nahodi
na uho ku svoju šaptaše potaju,
uza ńu ja sjedeć rekoh joj: „Dubravko,
kroza te ja gorim, i, vjeruj, umrit ću,
ako mi ne budeš dat pomoć“. Tad ona
pokuči doli obraz na ovi moj govor
a lice sve taj čas pride joj crļeno,
što nadvor od srama i srǵbe da zlamen;
ni ini odgovor imah, neg mučanje,
mučanje prigńivno i puno prijetenja.
Odtle se dignu tja i mjesto promijeni,

486 većkrat] veće krat l.

a neće da me već ni čuje ni vidi.
Trikrat je srpom klas žetalac požnio
i zima tolikrat s dubja lis dignula
odkli ja nemiran tač hodim kroz ńe gńiv,
i da ju utažim, skusih sve, samo smrt,
umrijet mi ostaje, da ju tim utažim.
I voļno umrijet ću, istom znat da mogu,
da će se namirit, ali daj poboljet,
i od tej dvi stvari ne znam ku već želim.
Nu milos bila bi veća plata vjeri
ku u svem nosih joj i veće uzdarje
smrti ku za ńe dil spravan sam zagrlit.
Nu budi ńe voļa, er željet ne imam
stvar koja tamni mrak od drazijeh očiju
i lijepe ńe prsi nemira napuńa.

Tir. Može li vik biti, čujući tej riječi,
da ona nemilos ne svrne u ļubav?

Ļub. Jaoh! ne znam, ni ufam, nu bježi moj govor,
jak zmija oni glas kim ju tko zaklina.

Tir. Uzdaj se, jer cijenim učinit tolikoj
da ćeš s ńom govorit.

Ļub. Neć ništa učinit.
ili ako učiniš još da s ńom govorim,
neću ja govoreć učinit moć ništa.

Tir. Čemu se tač gubiš?

Ļub. Prav uzrok, joh! imam
ne ufat pritužan, jer Mopso razumni
meni je spovidil hudu mû nesreću.
Mopso ki razumije što ptice govore
i krepos ki pozna od trava i voda.

Tir. O kom Mopsu praviš? o Mopsu onomu
ki ima u ustijeh toliko mednu riječ
i njeko prijateļsko u usnah zgrčenje,
privaru u njedrijeh, a britve pod skutom?
Vesela stoj srca; vik stvora ne imaju
došasna ka sudi, što samo nevještijem
prodaje s toliko gosposkim načini.
I ovo po djelu znam što ti govorim,
ter samo po tomu, jer ti je zlo rekal,
dobru svrhu gledam tvojojzi ļubavi.

Ļub. Oh nemoj omučat, ako znaš po djelu
stvar ka bi pokrijepit mogla mê ufanje.
Tir. Neću je omučat. Nu u tom ne mogu
da gubim vremena; znaćeš sve najlašńe
neka sad nastojim odveće što prudi.
Ļub. Na tebe dake ja od moga života
svu pomńu spuštajem.
Tir. Imat ću ja pomńu.
Čin' odi do malo da se nać budemo.

KOR.

Oh! vik zlatni, lip ti biše,
ne za rados od človjeka
što tecijahu rike od mlijeka,
ni iz dubja er med vriše;
ne, jer ralom neticane
zemļe same plod davahu,
ni er zmije ne imahu
gorki čemer za dat rane;
ne, jer oblak ne odivaše
ruho puno tme u sebi,
ni jer vječnim sunce s nebi
primaljetjem svijet gojaše,
ni jer tada ne vidje se
da s nepravde itko pati,
ni jer trga ali rati
plav u tuđ kraj ne prinese;
nu jer samo u toj vrime
ne miješaše svoga jada
meu ļuvena mirna stada
ono tašto hudo ime,
ona himba privelika,
ono što bi Časti zvano
od ludoga puka i zdano
pak naravi za silnika.
Ne poznaše sveđ živući
ı slobodi oni ļudi
ı 'oj ļut zakon ki dotrudi
ı ıodeći svakčas ļući,
neg on zakon zlatni koji
sama narav da osudiv,
što je komu ļubko ne udiv
da sve ono dobro stoji.
Tad ļubavi družba mila
igraše se kom zabavom
meu cvijetjem i meu travom
bez plamena i bez strila.
Sjedeć vile i pastijeri
združevahu s riječim smihe,
s ńimi šapte, s šapti tihe
jur celove bez zamjeri.
Djevojčica gole tade
odkrivaše ruse bile
i od njedri duńe mile
ke u ruho krije sade.
I čestokrat ļubovnici
među sobom slatko zboreć
viđahu se igre tvoreć
u jezeru ali u rici.
Ti si prva, Časti, bitje
smela vrelu od radosti;
braneć tvojom tom gorkosti
ļuvenojzi žeđi pitje.
Ti nauči da stat budu
oči lijepe priklońene
i ljeposti ńih skrovene
druzim držat, nu zaludu.

579 **koji**] oni *f.*

Ti gojatnom(?) kose stegnu
dane u vlas tihom hladku:
ti običaj svaku slatku
stvorit gorku ne uspregnu.
Žvalo riječim ti postavi,
hodu mjeru i ti, Časti,
čini da se bude krasti
što dar biješe od Ļubavi.
I tvoja je dika slavna
u nemiru nas videći
da živemo, čim hineći
svijetu kažeš da si ispravna.
Nu što čini tva moć mnoga.
od Ļubavi jaki bože,
u ovoj strani ka ne može
veličanstva zauzet tvoga?
San razbijat ovim pođi.
ki su svijetli i uzmnožni,
a nas, tamni i podložni
puk, bez tebe živjet ođi,
da na način (jak se prima)
tamnijeh ļudi dni vodimo.
Ovi život mi ļubimo,
ki z godišti mira ne ima.
Jur ļubimo, jer zahodi
sunce i pak van istječe:
nam kad kratke ne doteče
zrake, vječna noć dohodi.

SVRHA ATA PRVOGA.

AT II.

ŠENA I.

SATIR sam.

Pčela je malahna a stvara zle rane
i pune nemira, s ńe malijem peknutjem.
Nu što vik bit može mańe od Ļubavi,
u svaku malu stvar ako se može skrit,
i ako ulazi u svaku malu stvar?
sad u sjen od oči, meu drobni sad rudeš
od prama zlatnoga, a sada u šupke,
slatki smih u lipom ke licu satvori;
a čini toliko velike i ļute
i toliko jadne i žestoke rane.
Vas kolik sam ranav, prsi mȇ sve su krv;
sva svoja oružja Dubravci u oči
Ļubav je složila, zla Ļubav nemila.
Nemila Dubravko i huđa od dubrav!
Oh koli toj ime tebi se priklada
i koli taj vidje, ki ti ga nadjede!
Dubrave jer zmije, medvjede i lave
u grmu skrivaju; u lijepih ti prsijeh
skrivaš jad, nemilos i gorki gńev huđi

zvjerenja od zmija, medvjeda i lava;
ovo se jer taži, ono se utažit
nikadar ne može ni s molbom ni s darom.
Vaj! kad ti ja cvitja novoga naberem,
ti ga se odmećeš ohvaona, a sve toj
jer vele već ljepše cvitje imaš u licu.
Vaj! kad ti ja drazih jur duńa natrgam,
ti ih se odričeš srdita, a sve toj
jer vele već draže duńe imaš u njedrijeh.
Vaj! kad ti slatkoga ja meda donesem,
ti ga neć da primiš ohola, a sve toj
jer slađi mnogo već imaš med u usnah.
Nu ako t' ne može uboštvo moje dat
stvar ka nî u tebi i lipša i slađa,
mene ti darivam. Sad zašto, nemila,
nećeš dar da primiš, neg ńime rug tvoriš?
Nisam ja na odmet, ako se tuj dobro
u moru ogledah, kad jučer svi vjetri
mučahu, ter tiho ležaše bez vala.
Ovo moje čelo prilično k plamenu
i ova ma pleća široka ovako
i ove me ruke na mjesta žilave
i ove me prsi ruńave i ova
stegna ma u dlakam zarasla od svude
hrabrenstva i snage zlamenja ovo su.
Ako neć vjerovat, iskusi da poznaš.
Što ćeš ti od onih mlađahnih ki kose
s hitrinom po glavi razmeću i rede?
Ženska su ńih lica, ženska je ńih jakos.
Nu istom rec' od ńih da te ki po gorah
i dubravah slidi i bije boj za te
proć lavi i inom zvjerenju srditom.
Nijesam ja grub, nijesam, nit' me se odričeš
jere sam ovaki, neg er sam, jaoh! ubog.
Vaj! dali sad sela od gradov ćud slide?
Istinom zlatni se vik ovo zvat može,
gdi sada sve zlato dobiva i zlato
nada sve kraļuje. Tko godir ti s' bio
najprvi ki s' ļubav izumio prodavat,
oh! da su proklete studene tve kosti,

i da se ne nađe vik pastir, ni vila,
ki im mir nazove, mimo ńe prohodeć!
nu ih bio daž i grad i vjetar privraćao
i gnusnijem nogami stada ih plesala
i putnik! Ti pleme najprvi ļuveno
učini sramotno, ti si uzrok da grknu
sve svoje sladosti. Gdi ļubav postavi
da služi jur zlatu, veća si nakazni
i huđa, neg zemļa uzdrži i more.
Nu čemu da toli tužim se zaludu?
Rvi se svak onim oružjem ke narav
dat mu je hotila za svoje spasenje:
jeljen se trčanjem pomaga, lav nokti,
zubom divji prasac, a ljepos u ženah
oružje i moć jes. Sad zašto neću ja
za moje spasenje snagom se pomagat?
Ako je takoga narav me stvorila,
da mogu činiti usilos i grabit,
ugrabit ja ću toj i silom još imat
što ova brani mi za platu ļubavi.
Jer kako sad jedan pastir je povidio,
ki zna ńe običaj u često ona gre
kupat se ove dni u jednom kladencu,
i mjesto meni je ukazao; tuj se ja
meu dubje mislim skrit, čekajuć da dođe,
ter kada prigodu ugledam, k ńoj ću teć.
Koje će trčanjem, ali još rukami
brańenje učinit moć jedna djevojka
proć meni tač brzu i toli moguću?
Uzdiši i plači i čini milosti
i licem što može, jer ako uzmogoh
ovu joj mu ruku u prame uplesti,
neću je od tole prij' dignut, neg budem
omastit ńe krvi sve moje oružje.

ŠENA II.

JELA i TIRSI.

Jel. Kako t' sam i prije, o Tirsi, još rekla,
ja se bih stavila da Ļubmir ļubļaše
Dubravku, i bog zna, koliko doslek sam

dobrih dila za toj s pomńom učinila,
i mislim učinit toliko još veće
koliko tve svakčas molbe mi prilagaš.
Nu bih prij' uzela da budem pitomit
jednoga medvjeda i lava jednoga
neg jednu mlađahnu nevještu djevojku,
djevojku toliko ludu koli lijepu,
ka se još ne stavļa koli su žestoka
i vruća oružja od svoje ljeposti
neg istom dragosti i smihom ubija,
ubija svim druzim, a ne umi dat ranu.
Tir. Nu ka je toliko djevojka nevješta,
da dobro ne buduć iz pelen izljezla
ne uči hitrosti, postaviv svu misal
da lijepa bit bude i draga da bude,
da bude dragosti ubijat, i da zna
ko rańa oružje i koje smrt dava
i koje ozdravļa i vraća na život?
Jel. Tko od te velike meštar je hitrosti?
Tir. Činiš se da ne znaš, ter me hoć iskusit.
Oni ki nauči ptice pjet i letjet
i ribe plivati i pčele zbirat med
i vola branit se rogom i pauna
odvijat raskošu od perja s očima.
Jel. Velikom tom meštru kako je, rec', ime?
Tir. Jela mu je ime.
Jel. Laživi jeziče!
Tir. Što? jeda nijes' vrijedna da učiš objednom
tisuću djevojak? Nu za rijet istinu,
ne imaju potrebu od meštra, jer narav
meštar je, nu mati ima dio i baba.
Jel. Istom si rđav vas i opak objednom.
Zač ne znam, jeli vik Dubravka nevješta
i luda toliko, koliko kaže se
u riječijeh i djelih, jer vidjeh jučera
biljeg ki u sumńu stavi me. Nađoh je
nedalek od grada u onih livadah
gdi leži veliko i bistro jezero

737 kolij?; koliko *f*.
Među 761 *i* 762 *po svoj je prilici ispao jedan stih.*

nad kojim u takom načinu sjediješe,
da bržek tuj se sva smijeraše za gizdu,
i da svjet zajedno u voda pitaše,
kako će napravit kosice nad čelom
i u ńih kako će vjenačac nahitrit
i kako cvjeticem bude ih naresit,
koga tuj nabrana imaše u skutu.
Često se sad ǵiļa hitaše, sad ruse,
na bilo ter grlo i lica nošaše,
da vidi, tko 'e lipši, ter kako vesela
da je u tem dobila, slatko se smijaše
i tuj se čińaše da s ńimi govori:
„Evo vas dobivam, ni za moj ki ures
nosim vas neg samo za vašu sramotu,
neka je svim znano koli sam ja lipša".
Nu čim se rešaše i takoj smijeraše,
srićom se obrativ iznevar na mene,
stavi se da se bih ja od ńe stavila,
ter sramna oni čas dignu se na noge,
a pusti da cvitje bude se sve prosut
Ja što se već smijah videć ju crļenu,
ona se to veće crļena stvaraše,
al' svila jer bieše jedan dio od kosi
a drugi niz bio vrat do pasa razvila,
veće krat u jezer svede oči ukradom,
i sve toj za uzrok, da oči mê svrnuv
ne gledam ńe oči gdi se tač ogleda;
ter sebe tuj vidi da nije napravna,
i rada bi videć da 'e lijepa i taka.
Ja se sve domislih, nu hotjeh omučat.

Tir. Ti meni spovijedaš sve ono što cijeńah,
za da te ne smetam.

Jel. Smeo me si, ne boj se.
Nu čujem svudi rijet da prije ne bihu
pastirke ni vile pametne tolikoj,
ni taka u moju bila sam ja mlados.
Ovi se svijet stara, i starav svaki hip
ishodi zlobniji.

Tir. Može bit da onda
ne bjehu toliko u često naučni

izlazit građani k nam nadvor u poļa,
ni naše seļanke toliko u često
općahu it u grad. Sad se su smiješale
i ćudi i trage. Nu ovo pustimo:
neć li ti učinit moć, da se Dubravka
kigodi dan prigne, da bude s ńom Ļubmir
ili sam govorit ili daj prid tobom?
Jel. Ja ne znam, ona je ohvaona bez mjere.
Tir. A on je sramežļiv izvan svih načina.
Jel. Sasma je izgubļen ļubovnik sramežļiv.
Ako je on taki, čin' o inom da radi.
Tko hoće imat lik u želi ļuvenoj
zabud' sram, budi smion, pospiješan bud', pitaj,
domaraj i pitaj, i ukrad' najposli
i jošter ugrabi, ako toj nije dosta.
Ne znaš li, ku ima žena ćud u sebi?
Bježi i bježeći hoće da ju stignu,
brani i braneći hoće da joj uzmu,
rve se i rveć hoće da 'u dobudu.
Viđ, Tirsi, ja s tobom besjedim nauzdano,
nemoj ti pak pronijet da ja ovo govorim
i jošter nada sve u pjesni mô pravim.
A ti znaš najposli bih li t' ja za pjesni
što drugo uzvratit umjela neg pjesni.
Tir. Ne imaš uzroka da sumńiš od mene,
da ikad rečem stvar koja je proć tebi.
Molim te sad, Jela, za slatku spomenu
od tvojih mladih dni, da mene pomožeš
dat pomoć Ļubmiru ki nebog umire.
Jel. Oh lijepu t' zakletvu umje nać sij ludjak,
spominat mû mlados i dobro ke prođe
i zlo, jaoh, sadańe! Nu što hoć od mene?
Tir. Znam, tebi ne lipše ni znanje ni odvit,
samo je zadosta da istom htjet budeš.
Jel. Rijet ti ću: imam poć s Dubravkom na živac
ki je zvan Dijanin, gdi vodi medenoj
medenu sjen stvara medeni bor oni
ki, rek bi, da zove na hladno toj mjesto

809 ćudi] ļudi *f.*
820 ako toj] ako t' *f.*

vile ke onudar love, i tuj ona
od sada do mala ima se okupat.
Tir. Što zato?
Jel. Što zato? malo ti razumiješ.
Ako pamet imaš, budi ti toj dosta.
Tir. Razumijem, neg ne znam, hoće li on imat
vik sminja tolikoj.
Jel. Ako ga ne uzima,
a on stoj ter tako čekaj da ga druzi
uzbudu doć molit.
Tir. Bržek nî dostojan?
Jel. Nu mi sad štogodir nećemo l' govorit
o tebi istomu? Nu, Tirsi, neć li ti
da ļubiš? Evo si u mlados najljepšu
gdi jedva prem drugo po dvaes ljet svršaš
(ako se dobro ja spominam od onda
kad biješe djetešce), hoć živjet bez reda?
Jer samo ļubeći človjek se veseli.
Tir. Ļuvene radosti taj človjek ne pušta,
koji se uklańa ļubavi; nu zbira
i kuša ļuvenu slados bez gorkosti.
Jel. Luda je taj slados koja nî smiješana
s kojomgod gorčinom, i brzo zasiti.
Tir. Boļe se zasitit, neg vazda bit lačan
i gladan blagujuć i buduć blagovao.
Jel. Ne, ako jestojska ima se i draga je
i buduć kušena nudi da se kuša.
Tir Nu tko ima tako što mu je ugodno,
da je sveđ pripravno za glad mu utažit?
Jel. Nu dobro tko nađe, ako ga ne ište?
Tir. Trudno je toj iskat, što kad se obnađe,
zasve da zabavļa, vele več dodijeva.
Jel. Neće se tada nać ļubovnik, o Tirsi,
— veće neg ļubav u svomu kraļevstvu,
i neće već imat uzdaha ni plača.

850 čekaj] čeka *f.*
858, 859 človjek] čovjek *f.*
860 nu] ne *f.*
866 draga je] drugaj *f.*
874 *u rukopisu je zabiļeženo da nema prve riječi.*

Tir. Dosti sam uzdisao i plakao napuno,
druzi svoj dio sade da čine.
Jel. Nu nijesi
uživao napuno.
Tir. Ni žudim uživat,
ako se toliko jur drago kupuje.
Jel. Ļubav će bit sila, ne buduć hotjenje.
Tir. Sila se ne može učinit jednomu
ki stoji daleče.
Jel. Tko 'e dalek ļubavi?
Tir. Tko je se sve boji i od ńe tko bježi.
Jel. Čemu je htjet bježat od ńe ka krila ima?
Tir. Ļubav se rađajuć malahna krila ima,
i jedva na plećih može ih uzdržat,
a nego da bude krilit ih za letjet.
Jel. Vidjet ćemo, Tirsi, hoć bit brz toliko
i hoć li toliko moć vidjet jak praviš;
ter, gdi se sad s luda zatječeš odveće,
pravļu ti, kad pomoć uzvidim da pitaš,
ne bih se za tebe krenula jednu ped,
ni oka svrnula, ni prsta prostrla.
Tir. Nemila! mogla bi otrpjet da umrem?
Ako hoć da ļubim, htij ļubit ti mene:
ugovor'mo ļubav.
Jel. Rugaš se ti mnome,
a nijesi ovake ļubovce dostojan.
Ah! mnozih t' privari ki obraz namazan!
Tir. Ne rugam se ja, ne, nu ovi ugođaj
da stoji meu nami,. da moju ti ļubav
ne primiš, jak ine općuju primati:
to li neć ti mene, a ja ću živjeti
takoj bez ļubavi.
Jel. Pokojan živ', Tirsi,
već neg si ikad bil, i živi u miru,
jer ļubav u miru vazda se ponavļa.
Tir. O Jela, ovi mir meni bog dopusti
još onda kad počeh ne scijenit u meni
stvari ke tač drži u scjeni skupi puk,

Među 887 i 888 vaļa da su izostala tri stiha.
908 skupi] skupni *f.*

čim s pomńom nastoji da zlato steć bude.
Pustio sam svih onih, u tuđoj ki slasti
kušaju gorki jad, da prave što hoće;
u miru jer steći meni se objavļa
izbrani oni put, na nebo ki vodi.
Ter ufam da će još nakon sna ovoga
tko izit, ki će zvat blažene mê kosti,
i da će mê ime s suncem sjat u pored.

Jel. Daleko zahodiš, izidi na naš put.

Tir. Ovdi je vas posao, pošadši na živac
ti s onom da budeš riječim je uzdržat;
ja ću u toliko nastojat da dođe
k vam Ļubmir, nit' će bit što lašńa mâ pomńa
neg tvoja, ter pođi.

Jel. Ja ću poć, ma biše
naša se besjeda o drugom zavrgla.

Tir. Ako se ne varam na dalek, ovo je
što ide od ovud prem Ļubmir, i on je.

ŠENA III.

ĻUBMIR i TIRSI.

Ļub. Sada ću vidjet ja, što 'e Tirsi učinio,
i ako ne bude učinit jur ništa,
prij' neg pođem u ništa,
ubit ću sam sebe veselo na oči
nemiloj toj djevojci
koj koliko jes draga
od srca moga rana,
tvorenje ńe pogleda,
toliko istinom ima joj draga bit
od prsi mojih rana,
tvorenje moje ruke.

Tir. Vesele t', Ļubmiru, naviještam glasove.
Što blijediš? ali plač što t' lica zalijeva?
Odvrzi na stranu tvoje toj tuženje.

Ļub. Jaoh! što praviš? što nosiš?
ali život ali smrt?

Tir. Spasenje i život nosim ti, ako ti
budeš smjet uzet ih, nu vjeruj, tribuje
da s' človjek, Ļubmiru, i človjek jošte smion.

944 človjek] čovjek *f.*

Ļub. Ko smijenje trebuje meni i proć komu?
Tir. Da je tva Dubravka u jednoj dubravi *1020*
odasvud stisnutoj visocim gorami
gdi zviri čine stan srdite i ļute,
bi li ti k ńoj smio poć?
Ļub. Bih s većijem veseljem *1026*
neg jeljen prižedan na živac studeni.
Tir. Još veće trjebuje na mańi *(sic)* stvor smijenje.
Ļub. Otit ću sred brzih rika u toj doba
kad se snig rastapa i takoj nadutih
k moru ih posila; otit ću sred mora, *1030*
i doli u pakao, kad bi ona tuj bila,
ako još pakao bit može gdi je ta lipos.
A sad mi odkrij sve.
Tir. Sliši me.
Ļub. Rec' brzo.
Tir. Dubravka te čeka i gola i sama *1035*
na živcu: smiješ k ńoj poć?
Ļub. Oh! što mi govoriš?
Dubravka me čeka i gola i sama?
Tir. Sama, neg što 'e s ńom Jela ka je za nas.
Ļub. Čeka me ona gola?
Tir. Gola, ma . . .
Ļub. Jaoh! što ma? *1039*
Tir. Ma ništa ne zna, k ńoj da imaš ti doći. *1041*
Ļub. Žestoka bi svrha ka čini da grknu
minute sladosti. Sad s kojim načini,
nemili, ti me mučiš?
Jeda mniš da sam malo
ja nesrećan po sebi,
ter sada dohodiš mû tugu uzmnažat? *1045*
Tir. Čestit ćeš bit, hteći učinit što t' velim.
Ļub. A što me svjetuješ?
Tir. Da ono ti uzmeš
što dobra tvoja čes prida te donosi.
Ļub. Ne da' bog da stvar budem
učinit ńoj nedragu. *1049*
Stvar nigda ne učinih, ka ne bi draga ńoj,
neg er ju ļubih; toj velmi sam usiļen,
usiļen ljepotom ńe, grijehom ne mojim.

Neće bit nikada, koliko moć budu,
da se ja ne silim u svem joj pogodit.
Tir. Reci mi, u tvojoj da 'e vlasti ne ļubit,
bi li se ustavio ļubit ju, da budeš
u tem joj pogodit?
Ļub. Ne dopust' to Ļubav
da ja vik reć budem, ni da još promislim
ostavit ńe ļubav, i kad bih prem mogal.
Tir. Tot' na ńe sramotu ti bi je ļubio,
kad da je ne ļubiš mogao bi učinit?
Ļub. Ne na ńe sramotu, nu bih je ļubio.
Tir. Tot' protiv ńe htjenju?
Ļub. Tako je istinom.
Tir. Da zašto sad ne smiš, izvan ńe hotjenja
toj uzet, što, zasve er s prva nedrago,
bit će joj najposlije i drago i slatko
da budeš ti uzet?
Ļub. Ah Tirsi, da t' za me
Ļubav odgovori; ja izrijet ne umijem
toj što mi unutra u srcu govori.
Odveće s' ti hitar po mnogu učenju
govorit na voļu što hoć od ļubavi,
a meni jezik veže
što mi sveđ srce žeže.
Tir. Dake poć nećemo?
Ļub. Ja hoću da pođem,
al' ne tuj nikako, gdi cijeniš.
Tir. Da gdje?
Ļub. Na smrt,
ako nis' za mene što ino učinio,
neg što mi spovijedaš.
Tir. Tot' se ovo malo mni?
Cijeniš li, ludjače, da bi nam vik Jela
svjet dala za poći, da nije poznala,
što misli Dubravka? I bržek ona zna,
a neće da ini uzbudu znat da zna.
Sad ako ti isti ńe htjenje hoć iskat,
ne vidiš da ć iskat što 'e mrzi najveće?
Gdi je ona tva żeļa u svem joj pogodit?

1000 *u stihu ima jedan slog odviše.*

I ako još ona hoće da tva rados
uzbude tva sila i krađa a ne dar
ni koja ńe plata, što tebi toj udi,
i jedan što t' prudi već način neg drugi?
Ļub. A tko zna da 'e taka ńe żeļa?
Tir. O taman,
evo, ti nastojiš onu znat istinu *1091*
koja ńu tač mrzi i mrzit ima je
s razlogom, i koju ti ne imaš iskati.
Nu tko još može znat da nije ovako? *1094*
Sad da je ovako, i da ti ne pođeš,
jedna je poguba i šteta, nu 'e boļe
umrijeti kô smion neg kako jur strašiv.
Ti mučiš, ti s' dobit, sad spovjeđ svršeno
da s' u tom izgubio, što ti će bit uzrok *1100*
da veće dobudeš: hod'mo tja!
Ļub. Nu čekaj!
Tir. Što čekaj? ne znaš li jer vrijeme utječe?
Ļub. Ah! prvo mislimo, vaļa li učinit
ovu stvar, i kako.
Tir. Mislit ćemo grede
toj što nam ostaje; nu ništa ne čini *1105*
o vele tko stvari uzbude misliti.

KOR.

Gdi se prima, o Ļubavi,
i od koga to 'e zlamenja
puno i dugo ko se pravi
umjeteonstvo od ļubļenja? *1110*
Tko nas uči još izrijeti
stvari, pamet ke doseza
uzdignuta dokli leti
tvojijem krili vrh nebesa?
Ne kaže nam hitros onu *1115*
ni Ličeo, ni Atena,
ni Apolo u Elikonu
gdi vri rijeka posvećena.

Malo pravi i studeno
tko govori, kako uči se *1120*
tamo; ne ima grlo ogńeno
kakvo za te pristoji se.
On s nevještim hodom svojim
tve stupaje ne dostiže,
i s otajstvom pored tvojim *1125*
misli svoje ne uzdiže.
Ti s', Ļubavi, sama sebi
meštar s tvojom čudnom dikom,
i samo si ti po tebi
izrečena, već po nikom. *1130*

1016 znat] smrt *f.*
1030 o] od *f.*
1034 umjeteonstvo] umjetonstvo *f.*

Ti pametmi najtupļimi
zdaješ ono da umiju
štit što slovmi ļubļenimi
pišeš druzim u očiju.
Ti iz kala dignuv, smijernim
pomńe goru uzvisuješ,
ti u riječi slatke vernim
tvojim jezik razdrješuješ;
i veće krat (o prikrasno
od ļubavi besjeđenje!),
većkrat jedan uzdah lasno
van objavi sve željenje;
i boļe se srce izreče
govorenjem jur smetenim,
i vidi se da se stječe
već neg hitrim i urešenim;
i sam obraz pomoć kriči,
kad je srce u potrebi,
i muk opći imat riči
i moļenje još u sebi.
Ļubavi, ini Sokratovo
neka budu pismo štiti,
umjeteonstvo ja ću ovo
u dvi oči naučiti,
ter će zgubit pjesni od znanih
s mojim gorskim, dalek puka
ke po korah nedjeļanih
mâ divjačna reže ruka.

SVRHA ATA DRUGOGA.

AT III.

ŠENA I.

TIRSI i KOR.

Tir. O velja gorkosti! o srce neharno!
o ženo neharna! o trikrat i petkrat
neharna zla trago! vaj! i ti, naravi
nepomńa meštriňo, zač samo ti ženam
postavi u obraz, i u tom izdvora,
koliko imaju i krotka i mila,
a ina ńih djela sasma zaboravi?
Ah! tužan možebit ubio je sam sebe.
Jur ga sam obiskao većekrat ovudar
gdje ga bih ostavio, i indje okolo;
ni ńega nahodim, ni svoga stupaja.
Ubio se istinom. Poć ću za ń upitat
sad ove pastire ke vidim onamo.
Prijateļi! jeda ste Ļubmira vidjeli,
ali što čuli za ń?

Kor. Ti nam se sad vidiš
nemiran tolikoj; koji te gńiv trudi?

1059 smijernim] smjenim *f*.
1077 umjeteonstvo] umjetonstvo *f*.

Odkle je ovi znoj i ovo dihanje?
Jeda je zlo koje? Htij nam dat na znanje.
Tir. Bojim se Ļubmiru; jeli ga tko vidio?
Kor. Poslije ga mi nijesmo vidjeli, neg s tobom
kad poprije još pođe; nu čijem se ti bojiš? *1175*
Tir. Da se on ne bude ubio svôm rukom.
Kor. Ubio svojom rukom? nu zašto? što je uzrok?
Tir. Nenavis i ļubav.
Kor. Dva jaka protivna
što činit ne mogu u jedno stavļena?
Nu govor', da te mi budemo razumjet. *1181*
Tir. Odveće jednu vil ļubiti i od ńe
odveće zlo htjen bit.
Kor. Htij nam sve skazati.
Ovdi je pri putu, i u toj može bit
tkogodir da će doć i dat glas od ńega, *1185*
i lasno on isti mogući još izit.
Tir. Rit ću s dobre voļe, jer nije pravedno
da taka neharnos stavi se u zabit.
Jur biješe čuo Ļubmir (i ja bih pritužan, . *1190*
koji mu povidjeh i ki ga privedoh;
al' nu se sad kajem) da s Jelom Dubravka
imaše na jedan živac poć kupat se,
gdi se on uputi predajuć u sumńi,
ganut ne po sebi nu po mom nukanju, *1196*
i mnokrat bi opet za nazad vratit se,
al' naprijed tiskah ga proć voļi ńegovoj.
Ter kada mi blizu k studencu dođosmo,
evo plač čujemo od glasa ženskoga,
i Jelu objednom u taj čas vidimo, *1201*
gdi bije dlan o dlan, ter kad nas ugleda,
zaupi što može: „Pritrčite", reče,
„jer ovdi sad sila čini se Dubravci".
Kad začu to Ļubmir, maknu se jak sokol
i ja ga još slidih. Evo tuj vidimo *1205*
gdi stoji vezana pri dubu jednomu
djevojka tač naga kakva se prem rodi,
i ka ju tištaše biješe uza ńe kosa,
ńe kosa jur ista u tisuću uzala

1106 protivna] protiva *f.*

biješe oko duba ovita, a ńe pâs
ki ures bi njekad od bedri djevičnijeh
biješe ondi tom bludu pomoćnik i obje
ńe ruke o tvrdom korjenu stezaše;
i oni dub isti još biješe podijelio
zavezaj protiv ńoj, na nogah uviti
od jedne prignute jer grane imaše.
Jednoga satira mi ondje vidjesmo
gdi istom onada dospje ju vezati.
Ona se brańaše nada svu svoju moć;
nu što bi u dugo vik mogla učinit?
Ļubmir prem kako lav k satiru priskoči
s strilom ku u desnoj tad ruci držaše;
ja u to bih njedra napunio kamenja;
ter tada uteče. I netom bježanjem
Ļubmiru da mjesto da može gledati,
ja se skrih za dubje, a żeļne on oči
obrati na onu prilijepu put nagu,
ka meka i bijela tako se čińaše
kakono prem mlijeko trepteći u žukah.
A posli polako uza ńu pristupi
i reče umiļen: „O lijepa Dubravko.
prosti ovim rukami, ako je ńih smionos
velika hteć k tvojoj puti se približat,
jer velja potreba tako ih usili,
potreba za ove moć uzle odriješit.
I ova nezgoda ka na ńu sad posla
nesreća, da bude bit na tvu malu har“.
Kor. Riječi za omehšat sva srca kamena.
Što tad odgovori?
Tir. Ne odgovori ništa,
neg srčna i sramna ničaše obrazom
i lijepe još prsi, koliko mogaše,
skrivaše svrćuć se. On bliže pristupiv
poče žute vlase razmršat praveći:
„Ovizih uzala ne biješe dostojan
ovaki taman hrek. Sad čim su naprijeda
sluge od ļubavi, kad pored s dubovi

1156 polako] pokako *f.*
1163 tvu]? ńe *f.*

ńimi je općena pridraga taj uza?
O dube nemili, kako ti uvridit
može ovi lijepi pram. toliku ki t' zda čas?"
Pak svojim rukami ruke joj izdriješi
u takom načinu, da se tuj viđaše
da ne smije ticat je i objednom da žudi.
Prignu se pak da joj i noge odriješi,
nu videć Dubravka ńe ruke slobodne
reče mu sva gńivna: „Stoj dalek, pastiru,
jer čista Dijana mnom vlada u časti,
umjet ću i sama noge mi odriješit".
Kor. Toliki stoji gńiv u srcu od vile?
Ah, od harna dila uzdarje neharno!
Tir. On nazad uspregnu umiļen ne hteći
ni oči uzdignut, da samo zgleda je;
sam sebi braneći ńegovu tuj rados,
za trud ńoj prikratit da mu je ne brani.
Ja ki se skrio bih i tako sve viđah
i čujah sve, hotih zaupit onada,
al' nu se uzdržah. Sad slušaj čudnu stvar:
po trudu veliku ona se izdriješi;
i jošte ne bivši ni dobro zdriješena
ne rekši ni s bogom stavi se bježati,
jak jedna košuta, što može najprije.
A uzrok ne imaše nijedan, da s' boji,
jer znaše na puno krotkos Ļubmirovu.
Kor. Da čemu uteče?
Tir. Htje svomu bježanju
držana bit, a ne ļubavi od druzih
svim tihoj i blagoj.
Kor. I u tom je neharna.
Nu tada što tužan učini, što reče?
Tir. Ne znam, jer tada ražaļen potekoh,
jeda je dostignem, nu sve bi zaludu,
zašto je izgubih, i poslije vrativ se
na živac k Ļubmiru, veće ga ne nađoh.
Tim srce u meni rek bi zlo naviješta.
Znam da prí biješe umrit odlučio, neg ova
uzbude stvar slidit.

1195 rekši] rehši *f.*

Kor. Znaš jer je običaj
od onih ki ļube, da sebi prijete smrt,
al' posli u rijetko bude stvor sliditi.
Tir. Jeda bog dopusti, da meu tim on bude!
Kor. Neće bit, vjeruj, ne!
Tir. Otit ću put spile
znanoga Elpina, ako je živ, scijenim
da će tuj bit došao, gdi opći u često
sve svoje nemile raslađat gorkosti
u slatki glas dipli umjetnih tolikoj,
ke vode za sobom kamenja i gore
i ke vrjet čine med iz kora od dubja
i rijeke okolo obilno mlijekom teć.

ŠENA II.

ĻUBMIR, JELA i JERINA.

Ļub. Nemila sasma milos
tvoja bi istinom, o Jela, onada
kad mi strilu zadrža,
jer će toliko biti
moja smrt gorčija, koliko veće ckni.
I sada kad me vodiš
po mjestijeh tolicih, s toliko razlicim
besjedam zaludu, što se ti jur bojiš?
da se ja ne ubijem? dobru se mom bojiš.
Jel. Ufaj, ufaj, Ļubmiru,
jer ako ja ńu poznam,
samo bi ono sram, ne koja nemilos
što čini da bude Dubravka uteć tja.
Ļub. Bilo bi mê spasenje
veće ne ufat, kad samo
ufanje koje imah
bilo je ma šteta i sada pritužnu
ište se ponavļat u srcu ovomu,
a sve to da živem. A što je zlo veće
neg život jednomu nevoļnu jak meni?
Jel. Živi nevoļan, živi
u tvojoj nevoļi i ovo tve bitje
podnosi sad, samo da budeš pak čestit.
Jer kada toj bude, bit će dar ufanja,

ako ti ushraniš ufajuć i živuć
toj što si ugledao u lijepoj biv gola.
Ļub. Ne mńaše nesreća ni ļubav da sam ja
napuno nevoļan, ako mi napuno
ne biješe ono skazano
što mi je tač brańeno.
Jer. Dali mi sila jes od glasa gorkoga
da sam lijeva vrana? Nevoļni Damone!
ka će svijes tvoja bit, kad budeš začuti
od tvoje jedihne Dubravke zlu svrhu,
star ćaćko, slijep ćaćko, ah! ne veće ćaćko!
Jel. Čujem jedan tužan glas.
Ļub. Dubravčino ime čujem, ko rańa mi
i uši i srce. Nu tko ju mijentuje
ovako tužeći?
Jel. Jerina ovo je
gizdava vil, ka je tač draga Dijani,
ka ima toliko lijepe oči i ruke
i mile toliko i drage načine.
Jer. I hoću da čuješ, neka nać nastojiš,
od tijela tužnoga ako što ostaje.
Ļub. Ah tužna Dubravko! ah huda tva srećo!
Što će, jaoh! bit ova što pravi?
Jer. O Jela!
Jel. Što tako u sebi govoriš, i čemu
Dubravku mijentuješ, a paka uzdišeš?
Jer. Jaoh! evo s razlogom sada ja uzdišem
cijeć hude nezgode.
Ļub. Vaj! od ke nezgode
može ova govorit? Ja čujem, ja čujem
da mi srce mrzne, a duh se stiskuje
pritužnu. Jeli živa?
Jel. Spovijedaj tuj hudu nevoļu ku praviš.
Jer. Ah bože! čemu da ja
ovi glas donosim? Nu 'e trijeba skazat ga.
Dubravka u mene dođe na stan gola,
a možeš znat zašto, ter kad se obuče,
moli me da budem u lov s ńom otiti,
ki biješe pripravļen u gaju općenom.
Ja joj hteć pogodit, pođosmo i nađosmo

mnogo vil skupļenijeh na mjestu; ter potom
evo ne znam odkud izide jedan vuk
velik izvan mjere, komu iz čeļusti
krvavijeh van pjena nizdoli tecijaše.
Dubravka stril zadiv, rasteza jedan luk *1365*
ki joj ja bijeh dala, ter k ńemu opreza.
Zgodi mu vrh glave; on bježi po gaju,
a ona slijedi ga, zadjevši drugu stril.
Ļub. Tužan je početak, koja će, vaj! svrha
meni se navijestit?
Jer. Ja s strilom u ruci *1370*
držim se za ńimi nazorom iz dalek,
jer se bijeh docnije ganula; i paka
slijedeći ih koji čas, s oči ih izgubih,
i po ńih stupajeh toli se obtukoh,
da dođoh u mjesto najpušće od gaja. *1376*
gdje nađoh na zemļi jednu stril, i poznah
da je Dubravčina, ne dalek koprena
ležaše, u koj bih kose joj skupila.
I čim se okolo obzirem, ugledah
šes vuka gdi nješto tuj krvi lizahu *1381*
oko jednih kosti ke bijehu sve gole.
I bi mâ čes, od ńih da ne bih vidjena,
toliko za kusom svi bijehu pomrli. *1385*
I to je koliko umijem vam ja rijeti
sada od Dubravke, i evo koprene.
Ļub. Mniš, malo da s' rekla? Oh tužna kopreno!
oh krvi! oh draga Dubravko! ti s' mrtva! *1390*
Jel. Nevoļan od tuge kako se uprostri
i bržek izdahnu!
Jer. On diha, ovo je
jedan kratak poraz, i evo se vraća. *1395*
Ļub. Bolesti ka me mučiš!
što me veće ne ubiješ? ti s' kasna odveće;
jeda li taj mojoj ruci stvor puštaješ?
Pripravan sam da bude
o tomu obradit ona,
odkada nećeš ti, bržek er ne možeš. *1400*

1301 lizahu] lizaju *f.*
1304 pomrli] ? pomrli *f*; *zar* pomamni ? požrli?

Jaoh! ako već ne lipše
ništo za bit istina,
i ništo već ne lipše
za tugu mi dopunit,
što gledam? što čekam? O Jela! o Jela!
na ovu zlu svrhu ti li me dohrani?
na ovu gorku svrhu?
Lijepo mi istinom i slatko bješe umrit
onda kad se htijah ubit,
a ti mi zabrani i nebo ko vidje
da neću cijeć smrti pritrpjet zlu tugu
ku m' bješe pripravilo.
Sad kad je ispuńena
silos ńegova gńiva
ima podnit da umrem,
a i ti podnit imaš.
Jel. Dokli boļe razbereš
istinu, čekaj umrit.
Ļub. Jaoh! što hoć već da čekam?
Jaoh! odveće sam čekal
i razabral odveće.
Jer. Ah! čemu ne bih nijema!
Ļub. Vilo, daj mi, molim te,
tuj koprenu, što samo
ostalo je jur od ńe,
neka me trudna prati
ovo vremena malo,
što mi još ostaje života i puta,
da sobom uzmnoži
u meni boles ovu,
jer je prem mäla boles,
kad ište pomoći ne moguć smrt mi dat.
Jer. Dam li je, ali branim?
Uzrok zašto je pitaš
čini mi da je branim.
Ļub. Nemila, toli mao dar
htjet mi ćeš ti zabranit
u ov čas napokońi?
I u tom jošter zlobna
kaže se ma sreća. Puštajem, puštajem,

neka ti ostane, i vi još ostan'te,
jer evo ja idem, da se već ne vratim.
Jel. Ļubmiru! čekaj, slušaj!
Jaoh, koli pospiješno sada se odijeļa!
Jer. On toliko gre brzo
da ga je man slijedit, zato je sad boļe
da slidim ja moj put; ali je još boļe
da mučim i ne spovim
ništa tužnom Damonu.

KOR.

Od kamenja oni bil je
i čemeran već neg zmija,
ļubovniku ki najprija
jur ļubovcu ugrabil je.
Tvrd je i oni bil, ki take
otrpit je mogal tuge,
i bez drage svoje druge,
bez radosti živjet svake.
Ako ono što se ļubi
od života prem hrana je,
kako človjek živ ostaje,
toj čim žive kad izgubi?
Jeda ima ko ufanje
u toj mu se hranu obrati,
da će za zlom stvar nastati,
ka će smirit svoje stanje,
jak za daždom nebo biva
vedro i sunce za tmom sviti,
i za ledom svakim cvitji
stara Mati lice odiva?
Ali toj se kojim zgađa
inim čudom od Ļubavi,
ka zákônâ svih naravi
ļubovnike oslobađa?
Ali bržek tegaj neće
da umori smrt nemila,
videć da bi život bila,
ne smrt ńemu u tej smeće?
Trudni ti su tvoji puti,
o Ļubavi, gdi sladosti
ne imaš, ka se zlom gorkosti
izmiješana pak ne oćuti!

SVRHA ATA TREĆEGA.

AT IV.

ŠENA I.

JELA, DUBRAVKA i KOR.

Jel. Da vjetar odnese zajedno s zlim glasom,
o tebi ki biješe pronio se, sve tve zlo
sadańe i ko t' još može doć! Ti s' živa
i zdrava, hvaļen bog!, a ja sam za tobom

1371 take] tade *f.*
1376 hrana] harna *f.*
1395—8 *ove kitice nema u mlađem prijevodu, ali ima još drugijeh šesnaest.*

u suze plakala, cijeneći da s' mrtva,
taki mi Jerina od tebe glas doni.
Dub. Istinom velika poguba bi, i ona
prav uzrok imaše držat me za mrtvu.
Kor. Nu uzrok ne imaše prav, druzim za riti.
Jel. Spovijedaj, koja je to bila poguba,
i na ki ti način od ńe se slobodi.
Dub. Jednoga ja vuka slijedeći uljezoh
u mjesto najgušće koje je u gaju,
toliko da već trag izgubih; ter čime
nastojim vratit se tuj odkle bih došla,
vidjeh ga i poznah po strili kom ga bih
nad uhom jednime iz luka ranila,
vidjeh ga i s mnozim ostalim nad trupom
od jedne živine ku bijehu zaklali.
Rańeni vuk, scijeńu, pozna me, ter protiv
dođe mi s čeļusti krvavijem vas gńivan.
Čekah ga ja smiono, držeći luk napet
(a ti znaš, jesam li meštrińa za striļat
i igda općim li striļat se zaludu),
ter vrijeme kad vidjeh za moć dat udarac,
ispustih van strilu, nu, vjeruj, zaludu,
jer grihom od sriće, al' mojim još grihom,
u mjesto ńegovo u jedan grm zgodih.
Tad većma rasrčen k meni se uputi,
a ja ga videći toliko na blizu,
da pomoć od luka ne scijenih neg taštu,
a ino oružje ne imajuć, htih uteć.
Ja bježim, a on me ne ostaje sliditi.
U to mi jedan dio izvi se koprene
ku imah na glavi vrh kosa ovitu,
i toli ńom od svud vjetar zavijaše,
o jednu da granu zadje se oviv se.
Ja čujem da nješto ondi me uzdrži;
od straha za ne umrit s to većom silosti
to većma uzeh teć, a s druge lje strane
grana me ne pušta. Osta mi najposli
o grani koprena s mnozim još vlasima,
i krila tolika strah mi tuj postavi

1435 o] od f.

na noge bjeguće, da me ne dostiže,
i zdrava iz gaja izljezoh, ter idući
na moj stan sretoh te smućenu ne malo,
ter se stah ćudeći u meni, vidiv te
da se tač začudi kada me ugleda. *1596*
Jel. Evo si ti živa, a vajmeh! ne druzi!
Dub. Pržek ti dodijeva jer živem, dakle ti
hoć me zlo tolikoj?
Jel. Drag mi je tvoj život,
od druzih nu smrti evo se ja bojim.
Dub. Od čije toj smrti razumiješ?
Jel. Od smrti *1601*
tužnoga Ļubmira.
Dub. Ah! kako je umro?
Jel. Kako, toj ne umijem rijet, nit' umijem rijet jošter,
jeli stvar istina, nu držim za istinu.
Dub. Što je to što mi sad spovijedaš? Tko je uzrok
od smrti ńegove?
Jel. Tko ini neg tva smrt? *1606*
Dub. Ja te ne razumijem.
Jel. Gorki glas od tvoje
smrti, ku on začu i nebog vjerova,
bit će mu podilil il' konop, il' gvozdje,
il' taku drugu stvar ka mu je smrt dala.
Dub. Tašta će t' bit sumńa od smrti ńegove, *1612*
kakono bi tašta od moje još smrti,
zašto svak što može život svoj uklańa.
Jel. Oh! ne znaš, Dubravko, nit' možeš vjerovat, *1615*
što može ļuven plam u srcu jednomu,
koje je od mesa srce, ne od stine,
kako je toj tvoje; jer znala da budeš
ali vjerovala, lasno bi ļubila
onoga ki tebe toliko ļubļaše, *1620*
veće neg svê drage zenice od oči,
veće neg isti duh od svoga života.
Toj dobro mogu rijet, zašto znam i vidjeh,
vidjeh ga, kadno ti uteče, o zviri *1625*
nemila i ļuta, i u ono prem doba
kad ga ti zagrlit imaše, vidjeh ga

1459 podilil] podilit *f*.

proć sebi jednu stril gdi tužan obrati
i k srcu poče je, jak manen, napirat,
ni se jur od djela kajaše, ter probi
haļine i kožu, i svojom krvi je
omasti nemilo, i još bi naprijeda
uljezlo unutra udiļe toj gvozdje
i ono ranilo srce ke ti rani
gorčije i ļuće, neg er mu zadržah
ruku i zabranih da ino ne stvori.
I bržek samo istom bi jedno zlamenje
malahna rana ona od bijesa ńegova
i od tvrde svoje i krepke odluke.
On gvozdju žestokom ukaza oni put,
kud poslije slobodno proletjet imaše.
Dub. Oh! što mi spovijedaš!
Jel. Vidjeh ga pak onda
od tvoje kad smrti dođe nam gorki glas,
gdi pade od muke na zemļu jak mrtav,
i gdi pak pospiješno vas bijesan otide
za ubit sam sebe, i bit će ubio se
za istinu.
Dub. Jaoh! i ti držiš to očito?
Jel. Ja sumńe ne imam.
Dub. Zašto ga ne slidi
za moć mu zabranit? Pođimo, ištimo,
cijeć moje jer smrti kada je htil umrit,
sad život moj ima život mu sahranit.
Jel. Slijedih ga ja, nu on tač brzo teciješe,
da mi se izgubi s očiju, ter zaman
posli se obtukoh za svojim stupaji.
Sad kud ga hoć iskat, ako ti ne imaš
nijednoga zlamenja?
Dub. Umrit će nevoļan,
ako ga mi naći, vajmeh! ne budemo,
i sam će bit sebi krvnik.
Jel. Tot' dodijeva
da t' bude od djela takoga čas uzet?
Toli bi dake ti htjela bit krvnica?
A bržek ne scijeniš da druzih ne može

1495 držiš to] držiš *f.*

bit djelo svoja smrt neg samo tve ruke?
Sada se veseli, kako god jer umre,
za tebe umira, i ti ga ubijaš.
Dub. Čemu me, jaoh! koļeš, i tugu ku ćujem
od svoje nezgode ti veće žestočiš
žestokom uspomenom
od moje nemilosti
ku časti ja zovļah i vjeruj bi taka,
al' nu bi odveće jadovna i ļuta;
sad se ja domišļam i sad se, jaoh! kajem.
Jel. Što ovo ja slišam? ti si milostiva?
ti čuješ u srcu jedan duh milosti?
Oh! što sad ja vidim? ti plačeš, ohola?
oh čuda! Ki je plač ovi tvoj? od ļubavi?
Dub. Plač nî od ļubavi, nu je od milosti.
Jel. Milos od Ļubavi prävī se poklisar,
jak muńa od groma.
Kor. Još mnokrat kad hoće
u prsi djevične skrovena uljesti,
odkli istjerena prî tegaj nemilo
od gorke bi Časti, uzimļe odjeću,
uzimļe priliku od svoje odmjene
i svoje još drúgê Milosti, i takoj
nađe se primļena, nevještih varajuć.
Jel. To je plač ļuveni, jer velmi množi se.
Ti mučiš? ļubiš ti? ļubiš, nu zaludu.
O moći ļuvena, dostojnu pokoru
vrh ove ti pošļi. Ah tužni Ļubmiru!
ti, kako i pčela ka zadav ranu mre
i u ranah od druzijeh ostavļa život svoj,
ranio si najposlije tvom smrti srce ovoj
od stine, ko živuć nis' mogal obosti.
Ti, duše od tijela slobođen (jak scijenim),
ako si sad ovdi, viđ plač, ter bud' vesel,
ļubovnik u život da s' ļubļen po smrti.
I ako odluka nebeska koja bi
da istom po smrti uzbudeš ti ļubļen,
i ako za platu pridragu tolikoj

1523 *u ovom stihu ima jedan slog odviše.*
1528 prî] bi *f*.

htiše ova nemila ļubav ti prodati,
ti joj si dao platu koju je iskala,
i ļubav ńe tvojom smrti si kupio.
Kor. Draga plata ńemu ki je da, a onoj
ka je primi plata od nijedne koristi *1705*
i puna priroci.
Dub. Ah! da je kako moć
da mojom ļubavi povratim život svoj,
ako je još umro!
Jel. Oh nazad pametna *1709*
i nazad smiļena, kad već nis' na vrime!

ŠENA II.

RADMIO, KOR, JELA i DUBRAVKA.

Rad. Pune su mê prsi jadovnih boljezni
i straha objednom, ter stvari ne vidim
ni čujem, gdi godir budem se obrnut,
koja me ne straši i ka me ne muči. *1714*
Kor. Što nosi ovi sada,
koji je tač smućen u licu i riči?
Rad. Od Ļubmirove smrti
nosim glas žestoki.
Dub. Što, vajmeh! govori?
Rad. Pastir najslavniji od ovih dubrava,
koji bi tolikoj pametan i vrijedan
i ki bi tolikoj drag vilam i Muzam, *1721*
umro je, jaoh! dijete, i kojom još smrti!
Kor. Spovijedaj, molim te, da s tobom upored
ńegovu i našu nesreću plačemo.
Dub. Evo ja, vajmeh! ne smijem
naprijed stupit, da čujem *1726*
toj što je sila ćut. Jadovno mê srce!
mê tvrdo, gorko srce!
od šta, od šta se strašiš? *1730*
Protiva dake pođi
ovim noži ļutimi
ke ovi u svomu sad nosi jeziku:
i tuj skaži tvoj čemer!
Pastiru, ja grem na dio *1735*

od one bolesti ku druzim obitaš,
jer se priklada meni
već brže neg scijeniš; i ja je uzimam
kako stvar priličnu. A sada ti na ńoj
nemoj mi lakom bit.
Rad. Ja ti vjerujem, vilo,
jer vidih na smrti onoga nevoĺna
gdi svrši život svoj zovući tve ime.
Kor. Počni spovijedat veće
glasove tej žestoke.
Rad. Nađoh se sred gore gdje njeke mê mreže
bih prostro, kad blizu vidjeh proć Ĺubmira;
nu biješe neredno odveće promijeńen;
odveće potamńen i smeten. Ja ustah
i tekoh tolikoj dokli ga dostignuh,
i tuj ga ustaviv, reče mi uzdišuć:
„Radmile, uzeo bih da mi ti pogodiš,
i to je, da sa mnom sad dođeš, da takoj
uzbudeš bit svjedok od jedne mê stvari.
Nu prija od tebe ja hoću da meni
velikom zakletvom zavežeš tvu vjeru,
da ćeš sveđ s strane stat i ruke neć prostrit,
da u tom smeteš me, što imam učinit.“
Ja (tko bi procijenio toliko čudnu stvar
i toli mahnit gńev?) prem kako hotiješe
učinih pristrašne zakletve zovući
Priapa, Pomonu, Seģestu i Pana
i noćnu Ekatu. Tada se on ganu,
ter me jur povede, najveće gdi gora
strmi nadvjesiv se vrh jedne doline.
Ondi mi pristasmo. Tuj gledav nizdolu,
ja se vas naježih, ter nazad uspregoh
oni čas, a on se razvedri u obraz
i malo posmjehnu, koje me već dilo
učini slobodna. Pak mi sta govorit:
„Čin' ovo što vidiš da spoviš pastirom
i vilam“. Još reče gledajuć nizdolu:
„Kad bih ovako spravne
imal na mê hotjenje

1593 potamńen] potamjen *f*.

zubove i grlo od vrlih vukova,
jak imam ovej ļuti,
hotio bih učinit smrt
ku život moj učini,
hotio bih da ovo nevoļno mê tilo
razdrto bude takoj,
kako je, vajmeh! bilo
ono svoje medeno.
Nu kad ne imam, i nebo
na mû požudu brani
toj nesito zvjerenje
ko bi na vrijeme došlo,
uzet ću drugi put sad mojoj ja smrti.
ja ću uzet oni put,
ako ne ki se htijaše,
daj ki će bit najkraći.
Dubravko, ja te slidim,
ja grem za čin't ti družbu,
ako je ne pogrdiš;
i namiren bih umro,
da sam daj samo istinan
da te neće što smesti
ovo moje došastje,
i da s tvojim životom
bude već zajedno gorki gńiv svršio.
Dubravko, slidim te, ja idem". Toj rekši,
vrže se nizdolu strmoglav; ja ostah
od leda studeniji.
Jel. Nevoļni Ļubmiru!
Dub. Jaoh!
Kor. Zašto ga ne drža?
Ali se s' uzdržao bržek cijeć zakletve
koju mu tad učini?
Rad. Toj nije, jer sve mê zakletve pogrdiv
(možebit u taku prigodu svim tašte)
prem kad se mogoh stavit
od svoje mahnite i vrle odluke,
jur s rukom pritekoh, ter za ovu mahramu.

1638 namiren] na mirne *f.*
1643 bude već] budeć *f.*

kom biješe opasan, naglo ga uhitih,
od tijela koja teg ne moguć podnesti,
gdi o ńoj obis'lo sve biješe, pridrije se,
i takoj u ruci osta mi pridrta.
Kor. Da što se učini od tijela tužnoga?
Rad. Ne vim reć, zašto bih toliko pristrašen
i mučan, da srce ne da mi nadzdrijet se.
cijeć da ga razbjena ne vidim na kuse.
Dub. Vaj! prem sam od kamena,
kad ovi sada me ne ubi gorki glas.
Jaoh! kad tej smrt laživa,
ka toli zlo ga htiše,
ńemu prikrati život,
bio bi pravedni razlog,
da tega smrt istina,
ki me toli ļubļaše,
prikrati meni život,
ako ne bolesti, a ono daj gvozdjem,
ali mahramom ovom,
koja ne bez uzroka
rasap taj nî slijedila
od svoga gospodara,
ter nu je ostala, neka se osveti
od vrle mê gorkosti
i od ńegove smrti.
Pasu! nesrećni pasu
gospara već nesrećna!
ne budi t' ostat trudno
u tač navidnom mjestu,
jer samo ostaješ, da budeš ti djelo
od osvete i muke.
Imah istinom, imah
na svijetu drúga biti
Ļubmiru nesrećnomu;
pokli ne hotih tada,
bit ću s pomoći tvojom
u paklu druga ńemu.
Kor. Utješi se, nebogo!
uzrok je ovomu nesreća, a ne ti.
Dub. Pastijeri, što plačete?

Ako plačete moj trud,
ja nijesam dostojna milosti, kad ne umjeh
milosna druzim biti;
ako li plačete smrt
tužnoga pravednoga,
to je zlamenje mälo
toliko velikom uzroku. I ti otri
već ove tve suze, o Jela, cijeć boga,
ako sam od ńih uzrok;
nu te srčano molim
da se na milos ganeš,
i ne toj cijeć mene, nu cijeća onoga
ki je svim bi dostojan,
da mi pomožeš iskat
ńegovo nesrećno tilo i ukopat.
To me samo zadrži
da se sad ne zakoļem.
Imam ovi dug platit,
kad mi ino već ne ostaje,
ļubavi ku mi je ne pristav sve nosil.
I zasve jer nemila
ockvrnit ova ruka
mogla bi tom stvoru svu milos, nu vjeruj,
znam da mu će drago bit
od ove ruke dilo,
jer znam da me je ļubil.
jak svojom skaza smrti.
Jel. Ja te ću pomoć u tom.
nu ti jur nemoj mislit
da posli umrit imaš.
Dub. Do sada živjeh meni
i mojoj nemilosti;
sad, što mi ostaje u naprid života,
živjet Ļubmiru hoću;
i tol' ne mogu ńemu
živjet ću studenomu
svom tilu nesrećnomu.
Toliko, a ne veće,
meni se podoba da stojim na svijetu,

1719 biti] biti /.

i da svršim pak ukop
i život objednom. Pastijeri, nu ki put
vodi nas k dolini vrh ke je ta gora?
Kor. Pođimo, i ja ću doć s tobom, jer dobro
stavļam se od mjesta.
Dub. S bogom, o pastiri,
i vi, rijeke i luzi, ostan'te još s bogom!

KOR.

Vaj nesrećo! koli gńivna
u jad, u plač sve obraćaš,
našem dobru čim protivna
svemu doli red privraćaš!
Jak iz trave cvit ki s nebi
u dar ima sve potrebe,
bez zamjeri ke u sebi
bio bi život naš bez tebe.
Prid čemerom tvojim gine
rados, pokoj, mir i milos,
kako magla od planine
ku razgoni vjetra silos.
Kroz te kopač ki pogleda
žetvu za moć imat hranu
nađe ńivu svû bez reda
od zla vjetra poharanu.
Kroz te putnik od hudoga
gusarina bude rańen
posred gore gdi nî koga
od koga bi bio obrańen.
Kroz te slavic glas zavija
żeļno tužeć radi ptića
kej mu s gnizda ļuta zmija
uzme da joj bude pića.
I grlica, kojoj virna
uzmeš druga, kroz te tuži,
i neka je vik nemirna,
neće s druzijem da se združi.
Sva su mjesta jur žalosna
kroz jadovnu tvoju silu,
ter nije stvora ki ne pozna
gorki nalip tvoj po dilu.
Najveć narod ļùbôvnîkā
bezakonje tvoje pati:
rekbi da je sva tva dika
meu ńim nemir zli gledati.
Nu ti ki si moguć toli
nad sve, bože od ļubavi
kako trpiš da ovoli
tve nesreća sluge davi?
Gdi tvoj biljeg koji vidi,
svud s čemerom svojim grede,
i tve virne dotle slidi
dokli na smrt ńih privede.

SVRHA ATA ČETVRTOGA.

Među 1737 *i* 1738 *jamačno je ispao stih (što govori Radmio, a ne Kor, kao što je u drugom prijevodu, a riječi* Pođimo *itd. govori Jela).*
1741—1784 *cijeli je ovaj kor drukčiji u mlađem prijevodu.*

AT V.

ŠENA I.

ELPIN i KOR.

Elp. Istinom zakon kim Ļubav svê kraļestvo
uzdrži i vlada nî žestok ni neprav;
i druzi ńe djela za hitra i čudna
sile se nepravo da budu osudit
Oh! s kojim načini i po kih neznanih
jur puteh človika učini blažena
i posred radosti stavi ga od svoga
ļuvenoga raja, kad on mni najveće
da je prem obujmļen od svake gorkosti.
Sad Ļubmir vrgnuv se niz stijene, uzide
na dragu visinu od svake požude.
O srećni Ļubmiru! o koli s' ti čestit
toliko prem veće, koli s' prem tužan bil!
Meni se pristoji ufat s tvom prilikom
da će još ona mâ nemila i lijepa,
ka smrtno oružje od svoje vrlosti
pokriva i taji pod smihom milosnim,
istinom milosti ozdravit sve rane
ke mi da u srce lažívom milosti.
Kor. Elpin je, k nam što gre i takoj govori
o tužnom Ļubmiru koliko da je živ,
zovuć ga čestita i srećna toliko.
Gorko ti je, vaj! bitje od ovih ļubovnik!
Jeda on bržek mni da 'e čestit ļubovnik
ki umre i mrtav iznađe ku milos
u srcu od svoje vile? i toj zove
rajem od ļubavi, i toj on još ufa.
Koliko lagahnom platom bog krilati
svo'e sluge naplaća! Elpine, toli s' ti
u trudnu tač bitju, da zoveš čestitu
nevoļnu smrt s koje Ļubmir nam poginu,
ter bi htio da taka svrha te dopade?
Elp. Prijateļi, veseli stojte, jer je laživ
glas ki vam donesen od svoje bi smrti.

1794 vrgnuv se] vrgiv se f.

Kor. Oh! što sad spovijedaš? Koli nas veseliš!
Dake nije istina da se je bio vrgao
niz ļuti od gore?
Elp. Pače je istina,
al' nu bi čestito ńegovo padnutje,
i pod jednim licem jadovnim od smrti
život mu i rados prinese. Sad leži
u krilu zagrļen od vile ļubļene,
koliko nemile prî, toli sad mile;
i usnu *(sic)* ńegovim suze joj otira,
iz lijepijeh očiju obilno kej teku.
Ja idem, da nađem Damona ńe oca,
i da ga privedem tuj, oni gdi stoje;
jer samo ńegovo htjenje je što lipše
i što još prodļiva ńih slatko hotjenje.
Kor. Jedna su ńih doba i vrijednos, i jedna
i skladna jes żeļa; i dobri još Damon
żeļaše unuke imati, da slatkom
bude tom pomoći pokrijepit svû staros;
tim im će dopustit na voļu što żele.
Nu spovjeđ, Elpine, koji bog, koja ćes
sahrani Ļubmira u takoj pogubi?
Elp. Da bude! I čujte, čujte ovo što sam ja
sam vidil ovizim mojimi očima.
Prid mojom bih spilom ka leži pod gorom
prem nakraj doline; tuj s Tirsom besjeđah
o onoj ka ńega najprvo, pak mene
u istu tonotu zaplete i stegnu,
hvaleći mû dvorbu pri svojoj slobodi;
kad oči goru nam uzdignu jedan glas,
ter jedan gdi človjek ori se zgor na vrat,
i tuđer u jedan gdi gus grm upade,
sve nam bi objednom u jedan čas vidjet.
Srasla se i splela van bijeśe iz hridi
ne vele više nas od trave i drača
i inijeh još grana jedna mnoż velika.
Tuj prije upade neg udri u ino;
i zasve tegotom da tuj mnoż raskide
i niże još pade prid naše prem noge,

1830 oni] ondi *f.*

ovo zadržanje uze tač silosti
padnutju, da smrtno ne bi, al' toliko
bi trudno, da leža za velik čas trapen
i sasma van sebe. Mi nijemi ostasmo
od čuda i straha pri temu vidjenju,
poznav ga; nu videć, da umro ne biješe
i da još možebit ne biješe za umrijet,
trud nam se odloži. Tada nam napuno
spovidje sve Tirsi ńegove ļubavi
otajne i trudne. Nu čim se silimo
da ga tuj pokrijepit kakogod budemo,
budući zvat u to poslali Ergasta
komu da Febo znat od lijeka kreposti
tad kada čitaru u darov da meni,
dođoše zajedno Dubravka i Jela
kej (kako pak sliših) idijehu onudar
istući tijelo onoj ko mrtvo cijeńahu.
Nu kada Dubravka pozna ga i vidje
mlađahna i lipa lica Ļubmirova,
gdi blide u take svim mile načine,
da nije ružica ka slatko tolikoj,
ne buduć na vrijeme ubrana, problidi,
i ńega gdi vene tač da se čińaše
da duh u pokońe dihaje poteza;
vikajuć i lijepe još prsi bijući
pusti se da pade vrh ńega gdi leži,
skloniv lice s licem a usta s ustima.
Kor. Dake sram ne uzdrža ńu ka se tolikoj
u svemu ohvaona kaže i ohola?
Elp. Sram ļubav uzdrži nejaku i slabu;
uzda je nu slaba za jaku ļuvezan.
Posli jak očiju da imaše kladenac,
groznimi suzami sve poče polivat
lice mu studeno, i ona bi voda
toliko kreposna, da se ńom povrati,
ter oči otvoriv, jedan jauk žalostan
ispusti van iz srca,
nu jauk oni koji gork

1875 i lipa] lipa f.
1888 imaše kladenac] kladenac imaše f.

iz srca tač izide
srite se prem s duhom od svoje Dubravke
i od ńe mednijeh taj usti bi primļen;
i taj čas osladi se.
Tko bi sad mogao rijet kako se nađoše
tad oni u sebi, budući istini
jedan od života drugomu, i Ļubmir
istinan da ļubav nosi mu Dubravka,
i s ńom se videći zagrļen i stisnut?
Tko služi ļubavi, sam misli po sebi;
nu mislit nî moći, a kako spovidit?
Kor. Ļubmir je tač zdravo, da nije za umrit?
Elp. Ļubmir je zdrav, neg što obraz mu j' izgreben
i boles što čuje po puti, nu neće
bit ništa, i on toj sve drži za ništa.
Blažen on ki skaza tač veljijem zlamenjem
da ļubi, a sada ļuven dar uživa,
ter tuge minute i mnoge gorkosti
čine mu sad slatku i dragu napravu!
Nu s bogom ostan'te, nije mi stat koli;
ja ću put moj slijedit, da nađem Damona.

KOR.

Mnoga gorkos koju skusi
ovi ļubeć i sahnući,
podnoseći i plačući,
u ļuvenoj stojeć uzi,
vidje, ne znam, raslađena
jur može li bit zadosti
sadańome kom sladosti,
toli ga ođe poražena.
Ma nu ako mnogo draže
bez prilike nijedne biva,
i vele se veće uživa
dobro, po zlu kad se ukaže;
o Ļubavi, ja t' za mene
toj ne prošu tve najveće
ni blaženstvo, ni tve sreće;
inih takoj čin' blažene.
Neka t' mene vila moja
primi k sebi po moļenju
mälu, i kratku još služenju,
dalek tega nepokoja;
i neka se napravļenje
našijeh slasti budu zvati
ne tolike srgbe i rati
ni toliko ustrpjenje,
nu neskladi i neugođaj
slatki i mili kim od svude
pokrijepļajuć srca bude
slijedit il' mir il' pogođaj.

1914 koli]? *kao da je tako bilo u rukopisu, pa je prepisivač (vaļa da nije poznao ove riječi) ńekako preinačio kao* odovli, *ali se ne da dobro pročitati.*

SVRHA.

